

B/1 Rr 1

Περικλέρια

Αιόχου Πέσσε

Πορταίος Λυχνίσιος

Επίτιμος Ιωάννης Εγγονόπουλος

Εγγονόπουλος Ηρόδοτος

Πλάτωνος Κρίσιος

~~B/1 Re 1~~
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

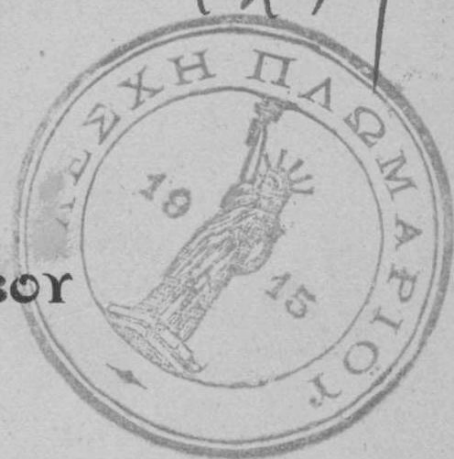
ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΕΡΣΑΙ

1259

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΕΡΒΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ

1910

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ

‘Ο ποιητὴς τῆς Τραγωδίας.

Ὁ Αἰσχύλος, ὁ μέγιστος τραγικὸς ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν Ἐλευσίνα τὸ 525 π. χ. ἀπὸ ἀρχοντικὸν ἀρχαιότατον γένος. Εἶχεν ἀνατροφὴν καὶ μόρφωσιν ἐπιμελημένην, ὥστε ἡ ποιητικὴ του μεγαλοφυΐα ἐπρόφθασεν ἐνωρίς νὰ φανερωθῇ καὶ ἦτον εἴκοσι πέντε χρόνων ὅτε συναγωνίσθη μὲ τοὺς ὀνομαστοὺς δραματοποιοὺς Πρατίναν καὶ Χοιρίλον, χωρὶς ὅμως νὰ νικήσῃ.

Ἄνδρα τὸν εὗρηκαν οἱ Μηδικοὶ πόλεμοι — πολεμιστὴν ἥρωικὸν εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὅπου πολλὰ τρωθεῖς ἀπεκομίσθη διὰ φορορίου, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἔπειτα δοξασμένους ἐναντίον τῶν Περσῶν ἀγῶνας. Ὅμοια τὸ καλὸν γένος του ἔβγαλε γενναίους τοὺς ἀδελφούς του τὸν Κυνέγειρον ποῦ ἔπεσε μοναδικὰ ἀγωνιζόμενος εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ τὸν Ἀμεινίαν ποῦ ἀρίστευσεν ὡς Τριήραρχος εἰς τὴν Σαλαμῖνα.

Ἡ Τραγωδία πρὸ τοῦ Αἰσχύλου εὐρίσκετο εἰς τὴν ἀρχὴν της. Αἱ παραστάσεις ἀπετελοῦντο ἀπὸ θρησκευτικὸν ὕμνον καὶ πρῶτος τότε ὁ Θεσπὶς ἔβαλεν ἓνα πρόσωπον νὰ ὁμιλῇ εἰς τὰς διακοπὰς τῶν ὕμνων. Ὁ Αἰσχύλος ἐλαττώοντας τὰ χορικά ἔβαλε καὶ δεύτερον πρόσωπον, ἔτσι δὲ ἐμορφώθη ὁ διάλογος, μὲ τὸν ὁποῖον ἐγένετο ἡ ἀφήγησις τῆς ὑποθέσεως. Σύνάμα, ὅπως ἀναφέρουν ὑστερώτεραι πληροφορίαι, ὁ Αἰσχύλος ἐπενόησε πλούσια σκηνικὰ παρουσιάζοντας ζωγραφίας, μηχανάς, βωμούς, τάφους, σάλπιγγας, φαντάσματα καὶ Ἑριννύας, εὗρηκε δὲ διὰ τοὺς ἡθοποιοὺς τὸν κρόθον, τὰς χειρίδας καὶ τὰ προσωπεῖα — τρόπον δηλαδὴ ἐνδυμασίας ποῦ νὰ παρουσιάξῃ τοὺς ἡθοποιοὺς μεγαλοπρεπεστέρους γενικῶς καὶ εἰς κάθε τραγωδίαν συμφωνοτέρους μὲ τὴν ὑπόθεσιν. Τέλος τὰ πρόσωπα τοῦ χοροῦ ἀπὸ 50 τὰ περιώρισεν εἰς 13. Ὡστε ἐμόρφωσε τὴν Ἑλληνικὴν τραγωδίαν ὅπως αὐτὴ ἔμεινεν ἕκτοτε.

Σύμφωνα μὲ τὴν τότε συνήθειαν ὁ Αἰσχύλος εἰς κάθε δραματικὸν ἀγῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον μετείχε, ἐδίδασκε τρεῖς τραγωδίας καὶ ἓν δράμα σατυρικόν. Αἱ τρεῖς τραγωδίαὶ του ἦσαν πάντοτε ἡ ἀφήγησις ἐνὸς μόνου μύθου καὶ δι’ αὐτὸ ἀπὸ τοὺς γραμμιστικὸν λέγονται τριλογίαι. Ἐγραψεν 90 τραγωδίας, ὡς ἀναφέρουν, εἰς δὲ τοὺς δραματικούς ἀγῶνας 13 φορὰς ἀνεκηρύχθη νικητὴς.

Ὅμως ἐκαυχᾶτο περισσότερον διὰ τὸν ἥρωισμόν του εἰς τὸν πόλεμον παρὰ διὰ τὴν ὑπέροχον ποιητικὴν ἀξίαν του, ὅπως φανερῶνει καὶ τὸ ἐπίγραμμα τοῦ τάφου του, ποῦ λέγεται ὅτι τὸ ἔγραψεν ὁ ἴδιος :

Αἰσχύλου Εὐφορίωνος Ἀθηναῖον τόδε κεύθει
μνῆμα καταφθίμενον πυροφόροιο Γέλας
ἀλκὴν δ’ εὐδόκιμον Μαραθῶνιον ἄλσος ἂν εἴποι
καὶ βαθυχαιτήεις Μῆδος ἐπιστάμενος.

Καὶ εἰς αὐτὸν ὅπως εἰς ὅλους τοὺς ἀληθινὰ ὑπερόχους ἢ ἐνέργεια καὶ ἡ τόλμη — ἥτοι ὁ δυνατὸς χαρακτήρ — ὑπῆρξαν διὰ τὴν ἀτομικὴν του ὑπόστασιν πλέον αἰσθητὰ παρ’ ὅ,τι ἡ σκέψις, ἡ ὁποία ὅμως μόνον ὅταν ὑπάρχῃ δυνατὸς χαρακτήρ φανερῶνεται ἀληθινὰ ἰσχυρά, ὑψηλή, ὠραία καὶ εὐγενική — ζωντανευμένη ἀπὸ τῆς φύσεως τὴν ἀλήθειαν.

‘Η ὑπόθεσις τῆς τραγωδίας.

Ἀντίθετα πρὸς τὰς ἄλλας τραγωδίας βασισμένας εἰς μῦθον, οἱ « Πέρσαι » ἔχουν ὑπόθεσιν πραγματικὴν καὶ σύγχρονον, ἀποτελοῦν δὲ ὕμνον τῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Περσῶν.

1. Εἰς τὴν ἀρχὴν χορὸς ἐπισήμων γερόντων Περσῶν ἐξιστορεῖ τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξου, τὴν ἐρήμωσιν τῶν Ἀσιατικῶν χωρῶν καὶ τὸν φόβον αὐτοῦ μὴ καταστραφῇ ὁ στρατός.

2. Ἐπειτα προσφωνεῖ τὴν Ἀτοσσαν, μητέρα τοῦ Ξέρξου, ποῦ τρομαγμένη ἀπὸ ὄνειρόν της προφητικὸν διηγείται αὐτὸ εἰς τοὺς γέροντας ζητοῦσα τὰς συμβουλὰς των. Ἐνῷ ὁ Χορὸς τῆς λέγει νὰ δεηθῇ εἰς τοὺς θεοὺς διὰ ν' ἀποτρέψουν τὸ κακὸν ἔρχεται ἀγγελιοφόρος, ποῦ ὀδυρόμενος διηγείται τὴν καταστροφὴν τοῦ στρατοῦ. Ἡ εἶδησις ὅτι ἐσώθη ὁ Ξέρξης κάμνει τὴν μητέρα του ν' ἀκούσῃ ἡσυχώτερα τὰς λεπτομερείας τοῦ ὀλέθρου εἰς τὴν Σαλαμίνα. Ὅταν δὲ ἡ Ἀτοσσα ἀποσύρεται διὰ νὰ δεηθῇ εἰς τοὺς θεοὺς, ὁ χορὸς θρηνεῖ καὶ φανερῶνει φόβον μήπως ἐπαναστατήσουν οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας.

3. Ἐπιστρέφοντας ἡ Ἀτοσσα μὲ τὰ χρειαστὰ πρὸς θυσίαν προσφέρει χοὰς εἰς τὸν τάφον τοῦ Δαρείου, ἐνῷ ὁ Χορὸς ἐγκωμιάζει τὸν νεκρὸν παρακαλῶντας αὐτὸν νὰ φανῇ διὰ νὰ συμβουλευσῇ καὶ βοηθήσῃ τοὺς Πέρσας.

4. Τὸ φάσμα τοῦ Δαρείου ἐμφανίζεται καὶ ἀκούοντας τὴν καταστροφὴν ἐξηγεῖ ὅτι οἱ θεοὶ ἐτιμώρησαν τὴν ἀλαζονείαν τοῦ Ξέρξου, προλέγει ὅτι διὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ οἱ λοιποί, ὅσοι εὗρίσκονται εἰς τὴν Ἑλλάδα, Πέρσαι θὰ καταστραφούνη καὶ συμβουλεύει νὰ μὴ γίνῃ πλέον πόλεμος ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Χορὸς ὕστερα ἐξυμνεῖ τὰς παλαιὰς νίκας τοῦ Δαρείου εἰς τὴν Ἀσίαν.

5. Τέλος ἔρχεται ὁ Ξέρξης μὲ σχισμένην τὴν βασιλικὴν πορφύραν, ἄοπλος καὶ μόνος. Ἀναγνωρίζει τὰ σφάλματά του, καὶ ὀδύρεται μαζὶ μὲ τὸν Χορὸν τῶν γερόντων, οἱ ὅποιοι μὲ τὸ ᾄσμα καὶ μὲ τὸν χορὸν παρίστανουν ἐκφραστικὰ τὴν ἀθλιότητα τοῦ βασιλέως.

Τὰ πρόσωπα τῆς τραγωδίας.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

ΑΤΟΣΣΑ

ΑΓΓΕΛΟΣ

ΕΙΔΩΛΟΝ (φάσμα) ΤΟΥ ΔΑΡΕΙΟΥ

ΞΕΡΞΗΣ

Ἡ σκηνὴ εἰς τὰ Σοῦσα, μέσα εἰς τὸν περίβολον τοῦ ἀνακτόρου καὶ κοντὰ εἰς τὸν τάφον τοῦ Δαρείου.

I. Ζερβὸς

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΕΡΣΑΙ

ΧΟΡΟΣ

Ἀπὸ τοὺς Πέρσας, ποῦ ἔφυγαν γιὰ τὴ χώρα
τῆς Ἑλλάδος, λεγόμαστε οἱ πλέον πιστοὶ
καὶ φύλακες μείναμε στὰ πλούσια παλάτια τώρα
ἐκεῖ ποῦ κρύβονται πολλοὶ θησαυροί.¹

Ἐμᾶς σὰν γεροντότερους ἔχει τάξει
ὁ βασιληᾶς ὁ Ξέρξης, τοῦ Δαρείου ὁ γυιός,
νὰ ἐπιβλέπουμε τῆς χώρας τὴν τάξι.

Ὅμως στὴν ψυχὴ μας τώρα ὁ γυρισμὸς
τοῦ ἀμέτρητου στρατοῦ τοῦ βασιλέα
κάποιαν ἀνησυχία γεννάει βαθειά.

Γιατὶ τῆς Ἀσίας ὅλ' ἡ δύναμι ἡ ἀκμαία
εἶναι φευγάτη καὶ ἀπόμεινε κάθε νειὰ

1) «Πολυχρύσων». Εἰς τὰ βασιλικά παλάτια ἔκρυβαν οἱ Πέρσαι τοὺς
θησαυροὺς. Ἡροδότου 5, 49. πρβλ. Στράβωνος σελ. 731.

τὸν ἄνδρα τῆς νὰ ἀποζητιάη σὶ τὸ σπίτι,¹
 κι' οὐδὲ μᾶς ἦρθεν ἄγγελος κανεῖς ἐδῶ
 πεζὸς ἢ ἱππέας στῶν Περσῶν τὴν πόλι,
 ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ἐδῶ καὶ τόσον καιρὸ
 ξεκινώντας ἀπ' τὰ Σοῦσα ἐφύγαν
 κι' ἀπ' τὰ Ἐκβάτανα κι' ἀπ' τὸ Κίσσιο τὸ παλῆον
 κι' ἄλλοι μ' ἀλόγατα κι' ἄλλοι μὲ πλοῖα ἐπῆγαν
 κι' ἄλλοι πεζοί, κάνοντας στρατὸ πυκνόν.
 Σὰν ὁ Ἀμίστρος μὲ τὸ Μεγαβάτη καὶ τὸν Ἀρταφέρην
 καὶ ὁ Ἀστάσπης, ὅποῦ εἶναι τῶν Περσῶν ἀρχηγοὶ
 κι' ὅποῦ καθένας πάνω του ἐξουσία φέρνει,
 κι' ὅλοι τους εἶναι ὑπήκοοι τοῦ βασιλέα πιστοί
 καὶ ποῦ στρατὸ πολὺ ὀδηγώντας ξεκινήσαν,
 ἱππεῖς ἱκανοὶ καὶ τοῦ τόξου σκοπευταὶ
 ποῦ τρομεροὶ καὶ εἰς τὴν ὄψι τους ἦσαν.
 κ' εἰς τὸν πόλεμον ἄφοβοι μὲ πεῖσμα μαχηταί.
 Καθὼς κι' ὁ Ἀρτεμβάρης, ποῦ ἀναγαλλιάζει
 γι' ἄλογα ἢ ψυχὴ του κι' ὁ λαμπρὸς σκοπευτὴς
 ὁ Ἰμαῖος κι' ὁ Σωσθάνης, ποῦ δαμάζει
 τ' ἄλογα, ὁ ξακουστὸς ἱππευτὴς.
 κι' ὁ Μασίστρος κι' ὁ Φαρανδάκης καὶ ἄλλοι,
 ποῦ ὁ μέγας Νεῖλος ὁ πολυτρόφος ἔστειλ' ἐδῶ,
 ὁ Σουσισκάνης, ὁ Πηγασταγὼν ἀπ' τὴν Αἴγυπτο τὴ μεγάλη
 κι' ὁ πολὺς ὁ Ἀρσάμης, ποῦ διαφεντεύει τὸ ναὸ
 τῆς ἱερῆς Μέμφιδος, κι' ὁ Ἀριόμαρδος, ποῦ ὀρίζει
 τῆς πανάρχαιες Θῆβες κι' αὐτοὶ ποῦ κατοικοῦν

1) «Νυὸς δ' ἄνδρα βαῦζει» (πρβλ. λατινικὸν *nurus*) = βοᾷ ζητοῦσα
 τὸν ἄνδρα. Πρβλ. Ἀγαμέμνωνος στ. 456.

ἐκεῖ ποῦ τῆς χῶρες τὸ νερὸ τῆς πλημμυρίζει—
 ὅλοι τους ναῦται φοβεροί, ποῦ ἀδύνατο νὰ μετρηθοῦν.
 Ἀκολουθοῦν τῶν τρυφηλῶν Λυδῶν τὰ πλήθη
 καὶ κάθε ἄλλο ἔθνος, ποῦ πλεόν βαθειὰ
 στὴ στεριά τῆς Ἀσίας ἐγεννήθη,
 ποῦ ὁ Μητρογάθης καὶ ὁ Ἀρκευς με παλληκαριὰ
 τοὺς ὀδηγοῦν— τοῦ βασιλέα ὑπήκοοι φίλοι—
 κι' ὅποῦ οἱ πλούσιες Σάρδεις μ' ἄρματα πολλὰ
 σὲ διπλοῦς στίχους καὶ τριπλοῦς τοὺς ἔχουν στείλῃ ¹
 —στὴν ὄψι τους ὅλοι φοβεροὶ καὶ στὴ θωριά.
 Κ' ἐκεῖνοι ποῦ μένουν κοντὰ στὸν ἱερὸ τὸν Τμῶλο,
 ὁ Μάρδων κι' ὁ Θάρυβις, καυχηθῆκαν λογχισταὶ ἰσχυροὶ
 πῶς τὸ Ἑλληνικὸ γένος θὰ τὸ σκλαβώσουν ὅλο.
 Κοντὰ τους πῆγαν κ' οἱ ἀκοντισταὶ οἱ Μυσοί.
 Συμμάζεμα λαῶν σὰν φουσκοθαλασσιὰ μεγάλη ²
 ξαπόστειλε κ' ἡ Βαβυλὼν, ὅποῦ ἔχει θησαυροὺς
 ἄλλους σὲ πλοῖα μέσα κι' ἄλλους πάλι
 πεζοὺς, τοξότες ὅλους διαλεκτούς.
 Κι' ἀπ' ὅλης τῆς Ἀσίας κάθε λαὸν ἄλλο
 κι' ἀπὸ κάθε μιὰ πολεμικὴ γενειὰ
 ἀκολουθοῦσαν φοβεροὶ τὸν βασιλέα τὸ μεγάλο
 ὅλοι τους ἀρματωμένοι με σπαθιά.
 Τέτοιος ἔφυγε ἀνθὸς ἀπ' τὴν Περσικὴ χώρα,
 ἄνδρες ποῦ ὀλάκαιρη τῆς Ἀσίας ἡ γῆ
 τοὺς ἔθρεψε καὶ τοὺς ἀποζητάει τώρα,

1) Φανερώνεται τὸ πλῆθος καὶ τὸ πυκνὸν τῆς παρατάξεως. Ἰδε Σχολ. « τέθριππα καὶ ἐξαίπια τάγματα » ἦτοι δίζυγοι καὶ τρίζυγοι ἵπποι.

2) « Σύρδην » = δίκην κυμάτων Περσλ. Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας 1070.

κι' ὅποῦ γογείοι, γυναῖκες μὲ θλιμμένη ψυχὴ
τοὺς προσμένουν στενάζοντας· καὶ μὲ τρομάρα
βλέπουν τῆς μέρες μάταια νὰ περνοῦν.

Κι' ὅσ' ὁ καιρὸς διαβαίνει, τόσο μὲ λαχτάρα
αὐτοὺς ποῦ μακρὰ βρῖσκονται τοὺς καρτεροῦν.

Στροφή Α'.

Ἔτσι ὁ στρατὸς τοῦ βασιληᾶ
ὁ καστροπολεμίτης τώρα
εἰς τὴ γειτονικὴ τὴ χώρα
ἐπέρασε κατ' ἀντικρὺ
πάνω σὲ πλοῖα ἀραδιασμένα,
κι' ὅλα μαζὶ σχοινοδεμένα.
Κ' ἔτσι τῆς Ἑλλης τὸν πορθμό.¹
ποῦ ἦταν τοῦ Ἀθάμα θυγατέρα,
ὁ στρατὸς διάβη. Κ' ἐνὰ ὥς πέρα,
γεφύρι ἀπλώνοντας γερὸ
μὲ ξύλα καλοκαρφωμένα
εἰς τῆς θαλάσσης τὸν αὐχένα
ἐταίριαξέ το ὥσάν ζυγὸ.

Ἀντιστροφή Α'.

Καὶ τῆς Ἀσίας ὁ πολεμικὸς
ὁ ἄρχοντας κοπάδι ἀνθρώπους
στοὺς ἐχθρικοὺς ἐκείνους τόπους
ἀπὸ δυὸ δρόμους ὁδηγεῖ.
Γιατὶ ἀκλουθοῦν ἄλλοι σιμά του
κι' ἄλλοι στὰ πλοῖα τὰ δικά του
σύμφωνα πλέουν κατὰ ἐκεῖ.

1) Τὸν Ἑλλήσποντο.

Εἰς τοὺς τρανοὺς του στρατηγούς,
 ὅπου σκληροὶ εἶναι, καυχίεται
 ὁ ἄνδρας αὐτός, ὅπου λογιέται
 ὥσάν θεὸς κι' ἀπὸ γενιὰ
 χρυσόγονη ἔχει γεννηθῇ. ¹

Στροφή Β'.

Τὰ μάτια του ἀστροποβολᾶν
 ὅπως τοῦ δράκοντα τὸ βλέμμα
 ὅπου διψάει γιὰ αἷμα.
 Κ' ἔχει βραχίονες αὐτὸς
 ἀμέτρητους στὴ διαταγή του.
 Κι' ἄρχοντας εἶναι ἀμετρήτου
 πλήθους ναυτῶν.
 Τὸ Σύριον ἄρμα του ὀδηγώντας
 μὲ Ἄρη τοξότη ξεκινώντας
 τοὺς στρατιῶτες του ὀδηγεῖ
 νὰ πολεμήσουν μὲ τὰ τόξα
 ἄνδρας, ποῦ ἀπόκτησαν τὴ δόξα
 σὰν λογχισταί. ²

Ἀντιστροφή Β'.

Κι' οὔτε κανεῖς πολεμιστῆς

1) Ἡ δυναστεία τοῦ Δαρείου ἔλεγεν ὅτι ἡ καταγωγή της ἦτον ἀπὸ τὸν Περσέα, υἱὸν τῆς Δανάης, γεννημένον ἀπὸ τὸν Δία, ποῦ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν Δανάην μετεβλήθη εἰς χρυσὴν βροχήν.

2) Ὁ Αἰσχύλος συχνὰ παρουσιάζει τοὺς Πέρσας νὰ ἐπαινοῦν τοὺς Ἕλληνας. Ἔτσι ἐδῶ οἱ τοξῶται Πέρσαι, ποῦ πολεμοῦν δηλαδὴ ἀπὸ μακρὰν, ἐπῆγαν, λέγει, νὰ πολεμήσουν τοὺς δοξασμένους ὡς λογχιστὰς Ἕλληνας, ἥτοι ἄνδρας ποῦ πολεμοῦν μὲ γενναιότητα στῆθος μὲ στῆθος.

καὶ μὲ κανένα ποτὲ τρόπον
 αὐτὸ τὸ ῥεῦμα τῶν ἀνθρώπων,
 ποῦ ὥσάν τῆς θάλασσας τρανὸ
 κῦμα κι' ἀνίκητο ἔχει ὁρμήσει,
 θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἐμποδίσῃ
 μπροστά του ὑψώνοντας φραγμούς.

Στροφή Γ'.

Ὅμως καὶ ποιὸς τάχα θνητὸς
 κάθε θεοῦ δολερὴ σκέψι
 θὰ πρόφθανε νὰ τὴν προβλέψῃ !
 Καὶ ποιὸς ποτέ του θὰ ἤμποροῦσε
 μὲ γοργὸ πόδι νὰ ἐπηδοῦσε
 μακρὰ ἀπὸ δόλο θεϊκό ;

Ἀντιστροφή Γ'.

Ἡ τέτοια τοῦ θεοῦ βουλή
 μᾶς δείχνεται σὰν καλωσύνη
 ὥς ποῦ σὲ δίχτυα τῆς μᾶς κλείνει
 πλεγμέν' ἀπὸ τῆς συμφορῆς.
 Κι' ὅταν σ' αὐτὰ μέσα μπλεχθοῦμε
 ἀδύνατο νὰ λυτρωθοῦμε
 ἐμεῖς οἱ ἄμοιροι θνητοί.

Στροφή Δ'.

Ὅμοια εἶναι βούλημα παλῆδ
 ἀπὸ θεοὺς ταγμένο
 κ' εἶναι τῆς Μοίρας γραμμένο

« Δολόμητιν δ' ἀπάτην θεοῦ τίς ἀνὴρ θνητὸς ἀλύξει ; » = τὸ ἀλύσκειν
 εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ διαφεύγω προβλέποντας.

καὶ ῥιζικό
 σὲ πόλεμο πάντα τοὺς νᾶναι
 οἱ Πέρσαι κάστρα νὰ κτυπᾶνε
 ποῦ θὰ παρθοῦν ¹
 καὶ νὰ ὁρμοῦν ὅπου κι' ἂν λάχῃ
 σὲ ἀνήμερη μὲ ἄλογα μάχῃ
 σὲ κάθε ἀγῶνος κλονισμό
 κι' ὅπου κι' ἂν μέλεται καμμία
 νὰ ρημαδιάξῃ πολιτεία
 καὶ νὰ σβυστῇ.

Ἀντιστροφή Δ'.

Ἄτρομα ἐμάθαν ² νὰ θωροῦν
 τὰ κύματα ποῦ δάσος μοιάζουν
 ὅταν στὸ πέλαγο ἀνταριάζουν
 ἀπ' τῶν ἀνέμων τὴν ὁρμή,
 καὶ νὰ ἐμπιστεύωνται σὲ ξάρτια
 καὶ σὲ σχοινιά καὶ σὲ κατάρτια ³
 τῶν πλοίων ποῦ ποντοποροῦν.

Στροφή Δ'.

Αὐτά, μὲ πέπλο τώρα πόνου
 μαυροφορῶντας τὴν ψυχή, ⁴
 γεννοῦν στὸ νοῦ μου ταραχή.

1) Πολέμους πυργοδαΐκτους = πύργους δαΐζοντας, ἥτοι εἰς πολέμους, ποῦ καταρρίπτουν φρούρια. Σχολ. νεωτ. Περβλ. καὶ Χοηφόρων στ. 859.

2) Ἐμάθαν οἱ Πέρσαι. = Φανερόνεται ἔτσι μὲ τὸ «ἐμαθον» εἰρωνεία, διότι οἱ Πέρσαι ὄχι ἐκ φύσεως ἀλλ' ἀνόητα ἀπὸ μάθησιν ἔγιναν ναυτικοί.

3) «Πίσυνοι λεπτοδόμοις πείσμασι» ἐμπιστευόμενοι εἰς ἐξαρτήματα (πσνιά) συγκρατημένα μὲ λεπτὰ σχοινιά. Ἰδε Ὀδυσ. 10, 96, 127.

4) «Μελαγχίτων φρεὴν = ψυχὴ ἐνδυμένη μὲ μαῦρον ἀπὸ πένθος χιτῶνα.

Τὸ « Ἀλλοίμονό μου ¹
 πάει ὁ Περσικὸς στρατός! »
 μὴν ἀκουσθῇ σὰν κοπετὸς
 ἀπὸ τὰ ἔρημα τὰ Σοῦσα.

Ἀντιστροφή Α'.

Κι' ἀπὸ τὸ Κίσσιο μιὰ φωνή
 μὴν ἀκουσθῇ ὅμοια τρανή
 κι' ἀντιλαλοῦσα.
 Κι' « ἀλλοίμονό μου! »
 μὴ ποῦν γυναῖκες μὲ ὀδυρμὸ
 σχίζοντας πέπλα μὲ καῦμὸ
 καὶ μὲ μανία πόνου.

Στροφή Β'.

Γιατὶ οἱ ἄνδρες πῆγαν ὅλοι
 μὲ τὸ στρατάρχη τους μαζί,
 πλῆθος ἱππέων καὶ πεζοὶ
 ἀπ' τῆς Ἀσίας κάθε πόλι,
 περνῶντας τὸ γεφυρωμένο
 κι' ἀπὸ τῆς δυὸ μεριῆς στενό,
 σὰν μελισσῶν σμῆνος πυκνό,
 γιὰ νὰ βρεθοῦν σὲ τόπο ξένο.

Ἀντιστροφή Β'.

Κι' ἀπὸ τῶν γυναικῶν τῇ θλίψει
 θερμὸ τὸ δάκρυ πλημμυρεῖ

1) « Ὅα: » Περσικὸν ἐπιφώνημα ὀδυρμοῦ ἀντίστοιχο μὲ τὸ ἰδικό
 μας ἄλλοι καὶ ἀλλοίμονο.

τὴν κλίνη τὴ συζυγική·
 γιὰτὶ τὸν ἄνδρα—ποῦ ἔχει λείψει
 τώρα στὰ ξένα— μόνη
 κάθε Περσίδα ἀποζητᾷ
 κι' ἀπ' τὴν ἀγάπη λαχταρᾷ
 κι' ἀπὸ τὸν πόθο λυώνει.

Ὅμως ἐμπρός, ὦ Πέρσαι, ἄς μαζευθοῦμε
 κοντὰ στὸ ἀρχαῖο παλάτι ἐκεῖ ¹
 γιὰτὶ μὲ γνῶσι πρέπει νὰ σκεφθοῦμε
 κι' ὅπως ἡ περίστασις τὸ καλεῖ
 πῶς νὰ βρίσκεται ὁ βασιλιᾶς τώρα
 ὁ Ξέρξης τοῦ Δαρείου τὸ παιδί,
 ποῦ τοῦ προγόνου του τῶνομα ² ὅλ' ἡ χώρα
 ἐπῆρέ το ἡ δική μας καὶ ἡ φυλή.
 Κ' εἰς ἐμᾶς τώρα νὰ κρίνουμε ἀνήκει
 ποιὸ ἀπὸ τὰ δύο; τοῦ δοξαριοῦ ἡ βολὴ
 παίρνει στὸν πόλεμο τὴ νίκη
 ἢ τῆς δυνατῆς λόγχης ἡ αἰχμὴ;

Ἀλλὰ κατὰ ἐδῶ βλέπω νὰ προβάλλῃ
 φῶς ὅμοιο μὲ βλέμμα θεϊκό.
 Ἡ μητέρα φθάνει τοῦ βασιλιᾶ ἡ μεγάλη
 ποῦ ὥσ' ἀν βασίλισσα τὴν προσκυνῶ.
 Καὶ ὅλοι μας ὡς ὁ νόμος προστάζει
 μὲ λόγια τρισευγενικὰ

1) Στέγος ἀρχαῖον = τὸ μέρος τοῦ ἀνακτόρου ποῦ ἐχρησίμευεν ὡς
 βουλευτήριον Περβλ. Ὀμ. Ἰλ. 2, 788 «οἱ δ' ἀγορὰς ἀγόρευον ἐπὶ Πριά-
 μοιο θύρῃσιν» καὶ 7, 336. Ἐκεῖ ἦτον ὁ τάφος τοῦ Δαρείου.

2) Τοῦ Περσέως.

νὰ τὴν ὑποδεχθοῦμε ἐδῶ ταιριάζει.

Χαῖρε, ὦ βασίλισσα σεπτὴ
 ἢ πρώτη ἀπ' τῆς Περσίδες
 τοῦ Ξέρξου ἢ μάννα ἢ σεβαστή,
 ποῦ τὸν Δαρεῖο σὺ εἶδες
 γι' ἄνδρα—τῶν Περσῶν θεὸ—
 κ' εἶχες τὸν ἔτσι ταῖρι
 κι' ὅποῦ θεὸν ὅμοια εἶχες γυιό.
 Ἄν καὶ καλὰ—ποιὸς ξέρει;
 μήπως τῆς τύχης ἢ παληὰ
 ἄλλαξε πλέον ἢ γνώμη
 καὶ τὸν στρατό μας δὲν βοηθᾷ
 στὸν κάθε πόλεμον ἀκόμη.

ΑΤΟΣΣΑ

Γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ φεύγοντας ἀπ' τὸ παλάτι
 τὸ χρυσοστόλιστο καὶ τὸν κοιτῶνα, ποῦ ἦτο
 καὶ τοῦ Δαρείου καὶ δικός μου ἦρθα ἐδῶ πέρα
 γιατί κ' ἐμένα τὴν καρδιὰ ταράζει ὁ φόβος
 —καὶ μάλιστα γι' αὐτὸ θὰ εἰπῶ σας, φίλοι,
 κάποιο μου λόγο, ποῦ τοῦ νοῦ δὲν εἶναι
 γέννα, οὐδὲ τοῦ φόβου τοῦ ἰδικοῦ μου — ¹
 Μὴν τάχα μιὰ κακὴ μεγάλη τύχη
 μὲ πόδι δολερὸ ῥίχνοντας χάμω
 τοῦ Δαρείου τὴ δύναμι, ποῦ μὲ βοήθεια
 κάποιου θεοῦ ἀπόκτησεν ἐκεῖνος,

1) Ἡ ἐξηγήσις εἶναι σύμφωνα μὲ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Weklein. Παλαιότερη καὶ πλέον ἀδύνατη ἐρμηνεία εἶναι: «θὰ εἰπῶ λόγο, ποῦ δὲν ἐγέννησεν ὁ νοῦς μου, ἂν καὶ δὲν ἦμουν χωρὶς φόβον».

ξάφνου εἰς τὴ σκόνῃ τώρα τὴν κυλίση,
 σὰν παλαιστή, ποῦ νικημένος ἔχει πέσει.
 Κ' ἔτσι ἔχω στὸ νοῦ μου διπλὴν ἔγνοια
 ποῦ ἀδύνατο νὰ ἱστορηθῇ μὲ λόγια,
 πῶς κάθε ἀνδρὸς ἡ δύναμι δὲν λάμπει
 στὸν κόσμος, ὅσο τὸ ἀξίζει, χωρὶς πλούτη
 καὶ πάλι πῶς τὰ πλούτη δὲν τιμάει ὁ κόσμος
 σὰ δὲν τὰ κυβερνάει κανεὶς ἄνδρας.
 "Ἐτσι κι' ἂν τὰ πλούτη μας ἀκέραλα εἶναι
 ὅμως γιὰ τοῦ σπιτιοῦ τὸ μάτι ἔχω τὸ φόβο
 —καὶ μάτι ἐγὼ πῶς εἶναι λογαριάζω
 στὸ σπίτι ἡ παρουσία τοῦ ἄρχοντά του.
 Γιὰ ὅλ' αὐτά, ποῦ ὅπως σᾶς τὰ εἶπα εἶναι
 δόστε μου συμβουλὲς ἐσεῖς, πιστοί μου,
 ὦ Πέρσαι γηραιοί, γιατί ἀπὸ σᾶς προσμένω
 τὴν πειρὸ καλὴ πάντα ν' ἀκούσω γνώμη.

ΧΟΡΟΣ

Γνώριζέ το ἐσύ, βασίλισσα τῆς χώρας,
 καὶ δυὸ φορὲς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ στὸ εἰποῦμε,
 εἴτε μὲ λόγο εἴτε μὲ προᾶξι ἐμεῖς μπορούμε
 θὰ εἴμαστε πρόθυμοι ὁδηγοὶ δικοί σου.
 καὶ στὴν περίστασι σου τώρ' αὐτὴ συμβούλους
 καλεῖς ποῦ σ' ἀγαποῦν στ' ἀλήθεια.

ΑΤΟΣΣΑ

Ὅνειράτα στὸν ὕπνο μου ἐγὼ βλέπω
 πάντα πολλά, ἀφ' ὅταν, τὸ στρατό του

στέλλοντάς τον εἰς τῶν Ἰώνων τὴ χώρα,
 μαζί του ἐξεκίνησε κι' ὁ γυιός μου ὁ ἴδιος
 τὸν τόπο ἐκεῖνο θέλοντας νὰ ὑποδουλώσῃ.
 Ὅμως δὲν εἶχα ἰδῆ ποτέ μου ὥς τώρα
 ὄνειρο τόσο ζωντανὸ σὰν τοῦτο
 ποῦ ἐφάνη μου τὴν περασμένη νύκτα.
 Κι' ἄκουσε νὰ στὸ ἱστορήσω τώρα.
 Δύο γυναῖκες — λέγει — καλοφορεμένες
 ἐμπρός μου ἐφανερώθησαν στὸν ὕπνο
 ἢ μιὰ μὲ πέπλους Περσικοὺς πλούσια ντυμένη¹
 κ' ἢ ἄλλη μὲ ἀνοικτὸ τῶν Δωριέων χιτῶνα.²
 Ψιλότερες ἀπὸ τῆς τωρινῆς γυναῖκες
 εἶχαν ἀληθιν' ἀψεγάδιαστη ὥραιότη
 κ' ἐφαίνοντο ἀδελφές ἀπὸ τὸ ἴδιο νὰ εἶναι γένος.
 Κ' ἐκατοικοῦσαν ὅπως ὥρισεν ἡ τύχη
 ἢ μία — λέει — στὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος
 κ' ἢ ἄλλη στὴ βάρβαρικὴ τὴ χώρα.
 Κ' ἐφάνη μου πῶς εἶδα τὴν στιγμὴν ἐκείνη
 οἱ δύο τους νὰ πιάνονται στὰ χέρια
 καὶ πῶς ζυγώνοντας ὁ γυιός μου τῆς κρατοῦσε
 κι' ἀγωνιζότουν νὰ τῆς ἡσυχάσῃ,
 ὥς ποῦ τῆς ἔξεψε στὸ ἄρμα τὸ δικό του
 ἀντάμα καὶ τῆς δυὸ καὶ χαλινάρια

1) « Πέπλοισι ἡσκημένη » πλούσια ντυμένη. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀσκειῖν πρβλ. Ὅμ. Ἰλ. 10, 438, 23, 743 καὶ Ὅδυσ. 1, 439.

2) Ἡ Δωρικὴ ἐσθῆς ἦτο χιτῶν μάλλινος, ἀνοικτὸς εἰς τοὺς ὤμους καὶ συνδεόμενος ἐκεῖ μὲ περόνην ἢ μὲ πόρπην. Τὸν ἐφόρου παλαιότερα ὅλοι οἱ Ἕλληνες. Ἡροδ. 5, 88 « ἢ δὲ Δωρικὴ ἐσθῆς πᾶσα ἢ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν ἢ αὐτὴ ἦν τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν ».

τοὺς ἔβαλεν ἀπ' τὸν αὐχένα των στὸ στόμα¹.
 Κ' ἡ μιὰ σὰν νὰ ἐκαμάρωνε γιὰ τὸ στολίδι
 μὲ ὑπακοή στομῶνοντας τὸ χαλινάρι,
 ὅμως ἡ ἄλλη σπαρταροῦσε, ὥς ποῦ μ' ἀγῶνα
 συντριβόντας τὸ ἄρμα μὲ τὰ χέρια,
 ὀρμητικῇ, ἀχαλίνωτῇ τὸ παρασύρει
 σπάζοντάς του κ' εἰς τὴ μέση τὸ τιμόνι.
 ὁ γυιὸς μου χάμω ἀπὸ τὸ ἄρμα πέφτει
 κ' ἐκεῖ ἐπαράστεκε ὁ πατέρας του ὁ Δαρειῖος,
 θλιμμένος σὰν νὰ ἐσυμπονοῦσε τὸ παιδί του.
 κ' ὅταν ἔτσι τὸν ἀγνάντεψεν ὁ Ξέρξης
 σχίζει τοὺς πέπλους ἀπὸ 'πάνωθι του.
 Αὐτὰ εἶδα στ' ὄνειρό μου χθὲς τὴν νύχτα
 κ' ὅταν σηκώθηκα ἀπ' τὴν κλίνη καὶ τὰ χέρια
 εἰς τὸ τρεχάμενο ἔπλυνα νερὸ τῆς βρύσης²
 ἐπῆγα εἰς τὸ βωμὸ κρατῶντας δῶρα
 θυσίᾳ εἰς τοὺς θεοὺς νὰ τὰ προσφέρω,
 ἀπὸ κακὸ μελλάμενο νὰ μᾶς φυλάξουν.
 Ὅμως ξάφνου ἔν' ἀετὸ κατατρεγμένο
 θωρῶ νὰ πέφτῃ στὸ βωμὸ τοῦ Φοίβου.
 Ὁ φόβος³ μ' ἄφηκε βουβὴ τὴν ὥρα ἐκεῖνη.
 κ' ἓνα γεράκι ὕστερα ξεφτέρι⁴ βλέπω
 ὀλόϊσα πετώντας μ' ἀνοικτὲς φτερούγες

1) «Λέπαδν ἐπ' αὐχένων τίθησι».

2) Ὑστερ' ἀπὸ κακὸν ὄνειρον οἱ Ἕλληνες ἐσηκῶνοντο καὶ ἐρραντί-
 ζοντο μὲ νερό. Ἰδε Χοηφ. 533 κ. ἐ.—Ἀριστοφάνους Βάτρ. 1340 κ. ἐ.

3) «Φοίβου . . . φόβῳ» παρήχησις ὅπως εἰς τὰς Χοηφόρους, στ. 910.
 Ἔμεινε καὶ εἰς τὴν μετάφρασιν.

4) «Κίρκον» εἶδος γερακιοῦ, σήμερα κερκινέζος ἢ ξεφτέρι.

νὰ ρίχνεται τοῦ αἰτοῦ καὶ μὲ τὰ νύχια
 νὰ τοῦ μαδάῃ πεισματικὰ τὴν κεφαλὴ του,
 ἔτσι ποῦ ὁ αἰτὸς κουρνιάζοντας μὲ φόβο
 χωρὶς ἀντίσταση ἄφηνε τὸ κορμί του.
 Αὐτὰ ἐγὼ τὰ φοβερὰ στὸν ὕπνο μου εἶδα
 καὶ σεῖς ἀκούστε τα· γιατί γνωρίζει
 καλὰ καθέννας σας πῶς ἂν ὁ γυιὸς μου
 στὸν πόλεμον νικήσῃ ξακουστὸς θὰ γίνῃ,
 κι' ἂν ἀποτύχῃ πάλι κανενὸς δὲν ἔχει
 νὰ δώσῃ λόγο γιὰ τὰ ἔργατά του,
 ὥστε φθάνει ὁ ἴδιος νὰ σωθῇ καὶ βασιλέας
 πάντα του θᾶναι εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴ χώρα.

ΧΟΡΟΣ

Δὲν θέλομε, ὦ μητέρα, ἐμεῖς·
 οὔτε μεγάλο φόβο οὔτε καὶ θάρος
 νὰ σοῦ δώσουν τὰ δικά μας λόγια.
 Κάλλιο πρὸς τοὺς θεοὺς νὰ καταφύγῃς ¹
 καὶ γιὰ ὅ,τι κακὸν εἰς τῶναιρό σου εἶδες
 ζήτησέ τους ἀπ' αὐτὸ νὰ σὲ γλυτώσουν
 ἀφήνοντας μονάχα ὅλα τὰ καλὰ
 νὰ ξεδιαλύνουν γιὰ τ' ἐσὲ καὶ τὸ παιδί σου
 καὶ γιὰ τὴν πόλιν καὶ τοὺς φίλους σου ὅλους.
 Ὑστερα χρέος σου εἶναι καὶ σπονδὲς νὰ κάμῃς
 εἰς τὴ γῆ κ' εἰς τοὺς νεκρούς· κι' ἀκόμα
 τὸν Δαρεῖο τὸν ἄνδρα σου, ποῦ ὡς εἶπες

1) «Θεοὺς δὲ προστροπαῖς ἰκνουμένη».

εἶδες στὸν ὕπνο ἀπόψε, παρακάλεσέ τον
 νὰ στείλῃ αὐτὸς ἀπὸ τῆς γῆς τὰ βάθῃ
 κάθε καλὸ εἰς τὸ φῶς γιὰ σὲ καὶ τὸ παιδί σου,
 κι' ὅ,τι ἐνάντιον εἰς τὰ καλὰ σας εἶναι
 εἰς τὰ κατάβαθα τῆς γῆς ν' ἀφανισθῇ
 μέσ' στὰ σκοτάδια. Ἔτσι ὁ νοῦς μου
 γιὰ σὲ τώρα μαντεύοντας εὐρῆκε
 αὐτὰ καλόβολα ¹ νὰ συμβουλευέσῃ·
 καὶ κρίνω πῶς ὅ,τι κι' ἂν λάχῃ
 θὰ βγοῦν πρὸς τὸ καλὸ σου πάντα.

ΑΤΟΣΣΑ

Ἔτσι τῶν ὀνείρων μου ἐσὺ πρῶτος
 καλόγνωμος ἐξηγητὴς μοῦ ξεδιαλύνεις
 πῶς σὲ καλὸ θὰ βγοῦν αὐτὰ γιὰ τὸ παιδί μου
 καὶ γιὰ τὸ σπίτι μου. Ὁ θεὸς νὰ δώσῃ!
 Κ' ἐγὼ θυσίεις, ὅπως ὥρισες νὰ γίνουν,
 θὰ κάμω εἰς τοὺς θεοὺς κ' εἰς τοὺς νεκροὺς μου
 ἀμέσως ποῦ ἐπιστρέψω στὸ πάλάτι.
 Ὅμως, ὦ φίλοι, ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ μάθω
 σὲ ποιὸ τοῦ κόσμου μέρος εἶν' αἱ Ἀθῆναι.

ΧΟΡΟΣ

Κατὰ τὴ Δύση πέρα, ἐκεῖ ποῦ βασιλεύει ὁ ἥλιος.

1) «Θυμόμαντις ὧν σοὶ πρευμενῶς παρήνεσα». Ἰδε Ὅμηρου Ὀδυσ.
 1200.

ΑΤΟΣΣΑ

Κι' αὐτὴν τὴν πόλιν ὠρέχθηκε νὰ πάρῃ ὁ γυιός μου ;

ΧΟΡΟΣ

Γιατὶ ἔτσι ὀλάκαιρ' ἢ Ἑλλάς θὰ ἦτο δική του.

ΑΤΟΣΣΑ

Ἔχουν στρατὸ πλῆθος πολὺ κ' ἐκεῖνοι ;

ΧΟΡΟΣ

Ἔχουν τέτοιο στρατόν, ὅπου ὥς τὰ τῶρα
πολλὰ κακὰ εἰς τοὺς Μήδους ἔχει κάμει.

ΑΤΟΣΣΑ

Στὸ χέρι τους τί λογῆς ὄπλο λάμπει ;
Μήπως τὸ βέλος ποῦ ἀπ' τὸ τόξο φεύγει ;

ΧΟΡΟΣ

Ὅχι· δόρατα κρατοῦν γιὰ μάχην
ἀπὸ κοντά, καὶ ὀπλισμὸ μὲ ἀσπίδα ¹.

ΑΤΟΣΣΑ

Μαζὶ μὲ αὐτὰ τί ἄλλο ; πλούτη ἔχει ὁ τόπος ;

ΧΟΡΟΣ

Κάποιαν ἔχουν ἐκεῖ πηγὴν ἀργύρου ²,

1) «Ἐγχε σταδαῖα καὶ φεράσπιδες σαγαί».

2) «Ἐν θορικῷ γάρ ἐστὶ μέταλλα καὶ ἐν Λαυρείῳ». (Σχολ.). Πρβ. Θουκ. 2, 55.

θησαυρὸν ποῦ ἀπ' τὰ σπλάχνα τῆς γῆς παίρνουν.

ΑΤΟΣΣΑ

Καὶ ποιὸς τῆς χώρας ἡγεμόνας εἶναι
καὶ σὰν ἀφέντης τὸν στρατὸν ὁρίζει ;

ΧΟΡΟΣ

Κανενὸς δὲν λέγονται αὐτοὶ δοῦλοι
οὔτε κ' ὑπήκοοι ¹ εἶναι κανενὸς ἀνθρώπου.

ΑΤΟΣΣΑ

Καὶ πῶς θὰ ἡμποροῦσαν νὰ πολεμήσουν ἔτσι
τοὺς ἐχθροὺς ποῦ θ' ἄρχονταν νὰ τοὺς κτυπήσουν ;

ΧΟΡΟΣ

Ἔτσι ὅπως ἐξέκαμαν καὶ τοῦ Δαρείου
τόσον πολὺ στρατὸ καὶ διαλεγμένο.

ΑΤΟΣΣΑ

Ἄσχημα λόγια λές, ποῦ τῶν ξενιτεμμένων
τὰ γονικά ² σ' ἔγνοια μπορεῖ νὰ βάνουν.

ΧΟΡΟΣ

Ὅμως, λογιάζω, γρήγορα θὰ μάθης
ὅλα καταλεπτῶς ³, γιὰ τὸ τοῦ ἀνθρώπου,
ποῦ τρέχει κατὰ ἐδῶ, τὸ βῆμά του εἶναι

1) «Πολεμίους ἐπήλυδας».

2) «Κιόντων τοῖς τεκοῦσι». Ὡς εἰς Εὐριπίδου Ἄλκηστιν στ. 167.

3) «Πάντα ναμερτῇ λόγον».

περσικόν, ὅπως καθέννας βλέπει,
 κι' αὐτὸς θὰ φέρνῃ τώρα νὰ σοῦ ἀγγείλῃ
 εἴτε καλὸν εἴτε κακὸ κανένα πράγμα.

ΑΓΓΕΛΟΣ

ὦ πολιτείες τῆς Ἀσίας ὅλης¹,
 ὦ χώρα Περσική—μεγάλου πλούτου
 λιμάνι—πῶς ἐξωλοθρεύθη
 μὲ ἓνα κτύπημα τόσο μέγας πλοῦτος
 καὶ πῶς τὸ ἄνθος τῶν Περσῶν ἐχάθη χάμω !
 Ἄλλοί μου ! εἶν' ἄσχημο νὰ πρωτοαγγείλω
 συμφορές· ὅμως ἀνάγκη, ὦ Πέρσαι,
 τῇ δυστυχίᾳ μᾶς ὅλη νὰ ἱστορήσω,
 γιατί ὁ στρατὸς ἐχάθη τῶν βαρβάρων ὅλος.

ΧΟΡΟΣ

Στροφὴ Α'.

Φριχτό, φριχτὸ εἶναι τὸ κακὸ ²
 κι' ἀκοίμητο γεννᾷ καῦμό
 Ἄλλοίμονό μου !
 Μὲ δάκρυα, Πέρσαι, φλογερὰ
 κλάψτε γι' αὐτὴ τὴ συμφορὰ.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἔτσι ὅλα ἐχάθησαν 'κεῖ κάτω

1) Εἶδος κομποῦ, μυρολογιοῦ.

2) Αἱ λυρिकाὶ θρηνηφαδίαί τοῦ χοροῦ ἔρχονται σὰν ἀντιφωνίαι εἰς τὰ λόγια τοῦ ἀγγέλου.

κ' ἐγὼ ἀνέλπιστα τὸν ἥλιο τῆς πατρίδας βλέπω.

ΧΟΡΟΣ

Ἀντιστροφή Α'.

Ἐπαρατράβηξε πολὺ
σ' ἐμᾶς τοὺς γέρους ἢ ζωή ¹
ποῦ ἀκόμα ἐμέλλετο νὰ ζοῦμε
αὐτὴν ἀπάντεχα ν' ἀκοῦμε
τὴ συμφορά.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ὅντας παρὼν ὁ ἴδιος κι' ὄχι ἀπ' ἄλλους
ἀκούοντας, ὦ Πέρσαι, θὰ ἱστορήσω
τί συμφορὲς ἐπάθαμε μεγάλες.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή Β'.

ὦϊμέ ². Ἀπ' τῆς Ἀσίας τὴ γῆ
πλῆθος βέλη μάταια ἐφύγαν
κ' εἰς τὴν γῆ τὴν ἐχθρική
τῆς Ἑλλάδος ἐπῆγαν.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἀπὸ νεκροὺς ποῦ ἐλεεινὰ ἐχαθῆκαν
εἶναι γεμάτες οἱ ἀκτὲς τῆς Σαλαμῖνος
κι' ὅλος ὁ τόπος ἐκεῖ πέρα γύρω.

1) «Ἡ μακροβίος ὁδε γέ τις αἰὼν ἐφάνθη γεραιόις». Πρβ. στίχ. 713.

2) «Ὅτοτοτοῖ».

ΧΟΡΟΣ

Ἀντιστροφή Β'.

ὦϊμέ, ὥς τὸ λῆς ἦτον
 ὅλοι δικοί μου αὐτοί,
 ποῦ ἀπέθαναν καὶ τὸ κορμί των
 ἢ θάλασσα τώρα κρατεῖ
 καὶ μὲ ναυάγια τὸ σέρνει
 στὰ βράχια καὶ τὸ παραδέρνει ¹.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Καγένα ὄφελος δὲν ἔφεραν τὰ τόξα
 καὶ ὁ στρατός μας ἐπῆγε ὅλος χαμένος
 γιατί τὸν σύντριψαν τὰ ἔμβολα τῶν πλοίων.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή Γ'.

Βγάλετε ² ὅλοι μιὰ φωνή
 τοῦ πένθου μας τώρα τρανή
 καὶ τῶν Περσῶν τέτοιο χαμὸ
 ὑρηνήσατέ τον μὲ ὀδυρμὸ
 ποῦ ὅλα σὲ κακὸ μάς βγῆκαν
 καὶ τὸν στρατό μας ἄλλοι! εὗρῆκαν
 ὀλέθριες οἱ συμφορές.

1) «Φέρεσθαι πλαγκτοῖς ἐν σπιλάδεσσιν». Περβ. Προμ. 482.

2) Ἰνζε=Κραύγαζε Περβ. Ἰκέτιδας στ. 884.

ΑΓΓΕΛΟΣ

ὦ πολυμίσητο ὄνομα τῆς Σαλαμῖνος,
βαρυστενάζω ὅταν θυμᾶμαι τὰς Ἀθήνας.

ΧΟΡΟΣ

Ἀπαίσια φοβερὲς εἶναι
γιὰ μᾶς τοὺς δόλιους αἰ Ἀθηῖναι ¹.
Ποτὲ ἀπ' τὸ νοῦ μου δὲν θὰ βγοῦν
γιατὶ σὲ ὀρφάνια θὰ βρεθοῦν
πολλὲς Περσίδες μὲ καῦμὸ
χήρες ἀπ' ἄνδρα ἢ χῶρις γυιό.

ΑΤΟΣΣΑ

Τόσην ὥρα σιωπῶ ἢ δυστυχισμένη·
τὰ δεινὰ τόσο πολὺ μ' ἔχουν ζαλίσῃ ².
Γιατ' εἶν' ἀλήθεια τόση ἢ συμφορὰ μας
ποῦ οὔτε νὰ εἰπῶ μπορῶ οὔτε νὰ ρωτήσω.
Ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἀνάγκη νὰ ὑποφέρουν
τὶς δυστυχίες, ὅποῦ οἱ θεοὶ τοὺς δίνουν ³.
Καὶ τώρα ἡσυχάζοντας ἐσὺ τὴν ταραχὴ σου,
ἂν καὶ σωστὰ βαρυγνωμᾶς γιὰ τὸ κακό μας,
εἰπέ μας, τὴν καταστροφὴ ἱστορώντας,
ποιὸς δὲν ἀπέθανε καὶ γιὰ ποιὸν πρέπει

1) «Στυγναί γ' Ἀθῆναι δαίτοις».

2) Ὁμοίως εἰς Προμ. στίχ. 452.

3) Περβ. Σοφ. Φιλ. 1316.

νὰ κλάψωμεν ἀπὸ τοὺς ἄρχοντάς μας ¹
 ὁποῦ ὠρισμένοι νὰ κρατοῦν τὰ σκῆπτρα
 τῆς ἀρχηγίας, ἀφῆκαν τὸ στρατό τους
 ἀκέφαλο, πεθαίνοντας στὴ μάχη.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἄτός του ὁ Ξέρξης ζῇ καὶ τὸ φῶς βλέπει.

ΑΤΟΣΣΑ

Ὁ λόγος σου ἕνα φῶς φέρνει μεγάλο
 εἰς τὸ δικό μου τὸ παλάτι κι' ἄσπρη μέρα
 μᾶς ἔρχεται ὕστερ' ἀπὸ νύχτα μαύρη.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ὅμως ὁ Ἀρτεμβάρης, ὁποῦ ἡγεμόνας ἦτον
 πάνω σὲ ἱππεῖς δέκα χιλιάδες, ἐσκοτώθη
 κοντὰ εἰς τὰς Σιληνίας στοῦ γιαλοῦ τὰ βράχια ²
 καὶ τὸν χιλίαρχο Δαδάκη ἀπ' τὸ καράβι
 τὸν ἐξετίναξ' ἕνα κιύπημα τῆς λόγχης.
 Κι' ὁ ἀνδρειότερος ἀπ' τοὺς Βακτρίους ὁ Τενάγων,
 ποῦ ἀπὸ γένος εἶν' ἐντόπιο, παραδέρνει
 κοντὰ στὴ θαλασσόδαρτη τοῦ Αἴαντος νῆσο ³.
 Κι' ὁ Λίλαιος κι' ὁ Ἀρσάμης κι' ὁ Ἀργήστης τρίτος,
 κάπου ἐκεῖ κοντὰ στὸ περιστροτόρυφο
 τὸ νησί, ἀπὸ τὰ κύματα φερμένοι,

1) «Τῶν ἀρχελείων» = ἀρχόντων λαῶν.

2) «Στυφλοὺς παρ' ἀκτὰς θείνεται Σιληνιῶν». Αἱ Σιληνίαι ἦσαν ἀκταὶ
 τῆς Σαλαμῖνος.

3) Νῆσος τοῦ Αἴαντος = ἡ Σαλαμῖς.

κτυπᾶν πάνω στὶς πέτρες τὸ κεφάλι.

Κι' ὁ Ἀρχτεύς, ὁποῦ κοντὰ εἰς τοῦ Νείλου
τὶς πηγές ἐκατοικοῦσε κι' ὁ Ἀδεύης.

καὶ ὁ Φαρνοῦχος, ποῦ εἶχε Λυδικὴν ἀσπίδα,
κι' οἱ τρεῖς ἀπὸ τὸ ἴδιο πλοῖο ἔχουν πέσει.

Καὶ τοῦ μυριόνταρχου τοῦ Μάταλλου ἀπ' τὴν Χρύση,
ὁποῦ ἵππεῖς τριάντα χιλιάδες ὠδηγοῦσε

ἄλλαξ' ἢ ὄψη του καὶ τὰ πυρὰ τὰ γένεια
τὰ πολύπυκνα στὸ αἵμά του ἐβαφτῆκαν,

κι' ὁ Μάγος Ἀραβάς κι' ὁ Ἀρτάμης ἀπ' τὰ Βάκτρα
κι' αὐτὸς ξενιτεμμένος 'κεῖ στὴ χώρα

τὴ σκληρή, τὸν θάνατό του εὗρε

Κι' ὁ Ἀμηστρις κι' ὁ Ἀμφιστρεύς, ὁποῦ τὸ δόρυ
τὸ πολύμοχθο στὸ χέρι του ἐκρατοῦσε

κι' ὁ ξακουστὸς Ἀριόμαρδος, ὁποῦ τὰς Σάρδεις
ἔκαμε νὰ πενθήσουν, κι' ὁ Σεισάμης

ὁ Μύσιος κι' ὁ Θάρυβις ποῦ ἡγεμόνας
ἦτο σὲ διακόσια καὶ πενήντα πλοῖα

ἐκεῖνος ὁ ὠμορφος ὁ ἄνδρας ἀπ' τὴ Λύρνα,
οἰκτρὰ ὁ ἄμοιρος στὴ μάχην ἐσκοτώθη.

Κι' ὁ Συέννεσις, ὁ πρῶτος στὴν ἀνδρεία,
τῶν Κιλικῶν ὁ ἄρχοντας, ποῦ μόνος

πολεμώντας ἐξολοθρευσμὸ μεγάλο

ἔκαμε στοὺς ἐχθροὺς κι' αὐτὸς ἐχάθη,
πέφτοντας εἰς τὴ μάχην δοξασμένα.

Ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς μας, ὁποῦ τέτοιοι ἦσαν,
γι' αὐτοὺς μόνον θυμάμενος σᾶς εἶπα

κι' ἀπὸ τὶς τόσες δυστυχίες, ποῦ μᾶς ἦρθαν
ὀλίγες μόνον ἐγὼ σᾶς ἀναγγέλλω.

ΑΤΟΣΣΑ

Ἄλλοι! τὶς πιδὲ μεγάλες συμφορὰς ἀκούω
 ποῦ δύνουν ἐντροπὴ στοὺς Πέρσας
 καὶ μυρολογιοῦ ξεφωνητὰ ¹ μᾶς φέρουν.
 Ὅμως ξαναγυρίζοντας στὴ διήγησί σου
 πές μας πόσα ἦσαν τὰ ἐλληνικὰ τὰ πλοῖα
 γιὰ νὰ τολμήσουν μὲ τὰ ἔμβολά των
 νὰ κάμουν μάχη μὲ τὸν Περσικὸ τὸ στόλο.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἄν τὸ πλῆθος πάντοτ' ἔφερεν τὴ νίκη,
 γνῶριζε πῶς θὰ νικοῦσε ὁ στόλος τῶν βαρβάρων
 γιὰτ' εἶχαν μόνο οἱ Ἕλληνες τρακόσια πλοῖα
 καὶ ξέχωρ' ἀπ' αὐτὰ δέκα ἄλλα μόνο ².
 Ἐνῶ τὰ πλοῖα ποῦ ὠδηγοῦσε ὁ Ξέρξης
 ἦσαν, ὅπως τὸ ξέρω, μιὰ χιλιάδα
 καὶ ἀπὸ αὐτὰ ξεχώριζαν στὴ γρηγοράδα
 δυὸ φορὰς ἑκατὸ καὶ ἑπτὰ ἀκόμα.
 Αὐτ' ἦτον ἡ ἀναλογία ³. Θαρεῖς τάχα
 πῶς θενὰ ἐχάναμε τὴ μάχην ἔτσι;
 Ὅμως κάποιος δαίμονας κακός, τῆς τύχης

1) «Λιγέα κωκύματα».

2) «Δεκάς δ' ἦν τῶνδε χωρὶς ἑκκρητος». Δηλαδή δέκα ἦσαν πλοῖα χωριστὰ (εἰς ἀναπλήρωσιν ἐκείνων ποῦ θὰ ἐπάθαιναν εἰς τὴν μάχην).

3) «ᾠδ' ἔχει λόγος». Ὅπως εἰς Ἑπτὰ ἐπὶ Θ. στ.211 καὶ Χοηφ.στ.519= αὐτὴ εἶναι ἡ ἀριθμητικὴ σχέσις.

τὴ ζυγαριὰ βαρύνοντας ἀπ' τῶνα μέρος¹,
ἐκατάστρεψ' ἔτσι τὸ στρατό μας. Καὶ τὴν πόλη.
τῆς Παλλάδος οἱ θεοὶ τὴν σφύζουν.

ΑΤΟΣΣΑ

Ὡστε ὅπως λὲς ἀπόρθητ' εἶναι
τῶν Ἀθηνῶν ἡ πόλη;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Γιατὶ τεῖχος
ἄπαρτο δικό της εἶναι οἱ ἄνδρες.

ΑΤΟΣΣΑ

Καὶ ποῖος ἀρχίνησε τὴ μάχη; πές μου
ποιὸς ἀπ' τοὺς δύο; οἱ Ἕλληνες πρῶτοι
τὴ μάχη ἀρχίσαν ἢ ὁ γυῖός μου
στὸ πλῆθος τῶν πλοίων του θαρρῶντας;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἀρχισε, ὦ δέσποινα, τὸ κακὸν ὅλο
κάποιος ὀλέθριος ἢ κακὸς δαίμων
π' ἄγνωστον εἶναι ἀπὸ ποῦθ' ἐφάνη.
Γιατὶ ἀπ' τῶν Ἀθηναίων τὸ στρατὸ ἕνας ἄνδρας
Ἕλληνας ἐρχάμενος εἶπε τοῦ γυιοῦ σου
τοῦ Ξέρξη αὐτά: Πῶς ἅμα ἡ νύχτα
πλακώση μὲ τὸ μελανό της πέπλο
οἱ Ἕλληνες πλέον δὲν θὰ ἐμέναν

1) «Τάλαντα βρῖσας οὐκ ἰσορρόπῳ τύχῃ».

ἀλλὰ πηδώντας στα καθίσματα τῶν πλοίων
θὰ ζητοῦσαν ὁ καθένας μὲ κρυφὴ φευγάλα
ὅπου μπορούσαν τὴ ζωὴ νὰ σώσουν¹.

Κι' ὅταν ἐκεῖνος τᾶκουσεν ἀμέσως,
τὸ δόλο τοῦ Ἑλλήνος μὴ βάνοντας στὸ νοῦ του
οὐδὲ τὸν φθόνο τῶν θεῶν, προσταγὴ τέτοια
εἰς ὅλους τοὺς ναυάρχους δίνει.

Μόλις ὁ φλογερὸς ὁ ἥλιος πάψη
τὴ γῆ μὲ τῆς ἀχτῖνές του νὰ καίη
κ' εἰς τὰ αἰθέρια πλάτη τὸ σκοτάδι
ἀπλωθῇ², σὲ τρεῖς γραμμὲς νὰ βάλουν,
τὴ μιὰ πίσω στὴν ἄλλη, πυκνὰ πλοῖα
καὶ μὲ τὰ ὑπόλοιπα ὁλόγυρα τὴ νῆσο
τοῦ Αἴαντος νὰ περιζώσουν καὶ τὸ διάβα
καὶ τὰ στενὰ τὰ θαλασσόδαρτα³ νὰ πιάσουν,
ὀρίζοντας πῶς ἂν οἱ Ἕλληνες γλυτώναν
τὸν κακό τους θάνατο μὲ τὸ νὰ φύγουν
κρυφὰ ἀπὸ κανένα μέρος, ὅλοι τότε
οἱ στρατηγοὶ θὰ ἐχάναν τὸ κεφάλι.
Αὐτὰ χαρούμενος τοὺς εἶπε ἐκεῖνος
μὴ γνωρίζοντας πῶς οἱ θεοὶ τὸ μέλλον
τὸ εἶχαν ὀρίσει. Κι' ὅλοι τότε
οἱ στρατηγοὶ χωρὶς καμμιὰ ἀταξία
καὶ πειθαρχικὰ ἐτοίμαζαν τὸ δεῖπνο

1) «Δρασμῷ κρυφαίῳ βίοντον ἐκωσαίετο». Περβ. διήγησιν Ἡροδότου 8, 75.

2) «Κνέφας δὲ τέμενος αἰθέρος λάβη». Περβ. Ὅμ. Ὀδ. 9, 168.

3) «Ἀλιερόθους».

καὶ κάθε ναύτης ἔδενεν εἰς τὸ σκαρμό του
τὸ καλοτράβηχτο¹ κουπί. Κι' ὅταν τοῦ ἡλίου
τὸ φῶς βασίλεψε κ' ἦλθεν ἡ νύχτα
κάθε διαφεντευτῆς κουπιού² στὸ πλοῖον
ἔμπαινε καθὼς καὶ κάθε ὀπλίτης·
κ' ἡ μιὰ μακρὴν παράταξιν τῶν πλοίων
τὴν ἄλλην ἀκλουθοῦσε κι' ὅλοι ἐπλέαν
ὁ καθένας στὴ γραμμὴ τὴν ὠρισμένην
κι' ὅλην τὴ νύχτα οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πλοίων
ἐκράτησαν στὸ πόδι ὅλους τοὺς ναύτες.
Κ' ἡ νύχτα ἐπροχωροῦσεν, ἀλλὰ τῶν Ἑλλήνων
πούποτε ὁ στρατὸς δὲν ἐφαινότουν
γιά κρυφὴ νὰ ἐτοιμάζεται φευγάλα.
Κι' ὅταν ἀσπριδερῇ³ ἐπρόβαλεν ἡ ἡμέρα
κάνοντας καλοφώτιστη τὴ γῆ ὅλη
πρῶτα-πρῶτα ἐβούυσεν τῶν Ἑλλήνων
κραυγὴ, ποῦ ἀκούσθη ὡσὰν τραγοῦδι
καὶ ποῦ τὴν μυριαπόδωκε τῶν βράχων
τοῦ νησιοῦ ὁ ἀντίλαλος· τρομάρα
ἄρπαξεν ὅλους τοὺς βαρβάρους, ποῦ ἡ ἐλπίδα
ἡ δική του σφαλερῇ ἀποδείχθη.
Γιατὶ ἓνα τακτικὸ παιᾶνα τότε⁴
οἱ Ἕλληνες δὲν τραγουδοῦσαν γιὰ νὰ φύγουν,
ἀλλὰ μὲ θάρρος ψυχερὸ σὲ μάχην ὁρμώντας·
κ' ἡ σάλπιγγα μὲ τὸν ὀξύ της ἤχον

1) «Εὐήρετμον».

2) Κώπης ἄναξ».

3) «Λευκόπωλος».

4) «Παιᾶν' ἐφύμνουσιν σεμνόν».

πῖο πολὺ τὰ ἐκόρωνε ὅλα ἐκεῖνα.
 Κι' ἀμέσως μὲ τὸ πρόσταγμα ἀρπώντας
 τὰ πολύρροχθα κουπιὰ αὐτοὶ ἐκτυποῦσαν
 τὸ βαρύηχο πέλάγος μὲ τάξη¹
 ὥστε ὅλοι γρήγορα ἐφάνηκαν ἐμπρὸς μας.
 Πρῶτα τὸ δεξιὸ κέρας προχωροῦσε
 μὲ ἡσυχία καὶ τάξη· κατόπι ὁ ἄλλος
 ὁ στόλος προχωροῦσεν ὅλος κι' ἀκούονται
 βουὴ πολλὴ ὁλοῦθε : «ὦ παῖδες
 τῶν Ἑλλήνων προχωρεῖτε, τὴν πατρίδα
 ἐλευθερώνετε, παιδιὰ, γυναῖκες,
 καὶ τὰ ἱερὰ τῶν πατρικῶν θεῶν μας²
 καὶ τῶν προγόνων λευθερώνετε τοὺς τάφους·
 σήμερα ὁ ἀγώνας μας εἶναι γιὰ ὅλα».
 Καὶ τότε ἡ ἀχλαλοὴ ἡ δική μας
 στὴν Περσικὴ τὴ γλῶσσαν³ ἀπαντοῦσε
 γιὰτὶ καιρὸς χρονοτριβῆς δὲν ἦταν πλεόν.
 Σύντομα δ' ἓνα πλοῖο κτυπᾷ ἐν' ἄλλο
 μὲ τὸ χάλκινο ἔμβολο. Καὶ ἦταν
 Ἑλληνικὸ τὸ πλοῖο, ποῦ πρῶτο
 ὀρμώντας μὲ τὸ ἔμβολο τσακίζει
 τὰχροστόλια⁴ ἐνὸς πλοίου τῶν Φοινίκων.

1) «Ἐπαισαν ἄλμην βρύχιον ἐκ κελεύσματος». Πρβ. Εὐριπ. Ἴφ. στ. 1387. — Ὅμ. Ἰλ. 16, 264.

2) «Θεῶν ἔδη» = τόποι, ἱερὰ θεῶν μὲ ἀγάλματα καὶ ναοὺς. Πρβ. Πλατ. Τιμ. Νόμ.

3) «Περσίδος γλώσσης ῥόθος ὑπηντίαζε». Πρβ. 836.

4) «Κάποθραύει Φοινίσσης νεὼς κόρυμβ'». Κόρυμβα = Τὰχροστόλια τῆς πλώρης, οἱ φ ι γ ο ύ ρ ε ς.

Κι' ἄλλος ὠρμοῦσεν ἐναντίον ἄλλου πλοίου ¹.

Καὶ μ' ὅλ' αὐτὰ εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ ῥεῦμα
τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ ἀντοχὴν εἶχε.

Μὰ ὅπως σ' ἓνα στενὸ ὁ σωρὸς τῶν πλοίων
ἦταν μαζεμένος, συναμεταξύ τους

τὰ πλοῖά μας ἐσπάζαν τὰ κουπιά τους

καὶ μόνον τους μὲ τὰ χαλκόστομα ἔμβολα ἐχτυπιώνταν

καὶ βοήθεια νὰ δώσουν τὸ ἓνα στ' ἄλλο

δὲν ἦταν δυνατό· καὶ τὰ πλοῖα τότε

τὰ ἑλληνικά, σύγκαιρα ὅλα ὠρμώντας

ὀλόγυρα, κτυποῦσαν ² τὰ δικά μας πλοῖα

κι' ἀναποδογυρίζοντας ἔτσι τὰ βυθίζουν,

κι' οὐδὲ τὴ θάλασσα νὰ ἰδῇ κανεὶς μποροῦσε,

τόσον ἀπὸ ναυάγια καὶ νεκροὺς ἦταν γεμάτη.

Καὶ τοῦ ἑγιαλοῦ οἱ ξέρες εἶχαν πλῆθος

νεκροὺς ³ καὶ κάθε πλοῖο τῶν βαρβάρων

ὠρμοῦσε εἰς ἄτακτη φυγὴν κωπηλατώντας—

ὅλος ὁ στόλος τῶν βαρβάρων ἔφευγ' ἔτσι.

Κ' ἐκεῖνοι ὅμοια μὲ παλαμίδες κι' ἄλλο

κανένα ψάρι τοῦ διχτυοῦ ⁴ μᾶς ἐβαροῦσαν

καὶ μᾶς ἐρράχιζαν μὲ τὰ κουπιά καὶ μὲ συντριμμία

1) «Ἐπ' ἄλλην δ' ἄλλος ἠϋθυνε δόρυ». Δόρυ, δηλ. νήμιον. Σχολ.
«Τὴν ναῦν εἴρηκεν».

2) «Οὐκ ἀφρασμόνως κύκλω πέριξ ἔθεινον» Περβ. 563.

3) Περβ. Ἡροδ. 8, 12. «Οἱ δὲ νεκροὶ (ἐν Ἀρτεμισίῳ) καὶ τὰ ναυάγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφέτας καὶ περὶ τε τὰς πρῶτας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων».

4) «Ἦ τιν' ἰχθύων βόλον».

τῶν ναυαγίων κι' ἀπλωνόνταν θρηῆνοι
 κι' ὀδυρμοὶ στὴ θάλασσα ὅλη
 ὥς ποῦ τῆς νύχτας τῆς ὀλόμαυρης τὸ μάτι
 τὰ ἔπαψεν ὅλα¹. Ὅμως τόσον ἦτο
 τὸ πλῆθος τῶν κακῶν ποῦ κι' ἂν ἀκόμη
 ἡμέρες δέκα στὴ σειρὰ τὰ διηγούμεν
 δὲν θὰ ἔφθάνει νὰ τὰ ἱστορήσω ὅλα.
 Γιατ' ἤξερέ το πῶς ποτὲ σὲ μιᾶν ἡμέραν
 δὲν χάθηκε τόσων ἀνθρώπων πλῆθος.

ΑΤΟΣΣΑ

Ἀλλοίμονο! ἔτσι ἓνα πέλαγος μεγάλο
 συμφορῶν ἐξέσπασε² πάνω στοὺς Πέρσας
 καὶ πάνω στὸ γένος ὅλο τῶν βαρβάρων

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ὅμως καὶ τοῦτο γνώριζε, πῶς οὔτε
 καὶ τὰ μισὰ τῶν συμφορῶν ἔχεις ἀκούσῃ,
 γιατί ὁ χαμός, ὅποῦ ἔπαθαν οἱ Πέρσαι
 στερνά, βαρύτερος διπλάσια ἦτον.

ΑΤΟΣΣΑ

Καὶ θὰ μπορούσε χειρότερη νὰ γίνῃ

1) «Ἐως κελαινῆς νυκτὸς ὅμμ' ἀφείλετο» κατὰ ἀντίφρασιν καὶ κατὰ τὸ λεγόμενον ὀξύμωρον σχῆμα.

2) «Πέλαγος ἔρρωγεν μέγα». Ὁ παρακείμενος ἔρρωγα (τοῦ ῥήγνυμι) εὐρίσκεται πάντα ἀμεταβάτως. Πρβ. καὶ τὸ σημερινὸν «κακὰ ἐξέσπασαν στὸ κεφάλι μου».

τύχη ἀπ' αὐτήν. Λέγε ποιὰν ἄλλη
 συμφορὰν ¹ ὅποῦ συνέβη στὸ στρατό μας
 ἔχεις βαρύτερην νὰ μᾶς εἰπῇς ἀκόμα.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Οἱ πλέον ἀκμαῖοι στὴν ἡλικία Πέρσαι
 κ' οἱ πιὸ καλοὶ στὴν ἀνδρεία καὶ φημισμένοι
 γιὰ τὴν εὐγένεια, ποῦ ἦσαν κι' ὅλα
 οἱ πλέον πιστοὶ στὸν βασιλιᾶ, ἔχουν πεθάνη
 ἀπὸ ἓνα θάνατο ἄθλιο ἄντροπιασμένο.

ΑΤΟΣΣΑ

Δυστυχισμένη ἐγώ! Τί μαύρη
 συμφορά, ὦ φίλοι, μᾶς εὗρῃκε!
 Κι' ἀπὸ τί θάνατον ἐπῆγαν ὅλοι ἐκεῖνοι;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Βρίσκεται κατεμπροστὰ εἰς τῆς Σαλαμῖνος
 τὰ μέρη ἓνα νησὶ μικρὸ καὶ γιὰ τὰ πλοῖα
 κακολίμανο ², ποῦ ἐκεῖ κάπου στὸ ἴγιαλό του
 ὁ Πὰν ὁ καλοχορευτῆς φωλιάζει ³.
 Στὸ νησὶ αὐτὸ ὁ Ξέρξης στέλνει ἐκείνους
 μὲ τὸν σκοπό, σὰν οἱ ἐχθροὶ κατεστραμμένοι

1) Ἀξιοσημεῖωτη εἰς τὸ κείμενον ἡ συχνὴ ἐπανάληψις τῶν λέξεων «συμφορὰ...κακά» ἐπίτηδες καὶ ψυχολογικὰ διὰ τὴν φανέρωσιν τῆς ψυχικῆς ταραχῆς.

2) Κατὰ τὸν Στράβωνα ἦτον ἡ Ψυττάλεια νησὶ ἔρημο καὶ πολύπετρο.

3) «Ἐμβατεύει ποντίας ἄλμης ἔπι». Ὁ Wecklein ἀποδίδει τὸ «ποντίας ἄλμης ἔπι» εἰς τὴν νῆσον, ἥτοι νησὶ ἐπάνω στὰ θαλάσσια κύματα, ὅχι ὁρθῶς.

ἐβγαίναν στὸ νησί, εὐκόλα τότε
 τοὺς Ἑλληνας νὰ θανατώνουν κι' ἀπ' τὸ ῥεῦμα
 τὸ θαλάσσιο τοὺς φίλους νὰ γλυτώνουν,
 σφαλερὰ ἔτσι προβλέποντας τὸ μέλλον¹.
 Γιατὶ μόλις στοὺς Ἑλληνας εἶχε χαρίσῃ
 ὁ θεὸς τὸν θρίαμβο τῆς νίκης
 τὴν ἴδια ἡμέρα τῆς πανοπλίας φορώντας
 πετάχθησαν ἀπὸ τὰ πλοῖα κι' ἀπ' ὀλοῦθε
 ἐξώσαν ὅλο τὸ νησί, ὥστε κανένας
 νὰ φύγῃ δὲν μπορούσε. Κ' ἐκεῖ τότε
 οἱ Πέρσαι βαριά ἐπληγόνοντο μὲ πέτρες²
 κι' ἄλλους ἐσκότωναν τὰ βέλη ὅπου ἐπέφταν
 ἐπάνω τους, ξεφεύγοντας ἀπὸ τὰ τόξα.
 Στὸ τέλος μὲ ἀχλαλοὴ χυμώντας ὅλοι
 κτυποῦν, κρεοκοποῦν τὰ μέλη
 τῶν ἀθλίων, ὥς ποῦ κανένα δὲν ἀφῆκαν
 ζωντανό. Κι' ὁ Ξέρξης τότε
 ἐθρήνησε θωρώντας τοῦ κακοῦ τὸ βάθος.
 Γιατ' εἶχε αὐτὸς τὸ θρόνο του στημένο
 σὲ μέρος ποῦ ἔβλεπεν ὅλο τὸ στρατό του
 κοντὰ στὴν παραλία σ' ἀψηλὸ ἓνα λόφο³.
 Καὶ σχίζοντας τοὺς πέπλους καὶ μεγάλα
 ἀφήνοντας ξεφωνητὰ προσταγὴ δίνει
 βιαστικὴ στὸν Περσικὸ στρατὸ νὰ φύγῃ,

1) «Κακῶς τὸ μέλλον ἱστορῶν».

2) «Ἐκ χειρῶν πέτρησιν ἠράσσοντο», ὑπονοεῖται τὸ Πέρσαι.

3) Πρβ. Ἡροδότου 8, 90. «Ξέρξης... κατηγμένος ὑπὸ τῷ ὄρεϊ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος, τὸ καλεῖται Αἰγάλεως».

κι' ὁ ἴδιος ῥίχνεται ὅμοια στή φευγάλα.
 Κοντὰ στήν πρώτη τέτοια εἶναι ἡ ἄλλη
 συμφορά σου, ποῦ ἔχουμ' ἐμεῖς νὰ κλαῖμε.

ΑΤΟΣΣΑ

Δαίμονα¹ μαῦρε, ποῦ ἔκαμες τοὺς Πέρσας
 στὸ νοῦ τους νὰ ἔχουν ψεύτικες ἐλπίδες.

Πικρὰν ὁ γυιὸς μου τιμωρία εὗρεῖκε
 θέλοντας νὰ παιδέψῃ τὰς Ἀθήνας,
 σὰν νὰ μὴν ἔφθαναν βάρβαροι τόσοι
 ὅπου ἔφαγε πρωτύτερα ὁ Μαραθῶνας
 κι' ὅπου ἐκδίκησι τοῦ σκοτωμοῦ των
 πιστεύοντας ὁ γυιὸς μου πῶς θὰ λάβῃ
 ἔπαυε τόσες συμφορὲς ὁ ἴδιος.

Καὶ τώρα εἶπες σὲ ποιὸ μέρος ἀφῆκες
 τὰ πλοῖα, ὅσα τὸν χαμὸ ἐγλυτώσαν.
 Τίποτε βέβαιον νὰ μᾶς πῆς γνωρίζεις²;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πλοίων, ποῦ ἀπομείναν,
 μὲ ἀταξίαν ἐρρίχτηκαν στή φευγάλα
 κατὰ τοῦ ἀνέμου τὴν πνοή³. κι' ὁ ἄλλος

1) Ἡ λέξις δαίμων τοῦ κειμένου ἐλέγετο γενικῶς φανερώουσα τὴν θεότητα ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔρχεται ἡ καλὴ ἢ κακὴ τύχη τῶν ἀνθρώπων, συνήθως ὁμως ἐλέγετο ἐπὶ κακοῦ. Μὲ μικρὰν μετατόπισιν ἐννοίας ἡ λέξις ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν σημερινὴν γλῶσσαν.

2) «Οἶσθα σημῆναι τορῶς.»

3) «Κατ' οὖρον». Ἡ φράσις εἰς τὸ ἀρχαῖον εἰρωνικὴ, ἀντίστοιχη μὲ τὸ σημερινὸν «τὰ πρῦμισαν».

ὁ στρατὸς στή γῇ τῆς Βοιωτίας ἐχάθη,
 ἄλλοι ἀπὸ δίψα ταλαιπωρημένοι
 κοντὰ εἰς τὸ εὐφρόσυνο νερὸ τῆς Κρήνης
 κι' ἄλλοι ἀπ' τὸ δρόμο κατασκοτωμένοι.
 Καὶ μεῖς τότε περάσαμε στή χώρα
 τῶν Φωκέων κ' εἰς τὴ Δωρίδα κ' εἰς τὸν κόλπο
 τὸν Μαλιακό, ποῦ πλούσια τοῦ ποτίζει
 τὸν κάμπον ὁ Σπερχειὸς μὲ τὰ νεράτου
 τὰ εὐεργετικά· κι' ἀπὸ ἐκεῖ πάλι
 τῆς Ἀχαΐας ἡ πεδιάδα καὶ τῆς Θεσσαλίας
 οἱ πολιτείες μᾶς δεχθῆκαν στερεμένους
 ἀπὸ τροφές¹· κ' οἱ πλέον πολλοὶ ἐπεθάναν
 ἐκεῖ πέρα ἀπὸ τὴ δίψα κι' ἀπ' τὴν πείνα,
 γιατί καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ κακὰ μαζὺ μᾶς ἦρθαν.
 Στερνὰ ἐφθάσαμε στὸν τόπο τῶν Μαγνήτων
 κ' εἰς τῶν Μακεδόνων ἔπειτα τὴ χώρα,
 κοντὰ στοῦ Ἀξιοῦ τῆς ὄχθες κ' εἰς τοὺς βούρκους
 τῆς Βόλβης, ποῦ ἔχει τὰ πολλὰ καλάμια²
 κ' εἰς τὸ βουνὸ τὸ Πάγγαιο κ' εἰς τὴν Ἥδωνίδα
 χώρα. Ὅμως ἐκείνη ἐκεῖ τὴ νύχτα
 πρόωρα ἐσήκωσε βαρὺν χειμῶνα
 ὁ θεὸς καὶ τοῦ καθάριου Στρυμόνα ὅλο
 τὸ τρεχάμενο νερὸ εἶχε πῆξη.
 Ἔτσι κι' ἂν ἀπὸ μᾶς κανεῖς δὲν εἶχε
 πίστι καμμιά εἰς τοὺς θεοὺς κι' αὐτὸς ἀκόμα.

1) «Υπεσπανισμένους βορᾶς».

2) «Βόλβης θ' ἔλειον δόνακα».

ἐπροσευχότουν κ' ἐδεότουν τότε
 τῇ γῇ καὶ τὰ οὐράνια προσκυνώντας.
 Κι' ὅταν ἔπαυσε ὁ στρατὸς τῇ δέησί του
 πρὸς τοὺς θεούς, ὕστερα ἐδιάβη τὸ ποτάμι
 τὸ κρυσταλλόπηχτο· κι' ἀπὸ μᾶς ὅποιος
 εἶχε περάσῃ πρὶν σκορπισθοῦν οἱ ἄχτινες
 τοῦ θεοῦ πάνω στῇ γῇν, αὐτὸς ἐσώθη·
 γιὰτ' ὕστερα ὁ λαμπερὸς τοῦ ἡλίου κύκλος
 ζεστὸς μὲ φωτεινὲς ἄχτινες
 ἔλυωσε τὰ νερὰ τὰ παγωμένα,
 ὥστε ποῦ ὁ ἕνας ἔπεφτεν ἐπ' αὐτὸν ἄλλο.
 Γρήγορα ὅποιος τότε ἀπαραιτοῦσε
 τῇ ζωῇ του εὐτυχισμένος ἐλογιότουν ¹.
 Κ' οἱ λοιποὶ ὅσοι νὰ σωθοῦν μπορέσαν,
 ὁποῦ ἦταν λιγοστοί, μὲ πολὺν κόπο
 διαβαίνοντας τὴ Θράκη φθάνουν—
 ὄχι πολλοὶ—στὸν τόπο του ὁ καθένας.
 Ἔτσι, τῶν Περσῶν ἡ πολιτεία τώρα,
 τοὺς νέους ποῦ ἔχασεν ἀποζητώντας,
 ἔχει νὰ θρηνήσῃ τὸ χαμό τους· ὅλα
 αὐτὰ εἶν' ἀλήθεια. Ὅμως κι' ἄλλα
 παράλειψα νὰ ἱστορήσω ἀκόμα
 ἀπ' τὰ κακὰ ποῦ ἔδωκε ὁ θεὸς στοὺς Πέρσας.

ΧΟΡΟΣ

ὦ δαίμονα ἀπολέμητε² μὲ βαρὺ πόδι,

1) «Ἡὐτύχει δέ τοι ὅστις τάχιστα πνεῦμ' ἀπέρρηξε βίου».

2) «ὦ δυσπρόνητε δαῖμον».

πῶς ὅλο τὸ Περσικὸ ἐπάτησες γένος.

ΑΤΟΣΣΑ

ὦ δύστυχη ἐγὼ· ποιὰν ἔχει πάθη
καταστροφὴ ὁ στρατός· ὦ ἐσὺ τῆς νύχτας
προμήνυμα ὀλοφάνερο τοῦ ὀνείρου,
πόσο ξεκάθαρα τῆς συμφορῆς μας ὅλες
μοῦ τῆς φανέρωσες. Κ' ὅμως σεῖς τόσο
στρεβλὰ ἐξηγούσατε τὰ ὀνείρατά μου.
Ἀλλὰ σὰν ποῦ ἡ συμβουλή ἡ δική¹ σας
μπορεῖ ἀλλέως νὰ ὠφελήσῃ θέλω
δέησι πρῶτα εἰς τοὺς θεοὺς νὰ κάμω
κ' ὕστερα θὰ γυρίσω ἐδῶ φέρονοντας δῶρα
στὴ γῇ καὶ στοὺς δικούς μου πεθαμμένους
παίρνοντας ζυμαρικὰ ἀπ' τὸ παλάτι¹.
Γιατὶ κι' ἂν ξέρω πῶς τὸ κακὸ ἔχει γίνῃ
ὅμως ἴσως γιὰ μᾶς καλῆτερο γίνῃ τὸ μέλλον.
² (Καὶ σεῖς γι' αὐτὰ τὰ γενομένα πρέπει
συμβουλὲς πιστὲς νὰ δίνετε στοὺς φίλους
τοὺς πιστοὺς καὶ ἂν πρωτῆτερα ἔλθῃ
ἀπὸ μένα ἐδῶ εἰς ἐσᾶς ὁ γυιὸς μου
παρηγορίῃς νὰ τοῦ εἰπῇτε καὶ μαζὺ του
νὰ πᾶτε συνοδίᾳ του στὰ παλάτια
μὴ κοντὰ στ' ἄλλα τὰ κακὰ μᾶς ἔρθῃ κι' ἄλλο).

1) «Λαβοῦσα πέλανον ἐξ οἴκων ἐμῶν». Τὸν πέλανον ἢ πελανὸν ἐξηγεῖ ὁ Σχολ. «πεπεμμένον πλακοῦντα». Πρβ. Διονυσ. Ἀλικ. 2.74: «θύουσι πελάνους δημητρίους».

2) Οἱ νεώτεροι σχολιασταὶ συμφωνοῦν ὅτι οἱ στίχοι αὐτοὶ εἶναι μετατοπισμένοι.

ΧΟΡΟΣ

ὦ Ζεῦ βασιλιᾷ, τέτοιο χαμὸ
 εἰς τῶν Περσῶν σκορπώντας τὸ στρατὸ
 ὁποῦ καυχιῶνται εἰς τὴν ἰσχὺ των
 κι' ἄνδρες πολλοὺς ἔχει ἢ φυλή των ¹
 σὲ ζοφερὸ ἕνα πένθος τώρα
 τῶν Σούσων ἔκρυψες τὴ χώρα
 καὶ τῶν Ἑκβατάνων.

Πλῆθος Περσίδες θὰ θρηνήσουν
 καὶ τῆς καλύπτρες των θὰ σχίσουν
 μὲ τὰ χέρια των ποῦ εἶν' ἀπαλὰ ²
 κι' ὀλημερις δάκρυα πολλὰ
 τὰ στήθια των θερμὰ θὰ βρέχουν
 γιατί κι' αὐτὲς σὰν κ' ἐμᾶς ἔχουν
 βαθὺ τὸν πόνο.

Κι' ἄλλες ἀβρὰ μυρολογώντας
 τοῦ κάκου θὰ θρηνοῦν ζητώντας
 τοὺς ἄνδρες των νὰ ξαναἰδοῦν.

Κι' ἄλλες τῆς κλίνης παραιτοῦν
 τὰ στρώματα τὰ μυριοαφρᾶτα ³,
 ποῦ τέρψι δίνουν εἰς τὰ νειᾶτα
 τὰ ἡδονικὰ ⁴.

1) «Μεγαλαύχων καὶ πολυάνδρων», ἡ μετάφρασις ἀναγκαστικὰ ἔγινε
 μὲ πλαστειασμόν.

2) Ἑμαλαῖς χερσί».

3) «Λέκτρων τ' εὐνὰς ἀβροχίτωνας».

4) «Χλιδανῆς ἥβης τέρψιν».

για νὰ θρηνοῦν γοερὰ μὲ κλάμμα
ἀχόρταστο. Κ' ἐγὼ ἀντάμα
αὐτῶν ποῦ ἐλείψαν τὸ χαμὸ
τὸν πολυθρήνητο μυρολογῶ
κατὰ πῶς πρέπει ¹.

Στροφὴ Α'.

Ἔτσι στενάζει τώρα
ὅλη τῆς Ἀσίας ἡ χώρα
ἐρημωμένη.
Πῶ, πῶ! ὠδηγοῦσε τὸν στρατὸ
ὁ Ξέρξης καὶ βαβαὶ εἰς τὸ χαμὸ ²
τοὺς πῆρε ὁ Ξέρξης.
Κι' ὅλα αὐτὰ ἀπὸ ἀφροσύνη
ὁ Ξέρξης τὰ δεινὰ μας δίνει
μὲ τὰ καράβια.
Γιατὶ στὴν ἐκστρατείαν αὐτὴ
ὁ Δαρεῖος νὰ μὴν ὀδηγῇ
τὸ στράτεμμά μας;
ἐκεῖνος ποῦ τὸν ἀγαποῦσαν
τὰ Σοῦσα καὶ ποῦ δὲν μποροῦσαν
νὰ πάθουν οἱ στρατοὶ μαζύ του;

1) «Κἀγὼ δὲ μόρον τῶν οἰχομένων αἶρω δοκίμως πολυπενθῇ».

2) «Ξέρξης μὲν ἤγαγεν, ποποῖ, Ξέρξης δ' ἀπώλεσεν, τοιοῖ, Ξέρξης δὲ πάντ' ἐπέσπε»· ἔγινεν ἔτσι ὁ θρῆνος μὲ κάποιον ἤχον βαρβαρικόν. Εἰς τὴν μετάφρασιν ἔγινε προσπάθεια μιμήσεως τοῦ κειμένου μὲ τὴν χρησιμοποίησιν ἐπιφωνημάτων ὅχι συνήθων καὶ μὲ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ὀνομαστικῆς Ξέρξης, ὅπως εἰς τὸ πρωτότυπον.

Ἀντιστροφή Α'.

Καὶ τοὺς πεζοὺς
καὶ τοὺς θαλασσινοὺς
ὅλους αὐτοὺς πῶ, πῶ, μαζὺ
τοὺς ἔφεραν καράβια ἐκεῖ
μὲ πλώρες γαλαζοβαμμένες
καὶ μὲ φτερούγες ἀπλωμένες¹
ὅλες μαζὺ πρὸς τὸν ἀγέρα·
καὶ τὰ καράβια ὅλους κεῖ πέρα,
οὐαί, οὐαί, τοὺς ἀφανίσαν
στής συμπλοκές, ποῦ ὅλες ἦσαν
τόσον ὀλέθριες γιὰ μᾶς.
Κι' ἀπὸ τῶν Ἰώνων τὰ χέρια ὁ βασιλιάς
ὅπως ἀκοῦμε ξέφυγε μὲ κύπους
στοὺς πεδινοὺς τῆς Θράκης τόπους
τοὺς βαρυχείμωνους κ' ἐχθροὺς

Στροφή Β'.

Οἱ πρῶτοι ποῦ ἔπεσαν νεκροὶ
στήν Κυχρειώτικην ἀκτὴν
σαπίζουν τώρ' ἀλλοίμονό τους
ὅπως οὐαὶ κ' ἦταν γραφτό τους
ἀπὸ τὴ μοῖρα².

1) «Ὅμοπτεροι, κυανώπιδες». Ἡ διόρθωσις εἰς «λινόπτεροι» σύμφωνα μὲ τὸ τοῦ Περσ. 484 «λινόπτερα... ναυτίλων ὀχήματα» εἶναι φανερὰ ἄτοπος.

2) «Τοὶ δ' ἄρα πρωτομόραιοι, φεῦ, ληφθέντες πρὸς ἀνάγκαν, ἠέ, ἀκτὰς ἀμφὶ Κυχρείας, ὁά, [στέμβονται].» Εἰς τὴν μετάφρασιν ἡ περίοδος ἀναγκαστικῶς ἀπεδόθη ἀνεστραμμένη.

Ἄλλοι! δικοί σου στεναγμοὶ
 ἄς βουῦζουν τώρα κ' οἱ καῦμοι
 ἄς σὲ δαγκάνουν καὶ ξεφωνητὰ
 τοῦ πόνου σου ἄς πᾶν ψηλὰ
 στὸν οὐρανό. Καὶ ἡ κραυγὴ σου
 ἀπὸ τὴν θλίψι τῆς ψυχῆς σου
 μυρολογίστρα ἄς ἀκουσθῇ
 πιὸ ἄγρια, πιὸ δυνατή.

Ἀντιστροφή Β'.

Στὰ βράχια κυματοδαρμένοι ¹
 ὦϊμέ 'κεῖ πέρα οἱ σκοτωμένοι
 γδύνονται τώρ' ἀπ' τὰ βουβὰ
 τῆς ἀγνῆς θάλασσας παιδιά ².
 κι' ἄλλοί μου, ἄλλοί, τὸ κάθε σπίτι
 βυθίσθηκε σὲ μαύρη θλίψι
 γιὰτὶ ὁ ἄνδρας τοῦ ἔχει λείψη.
 Κι' ὠρφανεμένοι ἀπὸ τοὺς γυιούς
 οἱ γέροι ἔως τοὺς οὐρανοὺς
 θρηνηλογοῦν γιὰ τὸ κακό τους
 ξεσπώντας ὅλο τὸν καῦμό τους ³.

Στροφή Γ'.

Κι' ὅσοι τὴν Ἀσία κατοικοῦν
 δὲν θὰ θέλουν πιά νὰ ὑποταγοῦν

1) «Γναπτόμενοι δ' Ἀλοσύδνας».

2) «Πρὸς ἀναύδων παίδων τᾶς ἀμιάντου».

3) «Τὸ πᾶν ἀπύουσιν ἄλγος».

στοὺς Πέρσας τώρα ¹.

Κι' οὔτε δασμοὺς ἀναγκασμένοι
θὰ δίνουν κι' οὔτε ὥς πρὶν σκυμμένοι
ὥς τῇ γῇ χάμω
θὰ προσκυνοῦν τοὺς ἄρχοντάς μας,
γιατὶ πάει πιά τοῦ βασιλιᾶ μας
ἡ δύναμί του.

Ἀντιστροφή Γ'.

Καὶ τώρα ἡ γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων
ἀπὸ τῆς φυλακῆς θὰ βγῇ²,
γιατὶ ἐγλυτώσαν οἱ λαοὶ
κ' ἐκόπηκε ὁ ζυγὸς τῆς βίας.
κι' ὅπως καθένας βουλευθῇ
μ' ἐλευθερία θὰ ὁμιλῇ¹.
Στοῦ Αἴαντα τὴν κυματοδαρμένη
νῆσο, ἡ γῇ αἵματοβαμμένη
ἔγινε τάφος τῶν Περσῶν.

ΑΤΟΣΣΑ

Φίλοι, ὅποιος εἰς τὴ ζωὴ του λάχη
πολλὰ νὰ δοκιμάσῃ αὐτὸς γνωρίζει
πῶς, ὅταν τῶν κακῶν τὸ κῦμα
στὸν ἄνθρωπον ἐπάνω πέσῃ,
τότες ὅλα νὰ τὰ φοβᾶται φθάνει.

1) «Οὐκέτι περσονομοῦνται».

2) «Οὐδ' ἔτι γλῶσσα βροτοῖσιν ἐν φυλακαῖς».

3) «Ἐλεύθερα βάζειν» ἐλευθεροστομεῖν. Πρβ. Πρμ. 193.

καὶ πάλι ὅποιον καλοπιάσῃ ἡ τύχη
αὐτὸς πιστεύει πῶς τὸ ἴδιο πάντα
θᾶχῃ καλὸν τὸν ἄνεμο τῆς τύχης.

Ἔτσι γιὰ μὲ εἶν' ὅλα τώρα γύρω
γεμᾶτα φόβο κ' εἰς τὰ μάτια τὰ δικά μου
ὀργῆς θεϊκῆς μοῦ φανερώνονται σημάδια·
κ' εἰς τὰ δικά μου αὐτιά ὀλοένα φθάνει
κάποια βουή, ποῦ δὲν εἶναι τῆς νίκης ¹.

Τέτοια γενάμενη ἀπ' τῆς συμφορῆς ἡ ταραχή μου
ὀλότελα φοβίζει μου τὰ φρένα.

Γι' αὐτὸ δίχως ἀμάξια ἀπ' τὸ παλάτι
καὶ δίχως τὴν πρωτήτερην τὴ συνοδίαν
ἐβίασθηκα νὰ ἐρθῶ ἐδῶ πέρα ἄλλοι,
φέροντας πρόθυμες σπονδὲς τοῦ γυιοῦ μου
γιὰ τὸν πατέρα του — ὅλα ἐκεῖνα ποῦ πρᾶνουν
τῶν πεθαμμένων τῆς ψυχῆς· ἀπὸ ἀγελάδα
ἄγεννη καλόπιον ἄσπρο γάλα ²
καὶ τῆς ἀνθοδουλεύτρας μέλισσας ἀκόμην
τὸ στάλαμμα, τὸ διάφανο τὸ μέλι
καὶ βρυσικὸ νερὸν ἀπὸ καθάρια
βρύσι κι' ἄδολο πιότ' ἀπὸ μάννα
ἀγροτικὴ ³ — τὸ πιότ' ποῦ εἶναι καμάρι
τοῦ πολύχρονου ἀμπελιοῦ, κι' ἀκόμην

1) «Ἐν ὄμμασιν τ' ἀνταῖα φαίνεται θεῶν, βοᾷ δ' ἐν ὣσιν κέλαδος οὐ
παιώνιος».

2) «Βοός τ' ἀφ' ἀγνῆς λευκὸν εὐποτον γάλα».

3) «Ἀκήρατόν τε μητρὸς ἀγρίας ἄπο ποτόν». Σχολ. «ἀγρίας... τῆς
ἐν τῷ ἀγρῷ οὔσης».

ἀπ' τὴν ὠριόξανθην ἔλῃα ποῦ ἀπ' τὰ φύλλα
 θαλερὴ παντοτεινὰ εἶναι ἢ ζωὴ της
 καρπὸν εὐωδιακὸ καὶ στεφανοπλεγμένα
 ἄνθια, τῆς γῆς τῆς καρποφόρας γέννες.
 Ἄλλ' ὦ ἔσεῖς φίλοι, συντροφάιστε μὲ ὕμνους
 τῆς σπονδῆς μου στοὺς πεθαμμένους τώρα
 καὶ τὸν θεϊκὸ Δαρεῖο καλέστε νᾶρθη¹
 ὅταν στοῦ Ἄδη τοὺς θεοὺς προσφέρω
 τῆς χωματόπιτες θυσίης τοῦτες.

ΧΟΡΟΣ

Τοῦ βασιλειᾶ γυναῖκα, ὦ σεβαστὴ
 στοὺς Πέρσας², τὴ σπονδὴ σου αὐτὴ
 στεῖλέ την σὺ στήν ὑποχθόνια χώρα
 κ' ἑμεῖς θὰ δεηθοῦμε μὲ ὕμνους τώρα
 εἰς τῶν νεκρῶν τοὺς ὀδηγοὺς³ νὰ γένουν
 καλόγνωμοι γιὰ ὅλους αὐτοὺς ποῦ μένουν
 κάτω ἀπ' τὴ γῆ⁴.

Ἔτσι ὦ τῶν τάρταρων δαίμονες ἄγνοί,
 ὦ Ἑρμῇ καὶ Γῇ κι' ὦ τῶν νεκρῶν ἐσὺ
 βασιλιᾶ, στείλατ' ἐπάνω ἐδῶ στὸ φῶς
 τὸν ἴσκιον⁵ τοῦ Δαρείου γιὰτὶ μόνο αὐτὸς
 γνωρίζει ἂν στὴ συμφορὰ καμμιὰ

1) «Τόν τε δαίμονα Δαρεῖον ἀγκαλεῖσθαι».

2) «Πρέσβος Πέρσας».

3) «Φθιμένων πομπούς».

4) «Εὐφρονας εἶναι κατὰ γαίας».

5) «Πέμψατ' ἐνερθεν ψυχὴν ἐς φῶς» ὑπονοεῖται εὐκολα «τὴν Δαρείου»

βοήθεια θὰ μᾶς ἔρῃ πειά¹.

Στροφὴ Α'.

Ὁ μακαρίτης βασιληᾶς
ὁ ἰσόθεος τάχα ν' ἀγροικᾷ
ὅσα ἐγὼ βαρβαρικά
βουῦζω λόγια ; ²
τὰ βογγητὰ καὶ μυρολόγια
τὸν θρῆνο καὶ τὸν κοπετό ;
Ἀπὸ τὸ χῶμα κάτω αὐτὸ
μ' ἀκούει τάχα ;

Ἀντιστροφή.

Ὅμως γιὰ χάρι μας, ὦ ἐσὺ Γῆ
κι' ὦ ἐσεῖς οἱ ἄλλοι κυβερνήτες τοῦ Ἀδῆ
στρέξετε τώρα ἀπ' τὸ σκοτάδι
ὁ θεϊκὸς ἄρχοντας νὰ ἐρῇ
ποῦ τὸν ἐγέννησαν τὰ Σοῦσα
καὶ θεὸς ἦταν τῶν Περσῶν ³.
Ἐπάνω ἐδῶ στείλετε αὐτὸν
ποῦ ὅμοιο του κανένα ἀκόμα
ποτὲ δὲ σκέπασε τὸ χῶμα

5) «Εἰ γάρ τι κακῶν ἄκος οἶδε πλέον». — Τὸ κείμενον φαίνεται ταραγμένον. Ὁ Wecklein προτείνει τὴν γραφὴν: «εἰ γάρ τι κακῶν τῶν δ' ἔστιν ἄκος μόνος ἂν θνητῶν ἄρος εἴποι» ἥτοι ἐάν τι πλέον φάρμακον γνωρίζει ὁ Δαρεῖος μόνος αὐτὸς ἔμπορεῖ νὰ ᾗ τέλος καὶ σταμάτημα τῶν κακῶν.

1) Ἡ φράσις ἡχητικὴ εἰς τὸ κείμενον μὲ τὰς λέξεις βάρβαρα, βάρματα, βοάσω. Εἰς τὴν μετάφρασιν ἔγινε προσπάθεια ἀποδόσεως μὲ τὸ βαρβαρικά, βουῦζω βογγητά.

1) «Περσῶν Σουσιγενῆ θεόν».

τὸ Περσικόν¹.

Στροφή Β'.

Ἀγαπητὸς ἦτον ἐκεῖνος
καὶ τὸ μνημεῖο τοῦτο ἐδῶ
ὅμοια μᾶς εἶναι ἀγαπητὸ
γιατὶ ὄψι ἀγαπητὴ μᾶς κρύβει.²
ὦ Ἀἰδωνέα, γενοῦ ὁδηγός του
καὶ φέρε πάλι ἐδῶ στή γῇ
τὸν βασιλιᾶ Δαρεῖο, ἐσύ.³

Ἀντιστροφή Β'.

Γιατὶ ποτὲ δὲν ἔχασε ἄνδρες
εἰς τοῦ πολέμου τῆς βαρεῖς
κι' ἀνθρωποφόνες συμφορές.
Καὶ θεοφώτιστος λεγότουν
ἀπὸ τοὺς Πέρσες κ' ἦτο ἀλήθεια,⁴
καλοδηγώντας τὸν στρατό.

Στροφή Γ'.

Βαλὴν, ὦ παλῆέ μας Βαλὴν⁵
σῆκω· πρόβαλε ἀπ' τῇ γῇ·

1) «Πέμπετε δ' ἄνω τὸν οἶον οὕτω Περσίς αἵ' ἐκάλυπεν».

2) «Φίλα γὰρ κέκευθεν ἦθη» ὑπονοεῖται ἐνεργητικῶς ὁ ὄχθος· ὅπως εἰς τὰς Χοηφ. 683, καὶ εἰς Σοφ. Ἡλέκτραν 1120.

3) «Ἀἰδωνεύς δ' ἀναπομπὸς ἀνείης, Ἀἰδωνεύς»· ἡ ἐπιτατικὴ ἐπα-
νάληψις ἀπεδόθη διὰ τοῦ ἐ σ ύ.

4) «Θεομήστωρ δ' ἐκικλήσκετο Πέρσαις, θεομήστωρ δ' ἔσκεν».

5) Ἐπὶ κλησὶς πρὸς τὸν Δαρεῖον νὰ φανερωθῇ. Βαλὴν ἐσήμαινε βασι-
λεὺς εἰς τὴν Φρυγικὴν γλῶσσαν. Σελ. 32. Ἐμπειρ. σελ. 672, 26. Εἰς τὸν

εἰς τοῦ μνημείου τὴν κορυφή
 δείξου, τὴ χρυσοβαμμένη
 ὑψώνοντας τὴ ποδεμή σου ¹
 καὶ τὸ λοφίο τῆς βασιλικῆς
 τιάρας δείχνοντας. Στὴ γῆς
 ἔλα, ὦ ἄβλαβε Δαρεῖε, πατέρα.

Ἀντιστροφὴ Γ'.

Πρόβαλε, βασιλιᾷ, ν' ἀκούσης
 καινούργιες δυστυχίες τοῦ βασιλιᾷ.
 Σὰν ἀπ' τὸν Ἄδη μαύρη καταχνιὰ
 ἀπάνω μας ἔχει ἀπλωθῇ,
 τί ὅλ' ἡ νειότη ἔχει χαθῇ.
 ἔλα, ὦ ἄβλαβε Δαρεῖε, πατέρα.

Ἐπωδός.

Ἀλλοίμονό μας, τοῖς ἄλλοί !
 ὦ ἐσύ, ποῦ τὴ θανή σου
 τὴν πολυκλάψαν οἱ δικοί σου,
 ἀφέντη, ἀφέντη, γιὰτὶ ἴπες μας
 οἱ διπλὲς τοῦτες συμφορὲς μας ²
 στὴ χώρα ἐπλάκωσαν αὐτή ;
 τὰ καρᾶβια ὅλα ἔχουν χαθῇ

Σοφοκλῇ λέγονται οἱ ποιμένες. Πρβλ. ἀπόσπασμα 444. — Ἡ λέξις σώζε-
 ται εἰς τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν.

1) «Κροκόβαπτον ποδὸς εὐμαριν ἀείρων».

2) «Τί τάδε δυνάτα, δυνάτα δίδυμα διαγόεν ἀμάρτια» κ.τ.λ. — Δυ-
 νάτα = δυνάστα· ἀνάλογον εἶναι τὸ ἀφέντης ἐκ τοῦ αὐθέντης.

τὰ τρίσκαρμα, καὶ τώρα ἐμεῖς
χωρὶς καρᾶβια ἐμείναμε, χωρὶς...¹

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ²

ὦ πιστοὶ μου ἑσεῖς, γυιοὶ πιστῶν πατέρων,
τῆς νειότης σύντροφοι μου, γέροι Πέρσαι,
ἀπὸ ποιὸν πονᾶ τώρα ἡ πολιτεία πόνο ;
καὶ θρηνηλογάει, βογγᾶ, σέρονεται χάμω ;³
Στον τάφο δίπλα ἡ γυναῖκα μου ὅπως ἦρθε
— ἂν καὶ πρόθυμα τῆς χοῆς ἐγὼ λαβόντας—
ὅμως τρέμω. Γιατὶ καὶ σεῖς στὸν τάφο
κοντὰ στεκόμενοι βαριοθρηνεῖτε,
καὶ μὲ φωνὲς ψυχοκαλέστρες καὶ μὲ γόους
μὲ κράζετε ἀπ' τὸν τάφο μου, ζητώντας
νὰ σηκωθῶ· ἂν καὶ βολετὸ δὲν εἶναι
τὸ ἔβγα του, καὶ οἱ θεοὶ τοῦ κάτω κόσμου
ν' ἀρπάζουν εἶναι πιὸ καλοὶ παρὰ ν' ἀφήνουν.
Ὅμως σὰν ποῦ τώρα ὁ λόγος μου ἀπὸ 'κείνους
εἰσακούσθη, φτάνω. Καὶ ταχυὰ ἑσεῖς πέστε—
νὰ μὴ χρονίσω πιότερο ἀπ' ὅ,τι πρέπει—
τί συμφορὰ καινούργια ἦρθε στοὺς Πέρσες.

1) «Ἄναες, ἄναες» ἐπαναλαμβάνεται ἡ λέξις θρηνητικῶς.

2) Εἶδωλον = φᾶσμα.

3) «Χαράσσεται πέδον». Ὁ Wecklein ἐρμηνεύει τὸ χαράσσεται ὡς κείμενον ἀντὶ τοῦ νύσσεται, παραβάλων πρὸς τὸ τοῦ Ἑσιόδ. Ἄσπ. 62 καὶ λαμβάνων ὑπ' ὅπιν του τὸν κτύπον τῶν ποδῶν κατὰ τὴν ὄρχησιν τοῦ Χοροῦ. — Τὸ «σέρονεται χάμω» ἐν τούτοις φαίνεται συμφωνότερον μὲ τὰς λέξεις τοῦ κειμένου, μὲ τὴν ἀπ' εὐθείας αἰσθησιν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἐθίμων.

ΧΟΡΟΣ

Τὴν ὄψι σου ντρέπομαι ν' ἀτενίσω,
ἀγνάντια σου ντρέπομαι νὰ μιλήσω
τὴν παληά μου ἔχοντας συστολή. ¹

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Ὅμως σὰν ποῦ ἀνέβηκ' ἀπ' τὸν κάτω κόσμο
εἰσακούοντας τοὺς θρήνους τοὺς δικούς σας,
ὄχι πολύλογα μὰ σύντομα ὁμιλώντας
ὅλα ἐξηγάτε τα χωρὶς ντροπὴ σ' ἐμένα,

ΧΟΡΟΣ

Φοβᾶμαι νὰ κάμω σου τὴ γνώμη. ²
φοβᾶμαι καὶ τὰ ἐνάντια νὰ ᾤσῃ ἀκόμη,
ποῦ κακοϊστόρητα σὲ φίλους εἶναι.

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Ἀλλὰ μιὰ ποῦ ὁ φόβος ὁ παληὸς τὰ φρένα
τὰ δικὰ σας ἀντισκόβει, ἐσὺ ὦ γυναῖκα
εὐγενική, τοῦ κρεββατιοῦ παληὰ συντροφισσά μου,
σταματώντας τῆς κλάψης καὶ τοὺς θρήνους πὲς μου
κάτι ποῦ νὰ εἶναι ξάστερο. Οἱ δυστυχίες πάντα
οἱ ἀνθρώπινες—τὸ ξέρουμε—λαχαίνουν
στοὺς θνητούς. Κι' ἀπ' τὴ στεριά πολλὰ συμβαίνουν.

1) «Σέβομαι δ' ἀντία λέξαι σέθεν ἀρχαίῳ περὶ τάρβει».

2) «Δίεμαι μὲν χαρίσασθαι». Κατὰ τὸν γ. Σχολ. = τὸ σὸν θέλημα τελέσαι.

κι' ἀπ' τῇ θάλασσα πολλὰ δεινὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους
σὺν ἡ ζωῇ καιρὸ περσότερο τραβήξῃ. ¹

ΑΤΟΣΣΑ

Σὺ π' ὅλους τοὺς θνητοὺς πέρασες σ' εὐδαιμονία,
γιατὶ ὅσον καιρὸ ἔβλεπες τὸ φῶς τοῦ ἡλίου
ζωὴν ἀπ' ὅλους ζηλεμμένην ἐπερνοῦσες
κι' ὥσάν θεὸς καλότυχα μέσα στοὺς Πέρσες,
ὅμοια καλοτυχίζω σε καὶ τώρα, πεθαμμένο
πριχοῦ νὰ ἰδῇς τῶν συμφορῶν τὸ βάθος.
Ὅμως κοντολογίς, Δαρεῖε, τὸ συνέβηκε θ' ἀκούσης. ²
Χάθηκαν ὅλα τῶν Περσῶν—νὰ στὸ πῶ ἔτσι.

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Μὲ ποιὸ ὅμως τρόπο ; Θανατικὸ ἔχει πέσει
ἢ ἐπανάστασι στὴν πολιτεία μέσα ἐγίνη ;

ΑΤΟΣΣΑ

Κανέν ἀπὸ τὰ δύο. Ἀλλά, στὰς Ἀθήνας
κοντά, ἐκαταστράφηκε ὁ στρατός μας ὅλος.

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Καὶ ποιὸς ἀπὸ τοὺς γιουὺς μου στρατηγοῦσε ; Λέγε.

ΑΤΟΣΣΑ

Ὁ ἀρειμάνιος Ξέρξης, ἀδειάζοντας τὴν χώραν ὅλην. ³

1) «Ὁ μάσσων βίος ἦν ταθῇ πρόσω». Περβλ. Προμηθ. 553 καὶ Ἀ-
γαμ. 1361.

2) «Πάντα γάρ, Δαρεῖ', ἀκούσῃ μῦθον ἐν βραχεῖ λόγῳ». Περβλ. Προ-
μηθ. 521.

3) «Θούριος Ξέρξης κενώσας πᾶσαν ἡπείρου πλάκα». Ν. Σχολ. «πε-

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Καὶ σὲ στεριά ἢ σὲ πέλαο τὴν μωρία ἔπραξε τούτη ;

ΑΤΟΣΣΑ

Στὰ δυὸ μαζί. Διπλὸ ἦτον μέτωπο δυὸ στρατευμάτων. ¹

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Καὶ πῶς πεζὸς στρατὸς μπόρεσε τόσος νὰ περάσῃ ;

ΑΤΟΣΣΑ

Μηχανικὰ ἔξεψε τῆς Ἑλλῆς τὸ στενὸ κ' ἔκαμε διάβα..

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Κι' αὐτὸν ἐτόλμησε τὸ μέγα Βόσπορο νὰ κλείσῃ ;

ΑΤΟΣΣΑ

Ἔτσι ἐγίνη· ἴσως μὲ δαιμόνου τὴ βοήθεια. ²

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Ἄλλοι ! μέγας δαίμονας θὰ στρέβλωσε τὸ νοῦ του.

ΑΤΟΣΣΑ

Καὶ τώρα φαίνεται πόσο ἔκαμε κακὸ μεγάλο.

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Καὶ τί συνέβηκε εἰς αὐτοὺς κ' ἔτσι θρηνεῖτε ;

ριφραστικῶς δὲ τὴν γῆν τῶν Περσῶν φησι πᾶσαν». Πρβλ. Εὐμέν. 295. Σοφ. Οἰδ. Τ. 1102, Φιλ. 1430.

1) «Διπλοῦν μέτωπον ἦν δυοῖν στρατευμάτων», ὑπονοεῖται ὁ Ξέρξης.

2) «... τις δαιμόνων ξυνήψατο». Ἡ ἐπαμφοτερίζουσα τότε ἔννοια τῆς λέξεως δαίμων εἶναι ἐδῶ εἰς κακὴν σημασίαν, καθὼς τώρα.

ΑΤΟΣΣΑ

Τὸ ναυτικὸ παθόντας, ξωλόθρευσε καὶ τὸ στρατό μας.

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Ἔτσι λοιπὸν πολεμοχάθη ὁ στρατὸς ὅλος ; ¹

ΑΤΟΣΣΑ

Καὶ γιὰ τ' αὐτὸ πανέρημα θρηνοῦν τὰ Σοῦσα.

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Ἄλλοι ! στοῦ στρατοῦ τὴν τόση δύναμι καὶ τὴ βοήθεια.

ΑΤΟΣΣΑ

Καὶ τῶν Βακτριῶν ὅλος ὁ λαὸς ἐχάθη, ἐξὸν οἱ γέροι.

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Ὁ ἄμοιρος ! Τί νεολαία συμμάχων ἔχασ' ἔτσι !

ΑΤΟΣΣΑ

Καὶ μόνος, λέν, ἔρμος ὁ Ξέρξης καὶ μὲ λίγους...

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Καὶ πῶς λοιπὸν καὶ ποῦ ἐκατάντησεν ; Ἐσώθη ;

ΑΤΟΣΣΑ

Στὸ γιοφύρι ποῦ ἔζεψε τῆς δυὸ στεριᾶς ἦρθε μὲ βιάσι.²

1) «Κατέφθαρται δορί».

2) «Ἄσμενον μολεῖν γέφυραν γαῖν δυοῖν ξευκτηρίαν». Ὁ Αἰσχύλος λησμονεῖ ὅτι ὁ ἄγγελος δὲν εἶχεν εἰπεῖ καὶ τοῦτο.

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Κι' ἀληθινὰ ἐσώθηκε στὴ στεριάα τούτη ;

ΑΤΟΣΣΑ

Ναί, ξάστερος ἦρθε μας καὶ βέβαιος λόγος.

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Ἄλλοι ! ταχὺ ἀληθέψαν οἱ χρησμοί. ¹ Κι' ὁ Δίας
τὰ θεῖα λόγια πραγμάτωσεν ἐπὰ στὸ γυιό μου.

Κ' ἐγὼ θαρροῦσα πῶς ἀργότερα, κατόπι
θὰ τὰ ἐκτελοῦσαν οἱ θεοί. "Ομως ἔτσ' εἶναι :

"Οταν ἀτός του βιάζεται κανεῖς, τότε συντρέχει
κι' ὁ θεὸς μαζύ του. "Ετσι καὶ τώρα

πηγὴ κακῶν ἀνέβρυσε γιὰ ὅλους τοὺς φίλους.

Ἄ γυιός μου, τοὺς χρησμοὺς μὴ νοιώθοντας, μὲ τόλμη
ἄπραγη ἐκίνησε, κ' ἔλπισε δοῦλο νὰ κρατήσῃ
μὲ δεσμὰ τὸν ἱερὸν Ἑλλήσποντο, τὸ ῥέμμα
τοῦ θεοῦ Βοσπόρου θέλοντας νὰ σταματήσῃ.

"Ετσι τὸ πέρασμα ἐβουλήθηκε ν' ἀλλάξῃ.

Καὶ μ' ἄλυσίδες σφυροκοπημένες τοῦ πελάγους
πολλὴν ἔκτασι δένοντας, ἐδιάβη

μὲ πάμπολλο στρατόν, ἀσύνετα ἔτσι

νομίζοντας, αὐτὸς θνητός, πῶς θὰ νικήσῃ

τοὺς θεοὺς ὅλους καὶ τὸν Ποσειδῶνα ἀκόμῃ.

Αὐτὰ δὲν φανερώνουν πῶς ὁ γυιός μου εἶχε

τοῦ νοῦ του ἀρρώστια ; ² Ἀληθινὰ φοβοῦμαι

1) Ὑπῆρχε χρησμός ἀποτρέπων τὴν ἐκστρατείαν εἰς Ἑλλάδα, ποῦ
τὸν ἀναφέρει ὁ Ἡρόδ. 9, 42.

2) «Πῶς τάδ' οὐ νόσος φρενῶν εἶχε παῖδ' ἐμόν ;»

μὴν ὁ πολὺς ὁ πλοῦτος—τὰ δικά μου κόπια—
εὐκολοάρπαχτα γενοῦν ἀπ' ὅποιον λάχῃ.

ΑΤΟΣΣΑ

Αὐτὰ δὰ ἐδιδάχθη ὁ πολεμόχαρος ὁ Ξέρξης
μ' ἐπίβουλους ἀνθρώπους ὁμιλῶντας,
ποῦ τοῦλεγαν πῶς ἐνῶ ἐσὺ μὲ τὸ σπαθί σου
ἔδωκες στὰ παιδιά σου μέγα πλοῦτο
αὐτὸς κάθεται ἄπρακτος ἀπὸ ἀνανδρία
ἄδοξά του κλεισμένος μέσ' στὸ σπίτι, ¹
τὸν πλοῦτο ἀφήνοντας ἀναύξητο τὸν πατρικό του.
Τὰ τέτοια ὀνειδίσματα συχνὰ 'πὸ ἄνδρες
ἐπίβουλους ἀκούοντας πῆρε τὴν τέτοια
ἀπόφασι κ' ἐστράτευσε γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

'Απ' αὐτοὺς ἔγιν' ἀλήθεια μεγαλώτατο ἔργο
κι' ἀλησμόνητο ποῦ ὅμοιο μ' αὐτὸ κανένα
τὴν πολιτεία δὲν ἄδειασε τῶν Σούσων,
ἀφ' ὅταν ἔδωκεν ὁ βασιλιάς ὁ Ζεὺς εἰς ἓναν ἄνδρα
τὴν ἐξουσία τῆς πολυπρόβατης Ἀσίας
μονάχος νὰ τὴν κυβερνᾷ, σκῆπτρο κρατώντας. ²
Κ' ἦτον ὁ Μῆδος πρῶτος τοῦ στρατοῦ ἡγεμόνας
καὶ κατόπι του ἐσυμπλήρωσε τὸ ἔργο ὁ γυιὸς του,
γιατὶ τὸ νοῦ του ἦ φρόνησι τὸν ἐκυβέρνη, ²
Καὶ στερνὰ ἀπ' αὐτόν, τρίτος, ὁ Κῦρος,

1) «Τὸν δ' ἀνανδρίας ὕπο ἔνδον αἰχμάζειν». Περβλ. Εὐμ. 868.

2) «Ταγεῖν, ἔχοντα σκῆπτρον εὐθυντήριον».

εὐτυχισμένος αὐτὸς ἄνδρας, κυβερνώντας,
 τὴν εἰρήνην ἐχάρισε σ' ὅλους τοὺς φίλους.
 καὶ τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Φρυγῶν τὰ ἔθνη ἐπῆρε
 καὶ ὅλην μὲ πόλεμον κυρίευσε τὴν Ἰωνία,
 γιατί φρόνιμος ἦτο καὶ θεὸς δὲν τὸν ἐχθρεύθη.
 Κι' ὁ γυιὸς τοῦ Κύρου τέταρτος τοῦ στρατοῦ ἡγεμόνας
 ἔγινε· καὶ πέμπτος βασιλιάς ἦτον ὁ Μέρδης, ¹
 ντροπὴ τῆς πατρίδας καὶ τῶν ἀρχαίων θρόνων.
 Κι' αὐτὸν μὲ δόλο ἐσκότωσε μέσ' στὸ παλάτι
 ὁ ἀντρειωμένος Ἀρταφέρνης μὲ βοήθεια φίλων,
 ὁποῦ εἶχαν ὀρκισθῇ μαζύ του ἐτοῦτο. ²
 [Κ' ἔκτος ὁ Μάραφισ καὶ ἑβδομος ὁ Ἀρταφέρνης]
 ὥς ποῦ σ' ἐμένα ἢ ἐξουσία ἔλαχε κατόπι,
 ὥς ἐγὼ ἐβουλήθηκα ³ καὶ ἐγὼ ἐκστρατεῖς
 πλῆθος ἐνέργησα μὲ στρατὸ πλῆθος.
 Ὅμως τόσο κακὸ ποτὲ δὲν ἔκαμα στὴν πόλι.
 Ἀλλὰ ὁ γυιὸς μου ὁ Ξέρξης, αὐτὸς νέος ὄντας
 ἔχει καὶ νέες ιδέες καὶ δὲν θυμῶται
 τῆς ἰδικῆς μου συμβουλῆς· γιατί ἐσεῖς τοῦτο
 νὰ ξέρετε ξεκάθαρα, συνομήλικοί μου
 πῶς ὅσοι βασιλιάδες γίναμε, ἐμεῖς ὅλοι
 δὲν κάναμε κανεὶς τόσα κακὰ στὴ χώρα.

1) Τὸ χειρόγραφον τῶν Μεδίκων ἔχει Μάρδος. Ὁ Ἡρόδοτος λέγει τὸν ἄρπαγα ἐκεῖνον τοῦ περσικοῦ θρόνου Σμέρδιν 3, 61· ἦτο δὲ αὐτὸς ὁ ἐκ Μηδίας μάγος Γαουμάτα, ἀναφανεὶς ὡς ἀδελφὸς τάχα τοῦ φονευθέντος Καμβύσου (Ίουστ. 1, 9).

2) Τὰ τῆς συνωμοσίας τῶν ἐπτὰ εὐγενῶν ἀναφέρει ὁ Ἡρόδ. 3, 70.

3) Ὑπαινίσσεται ὁ Αἰσχύλος τὸ τέχνασμα τοῦ χρεμετισμοῦ τοῦ ἵππου, τὸ ὁποῖον εἶχε μεταχειρισθῇ ὁ Δαρεῖος, διὰ νὰ ἐκλεγῇ αὐτὸς βασιλεὺς.

ΧΟΡΟΣ

Τί λοιπόν, ὦ βασιλιᾷ Δαρεΐε, ἔτσι τελειώνεις
τὸ λόγο σου ; Πῶς, ἴπες μας, ἀπ' αὐτὰ κατόπι,
ὁ Περσικὸς λαὸς θέλει εὐτυχήσει τώρα ;

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Ἄν δὲν ἐκστρατεύετε γιὰ χώρα Ἑλλήνων,
καὶ πióτερος ἀκόμη ἂν εἶναι ὁ στρατὸς τῶν Μήδων
γιατ' ἢ ἴδια τους ἢ γῆ εἶναι βοηθήτρα.

ΧΟΡΟΣ

Πῶς τῷπες ; Πῶς εἶναι τους ἢ γῆ βοηθήτρα ;

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Σκοτώνοντας μὲ πείνα τὸ περίσσιο πλῆθος.

ΧΟΡΟΣ

Ἄλλὰ γενναῖο θὰ φτιάσουμε κ' ἐκλεχτὸ στόλο. ¹

ΕΙΔΩΛΟΝ ΔΑΡΕΙΟΥ

Κι' ὅμως οὐδ' ὁ στρατὸς ποῦ ἔμεινε στὰ Ἑλληνικὰ μέρη
θὰ δυνηθῇ ἐπιστρέφοντας ν' ἀπογλυτώσῃ.

ΧΟΡΟΣ

Τί εἶπες ; Δὲν ἔφυγε ὁ στρατὸς τῶν βαρβάρων
ὅλος, διαβαίνοντας τὸ στενὸ τῆς Ἑλλης ;

1) «Ἄλλ' εὐσταλῇ τοι λεκτὸν ἀροῦμεν στόλον». Ὡστε δηλαδὴ ὀλιγώ-
τερος ὄντας δὲν θὰ κινδυνεύσῃ ἀπὸ πείναν. — Ψυχολογικὰ ἔτσι παρουσιάζ-
ονται οἱ νικημένοι σχεδιάζοντες κ' ἐλπίζοντες διὰ τὸ μέλλον.

Λίγοι γλύτωσαν ἀπ' τοὺς πολλοὺς· ἂν στὰ εἰπωμένα
 ἀπ' τοὺς θεοὺς δώσουμε ἀκόμη πίστιν ¹
 λογιάζοντες ὅσα ἀληθινὰ βγῆκαν ὥς τώρα.
 Γιατὶ ὅχι ἓνα μέρος ἀπ' τῶν θεῶν τὰ λόγια
 ἀλλὰ ὅλα τους πέρα κι' ὥς πέρα ἐπαληθεύουν!
 Κι' ἂν ἔτσι αὐτὸ συμβαίνει, βέβαια ὁ Ξέρξης
 πλῆθος διαλεχτὸ στρατοῦ κεῖ πέρα ἀφήνει
 δίνοντας σὲ μάταιες ἐλπίδες πάλι πίστι.
 Καὶ θ' ἀπομένῃ ὁ στρατὸς στὴν πεδιάδα,
 ποῦ τὴν ποτίζει τοῦ Ἀσωποῦ τὸ ῥεῦμα
 λίπασμα καλὸ ἀφήνοντας στὴ Βοιωτικὴ χώρα.
 Ἐκεῖ τὰ πιὸ χειρότερα δεινὰ τοὺς ἀπομένει
 γιὰ τὴν αὐθάδεια νὰ πάθουνε κι' ἀσέβειά τους,
 —αὐτοὶ ποῦ ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν Ἑλλάδα
 οὐδὲ τ' ἀγάλματα ντράπηκαν τῶν θεῶν νὰ κλέψουν
 οὐδὲ τοὺς ναοὺς νὰ κάψουν. Κ' οἱ βωμοὶ ἔτσι
 κατεστράφηκαν, καὶ τῶν θεῶν οἱ τόποι ὅλοι
 συθέμελα ἀναποδογύρισαν πέρα κι' ὥς πέρα.
 Γιὰ τοῦτο, σὰν ποῦ ἔπραξαν κακά, τὸ ἴδιο
 κι' ὅχι λιγώτερα παθαίνουν καὶ θὰ πάθουν,
 τὶ δὲν στέρεψε ἡ βρῦσι τῶν κακῶν, κι' ἀκόμα τρέχει.
 Τόσος θὰ γίνη τῆς σφαγῆς τοῦ αἵματός ὁ βοῦρκος ²
 στὴ γῇ τῶν Πλαταιῶν ἀπὸ τὴν Δωρικὴ τὴ λόγχῃ.

1) «Εἴ τι πιστεῦσαι θεῶν χρὴ θεσφάτοισιν, ἐς τὰ νῦν πεπραγμένα βλέψαντα».

2) «Τόσος γὰρ ἔσται πέλανος αἵματοςσφαγῆς» = πέλανος (ζύμη) ἀπὸ σφαγῆς αἵματος.

Καὶ τῶν νεκρῶν οἱ θημωνιᾶς σωροὶ ἀκόμα
εἰς τὴν τριτόσπορη κατόπι γενιὰ ἀνθρώπων
σιωπηλὰ θὰ φανερόνουν στῶν θνητῶν τὰ μάτια
πῶς ὁ ἄνθρωπος ν' ἀλαζονεύεται πολὺ δὲν πρέπει
γιατ' ἡ βρισιὰ ἀνθίζοντας καρπὸ τῆς βγάνει
τῆς συμφορᾶς τ᾽αστάχυ, κι' ἀπὸ τοῦτο
πολύκλαφτο ἡ βρισιὰ θερίζει θέρο. ¹

Τέτοια βλέποντας τ'ἀντίποινα τῶν ἔργων τούτων
μὴ βγάλετε ἀπὸ τὸ νοῦ σας τὰς Ἀθήνας
καὶ τὴν Ἑλλάδα, οὐδὲ κανεῖς σας παραιτώντας
τὴν εὐτυχία τὴν τωρινὴ ἃς ζητήσῃ ἄλλην,
χάνοντας ἔτσι τ᾽αγαθὰ του τὰ μεγάλα.

Γιατὶ ὁ Ζεὺς βαρὺς καὶ ἴσιος παραστέκει ²
τιμωρητὴς κάθε μεγάλης περηφάνειας.

Μὲ τοῦτα πρέπει σεῖς νὰ νουθετῆτε
τὸ γιό μου, γινῶσι δίνοντάς του, γιὰ νὰ πάψῃ
ἀσύνετα πρὸς τοὺς θεοὺς ν' αὐθαδιάζῃ.

Καὶ σὺ γηραιὰ κι' ἀγαπητὴ, τοῦ Ξέρξῃ ἡ μάνα,
σπίτι ἐπιστρέφοντας, προεπόμενη νὰ πάρῃς
στολὴ τοῦ γιουῦ σου καὶ νὰ πᾶς γιὰ ὑποδοχὴ του. ³

Γιατὶ ἀπ' τὴ λύπη τῶν κακῶν ὅλα ἔχει σχίσει
τὰ πολυκέντητα φορέματα καὶ τώρα
στὸ κορμί του ἐπάνω κρέμονται τ᾽αποξেসκλίδια. ⁴

1) «Ὑβρις γὰρ ἔξανθοῦς' ἐκάρπωσε στάχυν ἄτης ὅθεν πάγκλαυτον
ἐξαμῇ θέρος». Εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ θαυμασιώτερα λυρικά γνωμικά τῆς τρα-
γικῆς ποιήσεως.

2) «Ἔπεστιν εὐθυνος, βαρὺς».

3) «Κόσμον ὅστις εὐπρεπὴς λαβοῦς' ὑπαντίαζε παιδί».

4) «Λακίδες στημορραγοῦσι ἐσθημάτων». Ν. Σχολ. «Ὑπὸ
τῆς θλίψεως διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ Ξέρξης».

Καὶ παρηγόρα τον ἐσὺ μὲ γλυκὰ λόγια,
 γιὰτὶ μόνον ἐσέ, ὅπως ξέρω, θὰ δεχθῇ ν' ἀκούσῃ.
 Κ' ἐγὼ κάτω ἀπ' τῇ γῇ στὸν τάφο πγαίνω.
 Χαίρετε, ὦ γέροντες, ἂν καὶ κακὴ εἶν' ἡ τέτοια
 χαρά, καὶ πᾶσα μέραν ἡ ψυχὴ σας
 ἅς δίνεται στὴν ἡδονή, γιὰτὶ τὰ πλούτια
 σὲ τίποτε δὲν ὠφελοῦν τοὺς πεθαμμένους.

ΧΟΡΟΣ

Πόσον ἐθλίβηκα μαθόντας δεινὰ τόσα
 ποῦ οἱ βάρβαροι τραβοῦν καὶ θὰ τραβήξουν.

ΑΤΟΣΣΑ

ὦ Τύχη! Τί! πολλὰς μέσ' τὴν ψυχὴ μου
 θλίψεις ἐφώλιασαν! κι' ἀπ' ὅλες μὲ δαγκάνει
 πὶο πολὺ τοῦτ' ἢ συμφορὰ, ποῦ ἀκούω,
 τοῦ γυιοῦ μου τὴ ντροπὴ—μ' ἀποξεσκλίδια
 τὸ δικό του τὸ κορμὶ νὰ εἶναι ντυμένο.
 Ὅμως πηγαίνω καὶ στολὴν ἀπὸ τὸ σπίτι
 κομίζοντας θὰ τρέξω πρὸς τὸ γυιό μου.
 Τὸν ποῦ ἀγαπῶ στὴ δυστυχία δὲν θεν' ἀφήσω.

ΧΟΡΟΣ

Στροφὴ Α'.

ὦμιμένα! ἐλάχαμε ζωὴ
 μεγάλη ἐμεῖς κ' εὐτυχισμένη¹
 κ' ἐνάρετα κυβερνημένη

1) «ὦ πόποι, ἡ μεγάλας, ἀγαθὰς τε πολισσονόμου βιοτᾶς ἐπεκύρ-
 σαμεν».

ὅσο τῆς χώρας τὴν ἀρχὴν
τὴν εἶχε ὁ γέρος ὁ Δαρεῖος
ὁ ἀγαθὸς μαζὶ κι' ἀνδρεῖος
ποῦ ὅμοιος ἦτον μὲ θεούς.

Ἀντιστροφή Α'.

Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἐμεῖς τρανές
τότες ἐκάναμ' ἐκστρατείες
καὶ πυργωμένες πολιτείες¹
ἐπαίρναμε παντοτινά.
Κι' ἀπὸ τὸν πόλεμο στερνά
ἀπείραχτοι καὶ δίχως κόπο²
εὐτυχισμένοι ἐδῶ στὸν τόπο
ξαναγυρίζαμ' ὅλοι ἐμεῖς.

Στροφή Β'.

Καὶ πόσες πόλεις πῆρε δίχως
τὸ ῥεῦμα τοῦ "Ἄλυ νὰ διαβῇ³
κι' οὐδὲ ἀπ' τὸν τόπον του νὰ βγῇ!
Τῆς πολιτείες ἔτσι ἐπῆρε
ὅσες εἰς τὴν ἀκρογιαλιά
τοῦ Στρώμονα εἶναι καὶ κοντὰ
μὲ τὰ χωριά τῆς Θράκης.

1) «Πολίσματα πύργινα πάντ' ἐπέρθομεν».

2) «... ἐκ πολέμων ἀπόνους, ἀπαθείς...»

3) Ὁ ποταμὸς "Ἄλυς ἦτο πολὺ γνωστὸς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκ τοῦ
χρησμοῦ τοῦ Κροΐσου: «Κροΐσος "Ἄλυν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν διαλύσει».

Ἀντιστροφή Β'.

Καὶ ὅσες πέρα ἀπ' τὰ νερά,
 πρὸς τὴ στεριά εἶναι κτισμένες,
 μὲ πύργους περικτειχισμένες,
 ὑπάκουαν στὸ βασιλιᾷ.
 Κι' ὅσες στής Ἑλλης τὸν πλατὺ πορθμὸ
 κι' ὅσες στήν Προποντίδ' ἀκόμα
 τὴν βαθύκολπη κι' ὅσες στὸ στόμα
 τοῦ Πόντου, ὑπάκουαν κι' αὐτές.

Στροφή Γ'.

Καὶ τὰ νησιὰ τοῦ ἀκρωτηριοῦ
 ποῦ εἶν' ἀπ' τὸ πέλαγο λουσμένα
 καὶ βρίσκονται γειτονεμένα
 μὲ τούτῃ τὴν στεριὰν ἐδῶ.
 Ἡ Λέσβο, ἡ Σάμος ἡ ἰηοτρόφα,
 ἡ Χίος κ' ἡ Μύκονος κ' ἡ Πάρος,
 ἡ Νάξος κ' ἡ Ἄνδρος ποῦ σιμὰ
 στήν Τήνο βρίσκεται γειτονικιά.

Ἀντιστροφή Γ'.

Κ' ἡ ἐξουσία τοῦ ἀπλωνότουν
 στὰ στεριογείτονα νησιὰ
 ποῦ ἔχουν πολλὰ θαλασσινά,¹
 τὴ Λῆμνο, τὴν Ἰκαρο, τὴ Πρόδο

1) «Καὶ νηριτοτρόφους ἐκράτυνε μετάκτους». Νηριτοτρόφοι = αἱ τρέφουσαι θαλάσσια ὄστρακα. Ἀθην. 3. 86 Β «Αἰσχύλος δ' ἐν Πέρσαις τὰς ἀναρίτας (θλασσίου; κοχλίας) τρεφούσας νηριτοτρόφους εἶρηκεν».

τὴν Κνίδο καὶ μαζὶ μ' αὐτὲς
 στῆς πόλεις τῆς Κυπριακῆς ¹
 τὴν Πάφο, τοὺς Σόλους καὶ τὴν ἄλλη
 τὴν Σαλαμίνα, ποῦ γιὰ μᾶς
 τούτης αἰτία τῆς συμφορᾶς
 ἐστάθηκ' ἡ μητρόπολί της. ²

Ἐπώδός.

Κι' ὅμοια ἐξουσίασε μὲ νοῦ
 στὴν Ἰωνία πόλεις ἄλλες,
 εὐτυχισμένες καὶ μεγάλες,
 ποῦ Ἕλληνες σ' αὐτὲς οἰκοῦν.
 Κι' ἀκάματην εἶχαν ἀνδρεία
 οἱ ἄνδρες ὅσους γιὰ ἐκστρατεία ³
 ὀλοῦθ' ἐμάζευνεν αὐτός.
 Μ' ἀπὸ θεοῦ ἔστρεψε πάλι
 ἡ τύχη· κ' ἔτσι τὴ μεγάλη
 τραβοῦμε τούτη συμφορά,
 δεινὰ παθόντας τρομερὰ
 εἰς τοῦ πελάου τῆς συμπλοκῆς. ⁴

ΞΕΡΞΗΣ

ᾠού!

Ὁ δύστιχος ἐγὼ ποῦ τέτοια μαύρη ⁵

1) Πρβλ. Ἡροδ. 3, 19: «δόντες καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον».

2) «Τᾶς νῦν ματρόπολεις τῶνδ' αἰτία στεναγμῶν». Ὁ Σχολ. ἐξηγεῖ «ἄποικοι γάρ εἰσιν οἱ ἐν Κύπρῳ Σαλαμίνιοι τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ».

3) «Ἀκάματον δὲ παρῆν σθένος ἀνδρῶν τευχιστῆρων» κλπ.

4) «Πλαγαῖσι ποντίαισιν».

5) Ἐξοδός. Διαιρεῖται δὲ ἡ ἔξοδος εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον

κ' ἔτσι ἀναπάντεχη μοῦλαχε μοῖρα·
 πόσο μονόγνωμα ἡ τύχη ὠργίσθη
 μὲ τῶν Περσῶν τὸ γένος. Τί θὰ γίνω
 ἐγὼ ὁ ταλαίπωρος; παραλυμένη
 αἰσθάνομαι τῇ δύνامي τοῦ κορμιοῦ μου
 μπροστὰ στοὺς ἡλικιωμένους τούτους¹
 Πέρσες. Ἄμποιτες, ὦ Δία, κ' ἐμένα
 μὲ τοὺς ἄνδρες μαζὶ τοὺς πεθαμμένους
 νὰ μ' εἶχε σκεπάσει τοῦ θανάτου ἡ μοῖρα.

ΧΟΡΟΣ

Ἄλλοι, βασιλιᾷ, τοῦ ἀνδρειωμένου
 στρατοῦ· κί' ἄλλοι τοῦ τιμημένου
 καὶ τρανοῦ γένους τῶν Περσῶν·
 ἄλλοι καὶ τοῦ ἄνθους τῶν ἀνδρῶν,
 ποῦ ἐθέρισεν ἡ κακὴ τύχη.

Ἡ ἴδια ἡ γῆ μυρολογάει²
 τῇ δικιά μας νεολαία ποῦ πάει
 ἀπὸ μοῖραν ἄδικου θανάτου
 χαμένη, στὸν Ἄδη κάτου·

(στιχ. χειμ. 911—923) εἶναι ὁ χαιρετισμὸς τοῦ Ξέρξου καὶ τῶν γερόντων. Ὁ βασιλεὺς πρωτοφαίνεται ἐπάνω εἰς ἄρμα καὶ κατεβαίνοντας ἔπειτα προχωρεῖ μὲ κλονούμενον βῆμα. Σταματᾷ δὲ ἀντιμέτωπος τοῦ χοροῦ. (στιχ. χειμ. 934.

1) «Τήνδ' ἡλικίαν ἐπιδόντα...»

2) Δεύτερον μέρος τῆς Ἐξόδου, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ κείμενον ἔχει προοίμιον θρηνητικὸν ἀναπαίστους. Ὁ θρῆνος αὐτὸς ξεχωρίζει ἀπὸ τὰ ἄλλα χορικά, γραμμένος ἐντονώτερα εἰς τὴν Δωρικὴν διάλεκτον. Εἰς τὴν μετάφρασιν ἔγινε προσπάθεια νὰ ἀποδοῦνῃ ὁ διὰ τοῦ α δωρικὸς πλατεϊασμὸς.

ὁ Ξέρξης στοὺς Πέρσες ἐστάθη
φορτωτῆς ¹ τοῦ Χάρου· τί ἐχάθη
πλῆθος ἀνθρώπων ποῦ τώρα
στρατοκοπᾶν γιὰ τ' Ἄδην τὴ χώρα· ²
τῆς γῆς ὁ ἀνθὺς πολεμιστάδες
τοῦ τόξου, χιλιάδες, μυριάδες
εἶναί τους οἱ σκοτωμένοι.
ὦιμένα κι' ἄλλοι! στή χαμένη
δύναμι. Τῆς Ἀσίας ἡ χώρα,
βασιλιᾶ, ἐγονάτισε τώρα
ἐγονάτισε, ὦιμένα, βαρειά.

ΞΕΡΞΗΣ

Στροφή Α'.

Ὅχου! ἐμὲ ἄς μὲ κλαῖνε
καὶ πῶς γεννήθηκα ἄς τὸ λένε
γιὰ δυστυχία τῆς γενιᾶς μου
καὶ τῆς πατρίδας.

ΧΟΡΟΣ

Τοῦ γυρισμοῦ τὸ καλῶς ἤρθες
μὲ μιὰ κακόφωνη βουή
κι' ἀχλαλοή θρηνητικὴ
σάν πως Μαρυανδυνὸς ³

1) «Ἄιδου σάκτορι Περσᾶν». Ἦτοι τὸν Ἄδην ἐσαμάρωσε κ' ἐφόρ-
τωσε μὲ Πέρσας. Σάκτωρ (σάπτω, σάγμα)=σαμαρωτής, φορτωτής.

2) «Ἄδοβάται» ὡς ἄδοφοῖται, ἐλειοβάται, σημαίνει δὲ ὁδοιποροῦντες
πρὸς τὸν Ἄδην.

3) Σχολ. «Μαρυανδυνοὶ ἀκμῇ θέρους...ἐθρήνουν... Τὸν δὲ Μαρυανδυ-
νὸν αὐξῆσαι μάλιστα τὴν θρηνητικὴν αὐλωδίαν».

θρηνολογάτορας δεινὸς
 θὰ στὸ φωνάξουμε μὲ θρήνους.

ΞΕΡΕΗΣ

Ἀντιστροφή Α'.

Γοερὰ θρηνηῖστε μὲ τρανές ¹
 μυρολογιοῦ ἀγριοφωνές,
 γιατί ἡ τύχη μὲ διπλῇ
 μὲ βάρεσε καταδρομή.

ΧΟΡΟΣ

Θρήνους ἀλήθεια θενὰ εἰποῦμε·
 κι' ἀπ' τὰ δεινά μας σαστισμένοι,
 γιὰ τ' ὅσα θαλασσοδαρμένοι
 ἐπάθαμε, θενὰ κλαφτοῦμε,
 μυρολογώντας ὅμοια πάλι
 μὲ πολλὰ δάκρυα τῇ μεγάλῃ
 καταστροφή.

ΞΕΡΕΗΣ

Στροφή Β'.

Τί ὁ Ἄρης τῶν Ἰώνων ²μονομία,
 θεριεύοντας τῶν Ἰώνων τὸ στόλο,
 τὸ κακὸ ἐτοῦτο μᾶς ἔφερεν ὅλο,
 θερίζοντάς μας ἐπὰ στὴ βαθειὰ
 τῇ θάλασσα καὶ στὴν ἀκτὴ.

1) «Ἴετ' αἰανῇ πάνδυρτον δύσθροον αὐδάν».

2) «Ἰάων γὰρ ἀπηύρα, Ἰάων ναύφρακτος Ἄρης ἑτεραλκῆς».

ΧΟΡΟΣ

Κι' ἄς τὰ μάθαινα ὅλα, ὦιμέ !
 Ποῦ βρίσκονται οἱ ἄλλοι δικοί μας ;
 καὶ ποῦ ὅσοι ἐπαράστεκαν σέ ;
 ὁ Φαρανδάκης κι' ἀκόμα ὁ Σούσας
 κι' ὁ Ψάμμισ κι' ὁ Πελάγων ἀντάμα
 κι' ὁ Ἀγδαβάτας μὲ τὸν Δοτάμα
 κι' ἀπ' τ' Ἀγβάτανα ὁ Σουσισκάνης.

ΞΕΡΕΗΣ

Ἀντιστροφὴ Β'.

Ἐκεῖ ἐπαραιτήσά τους, γκρεμισμένους
 ἀπὸ Τύριο πλοῖο, ὅλους πνιγμένους,
 στῆς Σαλαμίνας τῆς ἀκρογιαλιᾶς
 ἐπὰ σὲ πέτρες νὰ χτυποῦν σκληρές.

ΧΟΡΟΣ

ὦιμέ ! κι' ὁ δικός σου Φαρνοῦχος τί ἀπογίνη;
 κι' ὁ τρανὸς Ἀριόμαρδος κι' ὁ βασιλιᾶς
 Σενάλκης κι' ὁ Λίλαιος, παιδὶ γενιᾶς
 μεγάλης ¹ κι' ὁ Μέμφις κ' οἱ ἄλλοι ἐκεῖνοι
 ὁ Μασίστρας κι' ὁ Θάρυβις κι' ὁ Ἀρτεμβάρης
 κι' ὁ Ὑσταίχμας τί ἀπογίνηκαν ; πές.

ΞΕΡΕΗΣ

Στροφὴ Γ'.

Ἄλλοί μου κι' ἄλλοί μου.
 Τῆς πανάρχαιες νὰ ἰδοῦν δὲν προφθάσαν

1) «Λίλαιος εὐπάτωρ».

τῆς μαύρες Ἀθήνες κ' ἐχάσαν
 μονομιᾶς τῇ ζωῇ,
 κι' ὀχού! ὀχού! οἱ φτωχοὶ
 σπαρταροῦν ἐπὰ σ' ἔρημη γῆ.¹

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τοῦ Βατανώχου τὸ γυιό, τὸν πιστό σου
 ἐπόπτη, ποῦ τόσο ἀγαπητός σου
 ἦτον καὶ στρατοὺς σου ἀριθμοῦσε²

— υ υ — —

τοῦ Σησάμη καὶ τοῦ Μεγαβάτη τοὺς γιουὺς
 καὶ τὸν Οἰβάρη καὶ τὸν Πάρθο κι' αὐτοὺς
 τοὺς ἄφηκες ὅμοια, τοὺς ἄφησες κεῖ.
 ὦχ! ὦχ, τί μεγάλο στοὺς Πέρσες κακὸ
 καὶ παράκακο λέω το ἐγώ.

ΞΕΡΞΗΣ

Ἀντιστροφὴ Γ'.

Πάνωθ' ἐμὸν κακοπούλι σηκώνεις
 ποῦ συντρόφους καλοὺς μοῦ θυμᾶ,³

1) Ἐὴ ἐή, τλάμονες ἀσπαίρουσι χέρσφ'.

2) «Τὸν σὸν πιστὸν πάντ' ὀφθαλμὸν μυρία μυρία πεμπαστὰν Βατανώχου παῖδ' ἄλπνιστον». Ὀφθαλμὸς ἐσήμαινεν ὑπάλληλος ἐπόπτης. Σχολ. «σημείωσαι ὅτι βασιλέως ὀφθαλμὸς ἀριθμεῖ στρατιάς».

3) Ἰνγγά μοι δῆτ' ἐσθλῶν ἐτάρων ὑπορίνεις». Καθὼς εἰς Πινδ. Νεμ. 4, 35 «Ἰνγγι δ' ἐλκομαι ἦτορ» καὶ Σοφοκλ. Ἀποσπ, 433 κ.τ.λ. Ἰνγξ δὲ κυρίως εἶναι πουλί, ποῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὰ συχνὰ στριφογυρίσματα ποῦ κάνει τοῦ λαιμοῦ. Ἐπίστευαν οἱ ἀρχαῖοι, ἐξ αἰτίας αὐτῶν τῶν κινήσεων, ὅτι ἦτο πουλί μαγικὸν καὶ ὅτι δενόμενον εἰς κύκλον ἢ τροχὸν ἐκί-

λέγοντας μου ἐσὺ τὰ κακὰ
τάλησμόνητα. Κ' ἔτσι αἱματώνεις
μέσ' τὰ στήθια τῇ μαύρῃ καρδιά.

ΧΟΡΟΣ

Ὅμως κι' ἄλλους ἀποζητοῦμεν ἐμεῖς.
Τὸν Ξάνθι ποῦ εἶχαν οἱ Μάρδοι ἀρχηγό,
τὸν Διαιξί κι' Ἀγχάρη, ποῦ τοὺς ἵππεῖς
μὲ τὸν Ἀρσάκη ἀρχηγοῦσαν καὶ τὸν τρανὸ
Κηγδαγάτη καὶ τὸν Λυθίμνα, μαζὶ
καὶ τὸν Τόλμο, τὸν ἥρωα πολεμιστή.
Πᾶν τώρα ὅλοι τους, στὸν τάφο πᾶν
χωρὶς κἂν ἄρματα τὴν ταφή ν' ἀκλουθᾶν. ¹

ΞΕΡΕΗΣ

Στροφή Α'.

Ὅλοι τους πᾶν τοῦ στρατοῦ οἱ ἀρχηγοί. ²

ΧΟΡΟΣ

Ἀδοξα ἐχάθησαν ὅλοι μαζί.

ΞΕΡΕΗΣ

ὦιμέ, ἀνέλπιστο οἱ θεοὶ κακὸ
ἐδῶκαν ποῦ ἄλλο ὥσάν κι' αὐτὸ
ἢ Ἄτη ποτέ της δὲν ἔχει ἰδεῖ.

νεῖτο ἐκεῖ, ἐνεργοῦσε δὲ ἡ κίνησίς του ἐρωτικὰς καὶ ἄλλας γοητείας. Ἴδε καὶ Πινδ. Πυθ. 4.513 κ. ἐ.—Ἀνάλογον διὰ κάποιες μαγείες πουλὶ ἔχει ἡ λαϊκὴ παράδοσις τὸ κακοποῦλι.

1) «Οὐκ ἀμφὶ σκηναῖς τροχηλάτοισιν ὅπισθεν ἐπομέναις».

2) Τὸ τρίτον μέρος τῆς Ἑξόδου, ὁ κομμὸς (ἢ ἰάλεμος ἴδε

ΞΕΡΕΗΣ

Ἀντιστροφή Α'.

Ἀγιάτρευτη μᾶς ἦρθε κακομοιριά

ΧΟΡΟΣ

Μᾶς ἦρθε ἀλήθεια καὶ φανερά. ¹

ΞΕΡΕΗΣ

Μὲ νέα, μὲ νέα δεινά, δεινά.

ΧΟΡΟΣ

Τὶ πόλεμο κάνοντας θαλασσινὸ
μὲ τῶν Ἰώνων τὸ ἔθνος τὸ ναυτικὸ
νικήθηκε ἢ γενιὰ τῶν Περσῶν.

ΞΕΡΕΗΣ

Στροφή Β'.

Ἀλήθεια. Κι' ὁ ἄμοιρος γιὰ τοῦτο ἐγὼ
ξολοθρεύτηκα ἔτσι μὲ τόσο στρατό.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τί ἀπ' τοὺς Πέρσες ἐγλύτωσε τάχα;

ΞΕΡΕΗΣ

Νὰ ιδές. Ἐτοῦτα τοῦ στρατοῦ μου μονάχα. ²

στιχ. κ. 128). Ὁ Τζέτζης π. τραγ. 66 «κομμὸς δὲ θρήνου πενθικώτερον πλέον· ὁ θρήνος δ' ἐστὶν ἡρεμέστερον μέλος». Ἐκαμνε δὲ ὁ κομμὸς μεγαλύτεραν σῖσθησιν διὰ τῆς μουσικῆς συνθέσεώς του.

1) «Πεπλήγμεθ'· εὐδηλα γάρ».

2) «Ὅρᾳς τὸ λοιπὸν τόδε τᾶς ἐμᾶς στολᾶς».—Σχολ. «Λείψανον τῆς

ΧΟΡΟΣ

Τὰ θωροῦμε οἱ ἄμοιροι ἐμεῖς, τὰ θωροῦμε.

ΞΕΡΕΗΣ

Κ' ἡ θήκη ἀκόμα τῶν βελῶν μου αὐτή. ¹

ΧΟΡΟΣ

Τί; δικό σου μονάχα αὐτὸ ἔχει σωθῆ;

ΞΕΡΕΗΣ

Γιὰ τὴν ἄδεια μονάχα τὴ θήκη μοῦ λέτε;

ΧΟΡΟΣ

Τὸ τίποτε ἐσώθηκεν ἀπ' τὰ πολλά.

ΞΕΡΕΗΣ

Βοήθεια καμμία δὲν ἔχουμε πιά.

ΧΟΡΟΣ

Φυγοπόλεμη τῶν Ἰώνων δὲν εἶναι ἡ γενιά. ²

ΞΕΡΕΗΣ

Ἀντιστροφή Β'.

Εἶναι στὴ μάχη ὀρμητικὴ
κι' ἀλήθει' ἀναπάντεχο ἔχω ἰδεῖ
κακὸ ἀπ' αὐτήν.

ὅλης στρατιᾶς». Κακῶς ἐρμήνευσαν μερικοὶ τὸ σ τ ο λ ᾱ ς ὡς τὸ ξεσχισμένον ἔνδυμα, διότι ὁ Ξέρξης, ὡς ἀνεφέρθη (στιχ. 852), εἶχεν ἀλλάξει στολὴν κατὰ φροντίδα τῆς μητέρας του καὶ κατὰ τὴν συνηθισμένην ἄλλως εὐκοσμίαν καὶ μεγαλοπρέπειαν εἰς τὰς ἀρχαίας τραγωδίας.

1) «Τάνδε τ' οὔστοδέγμονα».

2) «Ἰάων λαὸς οὐ φυγαίχμας».

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ τοῦ στόλου τῇ φυγῇ μᾶς λές;

ΞΕΡΕΗΣ

Τὰ ροῦχά μου ἔσχιζα γιὰ τῆς τρανὲς
κακοτυχιῆς μας.

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλοίμονο μου κι' ἄλλοι.

ΞΕΡΕΗΣ

Βέβαια καὶ τοὺς ἄλλοι. ¹

ΧΟΡΟΣ

Γιατὶ διπλῇ ἢ συμφορᾷ καὶ τριπλῇ. ²

ΞΕΡΕΗΣ

Δικές μας θλίψεις τῶν ἐχθρῶν χαρές.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τώρα ἐκατάντησαν κολοβές
οἱ δικές μας δυνάμεις. ³

ΞΕΡΕΗΣ

Προπομπό μου δὲν ἔχω κανένα.

1) «Καὶ πλέον ἢ παπαῖ μὲν οὖν».

2) «Δίδυμα γὰρ ἐστὶ καὶ τριπλᾶ». Πρβλ. Ὅμ. Ἰλ. 1, 128.

3) «Καὶ σθένος γ' ἐκολούθη». Πρβλ. Ἡρόδ. 7,10. «Φιλέει γὰρ ὁ θεὸς
τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦειν».

ΧΟΡΟΣ

Κι' οὔτε φίλο. Τοὺς πῆρε, ὠιμένα,
τοῦ πελάγου ἢ δεινὴ συμφορά.

ΞΕΡΕΗΣ

Στροφὴ Γ'.

Τὸ κακὸ κλάψετε το κ' ἑσεῖς γοερά
κ' εἰς τὰ σπίτια σας ἔτσι γυρίστε.

ΧΟΡΟΣ

Κλαῖμε μὲ πόνο κ' ἀναφυλλητό! ¹

ΞΕΡΕΗΣ

Βαρεῖα χουγιάξτε ἀντίχτυπά μου. ²

ΧΟΡΟΣ

Μοναχὸς του ὁ θρῆνος ξεσπᾶ, βασιλιᾶ.

ΞΕΡΕΗΣ

Θρηνεῖστε γιὰ τὴ δυστυχία μου.

ΧΟΡΟΣ

Ὦιμένα κι' ὠιμένα βαρεῖα
εἶναι τούτη γιὰ μᾶς συμφορά,
τὸ ἄχ τὸ λέμε πονώντας στ' ἀλήθεια.

1) «Διαίνομαι γοέδνος ὄν».

2) «Βόα νυν ἀντιδουπά μοι». Διὰ ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν μετάφρασιν τὸ βαρὺ καὶ βαρβαρικὸν τοῦ ἤχου, ἐτέθη ἢ ὅχι συνήθης λέξις «χουγιάξτε». Ἀνάλογοι προσπάθειαι ἔχουν γίνει εἰς ὅλον τὸν κομμόν, διὰ νὰ εἶναι ἡ μετάφρασις ἀντίλαλος κάπως τῆς θαυμαστῆς ἡχητικῆς φράσεως τοῦ Αἰσχύλου.

ΞΕΡΕΗΣ

Ἀντιστροφή Γ'.

Τὰ μαλλιά σας τραβᾶτε γιὰ χάρι δική μου.

ΧΟΡΟΣ

Χάρι γιὰ κακὸ κακὴ κακὰ γεναμένη. ¹

ΞΕΡΕΗΣ

Βαρεῖα χουγιάξτε ἀντίχτυπά μου.

ΧΟΡΟΣ

Ὅχού, ὄχού, δυστυχιά, δυστυχιά.

ΞΕΡΕΗΣ

Κλάφτε κι' ἀκόμα πιὸ γοερά.

ΧΟΡΟΣ

Ὠμένα κι' ὦιμέ.

Μὲ τὰ δικά μου βογγητὰ μαζὶ
μιὰ μαύρη θὰ σμίξω ἀλήθεια πληγή.

ΞΕΡΕΗΣ

Στροφή Δ'.

Καὶ μὲ Μύσιο θρηῆνο τὰ στήθια χτυπᾶτε. ²

ΧΟΡΟΣ

Κακομοιριά μας, κακομοιριά.

1) «Δόσιν κακὰν κακῶν κακοῖς». Διὰ τὴν παρήχησιν προβλ. Χοηφ. 403.

2) Γνωστὸν εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀσιατικὸν μυρολόγι. Σχολ. «Οἱ γὰρ Μυσοὶ καὶ οἱ Φρύγες εἰσὶ μάλιστα θρηνητικοί»,

ΞΕΡΕΗΣ

Καὶ τὰ γένια σας τᾷσπρα τραβᾶτε γιὰ μέ.

ΧΟΡΟΣ

Τὰ τραβᾶμε θρηνώντας, τὰ τραβᾶμε ὠϊμέ.

ΞΕΡΕΗΣ

Μὲ ἄγριο κλάψετε ξεφωνητό. ¹

ΧΟΡΟΣ

Θὰν τὸ κάνουμ' ἄλλοί μου κι' αὐτό.

ΞΕΡΕΗΣ

Ἀντιστροφὴ Δ'.

Καὶ τὰ ροῦχα στοὺς κόρφους σας σχίστε.

ΧΟΡΟΣ

Κακομοιριά, κακομοιριά.

ΞΕΡΕΗΣ

Γιὰ τὸ στρατὸν ἀκόμα θρηνήστε
τῆς κόμης τραβώντας τῆς τρίχες.

ΧΟΡΟΣ

Τῆς τραβᾶμε θρηνώντας, τῆς τραβᾶμε ὠϊμέ.

ΞΕΡΕΗΣ

Καὶ τὰ μάτια σας δάκρυα ἅς ἔχουν.

1) «Διαίνου δ' ὅσσε».

ΧΟΡΟΣ

Ὅλονένα τὰ δάκρυά μας τρέχουν. ¹

ΞΕΡΕΗΣ

Βαρειά χουγιάξτε ἀντίχτυπά μου.

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλοίμονό μου! κι' ἄλλοί!

ΞΕΡΕΗΣ

Γυρίστε σπίτι σας μ' ὀδυρμό. ²

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλοίμονο, ἄλλοί!

ΞΕΡΕΗΣ

Ἀλλοί, στήν Περσίδα τὴ γῆ.

ΧΟΡΟΣ

Ὡμένα στήν ἄμοιρη αὐτή.

ΞΕΡΕΗΣ

Ὅχού μου, σὲ τούτη τὴ χώρα.

ΧΟΡΟΣ

Ὅχού, ποῦ ἐκατάντησε τώρα.

1) «Τέγγομαί τοι».

2) «Αἰακτὸς ἐς δόμους κίε». — Αἰακτὸς εἰς ἐνεργητ. σημασίαν, ὁ ὀδυρόμενος.

ΞΕΡΞΗΣ

Καλοπόδεμοι μυρολογᾶτε. ¹

ΧΟΡΟΣ

Ο — — Ο Ο —

ΞΕΡΞΗΣ

Ὅχον στήν Περσίαν, ὁχού!

ΧΟΡΟΣ

Στήν κακόμοιρη χώραν ὁχού!

ΞΕΡΞΗΣ

Πόσοι στὰ τρίσκαρμα πλοῖα οἱ νεκροί! ²

ΧΟΡΟΣ

Σὲ πρόβοδᾶμε θρηνώντας ἄλλοι. ³

1) «Γοᾶσθ' ἀβροβάται». Γίνεται ὑπαινιγμὸς τοῦ καλοῦ τῶν Περσῶν ποδεμοῦ. Πρβλ. 42.

2) «Ἴη ἰή, τρισκάλμοισι βάρισι φθιτοί». Πρβλ. 681 καὶ 556.

3) Οἱ τελευταῖοι στίχοι τοῦ κειμένου, ἀποτελοῦντες μικροὺς θρηνητικούς ἀναπαίστους, διεσώθησαν φθαρμένοι. Διὰ τὴν μετάφρασιν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ κριτικὴ ἀποκατάστασις τοῦ Wecklein.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΑΡ. ΚΑΜΠΑΝΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ
1910

[Τὸ «Ἐγχειρίδιον» δὲν εἶνε γραμμένον ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἐπίκτητον. Ὅπως ὁ Σωκράτης, ὅπως ὁ Ἰησοῦς, καὶ ὁ Ἐπίκτητος δὲν ἀφῆκε σύγγραμμα κανένα. Αἱ σωζόμεναι «Διατριβαί,» μαζὶ μὲ τὰς ὁποίας καὶ τὸ «Ἐγχειρίδιον» ποῦ εἶνε ὡσὰν ἡ σύνοψις τῆς Ἐπικτητείου φιλοσοφίας, ὀφείλονται εἰς μαθητὴν τοῦ Ἐπικτήτου, τὸν Φλάβιον Ἀρριανόν.

Ἀκριβῶς νὰ καθορίσωμεν τὸν καιρὸν τῆς γεννήσεως τοῦ Ἐπικτήτου δὲν δυνάμεθα. Γνωρίζομεν, ὅτι ἐξοῦσε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Νέρωνος (54—68), τοῦ Οὐεσπασιανοῦ, τοῦ Τραϊανοῦ (98—117). Γεννηθεὶς εἰς τὴν Ἱερὰπολιν τῆς Φρυγίας, δοῦλος τοῦ Ἐπαφροδίτου, διήκουσε τὰ μαθήματα τοῦ Μουσονίου Ρούφου, ἀκμάσαντος εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Νέρωνος. Ἀπελευθερωθεὶς ἐπηγγέλθη τὸν φιλόσοφον. Ἐλθὼν εἰς τὴν Ῥώμην διέμεινε μέχρι τῆς ἐποχῆς ποῦ ὁ Οὐεσπεσιανὸς ἐξώρισεν ἐκεῖθεν τοὺς φιλοσόφους, ὑπόπτους δι' αἰσθήματα δημοκρατικά. Ἐπῆγεν ἀκολούθως εἰς τὴν Νικόπολιν τῆς Ἡπείρου, ὅπου διέμεινε διδάσκων μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ.

Φιλοσοφία, τῆς ὁποίας ὁπαδὸς καὶ μέγας ἀναμορφωτῆς ὑπῆρξεν ὁ Ἐπίκτητος, εἶνε ἡ στωικὴ, ὀνομασθεῖσα τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὴν Στοᾶν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδίδαξεν ὁ ἰδρυτὴς τῆς Σχολῆς Ζήνων. Ὁ Κλεάνθης—τοῦ ὁποίου σῶζεται ὁ ὑψηλὸς πρὸς τὸν Δία ὕμνος—, ὁ Χρύσιππος ἔπειτα εἶναι οἱ μεγάλοι συνεχισταὶ τῆς στωικῆς διδασκαλίας. Ὁ Κικέρων εἰς τὴν ἠθικὴν του, ὁ Σενέκας καὶ πρὸ πάντων ὁ Μάρκος Αὐρήλιος εἶνε οἱ Ῥωμαῖοι ἀντιπρόσωποι τῆς αἵρέσεως.

Μὲ ὀλίγας λέξεις: ἡ φιλοσοφία τῶν στωικῶν εἶνε μία πανθεϊκὴ φιλοσοφία, τῆς ὁποίας πάρισον εἶνε ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἑβραίου Σπινόζα. Θέτουσα τὴν εὐτυχίαν ὅχι εἰς τὴν ἡδονήν, ὅπως οἱ Ἐπικουρεῖοι, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀρετήν,—εἰς τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν—, εἰς τὴν καταφρόνησιν τῶν αἰσθησιακῶν ἀπολαύσεων, διδά-

σκει τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἀταραξίαν, εἶνε ὥσάν ἡ ἄρνησις τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἡδονῆς. Φιλοσοφία λοιπὸν μαζὶ ἀσκητικὴ καὶ στρατιωτικὴ. Καὶ ἐπομένως ὄχι ἐπαρκῶς ἀνθρωπίνη. Εἰς τὴν θηλυκὴν ὅμως αὐτὴν ἐποχὴν, ποῦ τὸ πάθος ἀπεμώρανε τὸ νευρικόν μας σύστημα, ἡ ἀνάγνωσις τοῦ «Ἐγχειριδίου», τοῦ ὁποίου μετάφρασιν ἐπιχειροῦμεν ἐδῶ, ἂν δὲν μᾶς πείσῃ περὶ τῆς μηδαμινότητος τῆς ὁδύνης, ὅπως καὶ τῆς ἡδονῆς, θὰ εἶνε ἱκανὴ ὅμως νὰ μᾶς κάμῃ σκληροῦς, δυνατοῦς περισσότερον, θηλυκοῦς ὀλιγώτερον, εὐρίσκοντας μέσα εἰς τὴν καρτερίαν τὴν μεγάλην ἀνακούφισιν. Τὴν ἀξίαν τοῦ «Ἐγχειριδίου» θὰ κρίνουν οἱ ἀναγνώσται. Τὴν τραχεῖαν, ἀδυσώπητον διαλεκτικὴν του. Τὴν στρατιωτικὴν ἔκφρασίν του. Τὴν μαθηματικὴν ἀκρίβειαν τοῦ κάθε τι. Τὴν ἀσκητικὴν λιτότητα καὶ ξηρότητα. Γράψιμον οὐδόλως συναισθηματικὸν κ' ἐν τούτοις συγκινοῦν, διότι θέλει νὰ μᾶς συνδιαλλάξῃ μὲ τὴν σοφὴν Μοῖραν, ποῦ διέπει καὶ δίδει τὸν ἕνα σκόπιμον ὅν-θυμὸν εἰς τὸ σύμπαν.

Τὸ «Ἐγχειρίδιον» μετέφρασεν Ἰταλιστὶ ὁ Ἰάκωβος Λεοπάρδης. Καὶ ὁ Γάλλος φιλόσοφος Γκυγιὼ εἰς τὴν Γαλλικὴν. Ἄλλ' αἱ μεταφράσεις του εἰς κάθε γλῶσσαν εἶνε ἄπειροι. Ἀνέφερα τὰς ἀνωτέρω διὰ τὸ ἐξαιρετικὸν τῶν μεταφραστῶν.

Ἡ γλῶσσα τοῦ «Ἐγχειριδίου» εἶνε ἡ κοινὴ λεγομένη Ἑλληνικὴ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἐποχῆς ὀλίγον ἔπειτ' ἀπὸ τότε ποῦ ἐγράφη ἡ «Καινὴ Διαθήκη. Τὸ κείμενον δὲν παρουσιάζει αἰσθητῶς διαφόρους γραφάς. Καὶ ἡ μετάφρασις εἰς πολλὰ μέρη δὲν εἶνε παρὰ ἀπλῇ διασάφησις ἢ ἀπλούστευσις τοῦ κειμένου, ἀκόμη καὶ μία ἀντικατάστασις κάπου κάπου τῶν τεχνικῶν ὄρων, ἀπὸ τοῦς ὁποίους βρίθουν τὰ συγγράμματα τῶν Στωικῶν. Κάτωθεν τῆς μεταφράσεως θέτω παρατηρήσεις περὶ τῶν διαφόρων ἐκδοχῶν, ἢ ἐπεξηγῶ μερικοῦς ὄρους, τοῦς ὁποίους δὲν ἤμποροῦσα ν' ἀντικαταστήσω μὲ νέας λέξεις χωρὶς νὰ παραβλαφθῇ ἡ ἀκρίβεια τοῦ κειμένου].

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

A

1. Ἐκ τῶν πραγμάτων ἄλλα μὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, ἄλλα πάλιν δὲν εἶνε. Εἰς τὴν ἐξουσίαν μας εἶνε ἡ γνώμη, ἡ ὁρμή, εἴτε ἡ ὀρεξις, μ' ἓνα λόγον ὅσα εἶνε ἔργα μας. Δὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας τὸ σῶμα, ἡ περιουσία, αἱ ἀρχαί, μ' ἓνα λόγον ὅσα δὲν εἰν' ἔργα μας.

2. Καί, ὅσα μὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, ὑπάρχουν φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀνεμπόδιστα· ὅσα ὅμως δὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, ἀδύνατα, δοῦλα, ὑποκείμενα εἰς ἐμπόδια, ξένα.

3. Νὰ ἐνθυμηθῇς λοιπὸν ὅτι, ἂν, ὅσα φύσει δοῦλα εἶνε, ἐλεύθερα νομίσης καὶ τὰ ξένα ἰδικά σου, θὰ προσκόψῃς εἰς ἐμπόδια, θὰ πενήθῃς, θὰ μεμψιμοιρήσῃς πρὸς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· ἂν ὅμως τὸ ἰδικόν σου μοναχὰ νομίσης ὅτι εἶνε ἰδικόν σου, τὸ δὲ ξένον, καθὼς καὶ εἶνε πράγματι, ξένον, κανένα δὲν θὰ ὑποστῇς ποτέ σου ἐξαναγκασμόν, δὲν θὰ κατηγορήσῃς, οὔτε θὰ ἐνοχοποιήσῃς κανένα, παρὰ τὴν θέλησίν σου τίποτε δὲν θὰ κάμῃς, δὲν θὰ σὲ βλάβῃ κανεὶς, ἐχθρὸν δὲν θ' ἀποκτήσῃς· καὶ χωρὶς ἄλλο βλαβερόν τίποτε δὲν θὰ πάθῃς.

4. Ἄν λοιπὸν ἐπιθυμῇς τάνωτέρω τόσον μεγάλ' ἀγαθὰ, ἐνθυμήσου ὅτι ῥαθύμως νὰ τὰ ἐπιδιώκῃς δὲν πρέπει, ἀλλὰ ν' ἀφήνῃς μερικὰ ἐκ τῶν πραγμάτων ὀλοτελῶς, ἄλλα πάλιν ν' ἀναβάλλῃς πρὸς τὸ παρόν. Ἄν ὅμως θέλῃς συγχρόνως ν' ἀρχῇς καὶ νὰ πλουτῇς, πιθανὸν μὲν εἶνε νὰ μὴν ἐπιτύχῃς οὔτε

αὐτά, διότι θὰ ἐπιδιώκῃς καὶ τὰ προηγούμενα, ὅπως δὴποτε θ' ἀποτύχῃς εἰς ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὅποια ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ εὐτυχία προσαποκτᾶται.

5. Ν' ἀσκῇς λοιπὸν τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τρόπον, ὥστε εἰς κάθε τραχεῖαν φαντασίαν νὰ ἐπιλέγῃ: «Φαντασία εἶσαι καὶ ὄχι ὅ,τι φαίνεσαι νὰ παρασταίνῃς». Ἐπειτα νὰ τὴν ἐξετάζῃς καὶ νὰ τὴν δοκιμάζῃς μὲ τοὺς κανόνas, τοὺς ὁποίους ἔχεις καὶ πρωτίστως μὲ τὸν ἐξῆς: Εἶνε ἀπὸ ὅσα ἐξουσιάζομεν ἡ ὄχι τάχα; Καὶ ἂν δὲν εἶνε ἀπὸ ὅσα εὐρίσκονται εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, ἃς εἶνε πρόχειρον τό: «Δὲν μὲ ἀφορᾷ».

B

1. Νὰ ἐνθυμηθῇς, ὅτι ἐκεῖνο, ποῦ ἡ ὀρεξις φανερώνει ὅτι ὀφείλεται, εἶνε νὰ ἐπιτύχῃ ἐκεῖνο ποῦ ὀρέγεται, καὶ ἐκεῖνο, ποῦ ἡ ἀποστροφή φανερώνει ὅτι δὲν θέλει, εἶνε νὰ μὴν περιπέσῃς εἰς ἐκεῖνο ποῦ αὐτὴ ἀποστρέφεται, καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἀποτυγχάνει εἰς ὅ,τι ὀρέγεται εἶνε ἀτυχῆς, καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἐπιδιώκει ὅ,τι ἀποστρέφεται εἶνε δυστυχῆς. Καὶ ἂν μὲν, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ, ἀποστραφῇς τὰ παρὰ φύσιν, δὲν θὰ περιπέσῃς εἰς κανὲν ἀπὸ ὅσ' ἀποστρέφεσαι· ἂν ὅμως ἀποστραφῇς ἢ τὸν θάνατον ἢ τὴν ἀνέχειαν, θὰ δυστυχήσῃς.

2. Παῦσε νὰ θέτῃς λοιπὸν ἀντικείμενον τῆς ἀποστροφῆς σου πᾶν ὅ,τι δὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, βάλε τὴν ἀποστροφήν σου ἐπάνω εἰς ὅτι εἶνε πρὸς τὴν φύσιν ἐναντίον. Ἀφαίρεσε κατὰ τὸ παρὸν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου τὴν ὀρεξιν παντελῶς. Διότι, ἂν ὀρέγεται κάτι ἀπὸ ὅσα δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ μᾶς, κατ' ἀνάγκην θὰ γείνῃς δυστυχῆς, καὶ ἀπὸ ὅσα μᾶς ἐξαρτῶνται, ποῦ θ' ἄξιζαν τὸν κόπον νὰ τὰ ποθήσῃς, κανὲν ἀκόμη δὲν θὰ σοῦ ἀνήκῃ. Συνήθιζε λοιπὸν ἀποκλειστικῶς τὸν ἑαυτὸν σου νὰ τείνῃ πρὸς τὰ πράγματα καὶ ν' ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτά, ἐλαφρὰ ὅμως καὶ ἐπιφυλακτικὰ καὶ χωρὶς καμμίαν ὀρμητικότητα.

Γ

Διὰ κάθε πρᾶγμα ποῦ σ' εὐχαριστεῖ, ἢ ποῦ ἀγαπᾷς, ἢ σοῦ χρειάζεται, ἐνθυμοῦ νὰ λέγῃς τί πρᾶγμα εἶνε, ἀφοῦ ἀρχίσῃς ἀπὸ τὰ μικρότερα· ἂν ἀγαπᾷς χύτραν, νὰ λέγῃς ὅτι «ἀγαπῶ χύτραν», διὰ νὰ μὴ ταραχθῇς, ἂν τυχὸν σπάσῃ· ἂν καταφιλῇς τὸ παιδί σου ἢ τὴν γυναῖκά σου, ὅτι ἄνθρωπον καταφιλεῖς· ποῦ καὶ ν' ἀποθάνῃ ἀκόμῃ δὲν θὰ ταραχθῇς.

Δ

1. Ὅταν πρόκειται νὰ καταπιασθῇς ἓνα ἔργον, νὰ ὑπενθυμίζῃς εἰς τὸν ἑαυτόν σου τί εἶδους ἔργον εἶνε. Ἐὰν λόγου χάριν πηγαίνῃς νὰ κάμῃς λουτρόν, πρόβαλλε εἰς τὸν ἑαυτόν σου ὅσα γίνονται εἰς τὸν λουτρῶνα· ἐκείνους ποῦ πετοῦν νερά, ἐκείνους ποῦ σπρώχνουν, ποῦ κοροϊδεύουν, ποῦ κλέπτουν· καὶ θὰ καταπιασθῇς ἔτσι τὸ ἔργον ἀσφαλέστερα, ἐὰν λέγῃς ἀμέσως ὅτι «θέλω νὰ λουσθῶ, κ' ἐκτὸς τούτου ὁμως, νὰ διατηρήσω τὴν ψυχικὴν μου κατάστασιν σύμφωνην πρὸς τὴν φύσιν». Παρομοίως διὰ κάθε ἄλλο ἔργον. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ ἂν σταθῇ κανένα ἐμπόδιον διὰ τὸ λουτρόν, θὰ ἔχῃς πρόχειρον τοῦτο: «Μὰ δὲν ἤθελα μόνον αὐτό, ἀλλ' ἀκόμῃ νὰ διατηρήσω τὴν ψυχικὴν μου διάθεσιν¹ σύμφωνην πρὸς τὴν φύσιν· καὶ βέβαια δὲν θὰ τὴν διατηρήσω, ἐὰν ἀνακτῶ μὲ κάθε φύλλου πῆδημα».

Ε

2. Δὲν εἶνε τὰ πράγματα ποῦ ταραττουν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' αἱ γνῶμαί των περὶ τῶν πραγμάτων, λόγου χάριν ὁ θά-

1) Προαίρεσιν.

νατος, πρᾶγμα διόλου κακόν, ἄλλως θὰ ἐφαίνετο καὶ εἰς τὸν Σωκράτη κακόν· ἀλλὰ ἡ γνώμη μας περὶ τοῦ θανάτου ὅτι εἶνε κακόν, ἐκεῖνο εἶνε τὸ κακόν. Ὅταν λοιπὸν ἐμποδιζώμεθα ἢ ταραττώμεθα ἢ λυπούμεθα, ποτὲ νὰ μὴ ναιτιώμεθ' ἄλλον παρὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας, δῆλα δὴ τὰς γνώμας ποῦ ἔχομεν περὶ τῶν συμβαινόντων. Εἶνε ἴδιον ἀφιλοσοφήτου¹ τὸ νὰ ἐνοχοποιῇ κανεὶς ἄλλους δι' ὅσα ὁ ἴδιος κακῶς ἐπιτελεῖ· ἴδιον ἀνθρώπου ποῦ ἔχει ἀρχίσῃ νὰ φιλοσοφῇ νὰ τὰποδίδῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του· καὶ ἴδιον φιλοσόφου νὰ μὴ τὰποδίδῃ οὔτε εἰς ἄλλον, οὔτε καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του.

Σ.

Διὰ κανένα ξένον προτέρημα μὴν ἐπαρθῇς. Ἄν τὸ ἄλογον ἐπαιρόμενον ἔλεγεν «εἶμαι ὠραῖον» θὰ ἦτον ὑποφερτόν. Ὅταν ὁμοῦς ἐσὺ λέγῃς ἐπαιρόμενος «ἔχω καλὸ ἄλογο», γνῶριζε ὅτι ἐπαίρεσαι διὰ προτέρημα ἐνὸς ἀλόγου ὅχι ἰδικόν σου. Κ' ἐν τούτοις τί εἶνε ἰδικόν σου; ὁ τρόπος μὲ τὸν ἐποῖον μεταχειρίζεσαι τὰς φαντασίας τῶν πραγμάτων. Ὡστε λοιπὸν, μόνον ὅταν εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν φαντασιῶν λάβῃς σύμβουλον τὴν φύσιν, τότε νὰ ἐπαρθῇς, διότι τότε θὰ ἐπαρθῇς διὰ κάποιον ἀγαθὸν ποῦ εἶνε ἰδικόν σου.

Ζ

Ὅπως εἰς ἓνα ταξίδι, ἀφοῦ τὸ πλοῖον ἀγκυροβολήσῃ, καθὼς θὰ ἐξέλθῃς διὰ νερόν, ἡμπορεῖς παρέργως εἰς τὸν δρόμον σου νὰ περιμαζεύσῃς εἴτ' ἓνα κοχύλι, εἴτ' ἓνα κρεμμύδι καὶ νὰ ἔχῃς καρφωμένην τὴν προσοχὴν σου ὁμοῦς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ συμβαίνει τότε νὰ στρέφῃς συνεχῶς ὀπίσω μὴ τυχόν σὲ καλέσῃ ὁ κυβερνήτης, καὶ ἂν σὲ καλέσῃ, ν' ἀφῇ-

1) Ἰδιώτου.

νης ὅλ' αὐτά, μήπως καὶ σὲ βάλουν δεμένον εἰς καμμίαν ἄκρην τοῦ πλοίου, ὅπως τὰ πρόβατα· ἔτσι καὶ εἰς τὴν ζωὴν εἰς δίδεται ἀντὶ κρεμμυδιοῦ καὶ κοχυλιοῦ μία γυναικούλα ἢ ἓνα παιδάκι δὲν θὰ σ' ἐμποδίσῃ τίποτε νὰ τὰ ἔχῃς, ἂν τὰ θέλῃς, εἰς ὅμως σὲ καλέσῃ ὁ κυβερνήτης, τρέχε πρὸς τὸ πλοῖον, ἀφήνων ὅλ' αὐτά, χωρὶς νὰ κυτάξῃς ὀπίσω. Ἄν πάλιν εἴσαι γέρων, οὔτε ν' ἀπομακρυνθῇς καὶν ἀπὸ τὸ πλοῖον, μήπως, ὅταν τύχῃ νὰ σὲ καλέσῃ ὁ κυβερνήτης δὲν εἴσαι παρῶν.

Η

Μὴ ζητῇς ὅσα γίνονται νὰ γίνωνται ὅπως τὰ θέλεις ἐσύ, ἀλλὰ θέλε μᾶλλον ὅσα γίνονται, ὅπως γίνονται, καὶ θὰ περάσῃς καλά.

Θ

Ἡ ἀσθένεια εἶν' ἐμπόδιον τοῦ σώματος, ὄχι τῆς ψυχικῆς διαθέσεως. Τὸ νὰ γείνης χωλὸς εἶν' ἐμπόδιον τοῦ σκέλους σου, ὄχι τῆς ψυχικῆς σου διαθέσεως. Καὶ τοῦτο νὰ λέγῃς κάθε τόσο εἰς πᾶν ὅ,τι σοῦ συμβαίνει· διότι θὰ τὸ εὐρίσκῃς ἐμπόδιον κάποιου ἄλλου· ἰδικόν σου ὅμως ὄχι.

Ι

Εἰς κάθε τι ποῦ σοῦ παρουσιάζεται νὰ ζητῇς, ἐπιστρέφων εἰς τὸν ἑαυτόν σου, ποίαν δύναμιν ἔχεις ποῦ εἰς τοῦτο νὰ σὲ καθοδηγήσῃ. Ἐὰν ἰδῇς λ. χ. μίαν ὡραίαν γυναῖκα, θὰ εὕρῃς μέσα σου δύναμιν τὴν ἐγκράτειαν. Ἐὰν σοῦ προσφέρεται πόνος, θὰ εὐρίσκῃς τὴν καρτερίαν· ἂν κακογλωσσιά, τὴν ἀνεξικαχίαν. Καί, ἂν συνηθίζῃς ἔτσι τὸν ἑαυτόν σου, δὲν θὰ σὲ συναρπάξουν αἱ φαντασίαι.

ΙΑ

Ποτέ σου δι' ὅποιονδῆποτε πράγμα μὴν εἰπῆς «τὸ ἔχασα», ἀλλὰ «τὸ ἔδωκα πάλιν ὡς ὀφειλόμενον». Ἐπέθανε τὸ παιδί σου; Ἀπεδόθη. Ἀπέθανεν ἡ γυναῖκα σου; ἀπεδόθη. «Μοῦ ἀφῆρσαν τὴν ἰδιοκτησίαν». Καὶ αὕτῃ λοιπὸν ἀπεδόθη. «Μὰ εἶνε κακὸς ἐκεῖνος ποῦ τὴν ἀφῆρσεν». Ἀλλὰ τί τάχα σὲ μέλει διὰ μέσου τίνος σοῦ τὰ ἐπῆρεν ὀπίσω ἐκεῖνος ποῦ σοῦ τὰ ἔδωκεν; Ἐφόσον σοῦ τὰ φέρει, φρόντιζε δι' αὐτὰ ὡς διὰ κάτι ξένον, καθὼς διὰ τὸ πανδοχεῖον ὅσοι περνοῦν ἀπ' ἐκεῖ.

ΙΒ

1. Ἄν θέλῃς νὰ προκόψῃς, νὰ φήσῃς στοχασμοὺς ὡσὰν αὐτοὺς λ.χ.: «ἂν δὲν φροντίσω διὰ τὰς ἐργασίας μου, θὰ μοῦ λείψῃ τὸ ψωμί», «Ἄν δὲν βασανίσω τὸν δοῦλόν μου, θὰ πάρῃ κακὸν ὁρόμον». Διότι εἶνε προτιμότερον ν' ἀποθάνῃ κανεὶς ἀπὸ πεῖναν χωρὶς φόβους καὶ λύπας παρὰ νὰ ζῇ πλούσια χωρὶς γαλήνην· καὶ εἶνε προτιμότερον νὰ εἶνε ὁ δοῦλός σου δυστυχὴς παρὰ δυστυχὴς ἐσύ.

2. Ἀρχίσε λοιπὸν ἀπὸ τὰ μικρά. Σοῦ χύνεται τὸ λαδάκι σου; Σοῦ κλέπτουν τὸ κρασάκι σου; νὰ ἐπιλέγῃς: «Τόσον ἀκριβὰ πωλεῖται ἡ ἀπάθεια, τόσον ἀκριβὰ ἡ ἀταραξία»· χάρισμα δὲν δίδεται τίποτε. Ὅταν δὲ καλῆς τὸν δοῦλόν σου, νὰ συλλογίζεσαι ὅτι ἐνδεχόμενον νὰ μὴν ὑπακούσῃ, καί, ἂν ὑπακούσῃ [φαινομενικῶς], νὰ μὴν κάμῃ κανὲν ἀπὸ τὰ θελήματατά σου· ἀλλ' ἡ θέσις τοῦ βέβαια δὲν εἶνε καὶ τόσον ωραία, ὥστε νὰ εἶνε ἔς τὸ χέρι τοῦ ἡ ἀταραξία σου.¹

1) Μετέφρασα ὅπως ὁ Κάρολος Thurot «Sa Situation n'est pas assez belle pour qu'il depende de lui que tu ne sois pas troublé». Τὸ κείμενον ἔχει: «Οὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾗ τὸ σὲ μὴ ταραχθῆναι». Κατὰ λέξιν μετάφρασις εἶνε ἀδύνατος. Ἐλευθέρως παραφράζει καὶ ὁ I. Λεοπάρδης Non voler tanto concedere al tuo fante, che egli abbia in sua mano di poterti turbare la quiete dell'animo.

ΙΓ

Ἄν θέλῃς νὰ προκόψῃς, ὑπόμεινε νὰ σε νομίζουν ὡς πρὸς τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα ἀνόητον καὶ ἡλίθιον, κάμνε πῶς δὲν ἡξεύρεις τίποτε, καὶ ἂν φανῇς εἰς μερικοὺς ὅτι εἶσαι κάτι, ἄρχισε νὰ δυσπιστῇς πρὸς τὸν ἑαυτὸν σου. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζῃς ὅτι δὲν εἶν' εὐκολὸν νὰ διατηρήσῃς τὴν ψυχικὴν σου διάθεσιν κατὰ φύσιν καὶ συγχρόνως νὰ φροντίζῃς διὰ τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, ἀλλὰ φροντίζων διὰ τὸ ἓνα θ' ἀμελήσῃς ἐξ ἀνάγκης τὸ ἄλλο.

ΙΔ

Ἄν θέλῃς τὰ παιδιὰ σου καὶ ἡ γυναῖκα σου νὰ ζοῦν παντοτινά, εἶσαι ἡλίθιος· διότι θέλεις νὰ ἐξουσιάζῃς ὅ,τι δὲν σοῦ ἀνήκει, καὶ τὰ ξένα ἰδικά σου νὰ εἶνε. Ὅμοίως, καὶ ἂν ὁ δοῦλος σου θέλῃς νὰ μὴ κάμνῃ λάθη, εἶσαι μωρός· διότι εἶνε ὡς νὰ θέλῃς ἡ κακία νὰ μὴν εἶνε κακία, ἀλλὰ κάτι τι ἄλλο. Ἄν πάλιν θέλῃς νὰ μὴν ἀποτυγχάνῃς εἰς τὰς ὁρέξεις σου, τοῦτο ἀδύνατον δὲν εἶνε. Προσπάθει νὰ ἐπιτυγχάνῃς λοιπὸν ὅ,τι εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιτύχῃς.

2. Κύριος κάθε ἀνθρώπου εἶν' ἐκεῖνος ποῦ ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ τοῦ δώσῃ ἢ νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ ὅ,τι θέλει ἢ δὲν θέλει. Ἐκεῖνος λοιπὸν ποῦ θέλει νὰ εἶνε ἐλεύθερος, ἅς μὴ θέλῃ, ἢ ἅς μὴν ἀποφεύγῃ τίποτε ἐκ τῶν ἐξαρτωμένων ἀπὸ ἄλλους· εἰ δὲ μὴ, θὰ εἶνε ἀναγκαίως δοῦλος.

ΙΕ

Ἐχε ὑπ' ὄψει σου ὅτι πρέπει νὰ συμπεριφέρεσαι εἰς τὴν ζωὴν σου, ὅπως εἰς ἓνα συμπόσιον (περιφέρουν εἰς τὸ τραπέζι τὴν ἀπλάδα· ἀπλώσε καὶ πᾶρε καὶ σύ, μὲ διάκρισιν·

ὅμως· τὴν ἀπομακρύνουν ; μὴ τὴν κρατῆς. Δὲν ἔφθασεν ἀκόμη ; συγκράτει τὴν ὀρεξίν σου ἕως ὅτου ἔλθῃ ἡ σειρά σου), ὁμοίως πρὸς τὰ παιδιὰ, πρὸς τὴν γυναῖκά σου, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰ πλούτη. Καὶ θὰ κατασταθῇς τότε ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. Ἄν δέ, καὶ ἀφοῦ σοῦ παρατεθοῦν τὰ τρόφιμα, τὰ περιφρονήσῃς καὶ δὲν ἀπλώσῃς χέρι, τότε ὅχι μόνον συμπότης τῶν θεῶν θὰ γείνης, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. Διότι ὁμοίως πράττοντες ὁ Διογένης καὶ ὁ Ἡράκλειτος, καὶ οἱ ὅμοιοί των, ἐπαξίως κ' ἐλέγοντο καὶ ἦσαν θεῖοι.

2. Ὅταν ἰδῇς κανένα πενθοῦντα νὰ κλαίῃ, διότι ξενιτεύεται τὸ παιδί του, ἢ διότι ἔχασε τὴν περιουσίαν του, πρόσεχε μὴ σὲ συναρπάσῃ ἡ φαντασία ⁽¹⁾ ὅτι τὰ ἐξωτερικὰ γεγονότα τοῦ τοῦ συμβαίνουν εἶνε κακά, ἀλλ' ἀμέσως νὰ συλλογίζεσαι ὅτι δὲν τὸν θλίβει τὸ συμβεβηκός—ἀφοῦ οὔτε ἄλλον θλίβει—ἀλλὰ ἡ περὶ τούτου γνώμη του. Καὶ μὲ τὰ λόγια μὲν μὴ διστάζῃς νὰ τὸν συλλυπῇσαι· καί, ἂν θέλῃς, ἀκόμη καὶ ἀναστενάξῃς μαζί του· πρόσεχε μὴν ἀναστενάξῃς καὶ μέσα σου ὅμως.

ΙΖ

Συλλογίσου ὅτι εἶσαι ὑποκριτὴς τοῦ δράματος ποῦ ὁ ποιητὴς θέλει· ἂν εἶνε σύντομόν τὸ δράμα, συντόμου, ἂν μακρόν, μακροῦ· ἂν θέλῃ νὰ ὑποκρίνεσαι πτωχόν, ὑποκρίνου καὶ τὸν πτωχόν ἀρμόδια· ἂν χωλὸν θέλῃ νὰ ὑποκρίνεσαι, ἂν ἄρχοντα θέλῃ, ἂν θέλῃ ἰδιώτην. Διότι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου εἶνε τὸ νὰ ὑποκριθῇς καλὰ τὸ πρόσωπον ποῦ σοῦ ἐδόθη· ἀλλὰ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄλλου νὰ ἐκλέξῃ τὸ πρόσωπον ποῦ θὰ ὑποκριθῇς.

1) Διετήρησα εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς μεταφράσεως τὴν λέξιν τοῦ κειμένου Διογένης. «Φαντασία ἐστὶ τύπωσις ἐν τῇ ψυχῇ». Ὁ Leopardi μεταφράζει «apparenza».

ΙΗ

Νὰ μὴ σὲ ταραῖξῃ ἡ φαντασία, ἂν τύχῃ καὶ κράξῃ δυσ-
οιώνως κοράκι· νὰ διακρίνης λοιπὸν ἀμέσως ἐντός σου, ὅτι
εἰς ὅλ' αὐτὰ τίποτε δὲν προμηνύεται δι' ἐμέ, ἀλλ' ἢ 'ς τὸ
σῶμά μου, εἴτε 'ς τὴν περιουσιούλαν μου, ἢ τὴν δοξούλαν
μου, ἢ τὰ παιδιὰ μου, ἢ τὴν γυναῖκά μου. Ὅμως εἰς ἐμέ
ὅλα προμηνύοντ' εὐχάριστα, ἂν ἐγὼ τὸ θέλω· ἐπειδὴ, ὅτι δὴ-
ποτε ἂν συμβῇ, ὑπάρχει τρόπος νὰ ὠφεληθῶ ἀπ' αὐτό.

ΙΘ

1. Ἀνίκητος εἶνε δυνατὸν νὰ εἶσαι, ἂν δὲν κατέρχεσαι.
ποτέ εἰς ἀγῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἤμπορεῖς νὰ νικήσῃς.

2. Πρόσεχε, ἂν ἰδῇς κάποιον προτιμώμενον, ἢ νὰ ἔχῃ
μεγάλην δύναμιν, ἢ κατ' ἄλλον τρόπον νὰ εὐδοκιμῇ, μήπως
τὸν καλοτυχίσῃς συναρπασθεὶς ἀπὸ τὴν φαντασίαν. Διότι, ἂν
ἡ οὐσία τοῦ καλοῦ ὑπάρχ' εἰς ἐκεῖνα ποῦ εἶνε εἰς τὴν ἐξου-
σίαν μας, οὔτε φθόνος, οὔτε ζηλοτυπία ἔχει τὸν τόπον τῆς,
καὶ σὺ ὁ ἴδιος οὔτε στρατηγὸς οὔτε πρύτανις ἢ ὕπατος θὰ
ἐπιθυμήσῃς νὰ γείνης, ἀλλὰ ἐλεύθερος νὰ μείνης. Ἐνας δρό-
μος πρὸς τοῦτο ὑπάρχει· ἡ καταφρόνησις ἐκείνων ποῦ δὲν εἶ-
νε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας.

3. Συλλογίσου ὅτι ὅχι ἐκεῖνος ποῦ κατηγορεῖ, ἢ ἐκεῖνος ποῦ
κτυπᾷ, ὑβρίζει, ἀλλὰ εἶνε ἡ ἀντίληψίς μας ἡ περὶ αὐτῶν ὅτι
τάχα ὑβρίζουν. Ὅταν λοιπὸν σ' ἐρεθίσῃ κανεὶς, γινώριζε, ὅτι
μᾶλλον ἡ ἀντίληψίς σου περὶ αὐτοῦ εἶνε ποῦ σὲ ἠρέθισε. Πά-
σχιζε λοιπὸν πρῶτα νὰ μὴ συναρπάξῃς ἀπὸ τὴν φαντασίαν,
διότι ἂν μίαν φορὰν λάβῃς καιρὸν καὶ διάστημα, εὐκολώτερα
θὰ συγκρατήσῃς ἔπειτα τὸν ἑαυτόν σου.

Κ

Τὸν θάνατον καὶ τὴν ἐξορίαν καὶ ὅλα, ὅσα φοβερά φαί-
νονται, ἔχε τα καθημερινῶς πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ πρὸ πάντων

τὸν θάνατον· ἔτσι κανένα πράγμα ποτὲ ταπεινὸν δὲν θὰ συλλογισθῇς οὔτε θὰ πολυεπιθυμήσῃς τίποτε.

ΚΑ

Ἐὰν ἐπιθυμῇς φιλοσοφίαν, προδιάθετε τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸ περιγέλασμα καὶ τὴν καταφρόνησιν πολλῶν ποῦ θὰ ποῦν: «Ἐαφνικὰ μᾶς ἐγύρισεν ὁ φιλόσοφος, καὶ ἀπὸ ποῦ κι' ὡς ποῦ αὐτὸ τὸ φρύδι». Καὶ σὺ μὴ σηκώσῃς τὸ φρύδι βέβαια· νὰ κρατῇσαι σφικτὰ ὅμως ἀπὸ ὅσα σοῦ φαίνονται προτιμότερα, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι εἶσαι τοποθετημένος ἐκεῖ ἀπὸ τὸν θεόν· καὶ συλλογίσου ὅτι, ἐὰν μὲν ἐπιμείνῃς εἰς τὰ ἴδια, ἐκεῖνοι ποῦ σὲ περιγελοῦσαν ἄλλοτε, αὐτοὶ ὑστερώτερα θὰ σὲ θαυμάσουν· ἐὰν ὅμως νικηθῇς ἀπέναντί των, θὰ προκαλέσῃς διπλὰ περιγελάσματα.

ΚΒ

Ἄν ποτε δώσῃς προσοχὴν εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα διὰ ν' ἀρέσῃς εἰς κάποιον, γνῶριζε ὅτι ἔχασες τὰς ἀρχάς σου. Ν' ἀρκῇσαι λοιπὸν πάντοτε εἰς τὸ νὰ εἶσαι φιλόσοφος. Ἄν δὲ ὄχι νὰ εἶσαι μόνον, ἀλλὰ θέλεις καὶ νὰ φαίνεται φιλόσοφος, νὰ φαίνεται τοιοῦτος εἰς τὸν ἑαυτὸν σου· καὶ εἶνε ἀρκετόν.

ΚΓ

1. Νὰ μὴ σὲ θλίβουν διαλογισμοὶ ἴσταν αὐτούς: «Ἄδοξος καὶ ἀσήμαντος θὰ περάσω τὴν ζωὴν μου». Διότι, ἂν εἶνε κακὸν ἢ ἀδοξία, δὲν ἔμπορεῖ νὰ εὕρισκεσ' ἐξ αἰτίας ἄλλου εἰς τὸ κακὸν περισσότερον παρ' ὅσον ἐξ αἰτίας ἄλλου εἶνε δυνατόν νὰ εὕρισκεσαι εἰς ἐντροπήν. Μήπως εἶνε λοιπὸν τὸ ἔργον σου τὸ νὰ ἐπιτύχῃς ἐξουσίαν ἢ νὰ σὲ προσκαλέσουν εἰς γεῦμα; Καθόλου. Πῶς λοιπὸν ἀκόμη εἶνε τοῦτο ταπείνωσις, καὶ πῶς

θὰ εἶσαι ἀσήμαντος ἐσύ, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ εἶσαι κάτι τι εἰς ὅ,τι εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, ὅπου σοῦ δίδεται ἀξιολογώ-
τατος νὰ εἶσαι ;

2. Ἀλλὰ θὰ μείνουν ἴσως οἱ φίλοι σου ἀβοήθητοι. Διατί λέγεις τὸ «ἀβοήθητοι» ; Ποῦ δὲν θὰ τοὺς δώσης χαρτζιλίκι οὔτε θὰ τοὺς κάμης Ῥωμαίους πολίτας ; καὶ ποῖος λοιπὸν σοῦ εἶπεν, ὅτι αὐτὰ εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας καὶ ὅχι ἔργα ξένα ; καὶ ποῖος τάχα ἤμπορεῖ νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄλλον ὅ,τι αὐτὸς δὲν ἔχει ; «Ἀποκτήτε σὺ λοιπὸν» λέγει, «νὰ ἔχομ' ἐμεῖς».

3. Ἐὰν ἤμπορῶ ν' ἀποκτήσω διατηρῶν τὴν ἀξιοπρέ-
πειάν μου, τὴν ἀξιοπιστίαν, τὴν μεγαλοφροσύνην, δεῖχνέ μου τὸν δρόμον καὶ θὰ προσπαθῇσω ν' ἀποκτήσω. Ἐὰν ὁμως ἔχετε τὴν ἀξίωσιν νὰ χάσω τὰ ἰδικά μου ἀγαθὰ, διὰ ν' ἀπο-
κτήσῃς ἐσεῖς ὅσα δὲν εἶνε ἀγαθὰ, βλέπετε πόσον εἰσθ' ἐσεῖς ἄδικοι καὶ ἀγνώμονες. Καὶ τί λοιπὸν θέλετε περισσό-
τερον ; χρήματα ἢ φίλον πιστὸν καὶ ἀξιοπρεπῆ ; πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον βοηθεῖτέ με, καὶ μὴν ἔχετε τὴν ἀξίω-
σιν νὰ κάμω ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ χάσω αὐτὰ τὰγαθὰ.

4. Ἀλλὰ θὰ μείνῃ χωρὶς τὴν βοήθειάν μου ἡ πατρίς, λέγει. Τί εἶδους βοήθεια εἶνε πάλιν ποῦ μοῦ ζητεῖτε ; ὅτι δὲν θ' ἀποκτήσῃ ἐξ αἰτίας σου στοᾶς οὔτε λουτρῶνας ; καὶ τί μ' αὐτό ; ἀφοῦ οὔτε ὑποδήματα ἀπέκτησ' ἐξ αἰτίας τοῦ χαλκέως, οὔτε ὅπλα ἐξ αἰτίας τοῦ ὑποδηματοποιοῦ· ἀρκεῖ ἂν ὁ καθεὶς ἐκπληρῶνῃ τὸ ἔργον του. Καὶ μήπως, ἂν παρεσκεύα-
ζες δι' αὐτὴν πολίτην πιστὸν καὶ ἀξιοπρεπῆ, δὲν θὰ τὴν ὠφελοῦσες εἰς τίποτε ; Ναί. Λοιπὸν οὔτε σὺ ὁ ἴδιος θὰ τῆς ἦσουν ἀνωφελής.

5. «Ποίαν λοιπὸν θέσιν θ' ἀποκτήσω εἰς τὴν πόλιν ;» —
Ὅποιανδὴποτε ἤμπορέσῃς ν' ἀποκτήσῃς, διασφάζων συγχρό-
νως εἰς τὸν χαρακτῆρά σου τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν.
Ἄν ὁμως θέλων νὰ τὴν ὠφελῇς χάνῃς αὐτάς σου τὰς ἀρε-
τάς, ποίαν ὠφέλειαν θὰ τῆς δώσῃς, ἀφοῦ πλέον γείνης ἀνα-
ξιοπρεπῆς καὶ ἀνάξιος ἐμπιστοσύνης ;

ΚΔ

"Ετυχε νὰ προτιμηθῇ ἄλλος ἀντὶ σοῦ εἰς γεῦμα ἢ προσ-
αγόρευσιν, εἴτε εἰς τὸ νὰ τοῦ ζητηθῇ συμβουλὴ; Ἐὰν μὲν
αὐτὰ εἶνε ἀγαθὰ, πρέπει νὰ χαίρῃς ὅτι τὰ ἐπέτυχεν ἐκεῖνος.
"Αν κακὰ, πάλιν νὰ μὴ λυπῇσαι, ἀφοῦ δὲν ἔτυχαν εἰς ἐσέ.
Ἐνθυμοῦ ἀκόμη ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔχῃς ἀξιώσεις ν' ἀπολαύ-
σῃς τὰ ἴσα, μὴ κάμνων ὅσα οἱ ἄλλοι κάμνουν πρὸς ἀπόκτη-
σιν ἐκείνων, ποῦ δὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας. Διότι πῶς
εἶνε δυνατόν ν' ἀπολαμβάνῃ τὰ ἴσα ἐκεῖνος ποῦ δὲν πολυσυ-
χνάζει εἰς τὰς θύρας τῶν μεγάλων μ' ἐκεῖνον ποῦ πολυσυ-
χνάζει; ἐκεῖνος ποῦ δὲν τοὺς συνοδεύει μ' ἐκεῖνον ποῦ τοὺς
συντροφεύει; ἐκεῖνος ποῦ δὲν τοὺς ἐπαινεῖ μ' ἐκεῖνον ποῦ
τοὺς ἐπαινεῖ; Ἀδίκος θὰ εἶσαι λοιπὸν καὶ ἄπληστος, ἂν, χω-
ρὶς νὰ πληρώσῃς τὴν τιμὴν, ἀντὶ τῆς ὁποίας πωλοῦνται, θέ-
λῃς νὰ τὰ λάβῃς δωρεάν.

Πόσο ἔχουν τὰ μαρούλια; ἕναν ὀβολόν, ὃς ὑποθέσωμεν.
"Αν λοιπὸν, ἀφοῦ πληρώσῃ κάποιος τὸν ὀβολόν, πάρῃ μαρού-
λια, σὺ πάλιν ποῦ δὲν ἐπλήρωσες δὲν πάρῃς, μὴ νομίζῃς ὅτι
ἔχεις ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν λαβόντα. Διότι, ὅπως ἐκεῖνος ἔχει
μαρούλια, ἔχεις καὶ σὺ τὸν ὀβολόν ποῦ δὲν ἔδωκες. Κατὰ
τὸν αὐτὸν λοιπὸν τρόπον κ' ἐδῶ: Δὲν προσεκλήθης εἰς γεῦμα
τοῦ δεῖνα, διότι δὲν ἔδωκες εἰς τὸν προσκαλοῦντα ἐκεῖνα ἀντὶ
τῶν ὁποίων πωλεῖ τὸ δεῖπνον, εἴτε ἀντὶ ἐπαίνου τὸ πωλεῖ
εἴτε ἀντὶ περιποιήσεων. Δῶτε λοιπὸν, ἂν σὲ συμφέρῃ, τὴν
τιμὴν, ἀντὶ τῆς ὁποίας πωλεῖται. "Αν δὲ θέλῃς κ' ἐκεῖνα νὰ
μὴ πληρώνης, συγχρόνως δὲ νὰ ἔχῃς καὶ ταῦτα, ἄπληστος
εἶσαι καὶ ἀδιόρθωτος.

5. Νομίζεις λοιπὸν ὅτι τίποτε δὲν ἔχεις ὡς ἀντάλλαγμα
τοῦ δεῖπνου; ἀλλὰ ἔχεις ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι δὲν ἐπήνεσες ἐκεῖ-
νον ποῦ δὲν ἤθελες, καὶ ἐξ ἄλλου ὅτι δὲν ἐδοκίμασες τοὺς
κακοὺς τρόπους τῶν δούλων ποῦ φυλάττουν τὴν εἰσοδὸν του.

ΚΕ

Τὸ θέλημα τῆς φύσεως εἶνε δυνατόν νὰ μάθῃ κανεὶς εἰς
ἐκεῖνα, περὶ τῶν ὁποίων αἱ γυνῶμαί μας δὲν διαφέρουν. Λό-

γου χάριν, ὅταν ἐνὸς ἄλλου τὸ παιδάκι σπάσῃ τὸ ποτῆρι, ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ἔχῃ πρόχειρον τὸ : «συνηθισμένα πράγματα». Γνώριζε λοιπὸν ὅτι, ἀκόμη καὶ ὅταν σπάσῃ τὸ ἰδικόν σου ποτῆρι, πρέπει νὰ εἶσαι τοιοῦτος ὅποιος θὰ ἦσο καὶ ὅταν εἶχε σπάσῃ τὸ ξένο ποτῆρι. Μετάφερε τὴν ἀναλογίαν τοιουτοτρόπως καὶ εἰς τὰ μεγαλύτερα. Ἀπέθανεν ἡ γυναῖκα ἢ τὸ παιδί ἐνὸς ἄλλου ; κανεὶς δὲν ὑπάρχει ποῦ νὰ μὴ σοῦ πῇ «ἀνθρώπινον εἶνε τοῦτο»· ἀλλ' ὅταν ἀποθάνῃ τὸ ἰδικόν του παιδί κάποιου, λέγει εὐθύς : Ἀλλοίμονό μου ! Ἐπρεπεν ὁμῶς νὰ ἐνθυμούμεθα τί πάσχομεν, ὅταν ἀκούωμεν νὰ λέγεται τοῦτο δι' ἄλλους.

Κ Σ Τ

Ὅπως δὲν θέτει κανεὶς σκοπὸν τοῦ τὴν ἀποτυχίαν, τοιουτοτρόπως οὔτε φύσις κακοῦ¹ γίνεται εἰς τὸν κόσμον.

Κ Ζ

Ἄν ἐμπιστεύοντο εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα τὸ σῶμά σου, θ' ἀγανακτοῦσες· καὶ δὲν ἐντρέπεσαι ἐμπιστευόμενος τὴν ψυχὴν σου εἰς τὸν τυχόντα, ποῦ εἶν' ἐνδεχόμενον νὰ ταραχθῇ καὶ νὰ συγχυσθῇ ;

Κ Η

1. Καθενὸς ἔργου νὰ ἐξετάζῃς τὰ προηγούμενα καὶ τὰ ἐπακόλουθά του καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ φθάνῃς εἰς αὐτό· εἰ δὲ μὴ, θὰ συμβῇ κατ' ἀρχὰς μὲν πρόθυμα νὰ τὸ κα-

1. Τὸ κείμενον «οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν κόσμῳ γίνεται». Φύσις κακοῦ τὸ κακὸν ὡς φυσικὸν προϊόν. Τὸ «γίνεται», ὁ Γάλλος μεταφραστὴς ἀποδίδει μὲ τὸ *existe* καὶ ὁ Leopardi μὲ τὸ *si genera*. Διετήρησα τὴν λέξιν διὰ τὴν ἀκρίβειαν μὲ ὅλον τὸ ἀσυνήθιστον τῆς ἐκφράσεως.

ταπιασθῆς, διότι δὲν θὰ ἔχῃς συλλογισθῇ τὴν ἀλληλουχίαν τῶν πραγμάτων· ὕστερα δέ, μόλις παρουσιασθοῦν κάποιαι δυσχέρειαι, θὰ τὰφήσῃς μ' ἐντροπὴν σου ἔς τὴ μέση.

2. Θέλεις νὰ νικήσῃς εἰς τὰ Ὀλύμπια ; Κ' ἐγὼ μὰ τοὺς θεοὺς· διότι εἶνε κάτι τι ὠραῖον. Ἀλλ' ἐξέταζε τὰ προηγούμενα καὶ τὰ ἐπακόλουθα καὶ ἔπειτα νὰ ἐπιχειρῇς. Πρέπει νὰ ὑπακούῃς εἰς ὠρισμένην διδασκαλίαν· νὰ τρώῃς καταναγκαστικὴν τροφήν, ν' ἀπέχῃς ἀπὸ γλυκίσματα, νὰ γυμνάζεσαι ἀναγκαστικῶς εἰς ὠρισμένην ὥραν, μὲ τὴν ζέστην, μὲ τὸ ψυχρὸς, νὰ μὴ πίνῃς ψυχρὸ νερὸ οὔτε κρασί ὅπως τύχη, ἀλλὰ νὰ παραδώσῃς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὰ χέρια τοῦ προπονητοῦ, ὅπως εἰς χέρια ἱατροῦ, ἔπειτα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πάλης νὰ κάμνῃς τάφρους—πότε νὰ βγάλῃς τὸ χέρι σου, νὰ στραγγουλίσῃς τὸ πόδι σου, νὰ καταπιῇς σκόνην πολλήν, νὰ μαστιγωθῇς κάποτε, καὶ ὕστερ' ἀπὸ ὅλ' αὐτά, νὰ νικηθῇς. Ἄν, ἀφοῦ καλοσκεφθῇς τὰνωτέρω, δὲν σοῦ κοπῇ ἡ ὀρεξίς, γίνε ἀθλητῆς. Εἰ δ' ἄλλως, θὰ κάμῃς καὶ σὺ ὅσ' ἀν τὰ παιδιὰ ποῦ παίζουν τώρα τοὺς παλαιστὰς, τώρα τοὺς μονομάχους, τώρα σαλπίζουν, ἔπειτα κάμνουν τοὺς τραγωδούς· ἔττι καὶ σὺ τώρα μὲν ἀθλητῆς, τώρα μονομάχος, ἔπειτα ῥήτωρ, ἔπειτα φιλόσοφος καὶ μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν σου τίποτε, ἀλλὰ ὅσ' ἀν πίθηκος, ὅ,τι ἰδῇς ἀπομιμεῖται καὶ ὅλα σοῦ ἀρέσουν διαδοχικῶς. Διότι δὲν ἐκαταπιάσθῃς κάτι τι μὲ σκέψιν καὶ προηγούμενην ἔρευναν, ἀλλὰ τυχαίως καὶ χωρὶς νὰ τὸ πολυεπιθυμῇς.

3. Τοιουτοτρόπως μερικοί, ἂν τύχῃ καὶ ἰδοῦν φιλόσοφον, ἢ ἀκούσουν κανένα νὰ ὁμιλῇ ὅπως ὁ Εὐφράτης¹ (ἂν καὶ ποῖος ἢμπορεῖ νὰ ὁμιλήσῃ ὅπως ἐκεῖνος ;), θέλουν κ' ἐκεῖνοι νὰ φιλοσοφοῦν.

4. Ἄνθρωπε, πρῶτα πρῶτα ἐρεῦνησε τὴν φύσιν τοῦ πράγματος· ἔπειτα γνῶρισε καλὰ καὶ τὴν ἰδικήν σου φύσιν, ἂν ἢμπορῇς νὰ βαστάτῃς. Θέλεις ν' ἀγωνισθῇς εἰς τὸ πέντα-

¹ Εὐφράτης, Σύρος, φιλόσοφος. Ὁ Πλίνιος ὁ νεώτερος λέγει περὶ αὐτοῦ «...Συζητεῖ μὲ ἀκρίβειαν, βαρύτητα, κομψότητα· συχνὰ προσεγγίζει τοῦ Πλάτωνος τὸ ὕψος.....»

θλον ἢ τὴν πάλιν ; Κύτταξε τοὺς βραχίονάς σου, τοὺς μηρούς σου, ἐξέτασε καλὰ τὴν μέσσην σου. Διότι κάθε ἄνθρωπος ἔχει γείνη διὰ κάτι τι ἰδιαίτερον. Νομίζεις ὅτι κάμνων αὐτὰ ἤμπορεῖς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον νὰ τρώγῃς, νὰ πίνῃς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, νὰ ὀρέγεσαι, ν' ἀποστρέφῃσαι ὁμοιοτρόπως ; πρέπει ν' ἀγρυπνήσῃς, νὰ κοπιᾷσῃς, νὰ φύγῃς ἀπὸ τὸ σπίτι σου, νὰ καταγελασθῇς ἀπὸ τὰ δουλάκια, νὰ καταγελασθῇς ἀπὸ τοὺς διαβάτας, νὰ μειονεκτῇς εἰς τὸ κάθε τι, εἰς τὰς τιμὰς, εἰς τὴν ἀρχήν, εἰς τὰ δικαστήρια, εἰς κάθε πραγματάκι. Συλλογίσου τα καλὰ. Ἄν θέλῃς ν' ἀντικαταστήσῃς μ' αὐτὰ τὴν ἀπάθειαν, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀταραξίαν· εἰ δ' ἄλλως, μὴν πλησιᾷσῃς. Μὴν γείνης ὅαν τὰ παιδάκια, τόρα φιλόσοφος, ὕστερότερα τελώνης, κατόπιν ῥήτωρ, κατόπιν Καισαρικός ἐπίτροπος. Αὐτὰ δὲν συμφωνοῦν. Πρέπει νὰ εἴται ἓνας ἄνθρωπος ἢ ἀγαθὸς ἢ κακός, ἢ πρέπει νὰ καλλιεργήσῃς τὴν ψυχὴν σου, ἢ τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, ἢ πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ νὰ προσαρμόζῃς τὸν ἑαυτὸν σου, ἢ πρὸς τὰ ἐξωτερικά, δηλαδὴ νὰ ἐπέχῃς τάξιν ἢ φιλοσόφου ἢ ἰδιώτου. ¹

5. Τὰ καθήκοντα γενικῶς κανονίζονται κατὰ τὰς σχέσεις. Πατέρας σου εἶνε; Σοῦ ὑπαγορεύεται νὰ φροντίζῃς περὶ αὐτοῦ νὰ κάμνῃς παντοῦ παραχωρήσεις, ν' ἀνέχεσαι τὰς ὕβρεις του, τὰ κτυπήματά του. «Μὰ εἶνε κακὸς πατέρας». Καὶ μήπως ἔλαβες ἀπὸ τὴν φύσιν καλὸν πατέρα ; ἔλαβες πατέρα. «Ὁ ἀδελφός μου μὲ ἀδικεῖ», θὰ ᾿πῃς. Νὰ διατηρῇς μολαταῦτα τὰ ἐκ τῶν σχέσεων πηγάζοντα πρὸς αὐτὸν καθήκοντά σου· οὔτε καὶ νὰ ἐξετάζῃς τί κάμνει ἐκεῖνος, ἀλλὰ τί κάμνων ἐσὺ θ' ἀφίνῃς μολαταῦτα τὴν ψυχικὴν σου διάθεσιν ² πρὸς τὴν φύσιν σύμφωνην, διότι κανεὶς δὲν θὰ σὲ βλάβῃ, ἂν δὲν θέλῃς ἐσὺ· τότε θὰ ἔχῃς πάθῃ βλάβην, ὅταν νομίσῃς ὅτι βλάπτῃσαι. Ἄν λοιπὸν φροντίζῃς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ μανθάνῃς τὰς σχέσεις σου πρὸς τὸν ἄλλον ὡς γείτονα, ὡς πολίτην ἢ ὡς στρατηγόν, θὰ συνηθίσῃς εἰς τὸ νὰ θεωρῇς τὰ ἐκ τῶν σχέσεων καθήκοντα.

1) Ἀνθρώπου ξένου πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. 2) Προαίρεσιν.

ΚΘ

1. Γνώριζε, ὅτι τὸ κυριώτατον τῆς εὐσεβείας πρὸς τοὺς θεοὺς εἶναι τοῦτο: νὰ ἔχῃς δῆλα δὴ ὀρθὰς περὶ τούτων ἀντιλήψεις, ὅτι ὑπάρχουν καὶ διοικοῦν ὅλα τὰ πράγματα καλὰ καὶ δίκαια, καὶ νὰ ἔχῃς μονίμως τάξῃ τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τοῦτο, νὰ πείθεσαι δῆλα δὴ εἰς αὐτοὺς καὶ νὰ ὑπείκῃς εἰς ὅ,τι γίνεται καὶ ν' ἀκολουθῇς θεληματικὰ τοῦτο, ὡς ἐπιτελούμενον πολὺ εὐλόγως. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὔτε θὰ παραπενοθῇς ποτε ἐναντίον τῶν θεῶν, οὔτε θὰ τοὺς κατηγορήσῃς ὅτι δὲν φροντίζουν περὶ σοῦ. Κατ' ἄλλον τρόπον τοῦτο δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γείνη, ἐὰν δὲν ἀφαιρέσῃς ἀπὸ ὅσα δὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν καὶ τὸ θέσῃς εἰς ὅσα ἔχομεν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας. Παραδείγματος χάριν, ἂν θεωρήσῃς κάποιον ἀπ' αὐτὰ ἀγαθὸν ἢ κακόν, κατ' ἀνάγκην, ὅταν θ' ἀποτυγχάνῃς εἰς ὅσα θέλεις, καὶ περιπίπτῃς εἰς ὅσα δὲν θέλεις, θὰ κατηγορήσῃς καὶ θὰ μισήσῃς τοὺς αἰτίους. Διότι κάθε ζῶον εἶνε πλασμένον οὕτως ὥστε, ὅσα μὲν τοῦ φαίνονται βλαβερὰ, καὶ τὰς αἰτίας των ἀκόμη ν' ἀποφεύγῃ καὶ ν' ἀπομακρύνεται, ὅσα δὲ τοῦ φαίνονται ὠφέλιμα, καὶ τὰ αἰτία των νὰ ζητῇ ἐπιμόνως καὶ νὰ ἐξαφνίζεται ἐξ ἀφορμῆς των. Διότι εἶνε παράδοξον, νομίζων κανεὶς ὅτι βλάπτεται, νὰ χαίρῃ ἐξ αἰτίας ἐκείνου ποῦ νομίζει ὅτι τὸν βλάπτει, καθὼς εἶνε δυνατόν νὰ χαίρῃ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν βλάβην. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ πατέρας κατηγορεῖται ἀπὸ τὸν υἱόν, ὅταν δὲν μεταδίδῃ εἰς τὸ παιδί του ἀπὸ τὰ νομιζόμενα ἀγαθὰ καὶ τὸν Πολυνείκη καὶ τὸν Ἑτεοκλῆ αὐτὸ ἔκαμεν ἐχθροὺς μεταξύ των, τὸ ὅτι ἐνόμιζαν τὴν βασιλείαν καλὸν πρᾶγμα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ γεωργὸς κατηγορεῖ τοὺς θεοὺς, διὰ τοῦτο ὁ ναύτης, διὰ τοῦτο ὁ ἔμπορος, διὰ τοῦτο ὅσοι χάνουν τὰς γυναῖκάς των καὶ τὰ παιδιὰ των. Διότι, ὅπου τὸ συμφέρον ὑπάρχει, ἐκεῖ καὶ ἡ εὐσέβεια. Ὡστ' ἐκεῖνος ποῦ φροντίζει διὰ τὰς ὁρέξεις του κατὰ πρέποντα τρόπον καὶ διὰ τὰς ἀποστροφάς του, φροντίζει συγχρόνως καὶ διὰ τὴν εὐσέβειαν.

2. Τὸ νὰ κάμνῃς σπονδὰς καὶ νὰ θυσιάζῃς καὶ νὰ κάμνῃς

ἀναθήματα κατὰ τὰ πάτρια εἶνε προσῆκον, εὐρισκόμενος ὁμῶς εἰς καθαρὰν κατάστασιν καὶ χωρὶς νωχέλειαν, οὔτε ἀφροντίστως, οὔτε βέβαια πτωχικά, οὔτε ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου.

Ὅταν προσέρχεσαι εἰς μαντεῖον, συλλογίσου πῶς, τί θὰ γείνη μὲν σοῦ εἶνε ἄγνωστον, ἀλλ' ὅτι θὰ τὸ μάθῃς ἀπὸ τὸν μάντιν, τί δὲ ἡμπορεῖ νὰ εἶνε τὸ ἡξεύρεις ἐκ τῶν προτέρων, ἂν εἶσαι βέβαια φιλόσοφος. Διότι, ἂν εἶνε κᾶτι ἀπὸ ὅσα δὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, ἀναγκαιῶς οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακὸν θὰ εἶνε. Νὰ μὴ φέρῃς λοιπὸν πηγαίνων εἰς τὸν μάντιν οὔτε ὄρεξιν οὔτε ἀποστροφὴν μαζὶ σου, μήτε τρέμων νὰ προσέρχεσαι, ἀλλὰ ὥσταν ἄνθρωπος ποῦ ἔχει καλὰ γνωρίση ὅτι, πᾶν ὅ,τι μέλλει νὰ συμβῇ εἶνε κᾶτι τι ἀδιάφορον καὶ ποῦ δὲν ἀφορᾷ καθόλου εἰς αὐτόν, καὶ ὅτιδῆποτε ἂν εἶνε ἡμπορεῖς νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃς καὶ κανεὶς δὲν θὰ σ' ἐμποδίσῃ εἰς τοῦτο. Μὲ θάρρος λοιπὸν νὰ πηγαίνῃς πρὸς τοὺς θεοὺς, ὡς πρὸς συμβούλους· καὶ ὅταν σοῦ δοθῇ κᾶποια συμβουλή, συλλογίσου ποίους συμβούλους παρέλαβες καὶ ποίους, ἂν τυχὸν ἀπειθήσῃς, μέλλεις νὰ παρακούσῃς.

3. Καὶ νὰ πηγαίνῃς εἰς τὰ μαντεῖα, καθὼς ἤθελεν ὁ Σωκράτης, δι' ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἔκβασιν καὶ περὶ τῶν ὁποίων οὔτε διὰ τοῦ λόγου, οὔτε μὲ κᾶποιαν ἄλλην τέχνην δίδονται ἀφορμαὶ νὰ μάθῃς ὅ,τι θέλεις· ὥστε, ὅταν θὰ χρειασθῇ νὰ συγκινδυνεύσῃς μὲ φίλον ἢ μὲ τὴν πατρίδα σου, δὲν πρέπει νὰ ἐρωτήσῃς τὸ μαντεῖον, ἂν πρέπει νὰ συγκινδυνεύσῃς. Διότι, καὶ ἂν σοῦ πρεῖπῃ ὁ μάντις, ὅτι τὰ ἱερά δὲν προμηνύουν καλόν, εἶνε φανερόν ὅτι ὁ θάνατος σημαίνεται, ἢ φθορὰ εἰς μέρος τοῦ σώματός σου, εἴτε ἐξορία· ἀλλὰ ὁ λόγος ἐπιτάττει καὶ μ' ὅλ' αὐτὰ νὰ παραστέκεσαι εἰς τὸν φίλον σου καὶ νὰ συγκινδυνεύῃς μὲ τὴν πατρίδα σου. Λοιπὸν πρόσεχε εἰς τὸν μεγαλύτερον μάντιν, τὸν Πύθιον, ὁ ὁποῖος ἐξέβαλε ποτὲ ἀπὸ τὸν ναὸν τὸν μὴ βοηθήσαντα τὸν φίλον του, φονευόμενον.

Λ

1 Διάγραψε ἀπ' ἐδῶ κ' ἐμπρὸς ἓνα χαρακτῆρα εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, τὸν ὁποῖον θὰ φυλάξῃς, καὶ ὅταν εἶσαι μόνος καὶ ὅταν εἶσαι μὲ ἄλλους.

2. Καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σιωπὴν νὰ τηρῇς, ἢ νὰ λέγῃς ὅσα εἶνε ἀνάγκη καὶ κοντολογῇς. Σπανίως δὲ κάποτε, ἂν ἡ περίστασις τὸ καλέσῃ νὰ ὁμιλήσῃς, ὁμίλησε· ἀλλὰ διὰ κανέν ἀπὸ τὰ τυχόντα. "Ὅχι περὶ μονομαχιῶν, ὅχι περὶ ἵπποδρομιῶν, ὅχι περὶ ἀθλητῶν, ὅχι περὶ φαγητῶν ἢ ποτῶν, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλοῦν εἰς κάθε συναναστροφὴν, πρὸ πάντων ὅχι περὶ ἀνθρώπων, μὲ τὸ νὰ ψέγῃς, νὰ ἐπαινῇς ἢ νὰ συγκρίνῃς.

3. "Ἄν λοιπὸν δύνασαι, ὁδήγει μὲ τοὺς λόγους τοὺς ἰδικούς σου καὶ τοὺς λόγους τῶν συντρόφων σου πρὸς ἀρμόδια ὑποκείμενα ὁμιλίας. "Ἄν ὅμως μέσα εἰς ἀλλοφύλους ¹ μόνος εὐρίσκεται, σιώπα.

4. Νὰ μὴ γελᾷς πολὺ, οὔτε ἐξ ἀφορμῆς πολλῶν πραγμάτων, οὔτε ὑπερβολικά.

5. Νὰ παραιτῆσαι ἀπὸ ὅρκους, ἂν μὲν εἶνε δυνατόν, ὁλότελα, εἰ δὲ μὴ, ὅσον ἡμπορεῖς περισσότερον.

6. Γεύματα μὲ τοὺς μὴ φιλοσόφους καὶ τοὺς ἰδιώτας ² ἀπόφευγε· ἂν ὅμως ἔλθῃ ποτὲ καιρὸς ποῦ νὰ μὴν ἡμπορῇς νὰ τὰποφύγῃς, ἢ προσοχὴ σου ἄς ἐνταθῇ, μήπως περιπέσῃς εἰς ἰδιωτισμόν. ³ Διότι πρέπει νὰ γνωρίζῃς, ὅτι, ἂν ὁ σύντροφός σου εἶνε βρωμερός, καὶ ἐκεῖνος ποῦ τρίβειτ' ἐπάνω του ἐξ ἀνάγκης θὰ κολλήσῃ ἀπὸ τὴν βρώμαν του, καὶ ἂν τύχῃ νὰ εἶνε καθαρὸς καὶ αὐτός.

7. Νὰ παραλαμβάνῃς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα διὰ τὸ σῶμά σου, δηλαδὴ τροφάς, ποτόν, ροῦχα, σπίτι, δούλους. "Ὅ,τι δὲ εἶνε πρὸς ἐπίδειξιν ἢ τρυφὴν ἀπόρριπτε.

1) Διετήρησα τὴν λέξιν τοῦ καίμενου τόσο χαρακτηριστικὴν. Ἐννοεῖ τοὺς μὴ φιλοσόφους, τοὺς ὁποίους ὠνόμασεν ἰδιώτας κατωτέρω.

2) Τοὺς μὴ φιλοσόφους. 3. Εἰς τοὺς τρόπους τῶν ἰδιωτῶν.

8. Ἐὰν σοῦ πῇ κανεῖς ὅτι ὁ δεῖνα σέ κακολογεῖ, μὴν ἀπολογῆσαι πρὸς ὅ,τι ἐλέχθη, ἀλλ' ἀποκρίνου ὅτι : «Δὲν ἐγνώριζε βέβαια καὶ πόσα ἄλλα κακὰ ποῦ ἔχω· διότι δὲν θὰ ἐσταματοῦς' ἐκεῖ».

9. Δὲν εἶνε ἀναγκαῖον νὰ συχνοπηγαίνης εἰς τὰ θέατρα. Ἄν δὲ τύχῃ περίστασις νὰ πᾶς, νὰ μὴ φαίνεσαι πῶς προσέχεις εἰς κανένα παρὰ μόνον εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, τουτέστι νὰ θέλῃς νὰ γίνωνται μόνον ὅσα γίνονται καὶ νὰ νικᾷ μόνον ὁ νικητὴς· διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν θὰ ἐνοχληθῇς. Ν' ἀπέχῃς ὁμῶς ἀπὸ τὸ νὰ φωνάζῃς ἐντελῶς καὶ νὰ μὴν πολυγελᾷς εἰς βάρος κανενός, ἢ νὰ πολυσυγκινῆσαι μαζί με τοὺς ἄλλους. Καί, ἀφοῦ τελειώσῃ τὸ θέαμα, μὴν πολυμιλῇς περὶ ἐκείνων ποῖ ἔχουν γίνῃ, ἐκτὸς ἂν εἶνε κάτι ποῦ νὰ συντείνῃ εἰς τὴν βελτίωσίν σου· διότι ἡμποροῦν νὰ νομίσουν οἱ ἄλλοι ὅτι ἐθαύμασες τὸ θέαμα.

10. Εἰς δημόσια ἀναγνώσματα νὰ μὴ πηγαίνης ὅπου τύχῃ οὔτε εὐκολα· καί, ἂν πᾶς, διατῇρει τὴν βαρύτητά σου καὶ τὴν γαλήνην σου, ποῦ νὰ μὴν εἶν' ἐνοχλητικὴ συγχρόνως εἰς τοὺς ἄλλους.

11. Ὅταν ἔχῃς νὰ κάμῃς μὲ κανένα, μάλιστα ἀπὸ ὅσους νομίζονται μεγάλοι, πρόβαλε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ἐκεῖνο ποῦ ὁ Σωκράτης ἢ ὁ Ζήνων θὰ ἔκαμνεν εἰς ὁμοίαν περίστασιν καὶ δὲν θὰ λείψῃς ἀπὸ τὸ νὰ φερθῇς ἀρμοδίως εἰς αὐτήν.

12. Ὅταν συχνάζῃς εἰς τὸ σπῖτι κανενός ἀπὸ τοὺς μεγαλοσιάνους, πρόβαλε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ὅτι δὲν θὰ τὸν εὖρης μέσα, ὅτι δὲν θὰ σέ δεχθοῦν, ὅτι θὰ σοῦ κλείσουν τὴν θύραν κατὰ πρόσωπον, ὅτι πεντάρα δὲν θὰ δώσουν γιὰ σένα. Καί, ἂν μ' ὅλ' αὐτὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ πᾶς, πρέπει νὰ ὑποφέρῃς τὰ γινόμενα καὶ ποτὲ νὰ μὴν εἰπῇς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ὅτι «δὲν ἄξιζε τὸν κόπον». Διότι τοῦτο θὰ ἤρμοζεν εἰς ἰδιώτην καὶ ἄνθρωπον ποῦ ἐρεθίζεται ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα.

13. Εἰς τὰς συναναστροφὰς ν' ἀπέχῃς ἀπὸ τὸ νὰ μνημονεύῃς ἢ ἔργα σου ἢ κινδύνους πολὺ καὶ ἀμέτρως. Διότι, ὅπως εἶν' εὐχάριστον εἰς ἐσένα τὸ νὰ ὁμιλῇς περὶ τῶν κινδύνων σου, δὲν εἶν' εὐχάριστον ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ν' ἀκούουν δι' ὅσα σοῦ ἔχουν συμβῇ.

14. Ν' ἀπέχῃς ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸ νὰ κάμνῃς τοὺς ἄλλους νὰ γελοῦν. Διότι εἶν' ἐνδεχόμενον νὰ γλιστρήσῃς εἰς τοὺς τρόπους τῶν ἰδιωτῶν καὶ συγχρόνως τοῦτο νὰ σοῦ ἐλαττώσῃ τὸ σέβας ἐκείνων ποῦ σὲ πλησιάζουν.

15. Εἶν' ἐπίσης ἐπισφαλές καὶ τὸ νὰ προβῇς εἰς αἰσχρολογίαν. Ὅταν λοιπὸν συμβῇ κάτι παρόμοιον, ἂν τὸ κρίνῃς κόμμοδον, καὶ ἐπιπλήξῃς ἐκεῖνον ποῦ ἔλαμψε τὴν ἀρχήν· εἰ δὲ μή, μὲ τὴν σιωπὴν σου καὶ τὸ ἐρύθημά σου καὶ μὲ τὸ νὰ σκυθρωπάσῃς φανέρωνε τὴν ἀπαρέσκειάν σου πρὸς τὰ λεγόμενα.

ΛΑ

Ὅταν κάποιος ἡδονῇς φαντασία σοῦ παρουσιασθῇ, ὅπως εἰς τὰς ἄλλας φαντασίας, προφύλαττε τὸν ἑαυτὸν σου μήπως σὲ συναρπάσῃ· ἀλλὰ πρὶν προβῇς εἰς πρᾶξιν λάβε κάποιαν ἀναβολὴν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου. Ἐπειτα ἐνθυμήσου καὶ τὰ δύο χρονικὰ σημεῖα, κ' ἐκεῖνο κατὰ τὸ ὅποῖον θ' ἀπολαύσῃς τὴν ἡδονήν, κ' ἐκεῖνο κατὰ τὸ ὅποῖον, ἀφοῦ ἀπολαύσῃς τὴν ἡδονήν, ὥστερα θὰ μετανοήσῃς καὶ σὺ αὐτὸς θὰ κατηγορήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου· καὶ εἰς αὐτὰ ἀντίθετε, πῶς ἐὰν κρατηθῇς εἰς ἀποχήν, θὰ χαρῇς καὶ θὰ ἐπαινέσῃς ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν σου· ἂν αἱ περιστάσεις ἀπαιτήσουν νὰ τὸ βάλῃς εἰς ἐνέργειαν, πρῶσεχε μήπως νικηθῇς ἀπὸ τὴν γλυκύτητά του, τὸ εὐχάριστόν του καὶ τὸ ἐπαγωγόν· ἀλλ' ἀντίθετε· πόσον εἶνε καλύτερον τὸ νὰ ἔχῃς συνείδησιν, ὅτι ἔχεις νικήσῃ τὴν νίκην αὐτήν.

ΛΒ

Ὅταν κάτι τι, ἀφοῦ καλὰ ἐννοήσῃς ὅτι πρέπει νὰ τὸ κάμῃς, τὸ κάμνῃς, μὴ φοβῆσαι νὰ σὲ ἰδοῦν ὅτι τὸ κάμνεις, καὶ ἂν ὁ κόσμος μέλλῃ νὰ συλλογίζεται κάτι τι ὅχι καλὸν εἰς βάρος σου. Διότι, ἂν μὲν δὲν κάμνῃς καλὰ, ἀπόρρευγε αὐτὸ τὸ ἔργον, ἂν δὲ πάλιν καλὰ, τί φοβεῖσαι ἐκείνους ποῦ θὰ σ' ἐπιπλήξουν ὅχι ὀρθῶς;

ΛΓ

Ὅπως τὸ «εἶνε ἡμέρα» καὶ τὸ «εἶνε νύκτα» εἰς διαζευκτικὴν μὲν πρότασιν ἔχει μεγάλην ἀξίαν, εἰς δὲ συμπλεκτικὴν καμμίαν, ἔτσι καὶ εἰς ἓνα συμπόσιον τὸ νὰ διαλέξης διὰ τὸν ἑαυτὸν σου τὴν μεγαλυτέραν μερίδα ἀναφορικῶς μὲν πρὸς τὸ σῶμα ἃς ὑποθέτωμεν ὅτι ἔχει ἀξίαν, ἀλλὰ δὲν ἔχει ἀξίαν ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς κοινωνικοὺς τρόπους, ποῦ πρέπει νὰ τηρῇς εἰς ἓνα γεῦμα. Ὅταν λοιπὸν συντρώγῃς μὲ ἄλλον, ἐνθυμήσου νὰ μὴ προσέχῃς εἰς τὴν ἀναφορικῶς πρὸς τὸ σῶμα ἀξίαν τῶν τροφῶν, ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ διατηρήσῃς τὸν πρὸς ἐκεῖνον ποῦ δίδει τὸ συμπόσιον σεβασμόν.

ΛΔ

Ἐὰν ἀναλάβῃς κανένα ρόλον ὑπὲρ τὰς δυνάμεις σου, καὶ εἰς τοῦτο ἔκαμες ἀσχημὴν παρουσίαν καὶ παρέλειψες νὰ κάμῃς ὅ,τι ἔπρεπεν.

Ὅταν περιπατῇς, καθὼς προσέχεις μήπως πατήσῃς καρφί, ἢ στραγγουλίσῃς τὸ πόδι σου, ὁμοίως πρόσεχε, μὴ βλάβῃς καὶ τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς ψυχῆς σου¹. Καί, ἂν εἰς τὴν ἀρχὴν κάθε ἔργου λαμβάνωμεν αὐτὴν τὴν προφύλαξιν, ἀσφαλέστερα θὰ τὸ ἐπιχειρήσωμεν.

ΛΕ

Μέτρον τῶν ὅσα πρέπει ν' ἀποκτήσῃ κανεὶς εἶνε τὸ σῶμά του², ὅπως τὸ πόδι εἶνε μέτρον τοῦ ὑποδήματος. Ἄν λοιπὸν σταματήσῃς εἰς αὐτὸ καὶ δὲν ζητήσῃς περισσότερα, θὰ φυλάξῃς τὸ μέτρον· ἂν ὅμως ζητήσῃς περισσότερα παρ' ὅσα σοῦ ἀναγκαιοῦν, θὰ φέρεσαι τοῦ λοιποῦ ὥσάν κατὰ κρημνοῦ, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ὑπόδημα· ἂν ὑπερβῇς τὸν πόδα σου³, γίνεται κατάχρυσον ὑπόδημα· ἔπειτα πορ-

1) Τὸ κείμενον: «Τὸ ἡγεμονικὸν.....». 2) Αἱ ἀνάγκαι τοῦ σώματος. 3) Λογοπαίγνιον. Πούς-πόδι καὶ Πούς-0,308 τοῦ μέτρου, ὅθεν καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ κειμένου «ὑπὲρ τὸ μέτρον».

φυροῦν, ἔπειτα κεντητόν. Διότι εἰς ἐκεῖνο ποῦ ἅπαξ ὑπερέβη τὸ μέτρον ὄριον κανὲν δὲν ὑπάρχει.

Λ Σ Τ

Αἱ γυναῖκες εὐθὺς ἀπὸ τὰ δεκατέσσαρα χρόνια των ὀνομάζονται «κυρίαι» ἀπὸ τοὺς ἄνδρας καὶ ἀρχίζουν νὰ καλλωπίζωνται καὶ εἰς τοῦτο ἔχουν νὰ στηρίζουν ὅλας τὰς ἐλπίδας των. Ἀξίζει λοιπὸν νὰ προσέχουν ὅτι δὲν τιμῶνται μὲ ἄλλο τίποτε ἢ μὲ τὸ νὰ φαίνωνται κόσμιοι καὶ σεμναί.

Λ Ζ

Σημαίνει ἔλλειψιν διαθέσεως πρὸς ἀρετὴν τὸ νὰ ἐνδιατρίβῃς εἰς ὅσα ἀποβλέπουν τὸ σῶμα, δηλαδὴ εἰς τὴν πολλὴν γυμναστικὴν, εἰς τὸ νὰ πολυφαγῇς, νὰ πηγαίνῃς συχνὰ εἰς τὸν ἀπόπατον. Ἀλλ' αὐτὰ μὲν νὰ κάμῃς παρέργως· νὰ ἔχῃς δὲ τὴν προσοχὴν ὅλην εἰς τὴν διάνοιάν σου.

Λ Η

Ὅταν σὲ κακοποιῇ ἢ σὲ κακολογῇ κανεῖς, ἐνθυμήσου, ὅτι τὸ κάμνει νομίζων ὅτι εἶνε καθήκόν του. Δὲν εἶνε λοιπὸν δυνατόν ἐκεῖνος ν' ἀκολουθῇ τὸν ἰδικόν σου τρόπον τοῦ βλέπειν, ἀλλὰ τὸν ἰδικόν του, ὥστε, ἂν τὸ βλέπῃ κακά, αὐτὸς βλάπτεται ποῦ ἔχει κ' ἐξαπατηθῇ. Διότι, ἂν κανεῖς τὴν ἀληθινὴν συμπλεκτικὴν πρότασιν ὑπολάβῃ ψευδῇ, δὲν βλάπτεται ἡ πρότασις, ἀλλὰ ὁ ἀπατηθεὶς εἰς τὴν ἐκτίμησίν της. Μὲ αὐτὰς λοιπὸν τὰς ἀρχὰς ἂν προχωρῇς, θὰ φέρεσαι ἐπιεικῶς πρὸς ἐκεῖνον, ποῦ σὲ κακολογεῖ. Καὶ θὰ ἐπιλέγῃς κάθε τόσο: « ἔτσι τοῦ ἐφάνη καλὸ ».

ΛΘ

Κάθε πρᾶγμα ἔχει δύο λαβὰς ποῦ ἀπὸ τὴν μίαν ἡμπα-
ρεῖς νὰ τὸ σηκώνῃς, ἀπὸ τὴν ἄλλην ὅχι. Ἄν σὲ ἀδικῇ ὁ
ἀδελφός σου, μὴ λαμβάνῃς τὸ πρᾶγμ' ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος,
ὅτι ἀδικεῖ· διότι ἀπ' αὐτὴν τὴν λαβὴν δὲν ἡμπορεῖς νὰ τὸ
πάρῃς, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τὴν ἄλλην, ὅτι ἀδελφός σου εἶνε,
ὅτι εἶνε σύντροφός σου, καὶ θὰ ἡμπορέσῃς νὰ λάβῃς τὸ
πρᾶγμα ἀπὸ τὸ μέρος ποῦ εἶνε δυνατόν νὰ τὸ σηκώνῃς.

Μ

Συμπερασμοὶ ὅπως οἱ ἐξῆς δὲν εἶνε ὀρθοί :¹ « Ἐγὼ εἶ-
μαι πλουσιώτερός σου, ἐγὼ ἄρα ἀξίζω πλέον ἀπὸ σέ », « Ἐγὼ
εἶμαι λογιώτερός σου, ἐγὼ ἀξίζω ἄρα περισσότερο ἀπὸ σέ ».
Ὅρθότεροι εἶνε οἱ ἐξῆς : « Ἐγὼ εἶμαι πλουσιώτερός σου, ἢ πε-
ριουσία μου ἄρα εἶνε περισσοτέρας ἀξίας ἀπὸ τὴν ἰδικήν σου »,
« Ἐγὼ εἶμαι λογιώτερός σου, καὶ ὁ λόγος μου λοιπὸν ἀξίζει
πλέον ἀπὸ τὸν ἰδικόν σου ». Σὺ ὅμως βέβαια οὔτε περιουσία
εἶσαι, οὔτε λέξεις.

ΜΑ

Κάμνει κανεῖς πολὺ ἐνωρίς τὸ λουτρόν του ; μὴν εἰπῇς
ὅτι τὸ κάμνει « κακά », ἀλλ' ὅτι πολὺ « ἐνωρίς ». Πίνει κα-
νεῖς πολὺ κρασί ; μὴν εἰπῇς ὅτι πίνει « κακά », ἀλλ' ὅτι
« πολὺ ». Διότι πρὶν νὰ ἐννοήσῃς ὅτι κρίνει κατ' αὐτὸν τὸν
τρόπον, πόθεν ἡμπορεῖς νὰ γνωρίζῃς ἂν κάμνει κακά ; Διότι
κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν θὰ σοῦ συμβῇ νὰ κρίνῃς σύμφωνοι
μὲ ἄλλην παρ' ἐκείνην ποῦ ἔλαβες ἐντύπωσιν.

ΜΒ

1. Πουθενὰ μὴν εἰπῇς τὸν ἑαυτὸν σου φιλόσοφον, μήτε νὰ
πολυμιλῇς μεταξὺ ἰδιωτῶν μὲ φιλοσοφικά παραγγέλματα,
ἀλλὰ κάμνε ὅ,τι αὐτὰ παραγγέλλουν· λόγου χάριν εἰς συμ-

πότιον νὰ μὴ λέγῃς πῶς πρέπει νὰ τρώγῃ κανεῖς, ἀλλὰ τρῶγε ὅπως πρέπει. Διότι ἐνθυμήτου, ὅτι τόσον εἶχεν ἀφαιρέσῃ ἀπὸ ὅλα ὁ Σωκράτης τὴν ἐπιδεικτικότητα, ὥστε ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πολλοὶ θέλοντες νὰ τοὺς συστήσῃ εἰς ἄλλους φιλοσόφους, καὶ τοὺς ὠδηγοῦτε. Τόσον ὑπέμενε νὰ τὸν παραβλέπουν.

2. Καὶ ἂν διὰ κάποιον φιλοσοφικὸν παράγγελμα μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν γείνη λόγος, τὰς περισσοτέρας φορὰς νὰ σιωπᾷς· διότι ὑπάρχει μεγάλος κίνδυνος νὰ ξεράτῃς ὅ,τι ἀκόμη δὲν ἐχώνευτες. Καὶ ὅταν σοῦ πῇ κανεῖς ὅτι δὲν γνωρίζεις τίποτε καὶ σὺ δὲν πειραχθῇς καθόλου, τότε γνώριζε ὅτι ἀρχίζεις τὸ ἔργον τοῦ φιλοσόφου. Ἐπειδὴ καὶ τὰ πρόβατα δὲν φέρουν χόρτον εἰς τοὺς ποιμένας ὡσὰν διὰ νὰ τοὺς δείξουν πόσον ἔφαγαν· ἀλλ' ἀφοῦ χωνεύσουν ἐντὸς ὅ,τι ἐβόσκησαν μεταβάλλουν ἀπ' ἐξω εἰς μαλλὶ καὶ γάλα· καὶ σὺ λοιπὸν μὴ ἐπιδεικνύῃς τὰ φιλοσοφικά παραγγέλματα εἰς τοὺς ἰδιώτας, ἀλλὰ τὰ ἔργα, ποῦ θὰ προέλθουν, ἀφοῦ τὰ παραγγέλματα χωνεύσῃς.

ΜΓ

Ἄν κατώρθωτες νὰ περιορίσῃς τὰς σωματικὰς σου ἀνάγκας εἰς πολὺ ὀλίγα, μὴν ἐπιδεικνύεσαι δι' αὐτό, μήτε, ἂν πίνῃς νερὸ κάθε τόσο, νὰ λέγῃς ὅτι πίνεις νερό. Καί, ἂν κάποτε θέλῃς ν' ἀσκῆσαι εἰς τὸν κόπον, κάμνε το εἰς τὸν ἑαυτόν σου, ὅχι εἰς τοὺς ἄλλους· νὰ μὴ ἐναγκαλίζεσαι τοὺς ἀνδριάντας.¹ ἀλλὰ, ἂν καμμία φορὰν διψᾷς φοβερά, πᾶρε εἰς τὸ στόμα σου λίγο νερό, ἔπειτα πτύσε το καὶ μὴν τὸ πῇς εἰς κανένα.

1) Ὁ Διογένης ἡσχεῖτο εἰς τὸ νὰ ὑποφέρῃ τὸ ψῦχος ἐναγκαλιζόμενος ἐν πλήρει χειμῶνι τοὺς ἀνδριάντας, καθὼς ἀναφέρει ὁ Διογένης Λαέρτιος.

ΜΔ

1. Χαρακτήρ καὶ συμπεριφορὰ τοῦ ἰδιώτου: ποτὲ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ δὲν προσδοκᾷ ὠφέλειαν ἢ βλάβην, ἀλλ' ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα. Χαρακτήρ καὶ συμπεριφορὰ φιλοσόφου: κάθε ὠφέλειαν ἢ βλάβην προσδοκᾷ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ.

2. Ἐνδείξεις ὅτι ἓνας προκόπτει: δὲν ψέγει κανένα, κανένα δὲν ἐπαινεῖ, δὲν παραπονεῖται ἐναντίον κανενός, κανένα δὲν κατηγορεῖ, δὲν λέγει τίποτε περὶ τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ὅτι εἶνε κάτι ἢ ὅτι ξέρεи κάτι. Καί, ἂν τὸν ἐπαινῇ κανεὶς, γελαῖ εἰς βάρος τοῦ ἐπαινεῦντος αὐτὸς μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ· καί, ἂν τὸν ψέγῃ, δὲν αἰσθάνεται ἀνάγκην ἀπολογίας. Προχωρεῖ δέ, καθὼς οἱ ἄρρωστοι σηκωνόμενοι ἀπὸ τὴν ἀρρώστιαν, ποῦ προχωροῦν μὲ φόβον, μήπως ταραξοῦν τίποτε εἰς τὸ σῶμά των, ἀπὸ ὅσα ἤρχισαν νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, προτοῦ αὐτὰ στερεωθοῦν. Πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἔχει ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τὴν ἀποστροφὴν ἔχει μεταφέρει εἰς ὅ,τι εἶνε παρὰ φύσιν, ὡς πρὸς ἐκεῖνα ποῦ ἔχομεν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας. Αἱ ὁρμαὶ τοῦ ὅλαι εἶνε μετριάσμεναι. Ἐὰν ἡλίθιος ἢ ἀμαθὴς νομίζεται, δὲν ἔχει φροντίσῃ. Κοντολογίῃς, παραφυλάττει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὡς ἐχθρὸν καὶ ἐπίβουλον.

ΜΕ

Ὅταν κανεὶς σεμνύνεται ὅτι δύναται νὰ νοῇ καὶ ἐξηγῇ τὰ βιβλία τοῦ Χρυσίππου, λέγε σὺ ὁ ἴδιος πρὸς τὸν ἑαυτὸν σου ὅτι, ἐὰν μὲν ὁ Χρύσιππος δὲν εἶχε γράψῃ ἀσαφῶς, δὲν θὰ εἶχε μὲ τί νὰ σεμνύνεται αὐτός. Ἐγὼ ὅμως τί εἶνε ποῦ θέλω; νὰ μάθω καλὰ τὴν φύσιν πᾶσα εἶνε καὶ νὰ τὴν ἀκολουθῶ. Ζητῶ λοιπὸν ἐκεῖνον ποῦ θὰ μοῦ τὴν διδάξῃ καί,

ἐπειδὴ ἄκουσα ὅτι εἶνε ὁ Χρύσιππος, πηγαίνω πρὸς αὐτόν. Ἄλλὰ δὲν ἐννοῶ ὅσα ἔχει γράψῃ· ζητῶ λοιπὸν ἐκεῖνον ποῦ θὰ μοῦ τὰ ἐξηγῇ. Κ' ἕως ἐδῶ τίποτε τὸ ἑκτακτον. Ὅταν πάλιν εὔρω ἐξηγητήν, ὑπολείπεται νὰ κάμνω σύμφωνα πρὸς τὰ παραγγέλματα· καὶ τοῦτο μόνον εἶνε ἑκτακτον. Ἄν δὲ πάλιν αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ ἐξηγητοῦ θαυμάσω, τί ἄλλο ἔγχεινα παρὰ γραμματικός, ἀντὶ νὰ γείνω φιλόσοφος; ἐκτὸς μόνον εἰς τὸ ὅτι, ἀντὶ τὸν Ὅμηρον νὰ ἐξηγῶ, ἐξηγῶ τὸν Χρύσιππον. Περισσότερον λοιπὸν κοκκινίζω, ὅταν κανεῖς μοῦ ᾗ «ξαναδιάβασέ μου τὸν Χρύσιππον» καὶ δὲν ἡμπορῶ νὰ παρουσιάσω ὅμοια καὶ σύμφωνα τὰ ἔργα πρὸς τοὺς λόγους, παρὰ σεμνύνομαι διὰ τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ ἐρμηνευτοῦ.

MZ

Ὅσα προβάλλει ἡ φιλοσοφία, εἰς αὐτὰ ὡς εἰς νόμους, τοὺς ὁποίους ἂν παραβῇς θ' ἀσεβήσης, νὰ ἐμμένῃς, εἰς ὅ,τι δὲ καὶ ἂν εἰπῇ κανεῖς περὶ σοῦ μὴ δίδῃς προσοχὴν· διότι τοῦτο δὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν σου.

MH

1. Ἐπὶ πόσον ἀκόμῃ χρόνον θ' ἀναβάλλῃς νὰ κάμνῃς ἄξιον τὸν ἑαυτὸν σου τῶν ἀρίστων καὶ τίποτε νὰ μὴν παραβαίνῃς ἀπὸ ὅσα ὁ λόγος ὑπαγορεύει; Ἐχεις τὰ φιλοσοφικὰ παραγγέλματα παραλάβῃ, πρὸς τῶν ὁποίων τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ὤφειλες νὰ θεωρήσῃς ὑποχρεωμένον τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ τὸν ἔχεις θεωρήσῃ. Ποῖον λοιπὸν διδάσκαλον ἀκόμῃ περιμένεις, εἰς τὸν ὁποῖον ν' ἀναθέσῃς τὴν φροντίδα τῆς βελτιώσεώς σου; Δὲν εἶσαι πλέον μειράκιον, ἀλλὰ «τέλειος ἀνὴρ». Ἄν λοιπὸν ἀμελήσῃς καὶ ῥαθυμῇσῃς, κ' εὐρίσκῃς ἀναβολὰς ἐπὶ ἀναβολῶν κάθε τόσο, ἂν ἀναβάλλῃς ἀπὸ ἡμέ-

ρας εἰς ἡμέραν νὰ προσέξῃς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, χωρὶς ἀκόμῃ νὰ τὸ καταλάβῃς δὲν θὰ κάμνῃς προκοπὴν εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἀλλὰ θὰ εἶσαι διαρκῶς, καὶ ζωντανὸς καὶ ἀποθαμένος, ἰδιώτης.

2. Ἀπὸ τοῦδε λοιπὸν κάμε τὸν ἑαυτὸν σου νὰ ζῇ ὡς ἄνδρας ὥριμος καὶ προκόπτων εἰς τὴν φιλοσοφίαν· καὶ πᾶν ὅ,τι σοῦ φαίνεται ἄριστον ἅς εἶναι νόμος σου ἀπαράβατος. Καί, ἂν παρουσιάζεται κᾶτι ἐπίπονον, ἢ εὐχάριστον, ἢ ἐνδοξον, ἢ ἄδοξον, ἐνθυμήσου, ὅτι ὁ ἀγὼν τόρα θὰ κριθῇ, καὶ ὅτι τὰ Ὀλύμπια τελοῦνται τόρα, καὶ δὲν εἶναι πλέον καιρὸς ἀναβολῶν, καὶ ὅτι ἐξ αἰτίας μιᾶς ἡμέρας ἢ ἐνὸς πράγματος καὶ σφύζεται καὶ χάνεται κάθε πρόοδος.

3. Ὁ Σωκράτης ἔτσι ἔγινεν ὅ,τι ἔγεινε, διὰ κάθε τι ποῦ ἐπαρουσιάζετο μὴ συμβουλευόμενος ἄλλο ἀπὸ τὸν λόγον. Σὺ δέ, ἂν καὶ δὲν εἶσαι ἀκόμῃ Σωκράτης, ὡσὰν θέλων Σωκράτης νὰ εἶσαι ὀφείλεις νὰ ζῇς.

ΜΘ

1. Τὸ πρῶτον καὶ ἀναγκαιότατον στοιχεῖον τῆς φιλοσοφίας εἶναι νὰ θέτῃς εἰς πρᾶξιν τὰ παραγγέλματα, λόγου χάριν τὸ : «νὰ μὴ ψεύδῃσαι»· τὸ δεύτερον, αἱ ἀποδείξεις τῆς ἀληθείας τῶν παραγγελημάτων· λόγου χάριν διατί δὲν πρέπει κανεὶς νὰ ψεύδεται· τρίτον ἐκεῖνο ποῦ ἐπιβεβαιώνει καὶ διαφωτίζει τὰς ἀποδείξεις· λόγου χάριν : διατί τοῦτο εἶναι ἀπόδειξις ; Τί εἶναι λοιπὸν ἀπόδειξις ; τί ἀκολουθία ; τί ἀνακολουθία ; τί εἶναι ἀλήθεια ; τί ψεῦδος ;

2. Λοιπὸν τὸ μὲν τρίτον στοιχεῖον εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὸ δεύτερον καὶ τὸ δεύτερον διὰ τὸ πρῶτον· τὸ δὲ ἀναγκαιότατον καί, ὅπου κανεὶς πρέπει νὰ ἀναπαύεται, τὸ πρῶτον. Ἀλλ' ἡμεῖς κάμνομεν τὸ ἀντίστροφον· διότι χρονοτριβοῦμεν εἰς τὸ τρίτον καὶ οὕτω μᾶς ἀπορροφᾷ ὅλην τὴν φροντίδα· καὶ δὲν φροντίζομεν ὁλότελα διὰ τὸ πρῶτον. Κατ' αὐτὸν

τὸν τρόπον ψευδόμεθα μέν, τὸ πῶς ἀποδεικνύεται ὅμως, ὅτι
δὲν πρέπει νὰ ψευδόμεθα, ἔχομεν πρόχειρον.

N

Εἰς πᾶσαν περίστασιν ἔχε πρόχειρα τὰ ἐξῆς :

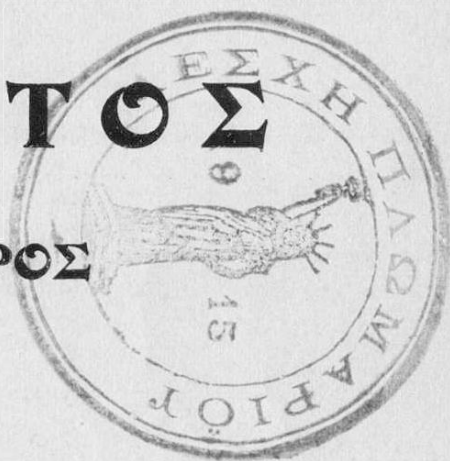
- 1 Ὅδῃγησέ με, ὦ Ζεῦ καὶ ὦ Πεπρωμένη ἐσύ,
᾿ς τὸν τόπον ποῦ μοῦ ἔχετε ὠρισμένον,
ἀδίστακτα θ' ἀκολουθῶ καὶ ἂν δὲν τὸ θέλω,
θενὰ γενῶ κακὸς ἀλλὰ θὰκολουθήτω.
- 2 Εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὑποτάσσεται ὅποιος
γνωρίζει, εἶνε σοφὸς τῶν θείων γνώστης.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΑΝΑΓΡΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ

1910

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

Ὁ Θησεὺς ἔνεκα τοῦ φόνου τῶν Παλλαντιδῶν καταδικάζει ἑαυτὸν εἰς ἐνὸς ἔτους ἑξορίαν καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Τροιζῆνα μετὰ τῆς συζύγου του Φαίδρας καὶ τοῦ νόθου υἱοῦ του Ἰππολύτου.

Ὁ Ἰππόλυτος, πρότυπον νεανικῆς ἀγνότητος καὶ εὐχαριστοῦμενος εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἀρτέμιδος κινεῖ τὸν χόλον τῆς Ἀφροδίτης, ἣτις ἀποφασίζει νὰ ἐκδικηθῇ τὴν περιφρόνησιν αὐτήν.

Ἐπὶ τούτῳ ἐμπνέει εἰς τὴν Φαίδραν ἀκράτητον ἔρωτα πρὸς τὸν Ἰππόλυτον, ὃ ὁποῖος ὁμως ἀποκρούει μετὰ μεγάλης ἀγανακτήσεως τὰς ἐνόχους προτάσεις τῆς γραίας τροφοῦ της.

Ἡ Φαίδρα τότε, φοβουμένη μήπως ὁ ἀπουσιάζων Θησεὺς ἐπανερχόμενος μάθῃ τὰ γενόμενα, αὐτοκτονεῖ, ἀφ' οὗ προηγουμένως καταγγέλλει πρὸς ἐκδίκησιν δι' ἐπιστολῆς τὸν Ἰππόλυτον ὥς ἐπιβουλευθέντα τὴν τιμὴν της.

Ὁ Θησεὺς ἐν τῇ ὁργῇ του ἑξορίζει τῆς χώρας τὸν νέον, εὐχόμενος συγχρόνως εἰς τὸν πατέρα του Ποσειδῶνα νὰ τὸν ἐξολοθρεύσῃ.

Ὁ Ποσειδῶν ἐκτελεῖ τὴν παράκλησιν ταύτην, ὅτε ἡ Ἀρτεμις ἐμφανιζομένη ἀποκαλύπτει εἰς τὸν Θησέα τὴν ἀλήθειαν καὶ ὁ Ἰππόλυτος θνήσκει θρηγνόμενος καὶ συγχωρῶν.

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΡΤΕΜΙΣ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

ΘΗΣΕΥΣ

ΦΑΙΔΡΑ

ΤΡΟΦΟΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

ΧΟΡΟΣ γυναικῶν Τροϊζηνίων

(Ἡ σκηνὴ ἐν Τροίῳ).

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΣ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Δέν εἶμαι ἀσήμαντος, ἀλλὰ μεγάλη, ἐγὼ ἡ θεὰ Ἀφροδίτη εἰς τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ζοῦν κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ βλέπουν τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου, ἕως τὰ ὅρια τοῦ Ἀτλαντικοῦ.. Ὅσους μὲ τιμοῦν τοὺς προστατεύω καὶ καταστρέφω ὅσους δὲν μὲ λογαριάζουν, διότι οἱ θεοὶ εὐχαριστοῦνται ὅταν τοὺς τιμοῦν οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ὅ,τι λέγω θὰ τὸ ἀποδείξω.

Ὁ Ἰππόλυτος ὁ υἱὸς τοῦ Θησέως καὶ τῆς Ἀμαζόνος, ὁ μαθητὴς τοῦ ἐγκρατοῦς Πιθέως, μόνος αὐτὸς ἀπὸ ὅλους τοὺς Τροϊζηνίους λέγει ὅτι εἶμαι ἡ χειρότερα ἀπὸ τοὺς θεούς... Ἀρνεῖται νὰ ὑπανδρευθῇ, ἀποφεύγει τὰς γυναῖκας καὶ λατρεύει τὴν Ἀρτεμιν τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ κόρην τοῦ Διός, τὴν ὁποίαν νομίζει ὅτι εἶνε ἡ μεγαλητέρα ἀπὸ ὅλους τοὺς θεούς... Ὅλην τὴν ὥραν εὐρίσκεται μαζί της, περισσότερο μάλιστα παρ' ὅ,τι ἀρμόζει εἰς ἄνθρωπον, καὶ τρέχει καὶ κυνηγᾷ εἰς τὰ πράσινα δάση... Αὐτὰ ὅμως δὲν μὲ νοιάζουν, οὐδὲ τοὺς ζηλεύω... σήμερον ὅμως θὰ τιμωρήσω τὸν Ἰππόλυτον διὰ τὴν ἀσέβειάν του πρὸς ἐμέ !.. Καὶ

ἐπειδὴ ἔχω προετοιμάσῃ ἀπὸ πολλὸν καιρὸν τὰ περισσότερα, δὲν ἔχω νὰ κοπιᾶσω πολὺ!...

Μιὰν φοράν, ὅταν ἦλθεν ὁ Ἰππόλυτος ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Πιθθέως εἰς τὴν χώραν τοῦ Πανδίωνος, διὰ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰ ἅγια μυστήρια καὶ τὰς ἑορτάς, τὸν εἶδεν ἡ Φαίδρα, ἡ εὐγενὴς γυναῖκα τοῦ πατρός του, καὶ τῇ ἐνεργείᾳ μου τὸν ἐρωτεύθη μὲ τέτοιον ἄσβεστον ἔρωτα, ὥστε πρὶν νὰ ἔλθῃ ἐδῶ εἰς τὴν Τροίζην, ἔκτισεν εἰς τὰς Ἀθήνας κοντὰ εἰς τὸν λόφον τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ ὁποῖον φαίνεται ἐδῶ ὁ τόπος, ναὸν τῆς Ἀφροδίτης διὰ τὸν μακρυνὸν ἔρωτά της, λέγουσα ὅτι τὸν ἔκτισεν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Ἰππολύτου.

Καὶ τώρα ὅπου ἔφυγεν ὁ Θησεὺς ἀπὸ τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἐξαγνισθῇ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν Παλλαντιδῶν καὶ κατοικεῖ ἐδῶ μαζί της, ἐξωρισμένος ἓνα χρόνον θεληματικῶς ἀπὸ τὴν χώραν του, λυώνει ἡ ἀθλία κρυφὰ καὶ θρηνεῖ χωρὶς νὰ τὸ ἤξεύρῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας της...

Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ἐξακολουθήσῃ ἔτσι...

Θὰ προδώσω τὸν ἔρωτα εἰς τὸν Θησέα, ὅλα θὰ ἐβγουν εἰς τὸ φανερόν καὶ ὁ ἐχθρός μου Ἰππόλυτος θὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τὰς κατάρας τοῦ πατρός του, διότι ὁ Ποσειδῶν ὁ βασιλεὺς τῆς θαλάσσης ἔχει δώσει εἰς τὸν Θησέα τὸ χάρισμα νὰ τοῦ ἐκτελέσῃ ὅ,τι τρεῖς φοραῖς... τὸν παρακαλέσῃ

Ἐπίσης θ' ἀποθάνῃ καὶ ἡ Φαίδρα, μολονότι βασίλισσα, διότι βέβαια, διὰ νὰ ζήσῃ αὐτὴ, δὲν θ' ἀφήσω ἐγὼ τοὺς ἐχθροὺς μου ἀτιμωρήτους... Ἐτσι θὰ τακτοποιήσω τὰς ὑποθέσεις μου, καὶ θὰ ἡσυχάσω!.

Ἀλλὰ νά! βλέπω, ἔρχεται ὁ Ἰππόλυτος, ἀφοῦ ἔτελείωσε τὸ κυνήγι.. φεύγω!.. ἔχει μαζί του μεγάλην ἀκολουθίαν, καὶ ὁ τόπος ἀντηχεῖ ἀπὸ τοὺς ὕμνους εἰς τὴν Ἀρ-

τέμιδα!.. δὲν ἤξεύρει ὅμως ὅτι αἱ πύλαι τοῦ Ἄδου ἔχουν ἀνοιχθῇ γι' αὐτόν, καὶ ὅτι βλέπει διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ (εἰσερχόμενος)

Ἐμπρός!.. ἀκολουθεῖτέ με, καὶ ψάλλετε τὴν κόρην τοῦ Διός, τὴν οὐρανίαν Ἄρτεμιν ὅπου λατρεύομεν...

ΘΕΡΑΠΟΝΤΕΣ

Χαῖρε!.. χαῖρε, σεβαστή, σεμνοτάτη κόρη τοῦ Διός καὶ τῆς Λητοῦς Ἄρτεμις, ἡ ὠραιότερα ἀπὸ ὅλας τὰς παρθένους, γέννημα τοῦ Διός ποῦ κατοικεῖς εἰς τὸν ἀπέραντον οὐρανόν, εἰς τὸ κατάχρυσον σπίτι τοῦ μεγάλου πατρός σου!.. Χαῖρε, Ἄρτεμις, ἡ ὠραιοτάτη ἀπὸ τὰς παρθένους τοῦ Ὀλύμπου!..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Σοῦ ἔπλεξα καὶ σοῦ ἐστόλισα, ὦ Δέσποινα, αὐτὸν τὸν στέφανον ἀπὸ λουλούδια τοῦ ἱεροῦ λειμῶνος, ὅπου οὔτε ποιμὴν τολμᾷ νὰ βόσκη τὰ πρόβατά του, οὔτε ὀρέπανον τὸν ἐθέρισε, καὶ μόνη ἡ μέλισσα τρυγᾷ τα τρυφερά του ἄνθη!.. Οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ σεβασμὸν τὸν ποτίζουν μὲ νερὰ τοῦ ποταμοῦ, γιὰ νὰ κόπτουν τὰ ἄνθη του ὅσοι ἔχουν τὴν ἐγκράτειαν φυσικὴν καὶ δὲν τὴν χρεωστοῦν εἰς τὴν ἀνατροφὴν!..

Οὔτε καὶ ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς κακοὺς νὰ ἐγγίζουν ἐκεῖ!.. Δέξου, ἀγαπημένη μου Δέσποινα, ἀπὸ εὐλαβὲς χέρι τὸ στόλισμα αὐτὸ γιὰ τὰ χρυσᾶ μαλλιά σου!.. διότι μόνος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἔχω τὴν τιμὴν νὰ μένω καὶ νὰ ὀμιλῶ μαζί σου, ἔστω καὶ χωρὶς νὰ σὲ βλέπω... Αὐτὸ ὅμως μὲ ἀρκεῖ, καὶ εἴθε νὰ ἐτελείωνα ὅπως τώρα ὅλην τὴν ζωὴν μου!..

ΘΕΡΑΠΩΝ

Βασιλέα μου!.. διότι κυρίους μόνον τοὺς θεοὺς πρέπει νὰ λέγῃ κανεῖς, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς ἄρά γε νὰ σοῦ εἰπῶ μίαν σωστήν συμβουλήν;..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Βεβαίως!.. ἐκεῖνος ποῦ ἀρνεῖται τέτοια πράγματα δὲν εἶνε φρόνιμος ἄνθρωπος...

ΘΕΡΑΠΩΝ

Ἦξεύρεις κάποιον νόμον καὶ συνήθειαν ῥιζωμένην εἰς τοὺς ἀνθρώπους;..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Δὲν ἤξεύρω ποῖαν θέλεις νὰ εἰπῇς!.. ἀλλὰ γιατί μ' ἐρωτᾷς;..

ΘΕΡΑΠΩΝ

Ὑπάρχει κάποιος νόμος νὰ μισοῦν ἐκείνους ποῦ εἶνε ὑπερήφανοι καὶ δὲν φέρονται φιλικὰ πρὸς ὅλους...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Καὶ δικαίως.. διότι ποῖος ὑπερήφανος δὲν εἶνε μισητός!...

ΘΕΡΑΠΩΝ

Ὡστε εἶνε ἀγαπητοὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅσοι φέρονται ἔτσι, φιλικῶς;..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Βεβαιότατα!.. μάλιστα μὲ ὀλίγον κόπον ἔχουν πολὺ ὄφελος...

ΘΕΡΑΠΩΝ

Καὶ δὲν νομίζεις τάχα ὅτι τὸ ἴδιον ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς θεοὺς;..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Βέβαια, ἂν πράγματι ἡμεῖς οἱ θνητοὶ ἔχωμεν τοὺς ἰδίους νόμους μὲ αὐτούς...

ΘΕΡΑΠΩΝ

Τότε λοιπὸν πῶς καὶ σὺ δὲν τιμᾷς τὴν σεβαστὴν θεάν;..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ποίαν;.. πρόσεξε μήπως σφάλῃ ἡ γλῶσσά σου...

ΘΕΡΑΠΩΝ

Αὐτὴν ἐδῶ, τὴν Ἀφροδίτην... ποῦ τὸ ἄγαλμά της εἶνε ἔμπρὸς εἰς τὰς πύλας τοῦ σπιτιοῦ σου...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Τὴν λατρεύω, ἀλλὰ ἀπὸ μακράν, ἐπειδὴ εἶμαι ἀκόμῃ ἀγνός...

ΘΕΡΑΠΩΝ

Εἶνε ὅμως θεὰ σεβαστὴ καὶ μεγάλη εἰς τοὺς ἀνθρώπους!

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ὁ καθένας τιμᾷ ἐκεῖνον τὸν θεὸν ἢ ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ποῦ τοῦ ἀρέσει...

ΘΕΡΑΠΩΝ

Εἴθε νὰ εἶσαι πάντοτε εὐτυχισμένος καὶ νὰ ἔχῃς τὴν φρόνησιν ποῦ πρέπει νὰ ἔχῃ κανεὶς!

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Δὲν μ' ἀρέσουν οἱ θεοὶ ποῦ λατρεύονται τὴν νύκτα...

ΘΕΡΑΠΩΝ

Πρέπει νὰ τιμᾷ κανεὶς τοὺς θεούς, παιδί μου...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Πηγαίνετε, ἀκόλουθοί μου, εἰς τὸ σπίτι, καὶ φροντίσατε διὰ φαγητόν... Κατόπιν ἀπὸ κυνῆγι εἶνε εὐχάριστον πρᾶγμα τὸ γεμᾶτον τραπέζι· ἔπειτα πρέπει νὰ ζυστρίσετε καὶ τὰ ἄλογα, ὥστε ἅμα φάγω νὰ τὰ ζεύξω καὶ νὰ τὰ γυμνάσω ὅπως θέλω... Ὅσον τώρα γιὰ τὴν Ἀφροδίτην σου, ὥρα της καλῆς...

ΘΕΡΑΠΟΝΤΕΣ

Ἐμεῖς ὅμως δὲν πρέπει νὰ μιμούμεθα τοὺς νέους... Ἄς σκεπτόμεθα ὅπως πρέπει δοῦλοι νὰ σκέπτωνται, καὶ ἄς προσευχηθῶμεν ἐμπρὸς εἰς τὰ ἀγάλματα αὐτά...

« Συγχώρησε, Δέσποινα Κύπρις, ἐὰν κανεὶς παραφέρεται ἀπὸ τὴν ὁρμὴν τῆς νεότητος καὶ λέγει μάταια λόγια... Κάμε ὅτι δὲν τὰ ἀκοῦς!.. Ἄλλως τε οἱ θεοὶ πρέπει νὰ εἶνε φρονιμότεροι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους!..

ΧΟΡΟΣ

Εἶνε κάποια πέτρα ποῦ στάζει καθαρὸν νερὸν καὶ σχηματίζει ἀπὸ τοὺς κρημνοὺς πηγὴν ὅπου γεμίζουν τῆς στάμναις.. Ἐκεῖ κάποια φιλενάδα μου ἔπλυνε κοκκινοβαμμένα ροῦχα, καὶ τὰ ἄπλωνε ἐπάνω εἰς τοὺς ζεστοὺς ἀπὸ τὸν ἥλιον βράχους.. Αὐτὴν ἄκουσα πρώτην φορὰν νὰ λέγῃ, ὅτι ἡ δέσποινα Φαίδρα βασανίζεται ἀπὸ κάποιαν ἀσθένειαν καὶ μένει πάντοτε κατάκοιτος μὲ τὸ ξανθὸν κεφάλι της σκεπασμένον ἀπὸ λεπτὰ ὑφάσματα... Ἀκούω ὅτι ἔχει τρεῖς ἡμέρας νὰ βάλῃ τροφὴν εἰς τὸ στόμα της καὶ ὅτι θέλει γιὰ κάποιαν κρυφὴν αἰτίαν νὰ δώσῃ ἐλεεινὸν τέλος εἰς τὴν ζωὴν της!... Κάποια θεότης δίχως ἄλλο θὰ τὴν καταδιώκῃ!... Πιθανὸν ὁ Πάν, ἢ ἡ Ἑκάτη, ἢ οἱ σεβαστοὶ Κορύβαντες ἢ ἡ μητέρα

Κυβέλη, ποῦ περιπλανᾶται εἰς τὰ ὄρη... "Ἴσως νὰ τὴν βασανίζῃ ἀκόμη κάποιον ἀμάρτημα εἰς τὴν κυνηγὸν Ἀρτέμιδα, νὰ μὴ τῆς ἔκαμε θυσίαν ψημένους πλακοῦντας, διότι αὐτὴ καὶ εἰς τὰς λίμνας ἐπάνω εἶνε, καὶ εἰς τὰ νοτισμένα κύματα τοῦ πελάγους, καὶ εἰς τὴν ξηράν... "Ἴσως ὁ εὐγενὴς ἄνδρας τῆς, ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἐρεχθέως, νὰ διασκεδάζῃ κρυφὰ μὲ κάποιαν ἄλλην γυναῖκα, ἢ τέλος ἀκόμη πιθανὸν νὰ ἦλθεν εἰς τὸν φιλοξενον λιμένα μας κανένας ναυτικὸς ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ ἔφερε εἰς τὴν βασίλισσαν κακὰς εἰδήσεις, γιὰ τὰς ὁποίας πενθεῖ καὶ μένει εἰς τὸ κρεβάτι..

Ὁ ιδιότροπος χαρακτήρ τῶν γυναικῶν γίνεται συνήθως παιγνίδι τῆς λύπης, προπάντων ὅταν πλησιάζῃ κανεὶς τοκετὸς ἢ ὅταν ἔχει ριζωθῇ εἰς τὸ κεφάλι καμμία τρέλλα... "Ἄλλοτε εἶχα καὶ ἐγὼ τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ καὶ προσηυχήθην εἰς τὴν οὐρανίαν θεάν "Ἀρτεμιν, τὴν θεάν τῶν κυνηγῶν ποῦ βοηθεῖ τὰς ἐγκύους, καὶ μ' ἐβοήθησε... Ἀπὸ τότε τὴν τιμῶ ὅσον ἡμπορῶ περισσότερον μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους θεούς... Ἄλλὰ νά!.. ἡ γερόντισσα παραμάννα ἐφάνηκε ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν καὶ φέρνει ἔξω τὴν Φαίδραν!.. Τὸ πρόσωπόν τῆς συνεφιάζει περισσότερον... Πόσον ἐπιθυμοῦσα νὰ μάθω τί τρέχει!... Τί νὰ σημαίνῃ ἄρά γε τὸ χλωμασμένον χρῶμα τῆς βασίλισσας...

ΤΡΟΦΟΣ

"ὦ συμφοραῖς τῶν ἀνθρώπων, σκληραῖς ἀρρώστειαις.. Τί νὰ ἡμποροῦσα τάχα νὰ σοῦ κάμω;.. Τί νὰ μὴ σοῦ κάμω;. Νά! τὸ λαμπρὸν φῶς, νά! ὁ οὐρανὸς ποῦ ἐζητοῦσες.... Τὸ κρεβάτι σου εἶνε τώρα ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, ἐδῶ ποῦ ἤθελες νὰ ἔλθης... Γρήγορα ὅμως θὰ ζητήσης πάλιν νὰ πάγῃς

μέσα, γιατί γρήγορα αλλάζεις γνώμην καὶ δὲν εὐχαριστεῖσαι με τίποτε... Ὅ,τι ἔχεις δὲν σὲ εὐχαριστεῖ, καὶ νομίζεις καλλίτερον ὅ,τι δὲν ἔχεις...

Καλλίτερα νὰ εἶνε κανεὶς ἄρρωστος, παρὰ νὰ περιποιηται ἄλλους.. διότι τὸ μὲν πρῶτον δὲν εἶνε τόσον δύσκολον, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἔχει ἓνα σωρὸν πίκραις καὶ πόνους!.. Ὅλη ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων εἶνε γεμάτη λύπαις, ἀνάπαυσις δὲν ὑπάρχει, καὶ ἂν ἀκόμη εἶνε τίποτε καλλίτερον ἀπὸ τὴν ζωὴν, σκοτεινὸν σύννεφον τὸ σκεπάζει καὶ τὸ κρύπτει ἀπὸ τὰ μάτια μας!... Ὅλοι ἀγαποῦμε πολὺ τὴν ζωὴν, ἐπειδὴ λάμπει καὶ φαίνεται εὐμορφή καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠξεύρομεν τί εἶνε ἔπειτα ἀπὸ τὸν τάφον, εἰς τὸν Ἄδην... Ὅλοι παραπλανώμεθα ἀπὸ παραμύθια!...

ΦΑΙΔΡΑ

Σηκῶστέ με!.. σηκῶστε τὸ κεφάλι μου, καλαῖς μου.. τὰ μέλη μου εἶνε λυμένα!.. Πιάστε, ὑπηρέτριαι τὰ εὐμορφα χέρια μου.. ὁ κεφαλόδεσμος μοῦ εἶνε βαρὺς... Πᾶρτέ τον καὶ ἀπλῶστε τὰ μαλλιά εἰς τοὺς ὤμους μου...

ΤΡΟΦΟΣ

Κάμε ὑπομονήν, κόρη μου!.. μὴ γυρίζεις με τόσον κόπον τὸ σῶμά σου.. θὰ ὑποφέρῃς εὐκολώτερα τοὺς πόνους, ἂν ἔχῃς ἡσυχίαν καὶ γενναιότητα... Ἡ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων εἶνε νὰ ὑποφέρουν...

ΦΑΙΔΡΑ

Ἄχ!.. πῶς νὰ ἔπαιρνα ἀπὸ δροσερὰν πηγὴν καθαρὸν νερὸ νὰ ἔπινα!.. πῶς νὰ ἡμποροῦσα νὰ ἀναπαυθῶ κάτω ἀπὸ τὴν σκιὰν πυκνοφύλλου δένδρου μέσα εἰς κανένα παχὺ λιβάδι...

ΤΡΟΦΟΣ

Τί λόγια λές, κόρη μου, ἔμπρὸς εἰς τὸν κόσμον !... μὴ λέγῃς τέτοιαις τρέλλαις !...

ΦΑΙΔΡΑ

Φέρετέ με εἰς τὸ βουνόν.. θέλω νὰ πάγω εἰς τὸ δάσος, μέσα εἰς τὰ πεῦκα, ὅπου τὰ σκυλλιά τοῦ κυνηγοῦ ὁρμοῦν καὶ ρίχνονται ὀπίσω ἀπὸ τὰ χρωματιστὰ ἐλάφια... "Αχ !.. πῶς ἤθελα νὰ ἐρεθίσω τὰ σκυλλιά μετὰ τὴν φωνή μου, νὰ σείσω ἔτοιμον κοντὰ εἰς τὸ ξανθὸν κεφάλι μου τὸ θεσσαλικὸν ἀκόντιον καὶ νὰ τὸ ρίψω...

ΤΡΟΦΟΣ

"Αχ ! κόρη μου !.. τί λόγια εἶνε αὐτὰ ποῦ λές !... Τί ἔχεις ἐσὺ νὰ κάμῃς μετὰ κυνήγια ;.. πῶς σοῦ ἤλθεν ἡ ὀρεξὶς γιὰ καθαρὰ τρεχούμενα νερά !... Δὲν εἶνε κοντὰ εἰς τὸ πάλτι σου πηγὴ ποῦ τρέχει πάντοτε νὰ πιῇς ὅταν θέλῃς ; ...

ΦΑΙΔΡΑ

"Αρτεμις, δέσποινα τῆς παραλιακῆς Λίμνης καὶ τῶν πολυθορύβων ἵππικῶν ἀγωνισμάτων.. ἄχ ! νὰ ἤμην ἐκεῖ καὶ νὰ ἐδάμαζα νέα παφλαγονικὰ ἄλογα...

ΤΡΟΦΟΣ

Τί καινούργιαν τρέλλαν πάλιν εἶπες !... Πρὸ ὀλίγου ἤθελες νὰ κυνηγήσῃς εἰς τὸ βουνόν, τώρα πάλιν θέλεις νὰ τρέξῃς μετὰ ἄλογα εἰς τὰ ἤσυχα περιγιάλια... Πρέπει νὰ ἦταν ἐδῶ κανέννας μάντις, νὰ ἤξεύραμεν κόρη μου, ποῖος θεὸς σὲ ταραάζει καὶ κλονίζει τὸ λογικόν σου !..

ΦΑΙΔΡΑ

Δυστυχισμένη ἐγώ !.. τί ἔκαμα ἄρά γε ;.. πῶς ἔχασα τὸ

λογικόν μου ;.. έτρελλάθηκα ;.. Κάποιος θεός εΐνε ώργισμένος μαζί μου !.. 'Αλλοίμονον !.. αλλοίμονον ή κακομοίρα... Παραμάννα...σκέπασέ μου πάλι τὸ κεφάλι μου... έντρέπομαι γιὰ ὅ,τι εΐπα...σκέπασέ με !.. ή έντροπή γεμίζει τὸ πρόσωπό μου καὶ τὰ δάκρυά μου τρέχουν.. Τί φοβερόν, ὅταν ξαναβρίσκη κανείς τὸ λογικόν του !.. εΐνε ἄσχημον πράγμα ὁ παραλογισμός, καὶ καλλίτερα νὰ πεθαίνῃ κανείς χωρὶς νὰ επανέρχεται εἰς τὰς αἰσθήσεις του...

ΤΡΟΦΟΣ

Νά !.. σέ σκέπατα... έμένα ὁμως πότε θά μοῦ κλείσῃ ὁ θάνατος τὰ μάτια μου ;.. πολλά μαθαίνω καθημέραν εἰς τὴν μακρυνὴν ζωὴν μου !.. Οἱ ἄνθρωποι δέν πρέπει νὰ κάμουν ὑπερβολικαῖς φιλίαις ποῦ νὰ φθάνουν ὡς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς... Καλλίτερα ή συμπάθειαις νὰ εΐνε μέτριαις καὶ λογικαῖς, ποῦ νὰ ήμπορῇ κανείς ὅταν θέλῃ εὔκολα νὰ τῆς κάνῃ στενωτέραις ή νὰ τῆς διαλύνη !.. Νὰ ὑποφέρῃ ὁμως κανείς γιὰ δύο, ὅπως ἐγὼ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, εΐνε δύσκολον βάρος σ' τὴν ψυχὴν... 'Αλήθεια λέγουν ὅτι τὰ μεγάλα πάθη καταστρέφουν τὴν ὑγείαν καὶ βλάπτουν περισσότερον παρὰ ποῦ εὔχαριστοῦν !.. Τὸ μέτριον εἰς ὅλα εΐνε τὸ καλλίτερον, καὶ ὅποιος εΐνε φρόνιμος θά συμφωνήσῃ μαζί μου !..

ΧΟΡΟΣ

Γερόντισσα !..πιστὴ παραμάννα τῆς βασιλίσσης Φαίδρας βλέπομεν πῶς βασανίζεται ή κυρία σου, δέν ήξεύρομεν ὁμως ἀπὸ τί ὑποφέρει καὶ γι' αὐτὸ ήθέλαμεν νὰ σ' ἐρωτήσωμεν !

ΤΡΟΦΟΣ

Μήπως ήξεύρω καὶ γώ ;.. τὴν ἐρωτῶ ἀλλὰ δέν θέλει νὰ μοῦ εἰπῇ !..

ΧΟΡΟΣ

Ούτε τὴν αἰτίαν καὶ δὲν θέλει νὰ σοῦ εἰπῇ;..

ΤΡΟΦΟΣ

Ούτε!.. Τὰ κρατεῖ ὅλα μυστικά!..

ΧΟΡΟΣ

Πόσον φαίνεται ἀρρωστημένη!.. πόσον ἀδυνατίσει!..

ΤΡΟΦΟΣ

Καὶ πῶς νὰ μὴν ἀδυνατίσῃ!.. Τρεῖς ἡμέρας ἔχει νὰ
βάλῃ τίποτε εἰς τὸ στόμα της...

ΧΟΡΟΣ

Καὶ γιατί;.. ἀπὸ ἀσθένειαν ἢ θέλει ν' ἀποθάνῃ;..

ΤΡΟΦΟΣ

Θέλει νὰ ἀποθάνῃ.. γι' αὐτὸ δὲν τρώγει!..

ΧΟΡΟΣ

Περίεργον!.. καὶ ὁ ἄνδρας της τί λέγει;..

ΤΡΟΦΟΣ

Δὲν ἤξεύρει τίποτε... Ἡ Φαίδρα κρατεῖ ὅ,τι ἔχει μυστι-
κόν, καὶ λέγει μόνον ὅτι εἶνε ἀρρωστη...

ΧΟΡΟΣ

Καὶ αὐτὸς δὲν ἐννοεῖ τίποτε ἀπὸ τὸ πρόσωπόν της;..

ΤΡΟΦΟΣ

Ἐτυχε νὰ λείπῃ ἀπ' ἐδῶ αὐταῖς τῆς ἡμέραις!..

ΧΟΡΟΣ

Καὶ σὺ δὲν τὴν βιάζεις νὰ σοῦ εἰπῇ τί ἔχει, ποῦ παίρνει τὸ λογικόν της ;..

ΤΡΟΦΟΣ

Ἐπροσπάθησα ὅσον ἡμπόρεσα, χωρὶς νὰ κατορθώσω τίποτε, καὶ τώρα ὅμως ἀκόμη προθύμως θὰ προσπαθήσω πάλι γιὰ νὰ ἰδῇς τί κάμνω ἐγὼ διὰ τοὺς κυρίους μου, ὅταν ὑποφέρουν...

"Ελα, κόρη μου !.. ἄς ξεχάσωμε καὶ ἡ δύο ὅ,τι εἶπες καὶ ἡσύχασε... ἄφησε τὴν λύπη σου καὶ τὴν ἐπιμονή σου... Ἐγὼ δὲν θὰ κάμω τίποτε πειὰ ποῦ νὰ σὲ δυσαραεστήσῃ... θὰ σοῦ εἰπῶ μάλιστα κάτι τι ποῦ θὰ σὲ εὐχαριστήσῃ περισσότερο... "Αν ὑποφέρῃς ἀπὸ κανένα κρυφὸ πρᾶγμα, μία γυναίκα εἶνε ἡ καταλληλοτέρα ποῦ ἡμπορεῖς νὰ τὸ εἰπῇς... "Αν ὅμως ἡμποροῦν νὰ τὸ ἀκούσουν τὸ πρᾶγμα καὶ ἄνδρες, εἰπέ το πάλιν γιὰ νὰ φέρωμε τοὺς ἰατρούς !..

Αἶ !.. λοιπὸν γιατί σιωπαίνεις ;.. δὲν πρέπει, κόρη μου, νὰ σιωπαίνῃς... "Ἡ νὰ μὲ μαλώσῃς ἂν 'μιλῶ ἄσχημα, ἢ νὰ παραδεχθῇς τὰ λόγια μου ἂν εἶνε καλά... Μίλησέ μου !.. "Ελα !.. κύτταξέ με...

"Αχ !.. δυστυχισμένη ἐγώ... Βλέπετε, γυναῖκες ;.. ἄδικα κοπιᾶζω... δὲν ἐπροχώρησα οὐδ' ἓνα βῆμα ἀπὸ πρωτῆτερα... Οὐδὲ πρωτῆτερα ἡμποροῦσα νὰ τὴν καταφέρω, οὔτε τώρα ἡμπορῶ !.. "Ακουσε ὅμως τί θὰ σοῦ εἰπῶ καὶ ἂν θέλῃς, γεῖνε περὶ ἀγριεμμένη καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν ἐναντίον μου... "Αν πεθάνῃς, θὰ ἀδικήσῃς τὰ παιδιὰ σου.. γιατί τότε δὲν θὰ γείνουν ποτὲ βασιλεῖς εἰς τὸν τόπον τοῦ πατέρα των.. μὰ τὴν βασίλισσαν τῶν ἱππέων, τὴν Ἀμαζόνα ποῦ

ἐγέννησεν εἰς τὸν Θησέα ἐκεῖνον τὸν νόθον μὲ τὴν εὐγενῇ καρδίᾳ, ποῦ ἔχει μεγαλήτερα δικαιώματα ἀπὸ τὰ παιδιὰ σου.. Τὸν Ἰππόλυτον... τὸν ξέρεις καλά...

ΦΑΙΔΡΑ

Ἄχ!...

ΤΡΟΦΟΣ

Σὲ πειράζει αὐτὸ ποῦ εἶπα;...

ΦΑΙΔΡΑ

Μὲ ἐσκότωσης, παραμάννα!.. γιὰ ὄνομα τῶν θεῶν, μὴ μοῦ 'μιλεῖς περὶ γι' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον..

ΤΡΟΦΟΣ

Βλέπεις;.. ἐνῶ σκέπτεται φρόνιμα, δὲν θέλεις καὶ σὺ νὰ σωθῇς καὶ τὰ παιδιὰ σου νὰ ὠφελήσῃς...

ΦΑΙΔΡΑ

Ἄχ!.. ἀγαπῶ τὰ παιδιὰ μου, μὲ βασανίζει ὅμως ἄλλο κακόν...

ΤΡΟΦΟΣ

Μήπως ἔβαψες τὰ χέρια σου εἰς τὸ αἷμα καὶ σὲ βασανίζει ἡ συνείδησις;..

ΦΑΙΔΡΑ

Ὁ νοῦς μου εἶνε καθαρός, ἡ ψυχὴ μου ὅμως εἶνε ἀκάθαρτος...

ΤΡΟΦΟΣ

Μήπως κανεὶς ἐχθρὸς σὲ κάμνει ἀπὸ μακρὰν νὰ λυπηθῇς;...

ΦΑΙΔΡΑ

"Οχι !... φίλος μὲ καταστρέφει χωρὶς νὰ τὸ θέλω καὶ ἐγὼ καὶ αὐτός !...

ΤΡΟΦΟΣ

Μήπως σοῦ ἔκαμε τίποτε ὁ Θησεύς ;...

ΦΑΙΔΡΑ

Εἴθε νὰ μὴ δώσουν οἱ θεοὶ νὰ τοῦ κάμω ἐγὼ τίποτε...

ΤΡΟΦΟΣ

Τότε τί εἶνε λοιπὸν τὸ κακὸν ποῦ σὲ κάνει νὰ θέλῃς νὰ ἀποθάνῃς...

ΦΑΙΔΡΑ

"Αφησέ με εἰς τὸ σφάλμα μου... ἐσένα δὲν σὲ πειράζω...

ΤΡΟΦΟΣ

Θεληματικά δὲν θὰ τὸ κάμω βέβαια αὐτὸ ποτέ, ἐκτὸς ἂν μ' ἀναγκάσῃς...

ΦΑΙΔΡΑ

'Αλλ' ἄφησέ με σὲ παρακαλῶ... τί κάμνεις ἔτσι κρεμασμένη ἀπὸ τὸ χέρι μου ;...

ΤΡΟΦΟΣ

Δὲν θ' ἀφήσω καὶ τὰ χέρια σου καὶ τὰ γόνατά σου...
Θὰ σὲ παρακαλῶ ὥς ποῦ νὰ μοῦ τὸ εἰπῇς...

ΦΑΙΔΡΑ

Δυστυχία σου, κακομοίρα, ἂν μάθῃς τὸ φοβερὸν αὐτὸ μυστικόν...

ΤΡΟΦΟΣ

Θὰ εἶνε τάχα χειρότερον ἀπὸ τὸ νὰποθάνῃς καὶ νὰ σὲ χάσω ;...

ΦΑΙΔΡΑ

Θὰ μὲ καταστρέψῃς !... ἐν ᾧ τοῦλάχιστον νὰ τὸ κρατῶ
μυστικὸν εἶνε τιμὴ γιὰ 'μένα...

ΤΡΟΦΟΣ

Γιατί λοιπὸν τὸ κρύβεις, ἀφοῦ μάλιστα σὲ παρακαλῶ τό-
σον πολὺ ;...

ΦΑΙΔΡΑ

Τὸ κρύπτω γιατί ἔπειτα ἀπὸ τὰς κακὰς σκέψεις ποῦ μοῦ
ἔρχονται, μὲ τύπτει ἡ συνειδήσις, καὶ σκέπτομαι ὅπως πρέ-
πει νὰ σκέπτομαι!..

ΤΡΟΦΟΣ

Αὐτὸ εἶνε λόγος περισσότερον νὰ τὸ εἰπῇς...

ΦΑΙΔΡΑ

Φύγε γιὰ ὄνομα τῶν θεῶν, ἄφησε τὰ χέρια μου...

ΤΡΟΦΟΣ

"Οχι !...ἀφ' οὐδὲν μοῦ κάνεις ἐκεῖνο ποῦ σὲ παρακαλῶ...

ΦΑΙΔΡΑ

Τότε ἔστω !.. θὰ τὸ κάμω, ἐπειδὴ σέβωμαι τὰ παρακά-
λῃα σου !...

ΤΡΟΦΟΣ

Τότε ἐγὼ σωπαίω καὶ ἀκούω !...

ΦΑΙΔΡΑ

ὦ δυστυχισμένη μητέρα μου, ποῖος ἔρως ἐγέμιτε
τὴν καρδιά σου !...

ΤΡΟΦΟΣ

Θέλεις νὰ εἰπῇς γιὰ τὸν ταῦρο ποῦ ἀγάπησε ;...¹ τί σημαίνει αὐτὸ ποῦ λέγεις ;...

ΦΑΙΔΡΑ

Καὶ σύ, κακότυχη ἀδελφή μου, ποῦ ἔγεινες γυναῖκα τοῦ Διονύσου...²

ΤΡΟΦΟΣ

Τί ἔπαθες, παιδί μου, καὶ κακολογεῖς τοὺς συγγενεῖς σου;

ΦΑΙΔΡΑ

Τρίτη ἀπὸ σᾶς χάνομαι τώρα καὶ ἔγω...

ΤΡΟΦΟΣ

Μὲ φοβίζεις... δὲν ἐννοῶ ὅμως τίποτε ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια...

ΦΑΙΔΡΑ

Ἀπὸ τὸ ἴδιον πρᾶγμα ὑποφέρω καὶ ἐγὼ τόσον καιρὸ τώρα...

ΤΡΟΦΟΣ

Δὲν ἐννοῶ τίποτε...

ΦΑΙΔΡΑ

"Αχ!.. πῶς νὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἔλεγες ἐσύ, ὅ,τι πρέπει νὰ εἰπῶ ἐγώ...

1) Πασιφάη, μήτηρ τῆς Φαίδρας καὶ σύζυγος τοῦ Μίνως βασιλέως τῆς Κρήτης, τὴν ὁποίαν ἡ Ἀφροδίτη πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ πατρὸς τῆς Ἥλιου, ὅστις ἐπρόδωσε τοὺς ἔρωτάς τῆς μετὰ τοῦ Ἄρεως, ἔκαμε νὰ ἐρωτευθῇ ἓνα ταῦρον.

2) Ἀριάδνη ἡ ἐγκαταλειφθεῖσα ἐρωμένη τοῦ Θησέως, τὴν ὁποίαν ἡγάπησεν ὁ Διόνυσος.

ΤΡΟΦΟΣ

Ἄλλὰ δὲν εἶμαι μάντις, παιδί μου, νὰ ἐννοήσω...

ΦΑΙΔΡΑ

Τί εἶνε ἐκεῖνο ποῦ λέγουν οἱ ἄνθρωποι ἔρωτα ;...

ΤΡΟΦΟΣ

Τὸ γλυκύτερον καὶ τὸ λυπηρότερον πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον...

ΦΑΙΔΡΑ

Ἐγὼ ἔχω μόνον τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο : τὴν λύπην...

ΤΡΟΦΟΣ

Τί λές !.. εἶσαι ἐρωτευμένη, κόρη μου ;.. καὶ μὲ ποιόν ;.

ΦΑΙΔΡΑ

Μὲ ἐκεῖνον... Τὸν υἱὸν τῆς Ἀμαζόνης...

ΤΡΟΦΟΣ

Τὸν Ἰππόλυτον ;...

ΦΑΙΔΡΑ

Ἄχ !.. ἐσὺ τὸ εἶπες !.. δὲν τὸ εἶπα ἐγώ...

ΤΡΟΦΟΣ

Ἀλλοίμονον !... τί εἶπες, παιδί μου !... Ἐχάθηκα... δὲν εἶνε δυνατόν... δὲν θὰ ὑποφέρω πλέον τὴν ζωὴ... μοῦ ἔγεινε μισητὴ... δὲν ἤμπορῶ περὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς... Θὰ γκρεμίσω τὸ σῶμά μου, θὰ σκοτωθῶ, θὰ ἀφήσω αὐτὴν τὴν ζωὴν... Χαίρετε, γυναῖκες... μὴ μὲ λογαριάζετε περὶ... Ἔτσι ἄθελα καὶ οἱ φρόνιμοι ἀκόμη γυρίζουν

εἰς τὸ κακόν... Ἡ Ἀφροδίτη δὲν εἶνε μόνον θεός, ἀλλὰ, ἂν εἶνε δυνατόν καῖτι περισσότερον ἀκόμη, γὰρ νὰ καταστρέψῃ καὶ ἐμὲ καὶ αὐτήν, καὶ ὅλον τὸ σπίτι της !...

ΧΟΡΟΣ

"Ακουστες ;... ἄκουστες, τὰ ἀνήκουστα, τὰ θλιβερά πάθη τῆς βασιλίσσης ;... Καλλίτερα νὰ χαθῶ παρὰ νὰ φθάσω σὲ τέτοιαν κατάστασιν !.. Ἀλλοίμονον !.. ἀλλοίμονόν μου.. δυστυχισμένη, τί ἔπαθες.. ὦ ἀνθρώπινα βάσανα !.. ἐχάθηκες, ἐφανέρωσες τὰ δυστυχήματά σου !.. Τί σὲ περιμένει ἄρά γε τώρα ;... Καῖτι βέβαια νέον θὰ γείνη μέσα εἰς τὰ ἀνάκτορα !.. Δὲν εἶνε τώρα περὶ δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ κανεὶς ποῦ θὰ ξεσπάσῃ ἡ ὀργὴ τῆς Ἀφροδίτης... Δυστυχισμένη κόρη τῆς Κρήτης !...

ΠΑΙΔΡΑ

Τροιζήνιαι γυναῖκες, ποῦ κατοικεῖτε τὴν ἄκρην αὐτὴν τῆς Πελοποννήσου, πολλαῖς φοραῖς τὴν νύκτα ἄλλοτε ἐσκέφθηκα πῶς ἐχάλασε ἔτσι ἡ ζωὴ... Πάντοτε εἶχα τὴν γνώμην ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν κάμνουν ποτὲ ἀπὸ φυσικὴν κλίσιν τὸ κακόν... Οἱ περισσότεροι ἔχουν ὀρθὴν κρίσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὅλοι δὲν κάμνομεν πάντοτε ὅσα ἠξεύρομεν ὅτι εἶνε καλὰ, ἄλλος ἀπὸ ὀκνηρίαν, καὶ ἄλλος ἐπειδὴ προτιμᾷ νὰ κάμῃ ἐκεῖνο ποῦ τὸν εὐχαριστεῖ... Καὶ ὑπάρχουν πράγματα εὐχάριστα εἰς τὴν ζωὴν... Πρῶτον ἡ ἀργία, ἐλάττωμα ὁμολογουμένως πολὺ εὐχάριστον.. Ἐπειτα ἡ συναναστροφή μὲ τοὺς ἄλλους, ποῦ τρώγει πολὺν καιρόν... Τέλος ἡ ἐντροπή, ἡ ὁποία εἶνε δύο εἰδῶν...

Μία καλὴ καὶ τιμητικὴ, καὶ ἄλλη καταστρεπτικὴ διὰ τὰς οἰκογενείας !.. Ἄν ἤμποροῦσε ὅμως κανεὶς νὰ διακρίνῃ

καλὰ τὴν μίαν ἀπὸ τὴν ἄλλην, δὲν θὰ εἶχαν, βλέπετε, καὶ αἱ δύο τὸ ἴδιον ὄνομα...

"Ετσι ἀφοῦ ἔκαμα αὐτὰς τὰς σκέψεις βλέπω τώρα ὅτι δὲν ὑπάρχει κανὲν μέσον ποῦ νὰ μὲ κάμῃ ν' ἀλλάξω γνώμην, καὶ θὰ σᾶς εἰπῶ γιατί.... 'Αφ' οὗ ἐνόησα ὅτι εἶμαι ἐρωτευμένη, ἐσκέφθηκα πῶς νὰ περάσω τὸ πάθος μου ὅσον τὸ δυνατὸν ὑπομονητικώτερα... Γί' αὐτὸ δὲν εἶπα εἰς κανένα τίποτε, καὶ ἔκρυψα τὰ αἰσθήματά μου!.. Ἡ γλῶσσα, βλέπετε. δὲν ἔχει πίστιν!.. ἤξεύρει νὰ δίδῃ συμβουλὰς εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ ἡ ἰδία παθαίνει ἓνα σωρὸν κακὰ!.. Κατόπιν ἀπεφάσισα νὰ ἀντισταθῶ εἰς τὸ πάθος μου καὶ νὰ τὸ νικήσω μὲ τὴν σωφροσύνην, ἐπειδὴ ὅμως μὲ ὅλα αὐτὰ δὲν κατάρθωνα τίποτε, ἐσκέφθηκα ὅτι τὸ καλλίτερον ἦτο νὰ ἀποθάνω!.. Κανείς, ὑποθέτω, δὲν ἤμπορεῖ νὰ μὲ κατηγορήσῃ δι' αὐτό!.. Ἐμένα οὔτε ὅταν κάμνω τὸ καλὸν μ' ἀρέσει νὰ κρύπτωμαι, οὔτε ὅταν κάμνω τὸ κακὸν θέλω νὰ τὸ ἤξεύρουν πολλοί... Ἐπειτα ἤξευρα καλὰ, ὅτι τὸ αἶσθημά μου αὐτὸ ἦτο ἄτιμον, καὶ ἐκτὸς τούτου ὅτι ἤμουν γυναίκα, καὶ κάθε γυναίκα εἶνε εἰς ὅλους μισητή... Εἶθε νὰ ἐφοφοῦσε σὰν σκυλλί, κακὴ κακῶς ἐκείνη, ποῦ πρώτη ἠπάτησε τὸν ἄνδρα της!.. καὶ τὸ κακὸν αὐτὸ ἤρχισεν εἰς τὰς γυναῖκας ἀπὸ τὰς καλὰς οἰκογενείας, ὅταν δὲ τὸ αἰσχρὸν φαίνεται καλὸν εἰς τοὺς μεγάλους, πολὺ περισσότερον βέβαια θὰ φανῇ εἰς τοὺς μικροὺς!..

Ἡ ψυχὴ μου μισεῖ ἀπὸ τὰ βάθη της τὰς γυναῖκας ἐκεῖνας ποῦ εἶνε φρόνιμοι μὲ τὰ λόγια, καὶ εἰς τὰ κρυφὰ τοῖς μούν ὅλα τὰ κακὰ!... Πῶς βλέπουν αἱ γυναῖκες αὐταί, Δέποινα θαλασσινὴ Ἀφροδίτη, τὰ πρόσωπα τῶν ἀνδρῶν των;.. πῶς δὲν φοβοῦνται τὴν νύκτα, ποῦ τὴν ἔχουν βοηθὸν εἰς τὰς

πράξεις των;... πῶς δὲν φοβοῦνται μήπως οἱ τοῖχοι τῶν σπιτιῶν των μιλήσουν;... Γι' αὐτὸ θέλω ν' ἀποθάνω, καλαῖς μου! γιὰ νὰ μὴν ἀτιμάσω τὸν ἄνδρά μου καὶ τὰ παιδιὰ μου, γιὰ νὰ ἤμποροῦν νὰ κατοικοῦν ὑπερήφανοι καὶ εὐτυχισμένοι μὲ τὸ μέτωπον ὑψηλὰ εἰς τὰς ἐνδόξους Ἀθήνας καὶ νὰ ἔχουν τιμὴν των τὴν μητέρα των...

Μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ὁ τολμηρότερος ἄνδρας αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν του ταπεινωμένον καὶ ἐξευτελισμένον, ὅταν ἔχῃ νὰ ἐντρέπεται διὰ τὴν ἀτιμίαν τῶν γονέων του...

Πολὺ προτιμότερον καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν ζωὴν εἶνε νὰ ἔχῃ κανεὶς φήμην ἀνθρώπου ἐναρέτου καὶ ἐντίμου.... Ὁ καιρὸς φανερώνει τοὺς κακοὺς, ὅπως ὁ καθρέπτης δείχνει καθαρά τὴν μορφήν δροσεροῦ νεανικοῦ προσώπου!... Οἱ θεοὶ νὰ δώσουν νὰ μὴ γείνω ποτὲ τέτοια ἐγώ!...

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλοίμονον, ἀλλοίμονον!... τί καλὸν πράγμα ποῦ εἶνε ἡ σωφροσύνη!... τί τιμὴν φέρνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους!...

ΤΡΟΦΟΣ

Κυρία μου, πρωτῆτερα ἢ συμφορὰ σου μ' ἔκαμε νὰ τρομάξω φοβερά, τώρα ὅμως ἐννοῶ ὅτι εἶμαι ἀνόητη... Εἰς τοὺς ἀνθρώπους, βλέπεις, αἱ δεύτεραι σκέψεις εἶνε πάντοτε φρονιμώτεραι!... Λοιπὸν νομίζω ὅτι δὲν ἔπαθες τίποτε ἀσυνήθιστον ἢ περίεργον!... Κάποια θεὰ σὲ ὠργίσθη καὶ ἐρωτεύθηκες...

Αἶ! τί παράξενον εἶνε σ' αὐτό;.. ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὸ παθαίνουν... Τὸ κάτω κάτω δὲν θὰ ἀποθάνωμεν... Ἀλλοίμονον σ' ὅσους ἀγαποῦν καὶ σ' ὅσους θ' ἀγαπήσουν, ἂν ἔπρεπε νὰ πληρώνουν μὲ τὴν ζωὴ των τὴν ἀγάπη των...

Ἡ Ἀφροδίτη εἶνε ἀνίκητη, ὅταν ἔρχεται μὲ ὅλην τὴν δύναμίν της, ὅποιος ὁμῶς δὲν τῆς ἀντιστέκεται, τὸν μεταχειρίζεται μὲ εὐμένειαν, καὶ μόνον ἂν εὖρη κανένα ἀλαζόνα καὶ ὑπερήφανον τὸν ἐξευτελίζει μὲ κάθε τρόπον.

Ὅλα εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτην ἐγεννήθησαν... Αὕτη εἶνε εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐμπνέει τὸν ἔρωτα, εἰς τὸν ὅποιον ὅλοι χρεωστοῦμεν τὴν ὑπαρξίν μας...

Ὅσοι ἔχουν τὰ βιβλία τῶν παλαιῶν καὶ ὅσοι γράφουν, ἠξεύρουν πῶς καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ζεὺς ἐρωτεύθηκεν ἄλλοτε τὴν Σεμέλην καὶ πῶς ἡ λαμπρόφωτη Ἡὼς ἄρπαξεν ἄλλοτε τὸν Κέφαλον καὶ τὸν ἔκαμε θεόν... Καὶ αὐτοὶ δὲν ἀντεστάθησαν εἰς τὸ πάθος ποῦ τοὺς ἐκυρίευσε, καὶ ὁμῶς μένουν εἰς τὸν οὐρανὸν μαζί μὲ τοὺς ἄλλους θεούς !...

Δὲν βλέπω λοιπὸν γιατί νάντισταθῆς ἐσύ... Θὰ ἔπρεπε τότε ὁ πατέρας σου νὰ σὲ φέρῃ ἀλλοιῶς εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ εἶνε ἄλλοι θεοί, γιὰ νὰ μὴ παραδέχεται τοὺς νόμους ποῦ μᾶς κυβερνοῦν ὅλους... Πόσοι φρόνιμοι ἄνδρες βλέπουν τὰς γυναῖκάς των νὰ σφάλλουν καὶ προσποιοῦνται πῶς δὲν βλέπουν, καὶ πόσοι πατέρες δὲν βοηθοῦν τὰ παιδιὰ των ποῦ παρεκτρέπονται.... Οἱ φρόνιμοι πρέπει νὰ σκεπάζουν τὰ σφάλματα τῆς οἰκογενείας των οὐδὲ πρέπει οἱ ἄνθρωποι νὰ ζητοῦν πάρα πολλὰ ἀπὸ τὴν ζωὴν !... Ἀφ' οὗ οὔτε ἓνα σπίτι ἐτοιμόρροπον ἡμπορεῖ κανεὶς καλὰ-καλὰ νὰ διορθώσῃ, πῶς ἐσύ νομίζεις ὅτι ἡμπορεῖς νὰ ξεφύγῃς τὴν κακοτυχίαν ποῦ σοῦ ἔλαχε ;...

Φυσικά, ἂν ἡ ἀρετὴ εἶνε πειρὸ δυνατὴ εἰς τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ τὴν κακίαν, μολονότι εἶσαι ἄνθρωπος θνητός, ἡμπορεῖς νὰ τὸ κατορθώσῃς !.. Ἀφησε ὁμῶς, καλὴ μου κόρη, τῆς κακαῖς

ιδέαις καὶ μὴ εἶσαι περὶ τόσο ὑπερήφανη!.. ἀλαζονεία καὶ ὑπερηφάνεια εἶνε νὰ θέλῃ κανεὶς νὰ γείνη μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς θεοὺς!.. Ἐχε θάρρος εἰς τὸν ἔρωτά σου!.. Κάποιου θεοῦ εἶνε θέλημα καὶ κύτταξε πῶς νὰ λυτρωθῇς ἀπὸ τὸ κακὸν αὐτό... Εἶνε πολλὰ μάγια καὶ ξόρκια γι' αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ κάτι θὰ εὐροῦμε νὰ σὲ ἱατρεύσῃ... Οἱ ἄνδρες πολὺ ἄργα θὰ εὕρισκαν τὰ πράγματα, ἂν δὲν εἴμαστε ἐμεῖς ἡ γυναῖκες ἑφευρετικάις...

ΧΟΡΟΣ

Ἡ γερόντισσα βασίλισσά μου λέγει πράγματα ἀνακομφιστικά διὰ τὸν πόνο σου, ἐγὼ ὅμως προτιμῶ ἀκόμη ὅ,τι εἶπες ἐσύ... Ἡ γνώμη μου ὅμως αὕτῃ δὲν εἶνε βέβαια γιὰ σένα τόσον εὐχάριστη, ὅσον τὰ λόγια τῆς παραμάννας...

ΦΑΙΔΡΑ

Αὐτὰ τὰ λόγια, τὰ πολὺ εὐχάριστα, καταστρέφουν οἰκογενείας καὶ μεγάλας πόλεις!.. Δὲν πρέπει κανεὶς νὰ ἀκούῃ ὅ,τι τὸν εὐχαριστεῖ, ἀλλ' ὅ,τι παρακινεῖ εἰς τὴν τιμὴν!..

ΤΡΟΦΟΣ

Τί κάθεσαι καὶ λές, κόρη μου, μεγάλη λόγια!.. δὲν χρειάζεσαι τώρα μεγάλη λόγια, ἀλλὰ τὸν Ἰππόλυτον.. πρέπει νὰ τοῦ εἰποῦμε ὅλην τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ ἰδοῦμε τί σκέπτεται καὶ αὐτός!.. Ἄν δὲν ὑπέφερες τόσον πολὺ, καὶ ἂν δὲν ἤτουν τόσον θερμὴ γυναῖκα δὲν θὰ σὲ παρακινούσα ποτὲ ἐγὼ γιὰ τέτοια πράγματα... ἐρωτικάς διασκεδάσεις... Τώρα ὅμως ὁ κίνδυνος εἶνε μέγας καὶ πρόκειται νὰ σώσω τὴν ζωὴ σου... Γι' αὐτὸ δὲν ἡμπορεῖ νὰ μοῦ εἰπῇ τίποτε κανεὶς!..

ΦΑΙΔΡΑ

Τί φρικτὰ πράγματα, εἶπες, παραμάννα!.. κλείσε ἄμέσως τὸ στόμα σου καὶ μὴ ξαναειπῆς τέτοια ἀνάξια λόγια...

ΤΡΟΦΟΣ

Ἴσως εἶνε ἀνάξια γιὰ τὴν υἱείαν σου, ὅμως εἶνε συμφερώτερα ἀπὸ τὰ σωστὰ ποῦ εἶπες ἐσύ... Καλλίτερα τὸ πρᾶγμα ποῦ ἤμπορεῖ νὰ σὲ σώσῃ, παρὰ τὸ ὄνομα ποῦ θὰ σὲ κάμῃ νὰ 'ποθάνῃς μὲ ὑπερηφάνειαν...

ΦΑΙΔΡΑ

Μὴ εἰπῆς γιὰ ὄνομα τῶν θεῶν περισσότερα... Ὅσα λέγεις ἤμποροῦν νὰ εἶνε εὐχάριστα, ἀλλὰ εἶνε αἰσχρά!.. Ἀληθεια! ἐγὼ ὑποδουλώθηκα εἰς τὸν ἔρωτα, ἂν ἐξακολουθῆς ὅμως σὺ νὰ μοῦ παριστάνῃς τὸ κακὸν γιὰ καλόν, θὰ καταστραφῶ ἀκριβῶς ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ ἀποφεύγω...

ΤΡΟΦΟΣ

Ἄν νομίζῃς ἔτσι, ἀλλάσσει!.. ἂν ὅμως τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀλλοιῶς, ἄκουσέ με!.. αὐτὸ εἶνε τὸ δεύτερον ποῦ θὰ σοῦ προτείνω... Ἐχὼ εἰς τὸ σπίτι—τώρα μόλις μοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν—φάρμακα ποῦ ἐξορκίζουν τὸν ἔρωτα καὶ ποῦ θὰ σὲ γιαιτρέψουν χωρὶς νὰ σὲ βλάβουν καὶ χωρὶς νὰ κάμῃς τίποτε κακόν!.. φθάνει μόνον νὰ μὴ φανῇς δειλή... Πρέπει ὅμως πρῶτα-πρῶτα νὰ εὐρώμεν ἀπ' αὐτὸν ποῦ ἀγαπᾷς κάτι, κανένα λόγον ἢ κανένα κομμάτι ἀπὸ τὰ ροῦχά του, γιὰ νὰ γείνουν μιὰ ἢ δύο ἀγάπαις...

ΦΑΙΔΡΑ

Καὶ τί φάρμακον εἶνε αὐτό ;.. ἐξωτερικὸν ἢ ἐσωτερικόν;..

ΤΡΟΦΟΣ

Δὲν ἤξεύρω !.. ἐσὺ κύτταζε ὠφέλειαν νὰ ἰδῇς καὶ μὴ
ζητεῖς πληροφορίας !...

ΦΑΙΔΡΑ

Φοβοῦμαι ὅτι δὲν ἤξεύρεις ἐσὺ ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα...

ΤΡΟΦΟΣ

Καὶ σὺ ἔτσι ποῦ κάνεις ὅλα θὰ τὰ φοβῇσαι... ἀλλὰ εἰπέ
μου τί φοβεῖσαι ;...

ΦΑΙΔΡΑ

Φοβοῦμαι μήπως εἰπῇς τίποτε εἰς τὸν Ἰππόλυτον...

ΤΡΟΦΟΣ

Μεῖνε ἥσυχη, κόρη μου, καὶ ἐγὼ θὰ κάμω ὅλα καθὼς
πρέπει !... Σὺ μόνον, δέσποινα, θαλασσινὴ Ἀφροδίτῃ, βοή-
θητέ με !.. καὶ ὅσον γιὰ τὰ ἄλλα, ἀρκεῖ νὰ τὰ εἰπῶ ἐγὼ
ὅπως ἤξεύρω μέσα εἰς τοὺς φίλους μας...

(Ἐξέρχεται)

ΧΟΡΟΣ

"Ερως !.. ἔρως, ποῦ στάζεις ἀπὸ τὰ μάτια τὸν πόθον καὶ
χύνεις γλυκεῖαν συγκίνησιν εἰς τὰς ψυχὰς ποῦ μπαίνεις, μὴν
ἔλθῃς ποτὲ καὶ εἰς ἐμένα ὑπερβολικὸς ἢ βλαπτικὸς, ἐπειδὴ
οὔτε ἡ δύναμις τῆς φωτιᾶς καὶ τῶν ἀστρῶν εἶνε δυνατώτερη
ἀπὸ τὸ βέλος τῆς Ἀφροδίτης, ποῦ τοξεύει ὁ "Ερως, τὸ παιδί
τοῦ Διός !... "Αδίκῃ ἡ Ἑλλάς θυσιάζει πάντοτε ἑκατόμβας
ἀπὸ Ταύρους εἰς τὸν Ὀλύμπιον Δία, κοντὰ εἰς τὰς ὀχθὰς τοῦ
Ἀλφειοῦ καὶ εἰς τὸν Φοῖβον Ἀπόλλωνα εἰς τὸ ἱερὸν τῶν
Δελφῶν, ἐν ὅσῳ δὲν τιμῶμεν τὸν Ἑρωτα τὸν κυρίαρχον ὅλων,
ποῦ κρατεῖ τὰ κλειδιά τῶν χαρμοσύνων θαλάμων τῆς Ἀφρο-

δίτης, ποῦ ὅταν ἔλθῃ, φέρνει εἰς τοὺς θνητοὺς κάθε καταστροφὴν καὶ κάθε συμφορὰν !..

Εἰς τὴν Οἰχαλίαν μίαν φορὰν, ἡ Ἀφροδίτη ἐχώρισε τὴν Ἰόλην, νέαν καὶ ἀγνὴν παρθένον, ἀπὸ τὸ σπίτι της, τὴν ἔκαμε νὰ τρέχῃ φρενήρης ὥσάν Μαινὰς τοῦ Ἄδου καὶ τὴν ὑπάνδρευσε μὲ τὸν υἱὸν τῆς Ἀλκμήνης μέσα σὲ αἵματα, φλόγας καὶ καταστροφὴν !.. Ἡ δυστυχισμένη !.. ὠραίους γάμους ἔκαμε μὰ τὴν ἀλήθεια !.. Αὐτὴ πάλιν ἐσκότωσε ἄλλοτε μὲ πυρωμένον κεραυνὸν τὴν μητέρα τοῦ Διογενοῦς Βάχχου, ποῦ γιὰ τὴν κακὴν της μοῖραν ἔπεσεν εἰς αὐτὸν τὸν ἔρωτά !.. ὦ ἱερὸν τεῖχος τῶν Θεῶν, ὦ πηγὴ τῆς Δίρκης, εἰπέτε μας σεῖς, πῶς ἔρχεται ἡ Ἀφροδίτη ;.. Σὰν μέλισσα πετᾷ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ δηλητηριάζει ὅτι τύχη ἐμπρὸς της...

ΦΑΙΔΡΑ

Σωπᾶστε, γυναῖκες... ἐχάθηκα !

ΧΟΡΟΣ

Τί φοβερὸν συμβαίνει, Φαίδρα, μέσα εἰς τὰ ἀνάκτορά σου;

ΦΑΙΔΡΑ

Μὴ ὁμιλεῖτε, ν' ἀκούσω...

ΧΟΡΟΣ

Σωπαίνομεν !.. ἀλλ' ἡ ἀρχὴ αὐτὴ μὲ φοβίζει...

ΦΑΙΔΡΑ

Ἀλλοίμονόν μου !.. ἀλλοίμονόν μου τί ἔπαθα ἡ τρισδυστυχισμένη !..

ΧΟΡΟΣ

Τί λές ;... τί σημαίνουν σὺτὰ τὰ λόγια ;.... Ἀκουσες τίποτε ποῦ σὲ φοβίζει ;

ΦΑΙΔΡΑ

Ἐχάθηκα!... ἐλᾶτε κοντὰ εἰς τὴν θύραν καὶ ἀκοῦστε τί
ταραχὴ γίνεται μέσα σ' τὰ Ἀνάκτορα...

ΧΟΡΟΣ

Ὅχι! μεῖνε σὺ στὴν θύρα... ἐσένα ἐνδιαφέρει περισσότε-
ρον ὅ,τι ἀκούγεται ἀπὸ μέσα... Εἰπέ μου μόνον τί δυστύχημα
συνέβη...

ΦΑΙΔΡΑ

Φωνάζει ὁ Ἰππόλυτος, ὁ υἱὸς τῆς Ἀμαζόνος καὶ ὑβρί-
ζει φρικτὰ τὴν παραμάνναν μου...

ΧΟΡΟΣ

Ἀκούω τῆς φωναῖς, δὲν ἤμπορῶ ὅμως νὰ καταλάβω κα-
θαρά... Ἐσὺ ἀκοῦς καλλίτερα...

ΦΑΙΔΡΑ

Ἀκούω καθαρά ὅτι τὴν ὑβρίζει προδότιδα τῆς τιμῆς τοῦ
κυρίου της καὶ ἄτιμον προαγωγόν...

ΧΟΡΟΣ

ὦ δυστυχία μου... ἐπροδόθηκες, κακομοίρα!.. Τί νὰ σὲ
συμβουλευίσω τώρα;.. ὅλα ἐφανερώθηκαν καὶ καταστρέφεται...

ΦΑΙΔΡΑ

Ἀχ! Ἀλλοίμονον!...

ΧΟΡΟΣ

Σ' ἐπρόδωσαν οἱ φίλοι σου...

ΦΑΙΔΡΑ

Δὲν μ' ἐπρόδωσε ἀπὸ κακὴν πρόθεσιν... ἀπὸ ἀγάπην μου

τοῦ εἶπε τί ὑποφέρω καὶ μὲ κατέστρεψε!... Τὸ σφάλμα της εἶνε ὅτι προσεπάθησε νὰ μὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὸ πάθος μου μὲ αἰσχροῦ μέσα!..

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τώρα τί θὰ κάμῃς;... τί σκέπτεσαι μὲ αὐτὴν τὴν φοβεράν συμφορὰν ποῦ ἔπαθες;...

ΦΑΙΔΡΑ

Μίαν θεραπείαν μόνον βλέπω... Νὰ ἀποθάνω!..., καὶ ὅσον τὸ δυνατόν γρηγορώτερα...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

(Εἰσερχόμενος μετὰ τῆς τροφῆς)

ὦ μητέρα γῆ!.. ὦ φῶς τοῦ Ἡλίου... τί ἀνήκουστα λόγια ἀκούσατε!..

ΤΡΟΦΟΣ

"Αχ!.. σώπατε.. σώπασε, παιδάκι μου, μὴν ἀκούτῃ κανεῖς...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Νὰ σωπάσω ποῦ ἄκουσα τέτοια φρικτὰ πράγματα;...

ΤΡΟΦΟΣ

Σώπατε!.. φιλῶ τὰ ἄσπρα χεράκια σου...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Μακρὰ τὰ χέρια σου!.. μὴ μὲ ἐγγίσῃς...

ΤΡΟΦΟΣ

Ν' ἀγκαλιάσω τὰ γόνατά σου, μὴ μὲ καταστρέψῃς...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Καὶ τί φοβεῖσαι, ἄφοῦ, καθὼς λέγεις, δὲν εἶπες τίποτε κακόν ;...

ΤΡΟΦΟΣ

Ὅ,τι σοῦ εἶπα, παιδάκι μου, δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀκούσουν ἄλλοι...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Τὰ καλὰ πράγματα καλλίτερα νὰ τὰ ἀκούουν ὅτον τὸ δυνατὸν περισσότεροι...

ΤΡΟΦΟΣ

Παιδί μου, ἐνθυμήσου τοὺς ὅρκους σου...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἡ γλῶσσα ὠρκίσθηκε, ὅχι ὅμως καὶ ὁ νοῦς !...

ΤΡΟΦΟΣ

Συλλογίσου τί θὰ κάμης !.. θέλεις νὰ καταστρέψης τοὺς φίλους σου ;...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Δὲν τὸ παραδέχομαι αὐτό !.. Κανεὶς ἄδικος δὲν εἶνε φίλος μου...

ΤΡΟΦΟΣ

Συγχώρησέ με, παιδί μου, φυσικὸν εἶνε ὁ ἄνθρωπος νὰ σφάλῃ...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

ὦ Ζεῦ, γιατί ἔφερες εἰς τὸ φῶς γιὰ τὸ κακὸν τῶν ἀνθρώπων τὰς γυναῖκας, τὸ κίβδηλον αὐτὸ πρᾶγμα ;.. Ἄν ᾔθε-

λεις νὰ γεννῶνται ἄνθρωποι, δὲν ἔπρεπε νὰ κάμῃς νὰ γίνωνται ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ νὰ κατοικοῦν οἱ ἄνδρες μόνοι των καὶ ὅταν θέλουν, νὰ ἔρχωνται εἰς τοὺς ναοὺς, νὰ ἀφιερώνουν χρυσὸν ἢ σιδήρον ἢ χαλκὸν καὶ νὰ ἀγοράζουν παιδιὰ ἀναλόγως τῆς ἀξίας τοῦ ἀφιερώματος... Τώρα ἀφανίζομεν μὲ τὴν πανδρεῖα τὴν εὐτυχίαν τοῦ σπιτιοῦ μας... Καὶ ἀπὸ ἄλλο ὅμως κάτι, φαίνεται τί ὀλέθριον πρᾶγμα εἶνε ἡ γυναῖκα... Ἀπὸ τὸ ὅτι, ὁ μὲν πατέρας ποῦ τὴν ἐγέννησε καὶ τὴν ἀνέθρεψε, δίδει καὶ προῖκα ἀκόμη διὰ νὰ τὴν ξεφορτωθῇ, ἐκεῖνος δὲ ὁ δυστυχισμένος ποῦ πάρῃ εἰς τὸ σπίτι του αὐτὸ τὸ βλαβερὸν φυτόν, εὐχαριστεῖται νὰ τὴν στολίζῃ μὲ ὠραῖα στολίσματα καὶ μὲ πέπλους καὶ καταστρέφεται διὰ τὸ ἐλεεινὸν αὐτὸ ἀντικείμενον... Καὶ ὅποιος μὲν συγγενεύει μὲ καλοὺς πενθεροὺς, ὑποφέρει ἐξ ἀνάγκης τὴν κακότροπον γυναῖκά του, ὅποιος δὲ πάλιν πάρῃ καλὴν γυναῖκα, ἀλλὰ τύχῃ κακοὺς πενθεροὺς, προσπαθεῖ νὰ κρύψῃ μὲ φαινομενικὴν εὐτυχίαν ὅτι ὑποφέρει... Τὸ καλλίτερον ἀπ' ὅλα εἶνε νὰ ἔχῃ κανεὶς γυναῖκα βλᾶκα καὶ κουτὴν, διότι ἐκεῖνο ποῦ προπάντων μισῶ εἶνε ἡ σοφὴ γυναῖκα !... Εἴθε νὰ μὴ μοῦ μέλῃ νὰ ἰδῶ ποτὲ εἰς τὸ σπίτι μου, γυναῖκα ποῦ νὰ ἡξεύρῃ περισσότερα ἀπ' ὅ,τι πρέπει εἰς μίαν γυναῖκα.. διότι ἡ Ἀφροδίτῃ ἐμπνέει ἀκόμη περισσοτέρας πονηρίας εἰς τὰς σοφὰς ἀπὸ τὰς ἄλλας, ἐνῶ ἡ κουτὴ γυναῖκα εἶνε φρονιμωτέρα ἐξ ἀνάγκης ἀπὸ τὴν βλακεῖαν τῆς !.. Προπάντων ὅμως δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν κοντὰ εἰς τὰς γυναῖκας ὑπηρετρίας, ἀλλ' ἂν ἦτο δυνατόν ζῶα ἄφωνα, ποῦ νὰ μὴ ἡμποροῦν οὔτε νὰ τοὺς λέγουν οὔτε νὰ ἀκούουν τίποτε !.. Τώρα ὅμως αἱ ὁ εστραμμέναι γυναῖκες ἐτοιμάζουν μέσα εἰς τὸ σπίτι τὰ αἰσχρὰ σχέδιά των, καὶ ἔπειτα πηγαίνουν ἔξω αἱ ὑπηρέτριαι, ἀπεσταλμέναι νὰ τὰ

πραγματοποιήσουν... Ἔτσι καὶ σύ, διεφθαρμένη, ἦλθες νὰ μοῦ εἰπῇς γιὰ τὴν ἱεράν τιμὴν τοῦ πατέρα μου, ποῦ πρέπει νὰ βρέξω μὲ νερόν τὰ αὐτιά μου, νὰ καθαρισθῶ ἀπὸ τὸ ἄκουσμα... πῶς εἶνε δυνατόν ὅμως νὰ κάμω ἐγὼ τέτοιον ἔγκλημα, ποῦ νομίζω ὅτι δὲν εἶμαι ἀγνὸς καὶ ἐπειδὴ τὸ ἄκουσα ἀκόμη ;.. Γνώριζε καλά, κακομοίρα, ὅτι μόνον ἡ εὐλάβειά μου σὲ σώζει !.. ἐπειδὴ, ἂν δὲν ἐδενόμην ἀνύποπτος μὲ ὄρκον εἰς τοὺς θεούς, τίποτε δὲν θὰ μὲ ἐμπόδιζε νὰ τὸ εἰπῶ ἀμέσως εἰς τὸν πατέρα μου !...

Καὶ τώρα, ἐνόσω ὁ Θησεὺς ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν χώραν, ἐγὼ θὰ μείνω μακριὰ ἀπὸ τὸ σπῖτι καὶ δὲν θὰ εἰπῶ τίποτε σὲ κανένα.. ὅταν ὅμως γυρίσῃ, θὰ ἔλθω νὰ ἰδῶ πῶς θὰ τολμήσετε καὶ σὺ καὶ ἡ κυρία σου νὰ τὸν κυττάξετε εἰς τὰ μάτια !... Νὰ χαθῇτε ἀπ' ἐμπρὸς μου καὶ ἡ δυό σας.. δὲν θὰ χορτάσω ποτὲ τὸ μῖσός μου πρὸς τὰς γυναῖκας καὶ ἄς λέγουν ὅτι ἐγὼ πάντοτε τὰς κατηγορῶ... Ἔτσι κ' ἔτσι πάντοτε διεστραμμέναι εἶνε... Ἡ νὰ τῆς διδάξῃ λοιπὸν κανεὶς νὰ εἶνε σώφρονες, ἢ ἄς μὲ ἀφήτουν νὰ λέγω ἐκεῖνο ποῦ ἠξεύρω !... (Ἐξέρχεται).

ΦΑΙΔΡΑ

Δυστυχισμένη, κακότυχη μοῖρα τῶν γυναικῶν !.. τώρα ποῦ ἀπέτυχα εἰς τὰ σχέδιά μου, μὲ τί λόγους, μὲ τί τρόπον θὰ ἠμπορέσω νὰ ἔβγω ἀπὸ τὴν ἀμηχανίαν ποῦ ἔπεσα ;.. Ἐτιμωρήθηκα !., Ἀλλοίμονον !.. γῆ καὶ φῶς, πῶς θὰ λυτρωθῶ ἀπὸ τὰ δεινά μου ;.. πῶς θὰ κρύψω, καλαῖς μου, τὴν συμφορὰν μου ;., ποῖος θεός, ποῖος ἄνθρωπος θὰ ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ βοηθὸς ἢ συνεργὸς ἐνὸς τέτοιου πράγματος ;... Τὰ δεινά μου ἔφθασαν εἰς τὸ ἀπροχώρητον !.. εἶμαι ἢ πειρὸ κακότυχη ἀπὸ ὅλας τὰς γυναῖκας...

ΧΟΡΟΣ

Ἄλλοίμονον, τετέλεσται, δέσποινά μου... ἐχάθηκες!...
ἢ τέχνη τῆς παραμάννας σου δὲν κατώρθωτε τίποτε...

ΦΑΙΔΡΑ

(πρὸς τὴν εἰσερχομένην Τροφόν)

Ἄχ, τέρας!... διαφθορεὺς ἐκείνων ποῦ σέ ἀγαποῦσαν,
τί μοῦ ἔκαμες!... ὁ πατέρας μου ὁ Ζεὺς νὰ σέ κάψῃ μὲ τὸν
κεραυνόν του... Δὲν σοῦ εἶπα, δὲν σέ ἐπρόλαβα, νὰ κρατήσης
μυστικὴν τὴν δυστυχίαν μου;... Σὺ ὅμως δὲν ἠμπόρεσες νὰ
κρατηθῇς καὶ τώρα θάποθάνω ἀτιμασμένη!...

Τώρα ὅμως πρέπει νὰ σκεφθῶ πάλιν τί πρέπει νὰ γίνῃ,
ἐπειδὴ αὐτός, ἔξω φρενῶν ἐναντίον μου, θὰ εἰπῇ τὸ σφάλμα
μου εἰς τὸν πατέρα του, θὰ τὰ ἐξιστορήσῃ ὅλα εἰς τὸν γέρω-
Πιθέα, καὶ θὰ γεμίσῃ ὅλην τὴν χώραν μὲ τὰς χειροτέρας
διηγήσεις... (πρὸς τὴν τροφόν:) Κακὴν ὥρα νὰ ἔχῃς καὶ σὺ
καὶ ὅσοι ἄλλοι εὐρίσκονται πρόθυμοι νὰ κάμνουν τέτοιας αἰ-
σχρὰς ὑπηρεσίας εἰς τοὺς φίλους των καὶ μάλιστα χωρὶς τὴν
θέλησίν των!....

ΤΡΟΦΟΣ

Κυρία μου, ἔχεις δίκαιον νὰ μὲ μαλώνῃς γιὰ ὅ,τι ἔκαμα,
ἡ λύπη ἐμποδίζει τὴν κρίσι σου!... Ἐχω ὅμως καὶ ἐγὼ με-
ρικὰ νὰ εἰπῶ γιὰ ν' ἀπαντήσω... Σ' ἀνέθρεψα καὶ ἀπὸ τὴν
ἀγάπην ποῦ σοῦ ἔχω, προσπαθοῦσα νὰ εὔρω φάρμακον νὰ σέ
ιατρεύσω... δὲν φταίω ὅμως ἂν ἡῦρα τὰ ἐνάντια ἀπ' ἐκεῖνα
ποῦ ἤθελα... Ἄν ὅμως εἶχα ἐπιτύχει, θὰ ἔλεγες ὅτι εἶμαι
σοφὴ γυναίκα... Οἱ ἄνθρωποι κρίνουν, βλέπεις, μόνον ἀπὸ τὸ
ἀποτέλεσμα...

ΦΑΙΔΡΑ

Βέβαια!... ἀφ' οὗ μὲ κατέστρεψες, πρέπει τώρα νὰ εὐρίσκω καλὰ καὶ ἄξια ὅσα μοῦ ἔκαμες...

ΤΡΟΦΟΣ

"Ἄς εἶνε τώρα!... ἄδικα συζητοῦμεν... εἶνε ἀλήθεια, παιδί μου, πῶς ὅ,τι ἔκαμα ἦταν ἀνόητον, μολαταῦτα ἤμπορεῖς ἀκόμῃ νὰ σωθῇς...

ΦΑΙΔΡΑ

"Ἀφησε τὰ λόγια!... καὶ πρῶτα μὲ ἐσυμβούλευσες καὶ μὲ κατέστρεψες... Φύγε ἀπ' ἐδῶ, καὶ φρόντιζε πλέον μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν σου!.. ἐγὼ ἤξεύρω τί θὰ κάμω... Καὶ σᾶς, εὐγενεῖς κόραι τῆς Τροιζῆνος, ἓνα ἔχω μόνον νὰ σᾶς παρακαλέσω... νὰ κρατήσετε μυστικά ὅσα ἀκούσατε ἐδῶ....

ΧΟΡΟΣ

Ὅρρίζομαι εἰς τὴν κόρην τοῦ Διός, τὴν σεβαστὴν Ἀφροδίτην, νὰ μὴν εἰπῶ εἰς κανένα τίποτε ἀπὸ τὰ δυστυχήματά σου...

ΦΑΙΔΡΑ

Εὐχαριστῶ!... Ὅσον γιὰ μένα τώρα, ὅπως καὶ ἂν ἐσκέφθηκα, μίαν λύσιν ἡῦρα εἰς τὴν συμφορὰν αὐτὴν, ποῦ καὶ εἰς τὰ παιδιὰ μου ἤμπορῶ ν' ἀφήσω ζωὴν ἔντιμον καὶ ἐγὼ νὰ σωθῶ ἀπὸ τὴν κατάστασίν μου!.. Δὲν θὰ ἐντροπιάσω ἐγὼ ποτὲ τὰ πατρικά μου Κρητικά ἀνέκτορα, οὐδὲ γιὰ μίαν τιποτένιαν ζωὴν θ' ἀντικρύσω εἰς τὰ μάτια τὸν Θεσέα...

ΧΟΡΟΣ

Θεοί!... λοιπόν, τί κακὸν ἀθεράπευτον σκέπτεσαι νὰ κάμῃς;

ΦΑΙΔΡΑ

Θ' αὐτοκτονήσω... καὶ θὰ ἰδῶ μὲ ποῖον τρόπον θὰ τὸ κάμω...

ΧΟΡΟΣ

Μὴ τὰ λέγῃς αὐτὰ τὰ λόγια...

ΦΑΙΔΡΑ

Δίδετέ μου ὅσας συμβουλὰς θέλετε... ἐγὼ θὰ λυτρωθῶ σήμερον ἀπὸ τὴν ζωὴν μου καὶ ἔτσι θὰ εὐχαριστήσω τὴν Ἀφροδίτην ποῦ μὲ κατέστρεψε!.. Πεθαίνω ἀπὸ δυστυχισμένον ἔρωτα... ἀλλὰ μὲ τὸν θάνατόν μου θὰ καταστρέψω καὶ ἐκεῖνον, νὰ μὴ ὑπερηφανεύεται διὰ τὸ πάθημά μου.... Ἔτσι θὰ μοιρασθῇ τὸν πόνον μου καὶ θὰ μάθῃ νὰ εἶνε μετριοφρων...

(Ἐξέρχεται)

ΧΟΡΟΣ

Ἄς ἤμουν κάτω ἀπὸ τὰς βαθυτέρας ἐρήμους τῆς γῆς, ἄς μὲ μετεμόρφωνεν ὁ θεὸς εἰς πουλί, νὰ πετάξω εἰς τὸν αἰθέρα ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τὰς ἄκτας τοῦ Ἡριδανοῦ, ὅπου αἱ τρεῖς δυστυχισμέναι κόραι τοῦ κλαίου τὸν Φαέθοντα καὶ στάζουν εἰς τὰ σκοτεινὰ νερὰ δάκρυα ἀπὸ διαφανὲς ἤλεκτρον!..

Νὰ φθάσω εἰς τὴν εὐφορον παραλίαν τῶν μελωδικῶν Ἑσπερίδων, ὅπου ὁ βασιλεὺς τῆς θαλάσσης Ποσειδῶν κλείει πλέον εἰς τοὺς ναύτας τὸν δρόμον τοῦ σκοτεινοῦ πελάγους, εἰς τὰ ἱερὰ ὅρια ὅπου ὁ Ἀτλας κρατεῖ εἰς τοὺς ὠμούς του τὸν οὐρανὸν καὶ ὅπου κοντὰ εἰς τὰ θεμέλια τῶν ἀνακτόρων τοῦ Διὸς ῥέουν αἱ πηγαὶ τῆς ἀμβροσίας, ὅπου τέλος ἡ πλουσία γῆ κάμνει μὲ ἄφθονα δῶρα εὐτυχισμένους τοὺς ἀνθρώπους!..

Ἄχ!... λευκόπτερον Κρητικὸν πλοῖον, ποῦ ἔφερες διὰ μέσου τοῦ κυματοκτυπημένου πελάγους, ἀπὸ τὰ εὐτυχισμένα ἀνάκτορά της τὴν βασίλισσάν μου, διὰ νὰ κάμῃ τὸν πειρὸ καχότυχον ἀπὸ ὅλους τοὺς γάμους... Εἶνε ἀλήθεια ὅμως ὅτι διὰ τὸν γάμον αὐτὸν ποῦ δὲν ἄρεσε διόλου εἰς τοὺς θεούς, ἐφάνησαν κακὰ σημεῖα καὶ εἰς τὴν Κρήτην καὶ εἰς τὰς περιφήμους Ἀθήνας, εἰς τὸν λιμένα τῆς Μουνιχίας ὅπου ἔδесαν τὰ πλεκτὰ παλαμάρια των καὶ ἐβγῆκαν εἰς τὴν γῆν... Ἡ Ἀφροδίτη τὴν κατέστρεψε μὲ ἓνα φρικτὸν ἔρωτα ποῦ τῆς ἔστειλε, καὶ τώρα ἡ κακομοίρα, ἀπηλπισμένη ἀπὸ τὴν φοβερὰν συμφοράν, θὰ κρεμάσῃ σχοινὶ μέσα εἰς τὸ νυμφικὸν δωμάτιον καὶ θὰ τὸ περάσῃ εἰς τὸν ἄσπρον λαιμόν της...

Ἔτσι καὶ ἡ ἄσπλαγχνη θεὰ θὰ ἐξιλεωθῇ καὶ αὐτὴ θὰ ἀφήσῃ κακὸν ὄνομα καὶ θὰ λυτρωθῇ καὶ ἀπὸ τὸν θλιμμένον ἔρωτά της...

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ (ἐπιφαινόμενος)

Αἱ!... αἱ!... τρέξετε ἐδῶ ὅσοι εἴσθε κοντὰ εἰς τὰ ἀνάκτορα.. ἡ κυρία μου.. ἡ γυναίκα τοῦ Θησέως ἐκρεμάσθηκε...

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλοίμονον.. ἀλλοίμονον.. τετέλεσται!.. ἡ βασίλισσα δὲν ὑπάρχει πειρά.. Ἔκαμε αὐτὸ ποῦ ἔλεγε...

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

Δὲν θὰ ἔλθῃ λοιπὸν κανεῖς ;.. δὲν φέρνει κανεῖς ἓνα μαχαῖρι νὰ κόψωμεν τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν λαιμόν ;...

ΠΡΩΤΟΝ ΗΜΙΧΟΡΙΟΝ

Τί λέγετε ;.. νὰ πᾶμε μέσα καὶ νὰ κατεβάσωμεν τὴν βασίλισσαν ἀπὸ τὸ σχοινὶ ;...

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΗΜΙΧΟΡΙΟΝ

Νομίζω ὅτι καλλίτερα εἶνε νὰ μὴ πᾶμε... ἀρκετοὶ ὑπηρετάται εἶνε μέσα !.. Ἐπειτα δὲν εἶνε φρόνιμον νὰ ἀνακατεύεται κανεὶς παντοῦ...

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

Ἐξαπλῶστε τὸ δυστυχισμένον σῶμα... Τί θλιμμένον θέαμα γιὰ τοὺς κυρίους μου !...

ΧΟΡΟΣ

Ἐξεψύχησε, φαίνεται, ἡ δυστυχισμένη ὅπως ἀκούω..... ἐξαπλώνουν τώρα τὸ πτώμά της !..

ΘΗΣΕΥΣ (εἰσερχόμενος)

Ἡξεύρετε ἄρά γε, γυναῖκες, τί σημαίνει αὕτη ἡ βοή εἰς τὰ ἀνάντορα ;... Ἀκουσα μεγάλαις φωναῖς ὑπηρετῶν.. Ἐπειτα τί γίνεται ἡ οἰκογένειά μου ;.. δὲν νομίζει τάχα καλὸν ἀφοῦ ἔρχομαι ἀπὸ ἱερὸν προσκύνημα, νὰ ἀνοίξῃ τὰς πύλας καὶ νὰ μὲ ὑποδεχθῇ χαρούμενα ;., ἢ μήπως ἔπαθε τίποτε ὁ γέρω-Πιτθεύς ;.... Μολονότι εἶνε πολὺ γέρων, θὰ καταλυπηθῶ, ἂν ἀπέθανε...

ΧΟΡΟΣ

Δὲν ἦλθε εἰς γέροντας ἡ συμφορὰ αὕτη, Θησεῦ... Νέοι θὰ σὲ πικράνουν μὲ τὸν θάνατόν των...

ΘΗΣΕΥΣ

Ἄ !.. μήπως ἀπέθανε κανὲν ἀπὸ τὰ παιδιὰ μου ;..

ΧΟΡΟΣ

Ὅχι !.. ἡ μητέρα των ὅμως ἀπέθανε μὲ τρόπον ποῦ θὰ λυπηθῇς πάρα πολὺ...

ΘΗΣΕΥΣ

Τί λέγετε ;.. ἡ γυναίκα μου ἀπέθανε ;.. πῶς ;...

ΧΟΡΟΣ

Ἐκρεμάσθηκε ἡ ἰδία...

ΘΗΣΕΥΣ

Μὰ πῶς ;.. ἀπὸ λύπην ἢ ἀπὸ κανένα ἐξαφνικὸν δυστύχημα ;...

ΧΟΡΟΣ

Περισσότερα δὲν ἤξεύρομεν.. μόλις ἤλθαμεν καὶ ἡμεῖς ἐδῶ νὰ πενήθσωμεν γιὰ τὴν συμφορὰν σου...

ΘΗΣΕΥΣ

"Αχ !.. γιατί τότε φορῶ στεφάνια ἀκόμη εἰς τὸ κεφάλι μου, τέτοιος δυστυχισμένος προσκυνητῆς ποῦ εἶμαι ;.. Σπάσετε γρήγορα, σεῖς ὑπηρέται, τῆς κλειδωνιαῖς.. βγάλετε τοὺς ἀρμούς τῆς θύρας νὰ ἰδῶ τὸ ὀλιθερόν θέαμα τῆς ἀποθαμένης γυναίκας μου... Πάγει... ἀφανίσθηκα !...

(Οἱ ὑπηρέται ἀνοίγουν τὴν θύραν)

ΧΟΡΟΣ

"Αχ, ᾄχ, δυστυχισμένη.. τί ἔπαθες καὶ τί ἔκαμες ... ἔφερες ἄνω κάτω τὰ ἀνάκτορα... ἀλλοίμονον.. τί τόλμη ! .. νὰ σκοτωθῇς ἔτσι γιὰ ἓνα ἐγκληματικὸν πάθος.. Πῶς δὲν ἐφοβήθηκες νὰ βάλῃς χέρι εἰς τὸ σῶμά σου ;.. ποῖος θεός, δυστυχισμένη, σὲ κατέστρεψε !

ΘΗΣΕΥΣ

Ἀλλοίμονόν μου ! τί ἔπαθα ὁ δυστυχισμένος !.. Τὰ χειρότερα κακὰ ἐτωρεύθησαν ἐπάνω μου !.. ὦ μοῖρα !.. Τί βα-

ρειά μ' ἐπλήγωσες καὶ ἔμένα καὶ τὸ σπίτι μου... Αὐτὸ εἶνε συμφορὰ ποῦ δὲν τὴν ἐπερίμενα ποτέ... Κἄποιος κακὸς θεὸς μοῦ τὴν ἔστειλε!.. Καὶ τώρα βλέπω τὴν ζωὴν ἐμπρὸς μου ἀνυπόφορον καὶ τέτοιον πέλαγος συμφορῶν, ποῦ δὲν θὰ ἤμπορέσω νὰ σηκώσω περὶ τὸ κεφάλι... "Οχι.. ἀδύνατον!.. δὲν θὰ ἤμπορέσω νὰ ὑποφέρω αὐτὸ τὸ δυστύχημα... Δὲν μοῦ λέγεις τίποτε εἰς τὸν δυστυχησμένον, γυναίκα μου, γιὰ τὸν φρικτὸν σου θάνατον;.. δὲν μοῦ μιλεῖς;.. ἐπέταξες σὰν πουλὶ ἀπὸ τὰ χέρια μου καὶ μὲ γρήγορον πῆδημα ὥρμητες καὶ ἐχάθηκες εἰς τὸν Ἄδην... "Αχ.. ἄχ.. τί φρικταῖς συμφοραῖς!.. Κἄποιος θεὸς μοῦ προώριζεν ἀπὸ πολὺν καιρὸν τὴν δυστυχίαν αὐτὴν γιὰ ἁμαρτίας τῶν προγόνων μου!..

ΧΟΡΟΣ

Δὲν εἶται μόνος, βασιλέα μου, ποῦ χάνεις τὴν γυναῖκά σου... καὶ ἄλλοι τὴν ἔχασαν ὅπως καὶ σύ...

ΘΗΣΕΥΣ

Θέλω ν' ἀποθάνω, ν' ἀποθάνω ὁ ἄθλιος... θέλω τὸ σκότος τοῦ τάφου ἀφοῦ ἐστερήθηκα τὴν ἀγαπημένην μου... ἄχ!.. περισσότερον κατέστρεφες ἐμένα παρὰ τὸν ἑαυτὸν σου... Καὶ ἀπὸ ποιὸν νὰ μάθω τώρα, ποῖα ἦταν ἡ αἰτία τοῦ θανάτου σου, γυναίκα μου;.. τί πρᾶγμα ἐγέμισεν ἀπελπισίαν τὴν καρδιά σου;.. θὰ μοῦ τὸ εἰπῇ ἄράγε κανεὶς, ἢ ἄδικα εἶνε εἰς τὰ ἀνάκτορα τόσοι ὑπηρέται;.. Ἀλλοίμονόν μου!.. τί συμφορὰν εἶδα εἰς τὸ σπίτι μου ὁ κακόμοιρος... οὔτε νὰ τὴν εἰπῇ οὔτε νὰ τὴν ὑποφέρῃ εἶνε κανεὶς... Ἐχάθηκα!.. τὸ σπίτι μου μένει ἔρημον, καὶ τὰ παιδιὰ μου ὀρφανά... Μ' ἄφητες, μ' ἄφητες, ἀγαπημένη γυναίκα, ἐστὺ καλλίτερη ἀπὸ ὅσας βλέπει

τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου, καὶ ἡ σελήνη τῆς ἀστεροστολίστου
 νυχτός...

ΧΟΡΟΣ

ὦ κακόμοιρε, κακόμοιρε !... τί συμφορὰ πράγματι εἰς τὸ
 σπίτι σου !.. τὰ δάκρυά μου χύνονται ἀκράτητα καὶ τρέμω
 ἀκόμη γιὰ ὅσα ἤμποροῦν νὰ προέλθουν ἀκόμη ἀπὸ τὸ δυστύ-
 χημα αὐτό !..

ΘΗΣΕΥΣ

ὦ, ὦ !.. τί εἶνε αὐτὸ τὸ χαρτί εἰς τὸ ἀγαπημένον χέρι
 σου ;.. τί λέγει μέσα ;.. Ἄχ !.. θὰ μοῦ ἔγραψε ἡ δυστυχι-
 σμένη μήπως ξαναὑπανδρευθῶ... καὶ γιὰ τὰ παιδιὰ μας ..
 θὰ μὲ παρακαλῇ.... Μὴ ἀνησυχῆς ὅμως, κακομοίρα !.. ἄλλη
 γυναίκα δὲν θὰ ἐμβῇ ποτὲ εἰς τὸ σπίτι τοῦ Θησέως... Ἄχ
 πῶς κάμνει τὴν καρδιά μου νὰ σπαρταρᾷ ἡ σφραγὶς τοῦ χρυ-
 σοῦ δακτυλιδιοῦ της... Ἐμπρός !.. ἄς ἀνοίξω τὴν σφραγίδα
 νὰ ἰδῶ τί μοῦ λέγει ἡ ἐπιστολὴ αὐτή...

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλοίμονον !... ἄλλο νέον κακὸ στέλνει πάλιν ὁ Θεός...
 Ἄν γίνῃ ὅμως καὶ τίποτε ἄλλο, γιὰ μένα ἡ ζωὴ θὰ εἶνε
 πειὰ ἀνυπόφορος... ἡ οἰκογένεια τοῦ βασιλέως μου κατε-
 στράφη πειὰ !... ὦ θεοί !... ἂν εἶνε δυνατόν, μὴ καταστρέ-
 ψετε τὸ σπίτι τοῦτο... εἰσακούσατέ μας ποῦ σᾶς παρακαλοῦ-
 μεν !... προμαντεύομεν κάτι καινούργιο δυστύχημα πάλιν...

ΘΗΣΕΥΣ

Ἀλλοίμονον, ἀλλοίμονον.... τί καινούργιο κακὸν εἶνε
 τοῦτο πάλιν ; οὔτε νὰ τὸ ὑποφέρῃ οὔτε νὰ τὸ εἰπῇ εἶνε κα-
 νείς !... ὦ δυστυχισμένος ἐγώ !..

ΧΟΡΟΣ

Τί συμβαίνει λοιπόν;... εἶπέ μου, ἂν ἐπιτρέπῃς ...

ΘΗΣΕΥΣ

Φωνάζει, φωνάζει ἡ φρικτὴ ἐπιστολή... Ἄχ πῶς νὰ λυ-
τρωθῶ ἀπὸ τὸ βάρος ὄλων αὐτῶν τῶν δυστυχημάτων μου...
ἀφανίσθηκα ἐντελῶς!.... Ἄχ! τί ἐδιάβασα ὁ δυστυχισμέ-
νος!...

ΧΟΡΟΣ

Μὲ κάμνεις νὰ προμαντεύω κακὰ ἀπὸ τὰ λόγια ποῦ
εἶπες....

ΘΗΣΕΥΣ

Ὅχι.. δὲν θὰ τὸ κρατήσω μυστικόν, τὸ φρικτόν, τὸ
ἀνέκφραστον αὐτὸ ἔγκλημα.. ὦ πολῖται, πολῖται... ἀκού-
σατε!.. Ὁ υἱός μου ὁ Ἰππόλυτος ἐτόλμησε νὰ ἀτιμάσῃ
διὰ τῆς βίας τὴν γυναῖκά μου, χωρὶς νὰ σκεφθῇ τὸ μάτι τοῦ
Διὸς ποῦ τὸν ἔβλεπε... ὦ πατέρα μου Ποσειδῶν! ἀπὸ τῆς
τρεῖς χάrais ποῦ ὑπεσχέθης νὰ μοῦ κάμῃς, κάμε μου τὴν
μίαν... Ἐξολόθρευσε σήμερον ἡμέραν τὸν υἱό μου, ἂν ἡ ὑπό-
σχες αὐτὴ εἶνε ἀληθινή..

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ ὄνομα τῶν θεῶν, ἀνακάλεσε βασιλέα μου, τὴν κατάρ-
ραν σου... γρήγορα θὰ ἰδῇς ὅτι εἶνε ἁμαρτία αὐτὸ ποῦ ἔκα-
μες... πιστευσέ μας!

ΘΗΣΕΥΣ

Ἀδύνατον!.. καὶ ἀκόμη θὰ τὸν διώξω ἀπὸ αὐτὸν τὸν
τόπον, καὶ ἂν ὅχι τίποτε ἄλλο, ἢ ὁ Ποσειδῶν θὰ ἐκτελέσῃ.

τὴν παράκλησίν μου καὶ θὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸν Ἀδην, ἢ θὰ ζήσῃ ζωὴν ἐλεεινὴν καὶ γεμάτην πίκραις, ἐξόριστος καὶ περιπλανώμενος εἰς ξένους τοπούς.

ΧΟΡΟΣ

Ἀκριβῶς, νά! ὁ Ἰππόλυτος ποῦ ἔρχεται εἰς κατάλληλον καιρόν.. Παῦτε τὸν ὀλέθριον θυμόν σου, βασιλεῦ, καὶ σκέψου τί εἶνε τὸ συμφερότερον διὰ τὴν οἰκογένειάν σου....

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἀκουσα τὰς φωνάς σου, πατέρα, καὶ ἔτρεξα...τί πρέχει ποῦ θρηνεῖς ἔτσι;.. εἰπέ μου νὰ μάθω;.. ὦ, τί εἶνε τοῦτο! ἡ γυναῖκα σου νεκρά!. ἀπορῶ πολὺ, ἐπειδὴ πρὸ ὀλίγου μόλις τὴν ἄφησα ζωντανήν... Ἀπὸ τί καὶ πῶς ἀπέθανε;.. δὲν μοῦ μιλεῖς, πατέρα;.. ἡ σιωπὴ δὲν ὠφελεῖ, ὅταν κανεὶς ὑποφέρει.. καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μαθάνω, εἶμαι καὶ εἰς τὰς συμφορὰς ἀκόμῃ περίεργος... Ἐπειτα δὲν εἶνε ὀρθὸν νὰ κρύπτῃς τὰς δυστυχίας σου ἀπὸ τοὺς φίλους σου καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐκείνους ποῦ εἶνε κάτι περισσότερον ἀπὸ φίλοι...

ΘΗΣΕΥΣ

ὦ ἄνθρωποι τῆς πλάνης! τί διδάσκετε ἄδικα τόσα σοφίσματα, καὶ προσπαθεῖτε ὅλα νὰ ἐφευρίσκετε καὶ ὅλα νὰ μηχανεύεσθε, ἀφ' οὗ δὲν ἠξεύρετε, οὔτε ἐπροσπαθήσατε ποτὲ ἓνα καὶ μόνον: νὰ βάλετε φρόνησιν εἰς ἐκείνους ποῦ δὲν ἔχουν.

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Πρέπει νὰ εἶνε πολὺ δεινὸς σοφιστής, αὐτὸς ποῦ θὰ ἤμποροῦσε, ὅπως εἶπες, νὰ βάλῃ νοῦν εἰς τοὺς ἀνοήτους...νομίζω ὁμῶς, πατέρα, ὅτι δὲν εἶνε τώρα κατάλληλος περίσταςις γιὰ

τέτοια λεπτολογήματα, καὶ φοβοῦμαι μήπως ἡ ἀπελπισία σὲ κάμνει νὰ λέγῃς ἄλλ' ἀντ' ἄλλων...

ΘΗΣΕΥΣ

"Αχ!.. ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ κάποιον σημεῖον φανερόν ποῦ νὰ ἡμπορῇ κανεὶς νὰ διαβάξῃ τὰς σκέψεις τῶν ἄλλων καὶ νὰ ἐννοῇ ποῖος εἶνε ὁ ἀληθινὸς φίλος ἀπὸ τὸν ψεύτικον... "Ἐπρεπεν ἀκόμῃ νὰ ἔχουν οἱ ἄνθρωποι δύο φωναῖς, ποῦ ἡ μία νὰ εἶνε τιμία καὶ φιλαλήθης, διὰ νὰ ἐξελέγχῃ τὴν ἄλλην!.. "Ἐτσι δὲν θὰ ἦτο ποτὲ δυνατόν νὰ ἀπατώμεθα!..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

"Αλλὰ μήπως μὲ διέβαλε, πατέρα, εἰς ἐτένα κανεὶς ἀπὸ τοὺς φίλους μου καὶ μὲ ὑποπτεύεται χωρὶς νὰ πταίω εἰς τίποτε;.. Τὰ περίεργα καὶ ἀκατανόητα λόγια σου μὲ κάμνουν ν' ἀπορῶ...

ΘΗΣΕΥΣ

"Ἀλλοίμονον, ἀλλοίμονον!.. "Ὡς ποῦ θὰ φθάσῃ λοιπὸν ἡ ἀνθρωπίνη τόλμη καὶ θρασύτης;.. "Ἄν μὲ κάθε γενεὰν αὐξάνει ἔτσι καὶ ἡ κακία καὶ ὁ υἱὸς γίνεται χειρότερος ἀπὸ τὸν πατέρα, πρέπει νὰ πλάσουν τότε οἱ θεοὶ καὶ ἄλλην μίαν γῆν, νὰ χωρέσῃ ὅλους τοὺς διεστραμμένους καὶ τοὺς κακοὺς!.. "Ἰδῆτε τοῦτον ἐδῶ!.. "Ἐγὼ τὸν ἐγέννησα καὶ ὅμως ἐντρόπισσε τὴν τιμὴν μου καὶ ἀποδεικνύεται καθαρὰ ἀπὸ τὴν ἀποθαμμένην φαῦλος καὶ ἐλεεινός... Τολμᾷς κατόπιν ἀπὸ τέτοιον ἔγκλημα νὰ ἀντικρύσῃς τὰ μάτια τοῦ πατέρα σου;.. ἐσύ λοιπὸν εἶσαι, ποῦ προσποιεῖται τὸν καλλίτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους. καὶ συναναστρέφεται μὲ τοὺς θεοὺς;.. ἐσύ εἶσαι ὁ ἄγνός καὶ καθαρὸς ἀπὸ κάθε διαφθοράν;.. "Ἄν ἐπίστευα τὰ μεγάλα λόγια σου, ἔπρεπε νὰ πιστεύσω ὅτι καὶ οἱ θεοὶ δὲν

ἤξεύρουν τί κάμνουν... Τώρα λοιπὸν ὑπερηφανεύου καὶ περὶ-
 παίζε, ὑποκριτὰ, τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ἀπὸ καθαρότητα τάχα
 δὲν τρώγεις κρέας... Παῖρνε τὸν Ὀρφέα ὡς παράδειγμα, καὶ
 ὀργιάζε, θαυμάζων τὰ φουσκωμένα λόγια τῶν φιλοσόφων...
 Τώρα ὅμως ἐφανερώθηκες πειά!.. Ὁ καθένας ἄς ἀποφεύγῃ
 ἀνθρώπους σὰν κι' αὐτόν, ποῦ κρύπτουν μὲ ὥραϊα λόγια τὰ
 αἰσχρὰ σχέδιά των!..

Νομίζεις ἴσως, ἐπειδὴ αὐτὴ ἀπέθανε ὅτι ἐσώθηκες.. Αὐτὸ
 ὅμως ἀκριβῶς σὲ φανερώνει, φαῦλε, ἀκόμη περισσότερο... Τί
 λόγια, ποιοὶ ὅρκοι ἤμποροῦν νὰ εἶνε μεγαλῆτεροι ἀπὸ τὸ
 γράμμα αὐτὸ διὰ νὰ φανῇς ἀθῶος ;.. Θὰ εἰπῇς βέβαια τώρα
 ὅτι σὲ ἐμίσει, διότι αἱ νόμιμοι γυναῖκες μισοῦν πάντοτε τοὺς
 νόθους τῶν συζύγων των.. Αὐτὸ ὅμως θὰ ἐσήμαινε ὅτι πολὺ
 ὀλίγον βέβαια θὰ ἐκτιμοῦσε τὴν ζωὴν της, διὰ νὰ σκοτωθῇ
 γιὰ τὴν εὐγενεΐαν σου... Ἴσως θὰ εἰπῇς ἀκόμη ὅτι αἱ γυ-
 ναῖκες εἶνε φυσικὰ ἀνόητοι, τὸ ἐναντίον ἀπὸ τοὺς ἄνδρας...
 Ἐγὼ ὅμως γνωρίζω πολλοὺς νέους, ποῦ δὲν εἶνε διόλου καλ-
 λίτεροι ἀπὸ τὰς γυναῖκας ὅταν τύχῃ καὶ ἐρωτευθοῦν, ἀλλὰ
 κατορθώνουν μόνον νὰ κρύπτονται ὀπίσω ἀπὸ τὰ προνόμια
 τοῦ ἀνδρικοῦ γένους!.. Τί κάθημαι ὅμως καὶ συζητῶ μαζί
 σου, ἀφοῦ ἡ νεκρὰ ἐδῶ εἶνε ὁ καλλίτερος μάρτυς εἰς ὃ, τι
 ἔγινε ;.. φύγε τὸ γρηγορώτερον ἐξωρισμένος ἀπ' ἐδῶ... καὶ
 οὔτε εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ φανῇς, οὔτε εἰς τὰ ὅρια τῆς χώρας
 ὅπου ἐγὼ βασιλεύω... Ἄν ἄφῃνα ἀτιμώρητον μιὰν τέτοιαν
 προσβολὴν ἀπὸ ἐσένα, δὲν θὰ ὁμολογήσῃ βέβαια ποτὲ ὁ λη-
 στῆς ὁ Σίνις εἰς τὸν Ἴσθμὸν ὅτι ἀλλὰ τὸν ἐσκότωσα, ὅτι ὅλα
 αὐτὰ εἶνε καυχησιολογία, οὔτε θὰ εἰποῦν ποτὲ αἱ Σκιρωνί-
 θες πέτραι εἰς τὸν Σαρωνικόν, ὅτι ἐγὼ τιμωρῶ τοὺς κακοὺς!..

ΧΟΡΟΣ

Ποτὲ δὲν ἤμπορεῖ νὰ εἶπη κανεὶς ὅτι ὑπάρχει ἄνθρωπος εὐτυχισμένος !.. Πάγει..ἐχάθηκε εἰς τὸν ἄνεμον ὅλη ἡ πρω-
τητερινὴ εὐτυχία...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ὁ θυμὸς σου καὶ ὁ ἐρεθισμὸς σου, πατέρα, εἶνε φοβεροί, ἂν ἐξετάσης ὁμῶς καλὰ τὴν κατηγορίαν αὐτὴν, ποῦ φαίνεται ὅτι μ' ἐπιβαρύνει τόσον, θὰ ἰδῇς ὅτι δὲν ἔχει βάσιν... Δὲν εἶμαι ἐπιδέξιός νὰ ὁμιλῶ ἐμπρὸς εἰς τὸν πολὺν κόσμον.. Ἴσως μόνον μαζί με τοὺς συνομηλίκους μου, καὶ ὅταν εἶνε ὀλίγοι ἄνθρωποι, νὰ εἶμαι σοφώτερος, καὶ αὐτὸ εἶνε περίεργον, διότι ἐκεῖνοι ποῦ δὲν ἀξίζουν τίποτε ὅταν εἶνε μαζί με σοφούς, ἤμποροῦν νὰ εὐχαριστοῦν τὸν ὄχλον... Τώρα ὁμως, ἀναγκάζομαι, με αὐτὴν τὴν συμφορὰν ποῦ μοῦ ἤλθε, νὰ ὁμιλήσω, καὶ θ' ἀρχίσω ἀκριβῶς ἀπ' ἐκεῖνο ποῦ μοῦ ἔρριψες κατὰ πρό-
σωπον, διὰ νὰ μ' ἐξουθενώσης καὶ νὰ μὴν ἤμπορῶ ν' ἀπαν-
τήσω..Βλέπεις τὴν γῆν καὶ τὸ φῶς αὐτό ;.. Λοιπὸν γινώριζε ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς αὐτά, ὅσον καὶ ἂν τὸ ἀρνηθῇς, ἄνθρωπος σωφρονέστερος ἀπὸ ἐμένα... διότι ἤξεύρω πρῶτα νὰ σέβω-
μαι τοὺς θεούς, ἔπειτα νὰ ἔχω φίλους ἐντίμους, ποῦ ἐντρέ-
πονται νὰ ζητοῦν αἰσχρὰ πράγματα καὶ νὰ ἀνταποδίδουν αἰσχρὰς ὑπηρεσίας, οὐδέποτε ἐπεριγέλασα τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ εἶμαι ὁ ἴδιος εἰς τοὺς φίλους μου, καὶ ὅταν εἶνε παρόντες καὶ ὅταν εἶνε ἀπόντες... Ὡς πρὸς ἐκεῖνο ποῦ με κατηγορεῖς, σοῦ λέγω ὅτι μέχρι τῆς σημερινῆς ἡμέρας εἶμαι ἀγνὸς καὶ δὲν ἐγνώρισα γυναῖκα... Ἡξεύρω τὸ πρᾶγμα μόνον ἐξ ἀκοῆς καὶ ἀπὸ εἰκόνας... οὔτε καὶ αὐτὰ ὁμως με εὐχαριστοῦν, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ μου εἶνε καθαρά !... Ἴσως ἡ ἐγκράτειά μου νὰ μὴ

σὲ πείθῃ, τότε ὅμως ἀπόδειξέ μου καὶ σὺ πῶς διεφθάρῃ!... Μήπως αὐτὴ τάχα ἦτο ἡ ὠραιότερα ἀπὸ ὅλας τὰς γυναῖκας, ἢ ἐνόμιτα ὅτι θὰ πάρω καὶ τὸν θρόνον σου, ἂν ἔπειρνα τὴν γυναῖκά σου ;... Ἐπρεπε νὰ ἤμην βέβαια τρελλὸς καὶ ἀνόητος!... Θὰ εἰπῇς ὅμως ἴσως ὅτι ἡ βασιλεία ἔχει θέλγητρα... Οὐτε αὐτὸ ἐφαρμόζεται εἰς ἐμένα, ἀλλὰ μόνοι εἰς ἐκείνους ποῦ διέφθειρε τὴν ψυχὴν των ἡ ἀρχή...

Ἡ ἰδική μου φιλοδοξία εἶνε νὰ εἶμαι πρῶτος εἰς τοὺς Ἑλληνικοὺς ἀγῶνας!.. Μὲ ἀρκεῖ νὰ εἶμαι δεύτερος μεταξὺ τῶν πολιτῶν καὶ νὰ ζῶ εὐτυχισμένος μὲ καλοὺς φίλους, διότι τότε καὶ νὰ κάμνῃ κανεὶς ὅ,τι θέλει ἢμπορεῖ καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ χωρὶς κινδύνους τὴν βασιλείαν!.. Καὶ τώρα ἓνα μόνον δὲν εἶπα ἀκόμη ἀπ' ὅ,τι ἔχω νὰ εἰπῶ... Ἄν εἶχα κατένα μάρτυρα νὰ μαρτυρήσῃ τί ἄνθρωπος εἶμαι ἐγώ, καὶ ἂν ἦτο αὐτὴ ζωντανή, νὰ ὑπερασπιζόμεν ἑμπρὸς τῆς, θὰ ἀπεδεικνύετο ἀμέσως ἡ ἀλήθεια καὶ θὰ ἔβλεπες ποῖος εἶνε ὁ ἔνοχος... Τώρα ὅμως σοῦ ὀρκίζομαι εἰς τὸν Δία τὸν θεὸν τῶν ὀρκῶν καὶ εἰς τὸ χῶμα τῆς γῆς, ὅτι ὅχι μόνον δὲν ἐπρόσθαλα ποτὲ τὴν τιμὴν σου, ἀλλὰ οὔτε τὸ ἐπεθύμησα, οὔτε τὸ ἐσκέφθην καὶ ἂν ποτέ!.. Ἄς χαθῶ ἄδοξος καὶ ἄστημος, ἄπικτρος καὶ ἔρημος, πλανώμενος ἐξόριστος ἐδῶ κ' ἐκεῖ, οὔτε γῆ, οὔτε θάλασσα νὰ δεχθοῦν τὸ σῶμά μου, ὅταν ἀποθάνω, ἂν ἐγὼ ἔκαμα αὐτὰ τὰ πράγματα.. Δὲν ἤξεύρω ἂν αὐτὴ ἐφοβήθῃ καὶ ἠυτοκτόνησῃ.. Ἐμένα δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ εἰπῶ περισσότερα.. Αὐτὴ ὅμως ἐφάνηκε εἰς τὸν κόσμον σώφρων, ἐνῶ δὲν ἢμποροῦσε νὰ εἶνε, καὶ ἐγὼ ποῦ ἤμην, ἐφάνηκα ἀνόητος.

ΧΟΡΟΣ

Ἀπέδειξες ἀρκετά, Ἰππόλυτε, μὲ τοὺς ὀρκους σου, ποῦ

δὲν εἶνε μικρὸν πρᾶγμα, τὴν ἀθωότητά σου ἀπὸ τὴν κατηγορίαν..

ΘΗΣΕΥΣ

Δὲν εἶνε ἀπατεῶν καὶ μάγος αὐτὸς ἐδῶ, ποῦ ἀτίμασε τὸν πατέρα του, καὶ ποῦ νομίζει ὅτι μὲ ὑποκριτικὴν πραότητα θὰ μαλακώσει τὴν ψυχὴν μου ;..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἀπορῶ μ' ἐσένα, πατέρα!.. ἐπειδὴ, ἂν ἤμην ἐγὼ πατέρας καὶ σὺ παιδί μου, καὶ ἐτολμοῦσες νὰ ἐγγίσης τὴν γυναῖκά μου, δὲν θὰ σὲ ἐτιμωροῦσα μὲ ἐξορίαν, ἀλλὰ θὰ σὲ ἐφόνευα ! . . .

ΘΗΣΕΥΣ

Καλὰ τὸ εἶπες αὐτό!... Δὲν θὰ ἀποθάνης ὅμως ἔτσι ὅπως ἐσὺ νομίζεις... Ταχὺς θάνατος εἶνε εὐχάριστος διὰ τὸν ἔνοχον!... Σὺ θὰ ζήσης ζωὴν δυστυχισμένην, μακρὰν ἀπὸ τὴν πατρίδα σου, πλανώμενος ἐξόριστος εἰς ξένους τόπους!.. Αὕτῃ εἶνε ἡ ἀνταμοιβὴ τῶν φαύλων!...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἀλλοίμονον!.. τί λέγεις ;.. δὲν περιμένεις καὶ τὸν καιρὸν νὰ μαρτυρήσῃ γιὰ μένα, ἀλλὰ μὲ ἐξορίζεις ;...

ΘΗΣΕΥΣ

Ναί ! καὶ εἴθε νὰ ἤμποροῦσα νὰ σὲ ἐξώριζα καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ Ἀτλαντικοῦ... Τόσον σὲ ἀποστρέφεται ἡ ψυχὴ μου . . .

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἔτσι λοιπὸν θὰ μὲ διώξης ἀναπολόγητον, χωρὶς νὰ πι-

στεύσης οὔτε τοὺς λόγους μου οὔτε τοὺς ὅρκους μου ;.. χωρίς νὰ ἐρωτήτης καὶ τοὺς μάντεις ;

ΘΗΣΕΥΣ

Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ, χωρίς νὰ ἐπιδέχεται ἀμφισβητήσεις, σὲ κατηγορεῖ καθαρά... Τὰ μαντεύματα τῶν ὀρνέων ἐγὼ τὰ περιφρονῶ...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

ὦ Θεοί... γιατί δὲν λύω τὴν σιωπὴν μου, ἀφοῦ καταστρέφομαι ἀπὸ τῆς ἀκριβῶς ὁποῦ τιμῶ ;... Ἀλλὰ ὄχι!.. ἄδικα θὰ παρέβαινα τοὺς ὅρκους μου... βλέπω ὅτι δὲν θὰ ἔπειθα ποτὲ τὸν πατέρα μου!...

ΘΗΣΕΥΣ

Αὐτὴ ἡ προσποιητὴ ἀρετὴ σου μὲ κάμνει ἔξω φρενῶν... Ἀκόμη εἶσαι ἐδῶ ;.. δὲν ἐννοεῖς λοιπὸν νὰ φύγης ;...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ποῦ νὰ καταφύγω λοιπὸν ὁ δυστυχισμένος ;... ποῖος φίλος θὰ μὲ δεχθῇ εἰς τὸ σπίτι του, ἔπειτα ἀπὸ τέτοιαν κατηγορίαν ;...

ΘΗΣΕΥΣ

Θὰ σὲ δεχθοῦν ἐκεῖνοι, ποῦ εὐχαριστοῦνται νὰ φιλοξενοῦν τοὺς διαφθορεῖς τῶν γυναικῶν καὶ νὰ ζοῦν μὲ φαῦλους...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἄχ!.. αὐτό, τὸ νὰ φαίνωμαι φαῦλος, καὶ νὰ ἔχῃς αὐτὴν τὴν ιδέαν γιὰ ἑμένα, πατέρα, μοῦ σφάζει τὴν ψυχὴν καὶ μοῦ φέρνει δάκρυα εἰς τὰ μάτια!...

ΘΗΣΕΥΣ

Ἔπρεπε νὰ θρηνῇς καὶ νὰ προνοῇς τί θὰ γίνη, ὅταν ἐτολμοῦσες νὰ ἐξυβρίζης τὴν γυναῖκα τοῦ πατέρα σου...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

ὦ σπίτι... δὲν ἀποκτᾶς ἐσὺ φωνὴν νὰ μαρτυρήσης ἂν ἐγὼ εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος!...

ΘΗΣΕΥΣ

Τώρα καταφεύγεις καὶ εἰς ἀλλάλους μάρτυρας!... Ἡ πράξις ὅμως αὐτὴ, χωρὶς νὰ ὁμιλῇ, σὲ δείχνει τί εἶσαι...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἄχ!.. εἴθε νὰ ἔβλεπα ἓνα ἄλλον Ἰππόλυτον ἀπέναντί μου καὶ νὰ ἔκλαια γιὰ τὰς δυστυχίας του!..

ΘΗΣΕΥΣ

Πολὺ περισσότερον συνήθισες νὰ φροντίζης γιὰ τὸν ἑαυτόν σου, παρὰ νὰ φέρεσαι μὲ τὸ σέβας ποῦ πρέπει πρὸς ἐκείνους ποῦ σ' ἐγέννησαν...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Κακομοίρα μητέρα μου!.. τί δυστυχισμένον γέννημα ἔφερες εἰς τὸν κόσμον!.. εἴθε κανεῖς ἀπὸ τοὺς φίλους μου νὰ μὴ εἶνε νόθος!...

ΘΗΣΕΥΣ

Λοιπόν, ὑπηρετᾷ, δὲν τὸν διώχνετε ἀπ' ἐδῶ αὐτόν;... δὲν ἀκούσατε τόσην ὥραν τώρα, ὅτι τὸν διέταξα νὰ φύγῃ;...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἄν σοῦ κρατῇ ἡ ψυχὴ σου, διώξέ με ὁ ἴδιος ἀπ' ἐδῶ

(πρὸς τοὺς ὑπηρέτας) ἀπὸ σᾶς ὅμως, θὰ κλάψῃ, ὅποιος τολμήσῃ
νὰ μ' ἐγγίσῃ...

ΘΗΣΕΥΣ

Ἄν δὲν ὑπακούσῃς ἀμέσως, θὰ τὸ κάμω ἐγὼ ὁ ἴδιος...
δὲν σέ εὐσπλαγχνίζομαι διόλου!..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Λοιπόν, καθὼς φαίνεται, εἶνε ἀποφασισμένον!.. Δυστυχι-
σμένος ἐγὼ!.. ἤξεύρω καὶ δὲν ἤμπορῶ νὰ ὁμιλήσω.. ὦ κόρη
τῆς Λητοῦς!.. ἀγαπημένη μου περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς
θεοὺς, σύντροφε.. συγκυνηγέ μου.. θὰ φύγω περὶ ἀπὸ τὰς ωραίας
Ἀθήνας!.. Χαίρετε, χώρα καὶ πόλις τοῦ Ἐρεχθέως, χαῖρε
καὶ σύ, γῆ τῆς Τροιζῆνος!.. Τί εὐμορφα ἤμπορεῖ νὰ περάσῃ
κανεὶς σ' ἐσένα τὴν νεότητά του!.. Σὲ βλέπω καὶ σὲ ἀπο-
χαιρετῶ διὰ τελευταίαν φοράν!.. Ἐλᾶτε, συνομίληκοί μου
τῆς χώρας αὐτῆς, ἀποχαιρετίσατέ με καὶ προπέμψατέ με...
ἐπειδὴ δὲν θὰ ἰδῇτε πλέον ἄλλον ἄνθρωπον σωφρονέστερον
ἀπὸ ἐμένα, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔχῃ αὐτὴν τὴν ιδέαν ὁ πα-
τέρας μου!..

(Ἐξέρχεται)

ΧΟΡΟΣ

Ὅταν σκέπτομαι τὴν θεῖαν πρόνοιαν, ἡ λύπη μου ἐλατ-
τώνεται, μόλις ὅμως ἀρχίζω νὰ ἔχω κάποιαν ἐλπίδα εἰς αὐ-
τὴν, βλέπω τὴν μοῖραν καὶ τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων καὶ
πάλιν ἀπελπίζομαι... Διότι ὅλα γίνονται ἄλλ' ἢ ἀντ' ἄλλων
καὶ ἡ ζωὴ εἶνε πάντοτε γεμάτη δυστυχίας... Εἴθε νὰ μοῦ
χαρίσουν οἱ θεοὶ καὶ ἡ μοῖρα εὐτυχίαν, πλοῦτον, ἄλυπον
ἡν, καὶ φήμην μετρίαν... οὔτε πολὺ μεγάλην, οὔτε πολὺ

ἄσημον, νὰ προσαρμόζωμαι εὐκολα εἰς τὰς περιστάσεις καὶ νὰ εἶμαι ἔτσι πάντοτε εὐτυχής!.. Τί τὰ θέλετε!.. δὲν ἤμπορῶ πλέον νὰ εἶμαι εὐσεβής, ἀφοῦ βλέπω παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν τὸ λαμπρότερον ἄστρον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος, τὸν Ἰππόλυτον, νὰ ἐξορίζεται ἀπὸ τὸν θυμωμένον πατέρα του εἰς ἄλλους τόπους... ὦ ἄμμοι τῆς πατρικῆς μου παραλίας, δάση καὶ βουνὰ ὅπου ἐκυνηγοῦσε κοντὰ εἰς τὴν σεβαστὴν Ἀρτεμιν μὲ τὰ γρήγορα σκυλλιά του, δὲν θὰ φανῇ περὶ ἐπάνω εἰς τὸ ἄρμα, νὰ διευθύνῃ εἰς τὸ ἵπποδρόμιον τῆς Λίμνης τὰ καλογυμνασμένα Ἑνετικά του ἄλογα, καὶ δὲν θὰ ἀκούεται περὶ εἰς τὸ πατρικὸ του σπίτι ἡ μουσική, ποῦ δὲν ἔπαυε ποτέ!..

Τώρα ποῦ φεύγεις, τὰ καταφύγια τῆς Ἀρτέμιδος μέσα εἰς τὴν πλουσίαν γλῶσιν θὰ μείνουν χωρὶς στεφάνια... θὰ σὲ χάσουν τὰ κορίτσια, ποῦ ἐπροσπαθοῦσαν ποιά νὰ σοῦ ἀρέσῃ γιὰ νὰ τὴν πάρῃς γυναῖκά σου, καὶ ἐγὼ θὰ κλαίω τὴν κακὴν σου μοῖραν!.. Δυστυχισμένη μητέρα!.. ἀνώφελα ἐγέννητες αὐτὸ τὸ παιδί!.. Ἀλλοίμονον, τί κάμνω ὁμῶς;.. Τολμῶ νὰ ὀργίζωμαι μὲ τοὺς θεοὺς;.. ὦ Χάριτες!.. γιατί διώχνετε ἀπὸ τὴν πατρίδα του τὸν κακότυχον αὐτὸν ἄθῳον ποῦ δὲν ἔκαμε τίποτε;.. Νά!.. ὁμῶς... βλέπω ἓνα ὑπηρετὴν τοῦ Ἰππολύτου νὰ τρέχῃ θλιμμένος πρὸς τὰ ἀνάκτορα...

ΑΓΓΕΛΟΣ (εἰσερχόμενος)

Σεῖς, γυναῖκες!.. ποῦ ἤμπορῶ νὰ εὔρω τὸν βασιλέα, τὸν Θησεῖα;.. ἂν ἤξεύρετε, εἰπέτε μου!.. μήπως εἶνε μέσα εἰς τὰ Ἀνάκτορα;..

ΧΟΡΟΣ

Νά τος!.. ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν στιγμὴν βγαίνει!..

ΑΓΓΕΛΟΣ

Θησεῦ !.. φέρνω κακὰς εἰδήσεις γὰρ σένα καὶ γὰρ τοὺς πολίτας τῆς Τροϊζηνίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν...

ΘΗΣΕΥΣ

Τί συμβαίνει ;.. Μήπως ἦλθε καμμία συμφορὰ ἀπρόσ-
πτος εἰς τὰς δύο γειτονικάς πόλεις ;..

ΑΓΓΕΛΟΣ

Πάγει... δὲν ὑπάρχει περὰ ὁ Ἰππόλυτος... μόλις ἀνα-
πνέει ἀκόμη...

ΘΗΣΕΥΣ

Καὶ ἀπὸ τί ;.. μήπως τὸν ἐσχότωσε κανεὶς ποῦ τοῦ ἀτί-
μασε τὴν γυναῖκά του, ὅπως ἔκαμε καὶ εἰς τὸν πατέρα του ;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Τὸ ἴδιον ἄρμα τοῦ τὸν ἐσχότωσε καὶ τὰ παρακάλια ποῦ
ἔκαμες εἰς τὸν πατέρα σου, τὸν βασιλέα τῆς θαλάσσης...

ΘΗΣΕΥΣ

ὦ θεοὶ καὶ σὺ Ποσειδῶν... Πράγματι, ἀλήθεια εἶσαι πα-
τέρας μου, γιατί εἰσήκουσες τὰς παρακλήσεις μου... Εἶπέ
μου ὅμως πῶς ἐσκοτώθηκε ;.. πῶς τὸν ἐκτύπησε γὰρ τὴν
ἀμαρτίαν τοῦ ἢ τιμωρία τῆς θείας δίκης ;..

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἐμεῖς ἐκτενίζαμεν κοντὰ εἰς τὸ κυματοβρεγμένον περι-
γιάλι τὴν χαίτην τῶν ἀλόγων μὲ δάκρυα εἰς τὰ μάτια, ἐπειδὴ
κάποιος ἦλθε καὶ μᾶς εἶπε, ὅτι κατεδίκασες τὸν Ἰππόλυτον

εἰς ἔξορίαν καὶ ὅτι δὲν θὰ ξαναγύριζε περὶ ἐδῶ... Τότε ἦλθε καὶ ὁ ἴδιος δακρυσμένος μὲ τὴν κακὴν εἵδησιν, καὶ μαζί πληθος συνομηλίκων φίλων του...

— « Γιατί ὅμως νὰ στενοχωροῦμαι ;..εἶπε, ὅταν ἔπαυσε τὰ δάκρυα. Πρέπει νὰ ὑπακούσω εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ πατέρα μου... Βάλετε τὰ ἄλογα εἰς τὰ ἄρματα, ὑπηρεταί.. δὲν ἔμπορῶ περὶ νὰ μένω εἰς τὸν τόπον αὐτόν !..

Ὅλοι τότε ἔκαμαν γρηγορώτερα καὶ ὅσον νὰ τὸ εἰπῆς ἐφέραμεν τὰ ἄλογα κοντά του... Τότε ἐπῆρε τὰ λουριά εἰς τὰ χέρια, ἐστερέωσε ὅπου ἔπρεπε τὰ πόδια του καὶ μὲ σηκωμένα χέρια εὐχήθηκε εἰς τοὺς θεούς... « Εἶθε, Ζεῦ, νὰ χαθῶ κακὴν κακῶς, ἂν πράγματι εἶμαι φαῦλος, καὶ νὰ μάθῃ μίαν ἡμέραν ὁ πατέρας μου, εἴτε ζωντανὸς εἶμαι εἴτε ἀποθαμμένος, πῶς μὲ ἐξηυτέλισε »... Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ἐπῆρε τὸ μαστίγιον εἰς τὰ χέρια του καὶ ἐκίνησε... Ἐμεῖς οἱ ἀκόλουθοι ἐπηγαίναμεν ἀπὸ κοντά, δίπλα εἰς τὰ χαλινάρια τῶν ἀλόγων... Μόλις ὅμως ἐφθάσαμεν εἰς ἔρημον μέρος, εἰς ἓνα περιγιάλι μακρὰ ἀπ' ἐδῶ, ποῦ βλέπει πρὸς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, ἀντήχησε ἔξαφνα τρομακτικά, μία μεγάλη βοή κάτω ἀπὸ τὴν γῆν, ὡσὰν βροντὴ τοῦ Διὸς... Τὰ ἄλογα ἐσθήκωσαν τότε ἐπάνω τὰ κεφάλια των καὶ ἔστησαν τὰ αὐτιά των, ἐνῶ ἐμᾶς μᾶς ἔπιασε μεγάλος φόβος, ἐπειδὴ δὲν ἤξεύραμεν ἀπὸ ποῦ ἤρχετο ἡ βοή... Μόλις ὅμως ἐκυττάξαμεν τὸ περιγιάλι εἶδαμεν πελώριον κύμα νὰ φθάνῃ ὡς τὸν οὐρανόν, τόσον μεγάλον, ποῦ δὲν ἔμπορουσα περὶ νὰ ἰδῶ οὔτε τὰς πέτρας τοῦ Σκίρωνος, οὔτε τὸν ἰσθμόν, οὔτε τὸν βράχον τοῦ Ἀσκληπιοῦ... Τὸ κύμα ἐφούσκωσε τότε ἀκόμη περισσότερον, ἐπροχώρησε μὲ πολλοὺς ἀφρούς καὶ βοὴν εἰς τὸ περιγιάλι, ὅπου

ἤμεθα ἡμεῖς, καὶ μὲ τρικυμίαν καὶ ἀνεμοζάλην ἐξέβρατεν ἓνα ἄγριον τέρας... ἓνα φοβερὸν ταῦρον..

Ὅλος ὁ τόπος ἐγέμισεν ἀμέσως ἀπὸ τὰ φρικτὰ μουγ-
κητὰ του καὶ ὅτο τὸν ἐβλέπαμεν, τόσον μᾶς ἐφαίνετο φοβε-
ρώτερος... Τότε εὐθὺς ἔπιατε πανικὸς τὰ ἄλογα καὶ ἀφηνία-
σαν, ὁ κύριός μας ὅμως, συνηθισμένος μαζί των, ἄρπαξε ἀμέ-
σως τὰ ἡνία, τὰ ἐτράβηξε δυνατὰ ὅπως τραβᾷ θαλασσινὸς
τὸ κουπί του καὶ ἐτύλιξε τὰ λουριὰ γύρω εἰς τὸ σῶμά του,
διὰ νὰ τὰ κρατῇ καλλίτερα... Ἀλλὰ τὰ ἄλογα ἐδάγκασαν
τὰ χαλινάρια καὶ τὸν ἔσυραν χωρὶς νὰ ἡμπορῇ πειὰ νὰ τὰ
κρατήσῃ οὔτε τὸ χέρι τοῦ ὁδηγοῦ των, οὔτε τὰ λουριὰ, οὔτε
τὸ ἄρμα!... Καὶ περίεργον!... Ὅταν ὁ Ἰππόλυτος τὰ διηύ-
θυνεν εἰς τὸ ἴσιον μέρος, ὁ ταῦρος παρουσιάζετο ἀμέσως ἐμ-
πρός, τὰ ἔκαμνε τρελλὰ ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὰ ἀνάγκαζε νὰ
γυρίζουν ὀπίσω... Ὅταν ὅμως ὠρμοῦσαν ἀκράτητα εἰς πε-
τρώδη μέρη, ἤρχετο κοντὰ καὶ ἀκολουθοῦσε τὸ ἄρμα χωρὶς
νὰ φωνάζῃ, ἕως ὅτου τέλος ἔφερε τὸν τροχὸν τοῦ εἰς κάποιαν
πέτραν, τὸ ἀναποδογύρισε καὶ τὸ ἔκαμε κομμάτια... Ὅλα
τότε ἔγειναν ἄνω κάτω... Τὰ ξύλα τῶν τροχῶν καὶ τὰ σί-
δερα τῶν ἀξόνων ἐπετάχθησαν ἔξω, αὐτὸς ὁ κακότυχος ἐμ-
πλέχθηκε σφικτὰ εἰς τὰ λουριὰ, καὶ τὰ ἄλογά του ἄρχισαν
νὰ τὸν σύρουν ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους, ὅπου ἐσυντρίβετο τὸ
κεφάλι του καὶ ἐσπαράζοντο τὰ κρέατά του... Ἦτο σπαρα-
κτικὸν νὰ τὸν ἀκούῃ κανεὶς...

«Σταθῆτε, ἔλεγε, ἄλογά μου, θρεμμένα εἰς τοὺς στά-
βλους μου.. μὴ μὲ σκοτώσετε.. ἄχ!.. ἀδίκη κατὰρα τοῦ πα-
τέρα μου!.. ποῖος ἡμπορεῖ νὰ μὲ βοηθήσῃ καὶ νὰ μὲ σώσῃ
τὸν καχομοιριασμένον, ποῦ δὲν ἔκαμα κανένα κακόν;...

Τίποτε ὅμως!.. πολλοὶ ποῦ ἐπροσπαθήσαμεν νὰ τὸν

φθάσωμεν, ἐμείναμεν ὀπίσω, ἕως ὅτου τέλος πάντων, δὲν ἤξεύρω πῶς, ἐλύθηκε ἀπὸ τὰ λουριὰ καὶ ἔμεινε κάτω, εἰς τὰ τελευταῖα του πειά... Τὰ ἄλογα καὶ τὸ φοβερὸν τέρας, ὁ παῦρος, ἔγειναν τότε ἀμέσως ἄφαντα, δὲν ἤξεύρω ποῦ εἰς τοὺς βράχους... Ἐγώ, βασιλέα μου, εἶμαι δοῦλος εἰς τὰ ἀνάκτορά σου.. ἀλλὰ δὲν θὰ ἤμπορέσω ποτὲ νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ υἱός σου εἶνε αἰσχρός, καὶ ἂν ἀκόμη κρεμασθοῦν ὅλαι αἱ γυναῖκες εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἂν ὅλα τὰ πεῦκα τῆς Ἰδης ἐκλύπτοντο μὲ γράμματα... Τόσῃν πεποίθῃσιν ἐγὼ τοῦ ἔχω!..

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλοίμονον, ἀλλοίμονον!.. νά!.. ἄλλαις συμφοραῖς πάλι.. δὲν ἤμπορεῖ ποτὲ κανεὶς νὰ ἀποφύγῃ τὴν μοῖράν του..

ΘΗΣΕΥΣ

Ὁμολογῶ ὅτι ἀπὸ τὸ μῖτος ποῦ τοῦ ἔχω, εὐχαριστήθηκα ἀπὸ ὅ,τι ἄκουσα, τώρα ὅμως ἀπὸ εὐλάβειαν πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ ἐπειδὴ εἶνε αἷμά μου, οὔτε χαίρω πειά, ἀλλ' οὔτε καὶ λυποῦμαι...

ΑΓΓΕΛΟΣ

Λοιπὸν τί θέλεις νὰ κάμωμεν τώρα γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσωμεν;... Νὰ τὸν φέρωμεν τὸν δυστυχισμένον ἐδῶ ἢ ὄχι; ..

ΘΗΣΕΥΣ

Ναί!...φέρετέ τον ἐδῶ!.. νὰ τὸν ἰδῶ εἰς τὰ μάτια, αὐτὸν ποῦ ἀρνεῖται ὅτι μὲ ἀτίμασε, νὰ τὸν καταισχύνω ἀκόμη μὲ τὰ λόγια μου καὶ μὲ τὴν τιμωρίαν ποῦ τοῦ ἔδωσαν οἱ θεοί...

ΧΟΡΟΣ

ὦ Ἀφροδίτη!.. σὺ κυβερνᾷς ὅπως θέλεις τὴν σιδερέ-

νιαν ψυχὴν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μαζί σου πετᾷ παντοῦ γρήγορος σὰν πουλὶ ὁ εὐμοφόπτερος "Ερως!... Εἰσθε καὶ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸ ἄλμυρόν πέλαγος, καὶ ὅπου ἐμβῇ ὁ χρυσόπτερος θεὸς γοητεύει καὶ ἡμερώνει τὴν ἀγρίαν καρδίαν τῶν ὄντων...

Τίποτε δὲν ἀντιστέκεται εἰς τὴν δύναμίν των!... "Ανθρωποι καὶ θηρία, ὅσα ζοῦν εἰς τὰ ὄρη καὶ ὅσα τρέφει ἡ γῆ, ὅσα ἔχει ἡ θάλασσα καὶ ὅσα βλέπει ὁ φλογερός "Ηλιος... Εἰς ὅλα ἐπάνω σὺ εἶσαι, βασίλισσα "Αφροδίτη!...

ARTEMIS (ἐμφανιζομένη)

Εὐγενῇ υἱὲ τοῦ Αἰγέως, σὲ διατάσσω νὰ ἀκούσῃς τὸν υἱόν σου... Εἶμαι ἡ κόρη τοῦ Διὸς "Αρτεμις!... Τί εὐφραίνεσαι ἔτσι, δυστυχισμένε, ποῦ ἐπίστευες τὰ ψεύματα τῆς συζύγου σου καὶ ἐφόνευες ἄδικα τὸ παιδί σου;... Ἡ τιμωρία σου ὅμως ἦλθε φανερά καὶ ἀμέσως!... Πῶς δὲν κρύπτεσαι ἀπὸ καταισχύνῃν κάτω ἀπὸ τὰ Τάρταρα τῆς γῆς;... πῶς δὲν γίνεσαι πτερωτὸς νὰ πετάξῃς ἀλλοῦ, νὰ φύγῃς μακρὰν ἀπὸ τὴν συμφορὰν σου;... Μὲ τοὺς ἐντίμους ἀνθρώπους δὲν ἤμπορεῖς νὰ ζῇς περὶ!...

"Ακουσε, Θησεῦ, τὴν κατάστασίν σου!... δὲν θὰ σοῦ κρύψω τίποτε καὶ θὰ πικράνω τὴν ψυχὴν σου... Τὸ κάμνω ὅμως διὰ νὰ σοῦ ἀποδείξω τὴν ἀθωότητα τοῦ παιδιοῦ σου, νὰ μὴ ἀποθάνῃ ἄτιμος, καὶ νὰ μάθῃς τὸ μανιωδὲς πάθος ἡ τὴν τόλμην τῆς γυναικὸς σου!... Ἡ γυναίκα σου ἐκεντρίσθη ἀπὸ τὴν θεὰν ποῦ εἶνε ἡ μισητοτέρα εἰς ἡμᾶς, ὅσαι ἀγαποῦμε τὴν παρθενίαν καὶ ἐρωτεύθηκε τὸν υἱόν σου!... Εἶνε ἀλήθεια ὅτι προσεπάθησε νὰ νικήσῃ τὸ πάθος τῆς, τὴν κατέστρεψε ὅμως μὲ τὰ τεχνάσματά της ἀκουσίως ἡ τροφός

της !... Αὐτὴ ἐπῆγε εἰς τὸν Ἰππόλυτον, τὸν ἔδεσε πρῶτα μὲ ὅρκους καὶ ἔπειτα τοῦ ἐφάνέρωτε τὴν ἀλήθειαν... Ὁ υἱός σου ὅπως ἦτο ὀρθὸν καὶ δίκαιον, οὔτε προτειλκύσθη ἀπὸ τοὺς λόγους της, οὔτε πάλιν ὅταν σὺ τὸν ὕβριζες παρέβη ἀπὸ εὐσέβειαν τοὺς ὅρκους ποῦ εἶχε δώσει... Αὐτὴ ὅμως, φοβηθεῖσα μήπως μάθης τὴν ἀλήθειαν, ἔγραψε τὴν ψεύτικην ἐπιστολὴν ποῦ σ' ἔχαμε νὰ πιστεύσης καὶ κατέστρεψε μὲ δόλον τὸ παιδί σου...

ΘΗΣΕΥΣ

"Ω !...

ARTEMIS

Σὲ πικραίνουν, Θησεῦ, αὐτὰ τὰ λόγια;.... ὅταν ὅμως ἀκούσης καὶ τὰ ἄλλα, θὰ κλαύσης ἀκόμη περισσότερον.... Εἶχες τρεῖς χάραις νὰ ζητήσης ἀπὸ τὸν πατέρα σου... τὴν μίαν τὴν μεταχειρίσθης, ἄθλιε, ἀδίκως ἐναντίον τοῦ παιδιοῦ σου, ἐνῶ ἤμποροῦσες νὰ τὴν μεταχειρισθῇς ἐναντίον κανενὸς ἐχθροῦ.... Ὁ θαλασσινὸς πατέρας σου συγκατένευσε ἀπὸ ἀγάπην, καὶ ἔχαμε ὅ,τι τὸν παρεκάλεσες... Σὺ ὅμως ἐφάνης ἀσεβὴς καὶ πρὸς ἐκεῖνον καὶ πρὸς ἐμέ, διότι οὔτε τὴν διαβεβαίωσιν καὶ γνώμην τῶν μάντεων ἐζήτησες, οὔτε ἐπερίμενες κἂν νὰ κρίνης μὲ τὸν καιρὸν καλλίτερα, ἀλλὰ, γρηγορώτερα ἀπὸ ὅτι ἔπρεπε, κατηράσθης τὸν υἱόν σου καὶ ἔγεινες αἰτία τοῦ θανάτου του...

ΘΗΣΕΥΣ

"Αχ !... ἄς ἀπέθαινα, δέσποινά μου !...

ARTEMIS

Τὸ ἀμάρτημά σου εἶνε φοδερόν... ἡμπορεῖς ὅμως ἀκόμη

νά εὖρης συγχώρησιν, διότι αἰτία ὅλων αὐτῶν εἶνε ἡ Ἀφροδίτη!... Αὐτὴ τὰ ἔκαμε ὅλα, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ!... Οἱ θεοὶ ὅμως, βλέπεις, ἔχομεν νόμον νὰ μὴ ἀντιμαχώμεθα, ἀλλὰ νὰ ὑποχωρῇ ὁ ἓνας εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἄλλου... Ἀλλέως, καὶ ἂν δὲν ἐφοβούμην τὸν Δία, ἤξευρε καλὰ, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἔφθανα εἰς τέτοιον σῆμεῖον ἐντροπῆς, νὰ ἀφήσω νὰ ἀποθάνῃ ἓνας ἄνθρωπος, ποῦ ἀγαποῦσα περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους θνητούς!... Ἐσένα τώρα σὲ δικαιολογεῖ πρῶτον ἡ ἄγνοια καὶ ἔπειτα οἱ λόγοι τῆς ἀποθαμμένης γυναικός σου, οἱ ὅποιοι σὲ ἔκαμαν νὰ πιστεύσῃς καὶ νὰ μὴ ἐξετάσῃς καλλιτέρα... Ἐπειτα εἶνε ἀλήθεια, ὅτι ὅλαι αἱ συμφοραὶ αὐταὶ ἔπεσαν εἰς τὸ ἰδικόν σου τὸ κεφάλι, καὶ ἐγὼ ὅμως ἐλυπήθην διότι οἱ θεοὶ δὲν εὐχαριστοῦνται ὅταν χάνωνται οἱ εὐσεβεῖς... Μόνον τοὺς καχοὺς καταστρέφομεν, μαζί μὲ τὰ σπίτια των καὶ τὰς οἰκογενείας των!...

ΧΟΡΟΣ

Ἄχ! νά! τὸν φέρνουν τὸν δυστυχισμένον, μὲ σπαραγμένον σάρκα καὶ πληγωμένον τὸ ξανθὸν κεφάλι του!... ὦ συμφορὰ τοῦ σπιτιοῦ αὐτοῦ!... τί διπλὸν πένθος τοῦ ἔστειλαν οἱ θεοί!...

(φέρουν τὸν Ἰππόλυτον)

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἄχ, ἄχ!... δυστυχισμένος ἐγὼ!... ἐχάθηκα ἀπὸ ἀδίκου κατάραν ἀδίκου πατρός... οἱ πόνοι μοῦ τρυποῦν τὸ κεφάλι καὶ σπαράζει μέσα ὁ ἐγκέφαλός μου..... Σταθῆτε νὰ ἀναπαυθῇ λιγάκι τὸ ἐξαντλημένον σῶμά μου.... ᾶ, ᾶ.... ἀσπλαγχνα ἄλογα, θρέμμα μου, γιατί μ' ἐκαταστρέψατε;... γιατί μὲ ἐσκοτώσατε;... Για ὄνομα τῶν θεῶν, σεῖς, ὑπηρέ-

ται... μὴ πιάνετε δυνατὰ μὲ τὰ χέρια σας τὸ πληγωμένον σῶμά μου!... Ποιὸς στέκεται ἐδῶ δεξιὰ μου;... ἀναστηκώσατέ με ἤσυχα καὶ βαστάζετε μὲ προσοχὴν τὸν κακότυχον, τὸν κατηραμένον ἀπὸ λάθος τοῦ πατέρα μου...

ὦ Ζεῦ, Ζεῦ!... βλέπεις τὰ παθήματά μου;... Ἐγὼ ὁ θεοσεβὴς καὶ ἐνάρετος, ποῦ ἐξεπέρασα ὅλους εἰς τὴν ἐγκράτειαν, κρημνίζομαι μὲ φρικτὸν θάνατον εἰς τὸν Ἄδην... Ἄδικα ἐκοπίασα εἰς τὴν ζωὴν νὰ εἶμαι εὐσεβής... Ἀχ, ἄχ!... οἱ πόνοι τώρα γίνονται δυνατώτεροι... Ἀφήσατέ με τὸν δυστυχισμένον νὰ μὲ ἰατρεύσῃ ὁ θάνατος... ἀποτελειώσατέ με, σκοτῶστέ με τὸν κακότυχον μὲ δίστομον λόγχην, διαπεράσετε τὸ σῶμά μου, νὰ τελειώσω τὴν ἀθλίαν αὐτὴν ζωὴν...

ὦ εἰμαρμένη κατάρρα τοῦ πατέρα μου!.. τὸ κακὸν αὐτὸ ἔρχεται εἰς τὸ κεφάλι μου ἀπὸ ἐγκλήματα παλαιῶν προπατόρων καὶ αἰμοδόρων συγγενῶν... Γιατί ὅμως νὰ ἔλθῃ εἰς ἐμένα ποῦ δὲν ἔπταισα εἰς τίποτε;.. Ἀλλοίμονόν μου!.. τί νὰ εἰπῶ;.. πῶς νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τοὺς φρικτοὺς αὐτοὺς πόνους;.. γιατί δὲν μὲ κοιμίζουν τὸν κακότυχον τὰ μαῦρα καὶ σκοτεινὰ φίλτρα τοῦ Ἄδου;..

ΑΡΤΕΜΙΣ

ὦ δυστυχισμένε, τί ἔπαθες!.. ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων σου σὲ κατέστρεψε!..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

ὦ πνεῦμα, ποῦ σκορπίζεις θεῖαν εὐωδίαν!.. μέσα εἰς τοὺς πόνους μευ ἐνόησα τὴν παρουσίαν σου καὶ ἀνεκουφίσθην... Δὲν εἶνε ἀλήθεια ἐδῶ κοντὰ ἡ θεὰ Ἀρτεμις;..

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ναί!... κακότυχε!... ἐδῶ εἶμαι ἡ ἀγαπημένη σου θεά...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Μὲ βλέπεις, δέσποινα, σὲ ποῖαν κατάστασιν εὐρίσκομαι;

ΑΡΤΕΜΙΣ

Βλέπω ἀλλὰ δὲν εἶνε ἐπιτετραμμένον εἰς ἐμὲ νὰ χύσω δάκρυα ἐγώ...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Δὲν ἔχεις περὶ τὸν θεράποντα, τὸν συγκυνηγόν σου...

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἀποθαίνεις ὅμως ἀγαπημένος μου...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Δὲν ἔχεις περὶ ἐκεῖνον ποῦ ἐπεριποιεῖτο τὰ ἄλογα καὶ ἐφύλαττε τὰ ἀγάλματά σου...

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἡ ἄπιστος Ἀφροδίτη τὰ ἔκαμε ὅλα...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἀλλοίμονον!... τώρα ἐννοῶ ποία θεά μὲ κατέστρεψε...

ΑΡΤΕΜΙΣ

Δυσηρεστεῖτο, διότι ἤσουν σώφρων, καὶ ἀγανακτοῦσε, ἐπειδὴ τὴν ἐπεριφρόνεις...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἐννοῶ!... μία αὐτή, κατέστρεψε τρεῖς ἡμᾶς!...

ΑΡΤΕΜΙΣ

Τὸν πατέρα σου, ἐσένα, καὶ τρίτην τὴν μητρειάν σου!..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Μοῦ κάμνει λύπην ὅμως καὶ ἡ δυστυχία τοῦ πατέρα μου.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἐπλανήθη εἰς τὴν κρίσιν του ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτην...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Καχότυχε πατέρα, τί συμφοραῖς ἔπαθες...

ΘΗΣΕΥΣ

Παιδί μου... ἀφανίσθηκα!.. Ἡ ζωὴ δὲν ἔχει περὶ καμμίαν εὐχαρίστησιν γιὰ μένα..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Περισσότερον λυποῦμαι ἐσένα, διὰ τὸ σφάλμα σου, παρά ἐμέ...

ΘΗΣΕΥΣ

Ἄς ἦτο δυνατόν ν' ἀποθάνω ἐγὼ γιὰ σένα, παιδί μου...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἄχ πικρὰ δῶρα ποῦ σοῦ ἐχάρισε ὁ πατέρας σου, ὁ Ποσειδῶν!..

ΘΗΣΕΥΣ

ὦ ἄς μὴ ἐδγαιναν ποτὲ ἀπὸ τὸ στόμα μου τὰ λόγια ὅπου εἶπα!..

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Καὶ τί σημαίνει!.. Σὺ ὅπως ἦσουν ὠργισμένος, θὰ μὲ ἐφόνευες οὕτως ἢ ἄλλως...

ΘΗΣΕΥΣ

Οἱ θεοὶ ἐπλάνησαν τὴν κρίσιν μου...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἄχ!.. ἅς ἦτο ἐπιτετραμμένον καὶ εἰς τοὺς θνητοὺς νὰ καταρασθοῦν τοὺς θεοὺς...

ARTEMIS

Μεῖνε ἥσυχος!.. διότι, καὶ ἂν σὺ ἀποθάνης καὶ εὕρισκε-
σαι εἰς τὸ σκότος κάτω ἀπὸ τὴν γῆν, ὁ ἄδικος θάνατος ποῦ
σοῦ ἔδωσεν ἡ Ἀφροδίτη δὲν θὰ μείνῃ ἀτιμώρητος... Ἐγὼ
θὰ σκοτώσω πάλιν μὲ τὸ χέρι μου, μὲ τὰ ἀλάθητα τόξα μου,
ὅποιον καὶ αὐτὴ ἀγαπᾷ περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώ-
πους!... Σ' ἐσένα τώρα, δυστυχισμένε, θὰ δώσω, δι' ὅσα
ἔπαθες, τὰς μεγαλειτέρας τιμὰς ποῦ ὑπάρχουν εἰς τὴν Τροί-
ζῃνα... Αἱ νέαι θὰ κόπτουν πρὶν νὰ γίνῃ ὁ γάμος των πρὸς
τιμὴν σου τὰ μαλλιά των καὶ αἰῶνας μακροὺς θὰ σὲ κλαίου-
ν καὶ θὰ σὲ πενθοῦν. . Τὰ τραγούδια των θὰ φάλλουν τὴν μνή-
μην σου καὶ δὲν θὰ λητμονηθῇ εἰς τὴν πάροδον τοῦ καιροῦ ὁ
ἔρως ποῦ αἰσθάνθη πρὸς σὲ ἡ Φαίδρα!... Σὺ, τέκνον τοῦ γέ-
ροντος Αἰγέως, πᾶρε τώρα τὸ παιδί σου καὶ σφίξε το εἰς τὴν
ἀγκάλην σου, ἐπειδὴ χωρὶς νὰ θέλῃς ἔγινες αἰτία τῆς κατα-
στροφῆς του... Φυσικὸν ὅμως εἶνε, νὰ ἁμαρτάνουν οἱ ἄνθρω-
ποι, ὅταν τὸ θέλουν οἱ θεοί.. Καὶ σὺ, Ἰππόλυτε, μὴ μνησι-
κακῆς διὰ τὸν πατέρα σου, ἐπειδὴ ἤξεύρεις διὰ ποίαν αἰτίαν

ἀποθνήσκεις... Τώρα χαίρε !.. ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν ἐπιτρέπεται
νὰ βλέπω ἐτοιμοθανάτους, οὔτε νὰ μολύνω τὰ μάτια μου μὲ
ψυχορραγήματα καὶ βλέπω ὅτι ὁ θάνατός σου πλησιάζει....

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Πήγαινε χαρούμενη καὶ σύ, τρισευδαίμων παρθένε..Εἶθε
νὰ μὴ σὲ στενοχωρήσῃ πολὺ ἢ στέρησις τῆς συντροφιάς
μου !... Ἀφοῦ τὸ θέλεις, θὰ συμφιλιωθῶ μὲ τὸν πατέρα
μου, καὶ πρὶν ἄλλως τε ἔκαμνα πάντοτε τὸ θέλημά σου....
Ἄχ, τὸ σκότος καταβαίνει εἰς τὰ μάτια μου !.. πᾶρέ με
πατέρα μου, σ' τὴν ἀγκαλιά σου καὶ κράτει με...

ΘΗΣΕΥΣ

Ἄχ ! παιδί μου, τί μοῦ κάμνεις τοῦ δυστυχισμένου !...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Πεθαίνω !.. βλέπω νὰ ἀνοίγωνται ἐμπρὸς μου αἱ πύλαι
τῶν νεκρῶν...

ΘΗΣΕΥΣ

Λοιπὸν πεθαίνεις καὶ δὲν μὲ συγχωρεῖς ;...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἀπεναντίας ! σοῦ συγχωρῶ τὸν φόνον μου...

ΘΗΣΕΥΣ

Ἀλήθεια ;.. μὲ συγχωρεῖς ;...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Μὰ τὴν τοξοχαρῇ Ἀρτέμιδα !...

ΘΗΣΕΥΣ

ὦ ἀγαπημένε μου !... πόσον μεγαλόφρων εἶσαι πρὸς τὸν πατέρα σου !...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Χαῖρε !.. σὲ ἀποχαιρετῶ καὶ 'σένα, πατέρα !...

ΘΗΣΕΥΣ

Ἄχ ! τί παιδί εὐσεβὲς καὶ ἐνάρετον χάνω...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Παρακάλει τώρα ν' ἀποκτήσης γνήσια τέτοια παιδιά...

ΘΗΣΕΥΣ

Μὴ μὲ ἀφήνεις ἀκόμα, παιδί μου,.. κράτητε τὴν ψυχὴ σου...

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ὅσον ἠμπόρεσα ἐκρατήθηκα...τώρα ὅμως πεθαίνω, πατέρα... σκέπασέ μου γρήγορα τὸ πρόσωπό μου...

ΘΗΣΕΥΣ

ὦ χώρα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Παλλάδος, τί ἄνδρα χάνετε... Κακότυχος ἐγώ... Ἄχ, Ἀφροδίτη !... μὲ τί πόνον θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τῆς συμφοραῖς ὅπου μοῦ ἔστειλες !..

ΧΟΡΟΣ

Ἀνέλπιστα ἦλθε τὸ πένθος αὐτὸ γιὰ ὅλους τοὺς πολίτας !... τὰ δάκρυα θὰ χυθοῦν ἄφθονα, διότι τὰ βαρεῖα οὐττυχήματα τῶν μεγάλων ἀντηχοῦν ἀκόμη βαθύτερα εἰς τὴν ψυχὴν !...

Τ Ε Λ Ο Σ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΗΛΕΚΤΡΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

Μ. ΑΥΓΕΡΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ
1911

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

Θέμα τοῦ δράματος εἶναι ἡ ἐκδίκησις ποῦ ἐπῆρεν ὁ Ὀρέστης ἀπὸ τοὺς φονεῖς τοῦ πατρὸς του, δηλ. ἀπὸ τὴν μητέρα του Κλυταιμνήστραν καὶ τὸν θεῖον τοῦ Αἰγισθον· ἀλλὰ τὸ δράμα ὠνομάσθη μὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἥλέκτρας, διότι αὐτὴ ἔχει τὸν κυριώτερον ρόλον μέσα εἰς αὐτό, γεμίζοντάς το μὲ τὸ βαθὺ πάθος τῆς, τὴν ἀκοίμητην ἐνεργητικότητα καὶ τὴν πρωτοβουλίαν.

Ἡ ὑπόθεσις ξετυλίγεται ἔτσι :

Προλογίζει ὁ Παιδαγωγὸς μιλώντας μὲ τὸν Ὀρέστην, ὁ ὁποῖος τὸν παραγγέλλει νὰ ἔμπη εἰς τὸ παλάτι καὶ νὰ φέρῃ τὸ πλαστὸ μῆνυμα, ὅτι τάχα αὐτὸς ἐσκοτώθηκεν εἰς τοὺς Πυθικοὺς ἀγῶνας· μετὰ τοῦτο φεύγουν καὶ οἱ δύο, ὁ ἓνας πηγαίνοντας πρὸς τὸ παλάτι καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὸν τάφον τοῦ πατρὸς του γιὰ νὰ τὸν τιμήσῃ μὲ νεκρικὰς θυσίας, ἀφιερώματα καὶ βοστρύχους τῆς κεφαλῆς του, ὅπως εἶχεν ὁρμηνευθῇ ἀπὸ τὸ μαντεῖον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀκούονται ἀπὸ μέσα τὰ ἀναστενάγματα τῆς Ἥλέκτρας, ἡ ἑποία βγαίνει καὶ εἰς **κομμὸν** ἀπὸ τῆς σκηνῆς διαχύνεται εἰς θρήνους διὰ τὸ ἀλησμόνητον καὶ σκληρὸν τέλος τοῦ πατρὸς τῆς, ἐνῶ ὁ χορὸς ἀπὸ Μυκηναίης εὐγενεῖς γυναῖκες τὴν παρηγορεῖ.

Εἰς τὸ **πρῶτον ἐπεισὸδιον**, ἐνῶ ἡ Ἥλέκτρα ἀνιστορεῖ τίς τωρινὲς δυστυχίαι τῆς ποῦ ὑποφέρει ἀναγκασμένη νὰ ζῇ ἀνάμεσα εἰς ἀνθρώπους τυραννικοὺς, ἔρχεται ἡ ἀδελφὴ τῆς Χρυσόθεμη, ἡ ὁποία τὴν εἰδοποιεῖ ὅτι μέλλει σκληρὰ γιὰ τοὺς θρήνους τῆς νὰ τὴν τιμωρήσουν ἡ μητέρα τους καὶ ὁ Αἰγισθος, ὅταν γυρίσῃ ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν, ὅπου ἦτον πηγαιμένος· τὴν πληροφορεῖ κατόπι, πῶς πηγαίνει στὸν τάφον τοῦ πατρὸς τους σπονδὰς ἐκ μέρους τῆς Κλυταιμνήστρας φοδισμένης ἀπὸ νυκτερινὸν ὄνειρον· ἡ Ἥλέκτρα τὴν ὁρμηνεύει καὶ τὴν ἐμποδίζει νὰ φέρῃ εἰς τὸν πατέρα τους θυσίας ἐχθρικές, ἡ δὲ Χρυσόθεμη πείθεται καὶ φεύγει.

Εἰς τὸ **πρῶτον στάσιμον** ὁ χορὸς παίρνοντας θάρρος ἀπὸ τὸ ὄνειρον ποῦ ἐφανερώθη εἰς τὴν Κλυταιμνήστραν προμαντεύει τὴν τιμωρίαν τῶν φονιάδων.

Εἰς τὸ **δεύτερον ἐπεισὸδιον** βγαίνει ἡ Κλυταιμνήστρα μὲ σκοπὸν νὰ δεηθῇ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα διὰ τοὺς φόβους ποῦ τὴν ἐτυραννοῦσαν, εὐρίσκει τὴν Ἥλέκτραν καί, ὀργισμένη γιὰ ὅσα ἐκλαίει καὶ καταλαλοῦσεν ἐναντίον τῆς λογοφέρνηι μαζί τῆς καὶ τὴ φοβερίζει· τὴν ὥρα ποῦ ἀπετελεῖωνε τὴν προσευχὴ τῆς μπαίνει ὁ Παιδαγωγὸς καὶ μὴνᾷ ἐπιτίθει τὸ θάνατον τοῦ Ὀρέστη· μετὰ τοῦτο ἡ Κλυταιμνήστρα χαρούμενη παίρνει τὸν Παιδαγωγὸν καὶ μπαίνει μαζί τους εἰς τὸ παλάτι νὰ τὸν φιλέψῃ, ἐνῶ ἡ Ἥλέκτρα παραδίδεται εἰς τὴν ἐσχατὴν ἀπελπισίαν καὶ ἀπ' τὴν ἀπελπισία ὁ χορὸς μάταια ζητᾷ νὰ τὴν ἐγάλῃ λέγοντάς τῆς λόγια παρηγορίας. Σ' αὐτὸ ἐπάνω τρέχοντας ἔρχεται ἡ Χρυσόθεμη καὶ μὲ σημάδια ζωηρῆς χαρᾶς ἀνιστορίζει τὸ πῶς ἤδρε τὸν τάφον τοῦ πατρὸς τους στολισμένον μὲ ἄνθη καὶ μὲ νεοκομμένους βοστρύχους καὶ πῶς ἀπὸ τοῦτο ἀπεικάζει τὸ φτάσιμο τοῦ ἀδελφοῦ ἀνάμεσόν τους· ἡ Ἥλέκτρα τῆς ἀναγγέλλει τὸ φτασμένο μῆνυμα τῆς θνητῆς τοῦ Ὀρέστη καὶ τὴν παρακινεῖ νὰ τὴν βοηθήσῃ νὰ πάρουν μόνες τους πλέον τὴν ἐκδίκησιν ἀπὸ τοὺς φονιάδας, ὅμως ἡ Χρυσόθεμη δὲν δέχεται καὶ φεύγει.

Εἰς τὸ **δεύτερον στάσιμον** ὁ χορὸς ἀποδοκιμάζει τὴν ἀδιαφορίαν τῆς Χρυ

σοθέμης και ἐπαινεί τὴν Ἡλέκτραν βυθισμένην στὴν ἔσχατη δυστυχία ἐξ αἰτίας τοῦ πατρός.

Εἰς τὸ **τρίτον ἐπεισόδιον** μπαίνει ὁ Ὀρέστης μετὸν Πυλάδην φέρνοντας τάχα τὰ λείψανα τοῦ σκοτωμένου, ποῦ βλέποντάς τα ἡ Ἡλέκτρα ξεχύνεται εἰς λόγια ἄμετρης ἀπελπισίας διὰ τὸν ἑαυτὸν της καὶ δι' ὅλην τὴν μαρानθεῖσαν γενεάν· τόσον ὅπου ὁ Ὀρέστης συγκινημένος φανερώνεται καὶ ἔτσι γίνεται ὁ **ἀναγνωρισμός**· εἰς τὸ μετὰ τοῦτο ἀπὸ σκηνῆς ἄσμα ἡ Ἡλέκτρα ἄδει τὴν ἀπειρὴν χαρὰν της. Ἐπάνω εἰς αὐτὰ βγαίνει ὁ Παιδαγωγὸς ὁ ὅποιος βάνει τέλος εἰς τὴν ζωηρὴν διάχυσιν τῆς Ἡλέκτρας καὶ βιάζει τὸν Ὀρέστην καὶ τὸν Πυλάδην νὰ προβοῦν εἰς τὸ ἔργο τῆς ἐκδικήσεως κάνοντάς τους φανερό τὸ κατὰλληλον τῆς εὐκαιρίας· δέονται ἐμπρὸς εἰς τὸν Ἀπόλλωνα διὰ τὴν καλὴν ἐκθασιν τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ὅλοι μαζί μπαίνουν εἰς τὸ παλάτι.

Ὁ χορὸς εἰς τὸ **τρίτον στάσιμον** εἰκονίζει τοὺς τιμωροὺς ὡς ὄργανα τῆς θείας δίκης.

Καὶ τέλος εἰς τὴν **ἐξοδον** ἐξέρχεται ἡ Ἡλέκτρα νὰ φυλάξῃ μήπως εἰς τὸ μεταξὺ γυρίσῃ ὁ Αἰγισθος καὶ ἐμπῇ εἰς τὸ παλάτι χωρὶς νὰ τὸν καταλάβουν, ἐνῷ μέσα οἱ τιμωρηταὶ ἀρχίζουν τὴν ἐκδίκησιν μετὸ φόνο τῆς Κλυταιμνήστρας, τῆς ὁποίας ἀκούονται αἱ φωναὲς καὶ τὰ παρακαλετά. Μετὰ τοῦτο ἔρχεται ὁ Αἰγισθος ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν, ζητεῖ νὰ ἴδῃ τοὺς Φωκεῖς καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἀποθανόντος καὶ ἡ Ἡλέκτρα τοῦ ἀνοίγει τὰς πύλας· ἐμφανίζονται ὅπισθεν ὁ Πυλάδης καὶ ὁ Ὀρέστης μετὰ κρυμμένα τὰ ξίφη καί, εἰς τὴν θέσιν τοῦ λειψάνου τοῦ Ὀρέστη ποῦ ἐπερίμενε, τοῦ παρουσιάζουν κάτω ἀπὸ τὸ κάλυμμα τὸ πτώμα τῆς καθημαγμένης Κλυταιμνήστρας· ἐμπρὸς εἰς αὐτὸ τὸ θέαμα τραμάζει βθέως, ἀναγνωρίζει τὸν Ὀρέστην καὶ ἐννοεῖ τὴν τύχην ὅπου τὸν περιμένει· καὶ ἐνῷ ἰκετεύει, ὁ Ὀρέστης τὸν σέρνει μέσα εἰς τὰ ἀνάκτορα, διὰ νὰ τὸν σφάξῃ εἰς τὸν τόπον ὅπου αὐτὸς ἐσκότωσε ἄλλοτε τὸν πατέρα του. Ὁ χορὸς κλείνει τὸ δράμα τραγουδώντας τὸ ἄσμα τῆς ἀπολυτρώσεως.

Ἡ πρώτη, ποῦ πέφτει εἰς τὴν ἀντίληψιν, ἰδέα τοῦ δράματος, ἠθικὴ καὶ διδακτικὴ, ὅπως εἰς τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ δράματα τοῦ Σοφοκλέους, εἶναι ἡ θεία δίκη ἐρχόμενη τιμωρὸς εἰς τὴν ἀνομίαν· ἐλάχιστα ὅμως ἠθικὴ, βαθύτερον αὐτῆς καὶ πλέον ἐγγιχτικὴ ἵσταται ἡ ἰδέα τῆς ὀλεθρίας μοίρας, ἡ ὁποία παρακολουθεῖ μέγαν, ἀρχαῖον καὶ βασιλικὸν οἶκον καὶ ἡ ὁποία πνίγει τὰς ἡμέρας αὐτοῦ εἰς τὸ αἶμα καὶ τὴν ἀπελπισίαν· καὶ γενικώτερον τὰ ἀόρατα πεπρωμένα, ποῦ ἐποπτεύουν εἰς τὰς τύχας τοῦ ἀνθρώπου, αἱ μυστικαὲς δυνάμεις αἱ ἀνεξέλεγκτες, αἱ μορφῆς ἀπὸ τὸ ἄγνωστον ποῦ ἐνεδρεῦουν τὰς ἡμέρας τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς· κυριαρχοῦν δηλαδὴ καὶ ἐδῶ, αἱ δύο κεφαλαῖώδεις καὶ ἔμμονοι ἰδέαι, τῆς δίκης καὶ τῆς μοίρας, αἱ ὁποῖαι ἐγέμιζαν τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς ἀρχαίας τραγωδίας.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ
ΟΡΕΣΤΗΣ
ΗΛΕΚΤΡΑ
ΧΟΡΟΣ

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ
ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ
ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ πλατεῖαν τῶν Μυκηνῶν, ὅπου ὑφώνεται βωμός τοῦ Ἀπόλλωνος· ἀπὸ τὴν μίαν πλευρὰν τὰ βασιλικά ἀνάκτορα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην ὁ ναὸς τῆς Ἥρας καὶ ἱερὸν ἄλσος.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Η Λ Ε Κ Τ Ρ Α

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

ὦ τέκνο τοῦ Ἀγαμέμνονος, ποῦ ἄλλοτε ἐστάθη
στὴν Τροία στρατηγός, ἐδῶ πλέον ὄντας,
μπορεῖς νὰ ἰδῇς ἐκεῖνα, ποῦ ὅλο ἐπιθυμοῦσες.
Γιατί, νάτο, τὸ παλαικὸ Ἄργος ποῦ ἐπόθεις,
ιερό τῆς κεντροχτυπημένης θυγατρὸς τοῦ Ἰνάχου·
κι' αὐτὴ ἵναι ἡ Ἀπολλώνια ἀγορά, Ὀρέστη,
τοῦ λυκοκτόνου θεοῦ· κ' ἐδῶ ἵναι ἀριστεράθε
τῆς Ἥρας ὁ ἔνδοξος ναός· κ' ἐδῶ ποῦ πᾶμε,
πὲς πῶς θωρεῖς τίς πλούσιες τίς Μυκῆνες
καὶ τὸ βαρυφθαρμένο τῶν Πελοπιδῶν παλάτι,
ἀπ' ὅπου ἐσέ, μέσα στὸ φόνο τοῦ πατρός σου,
παίρνοντας ἀπ' τῆς ἰδίας σου ἀδερφῆς τὰ χέρια
μακρυὰ φερα, ἔσωσα κι' ἀνάθρεψά σε
σὲ τόση νιότη, ἐκδικητὴς νὰ γίνῃς τοῦ πατρός σου.
Τώρα λοιπόν, Ὀρέστη καὶ σὺ ἀκριβὲ φίλε
Πυλάδῃ, τί νὰ κάμωμε γοργὰ ἄς σκεφτοῦμε·
γιατὶ καθαρὰ πλέον τὸ λαμπερὸ ἡλιόφως
τὰ πρωινὰ λαλήματα τῶν πουλιῶν μᾶς φέρνει

κ' ἡ μαύρη νύχτα ἔχει χαθῇ μὲ τ' ἄστρα.
 Λοιπόν, πρὶν ἄντρας βγῇ ἀπ' τὸ σπίτι του κανένας
 ἄς τὰ ποῦμε· γιατί, ὅπως εἴμαστε ἐδῶ πέρα,
 ὥρα δὲν εἶναι πλέον δισταγμοῦ, ἀλλὰ ἔργων.

ΟΡΕΣΤΗΣ

᾽Ω ἐσὺ ἀπὸ τοὺς ἀκόλουθους πιὸ ἀγαπημένε,
 πόσα σημάδια καθαρὰ μοῦ δείχνεις πάντα
 ὅτι μᾶς εἶσαι ἐμπιστεμένος· νί' ὅπως τ' ἄτι
 τὸ εὐγενικό, ποῦ κι' ἂν γεράσῃ δὲ δειλιάζει,
 ἀλλὰ ὅλο αὐτ. ἄζεται στῶν κίνδυνων τὴν ὥρα,
 ἔτσι κ' ἐσύ, κ' ἐμᾶς κεντᾶς καὶ σὺ ἀκλουθᾶς στοὺς πρώτους.
 Γι' αὐτὸ τὸ τί ἐβουλήθηκα θὰ φανερώσω,
 κ' ἐσὺ στὰ λόγια μου προσεκτικὸ αὐτὶ δόσε,
 κι' ἂν κάπου τὸ σωστὸ δὲ βρίσκω, διόρθωσέ με.
 Γιατί, σὰν πῆγα ἐγὼ στὸ Πυθικὸ μαντεῖο,
 νὰ μάθω πῶς ἀπ' τοὺς φονιάδες τοῦ πατρός μου
 θὰ πάρω ἐκδίκηση, ἔτσι ἐμάντεψέ μου ὁ Φοῖβος·
 μόνος μου ἐγώ, χωρὶς στρατὸ κι' ἀσπίδες,
 κλεφτάτα, μὲ τὸ χέρι μου νὰ πάρω τὸ αἷμα.
 Ἄφοῦ, λοιπόν, τέτοιαν ἀκούσαμε μαντεία,
 πέρασε ἐσὺ μέσ' στὸ παλάτι, ὅταν βολέσῃ,
 καὶ κύττα κάθε τι ποῦ γίνεται νὰ μάθῃς,
 γιὰ νὰ τὰ πῆς σ' ἐμᾶς καθάρια, ὡς τὰ γνωρίσῃς.
 Κι' ἀπ' τὰ γεράματα καὶ τοῦ καιροῦ τὸ μάκρος,
 νὰ σὲ γνωρίσουν δὲν ὑπάρχει φόβος,
 οὔτε θὰ σὲ ὑποψιαστοῦν, ἔτσι ἀνθοφόρον ¹.

1) Ἑνθισμένον=οἱ σχολικισταὶ διαφωνοῦν διὰ τὴν ἐρμηνεῖαν· κατὰ Bῃ the
 σημ. στολισμένον δι' ἀνθέων κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἀγγελλόντων εὐφρόσυναν. Ἄλλοι
 τὸ ἑνθισμένον ἐρμηνεύουν «πολιὸν τὰς τρίχας.»

Καὶ τέτοιο λόγο πές, πῶς ξένος εἶσαι
σταλμένος ἀπ' τὸ Φανοτέα ἀπ' τῇ Φωκίδᾳ·
γιατὶ τοὺς εἶναι αὐτὸς ὁ πιὸ μέγας φίλος
ἀπ' ὅλους τοὺς κονταροσυνδεμένους¹.

Καὶ πές σημάδι δίνοντας², ὁ Ὀρέστης
πῶς ἀπὸ τύχῃ ἀφεύγατῃν ἔχει πεθάνῃ,
στοὺς Πυθικοὺς ἀγῶνες, ἀπ' τὸ τροχαμάξι
κυλισμένος· ἔτσι ἄς εἶναι ἡ ἱστορία.

Κ' ἐμεῖς, ὡς ἤθελε ὁ χρησμός, τὸν τάφο τοῦ πατέρα
πρῶτα μὲ ῥαντισμοὺς καὶ μὲ μαλλιά τῆς κεφαλῆς μας
ἀφοῦ στυλίσουμε, ἔπειτα ξανά θάρθοῦμε πίσω,
τὸ χάλκινο σηκώνοντας ἀγγεῖο στὰ χέρια,
ποῦ κ' ἐσὺ ξέρεις στὰ χαμόκλαδα ἀπὸ 'μὲ κρυμμένο,
γιὰ νὰ τοὺς ποῦμε τὸ γλυκὸ μαντᾶτο
μὲ λόγια ξεπλανώντας τους, πῶς τάχα ἐχάθη
πιά φλογισμένο τὸ κορμί μου κι' ὅλο στάχτη.
Γιατί τί λύπη νάχω ἀπ' τὴν πλαστὴ θανή μου,
ὅταν πραγματικὰ σωθῶ καὶ δόξα πάρω;

Θαρρῶ, λόγος κακὸς κανεῖς δὲν εἶναι, ἂν φέρνῃ κέρδος.
Καὶ τοὺς σοφοὺς εἶδα πολλὰς φορές ὡς τώρα³,
πλαστὰ μὲ λόγια νὰ πεθαίνουν· κι' ὅταν ἦρθαν
πάλι στὸν τόπο τους σταθῆκαν πλέον τιμημένοι·
ἔτσι κ' ἐγώ, ζώντας μετὰ τῇ φήμῃ αὐτῇ, ἀπαντέχω
πάλι νὰ λάμψω στοὺς ἐχθροὺς μου ἐμπρὸς ὡς ἂν ἀστέρι.

1) Δορυξένων· δορύξενος = ὁ ἐκ πολέμιου φίλος γενόμενος· ἐκράτησα
τὰ συνθετικὰ τοῦ κειμένου.

2) Ἔργῳ προστιθείς· = εἰς ἄλλα κείμενα φέρεται· ὅρκῳ προστιθείς.

3) Κατὰ τὸν Σχολιαστήν ἐννοεῖ ἐδῶ τὸν Ὀδυσσεύ.

Ἄλλ' ὦ γῆς πατρικὴ κ' ἐσεῖς τοῦ τόπου
 θεοί, δεχτῆτε με καλότυχον σ' αὐτὲς τίς στράτες ¹
 κ' ἐσὺ παλάτι πατρικό μου· γιατί ἐσένα
 ἔρχομαι ἐκδικητὴς θεόσταλτος νὰ ξεμολέψω·
 καὶ μὴ χωρὶς τιμὴ μὲ διώξτε ἀπ' ἐδῶ πέρα,
 μὰ ἀφέντη κάντε με στὸ βίος μου κι' ἄξιο νοικοκύρη ².
 Λοιπὸν τὰ εἶπα αὐτά· κ' ἐσὺ πιά τὴ φροντίδα
 ἔχε, σὰν πᾶς, τὸ χρέος, γέρο, νὰ φυλάξης.
 Κ' ἐμεῖς θὰ τραβηχτοῦμε οἱ δύο· γιατί ἡ περίσταση εἶναι
 ὁ πιὸ τρανὸς διαφεντευτὴς κάθε δουλειᾶς στοὺς ἄντρες.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὡῖμὲ σ' ἐμένα.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Μὰ ἐφάνηκέ μου νᾶκουσα μέσ' ἀπ' τίς θύρες
 κάποια κοπέλλα ποῦ σιγαναστέναξε, παιδί μου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἶν' τάχα ἡ δύστυχη ἡ Ἡλέκτρα; θέλεις
 αὐτοῦ νὰ μείνουμε τὰ μυρολόγια ν' ἀκροαστοῦμε;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Καθόλου· τίποτε νὰ μὴν καταπιαστοῦμε
 πρὶν κάνουμε τὰ προσταγμένα ἀπ' τὸ Λοξία
 κι' ἀρχὴ ἀπ' αὐτά, ῥαντίζοντας τὸν τάφο τοῦ πατρός σου
 αὐτὸ καὶ νίκη στὰ ἔργα μας καὶ δύναμη θὰ φέρῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ φῶς ἀγνὸ κι' αἶρα
 ἀπάνω ἰσόμετρα ἀπλωμένε,
 πολλὰς μ' ἀκούσατε φορές τὰ μυρολόγια,

1) Εὐτυχοῦντα ταῖσδε ταῖς ὁδοῖς = ἐπιτυγχάνοντα τοὺς σκοποὺς του.

2) Ἄλλ' ἀρχέπλουτον καὶ καταστάτην δόμων.

πολλές φορές τὰ ματωμένα στήθια νὰ χτυπῶ,
 ὅταν ἡ νύχτα ἡ σκοτεινὴ περάσῃ·
 καὶ τὰ ξενύχτια πιά τὰ ξέρει
 τὸ μισητό μου τὸ κλινάρι,
 τὸ σπíti μας τὸ θρηνερό·
 πόσο τὸ δύστυχό μου τὸν πατέρα
 κλαίω, ποῦ εἰς τὴ βάρβαρη τὴ χώρα
 ὁ κόκκινος δὲ φίλεψε Ἄρης,
 κ' ἡ μάμμα μου κι' ὁ σύγκλινός της
 ὁ Αἰγισθος τοῦ σκοῦν αὐτοί,
 ὅπως τὸ δρῶν οἱ ξυλοκόποι,
 μὲ πέλεκα τὴν κεφαλὴ·
 καὶ γιὰ ὅλα αὐτὰ καμμιὰ συμπόνια,
 πατέρα, ἀπ' ἄλλη ἔξω ἀπὸ μένα,
 ποῦ ἄπρεπην ἔτσι κ' οἰκτρὴ
 πῆρες, πατέρα μου, θανή.
 Ἄλλὰ ὅχι δὲ θὰ τελειώσω
 τὰ κλάμματα τὰ μισητὰ καὶ μυρολόγια,
 ὅσο τ' ἀστέρια μὲ τίς λαμπερὲς ἀκτῖνες
 θωρῶ καὶ τὴν ἡμέρα αὐτὴ,
 ποτὲς τὸ κλάμμα μου δὲ θὰ σωπάσῃ,
 σὰν τὸ πικρόλαλο τ' ἀηδόνι
 ὁποῦμεινε χωρὶς παιδί,
 μπροστὰ στὶς θύρες τοῦ πατρός μου
 σ' ὅλους ψιλὰ ν' ἀντιλαλῇ.
 Ὡ κατοικιὰ τοῦ Ἄδη καὶ τῆς Περσεφόνης,
 καταχθονίτη Ἑρμὴ καὶ σὺ ἱερὴ Κατάρρα,
 καὶ κόρες τῶν θεῶν, ἐσεῖς σεβάσμιες Ἑρινύες,
 ποῦ νοιάζεστε τοὺς ἀδικοχαμένους,

καὶ δολερὰ τὴν κλίνην στερεμένους,
 λαῖτε, βοηθήστε, ἐκδικηθῆτε
 τὸ φόνο τοῦ δικοῦ μου τοῦ πατέρα
 καὶ στείλτε μου τὸν ἀδερφό μου·
 γιατί πιά μόνη δὲν μπορῶ
 νάντισηκῶνω τὸν καημό μου.

ΧΟΡΟΣ

ᾠ κόρη, κόρη τῆς πιὸ ἄθλιας τῆς μητέρας,
 Ἡλέκτρα, τί στ' ἀχόρταγο τὸ κλάμμα λυώνεις
 ἅπαντα γιὰ τὸν Ἀγαμέμνονα ἀπὸ πολὺ σφαγμένον
 κι' ἀνόσια ἀπ' τῇ δολερῇ μητέρα
 μὲ ξεπλανέματα καὶ μὲ κακὸ χέρι προδομένον ;
 ἂν πέφτη λόγος καὶ σὲ μένα
 ἄμποτες νὰ χαθῇ αὐτὸς ποῦ τάχει κανωμένα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ᾠ εὐγενικῶν γονιῶν βλαστάρια,
 ἤρθετε στοὺς δικούς μου πόνους παρηγόρια,
 καὶ νοιώθω αὐτὰ καὶ τὰ γνωρίζω
 καὶ τίποτε δὲ μοῦ ξεφεύγει,
 ὅμως δὲ θέλω αὐτὸ ν' ἀφήσω,
 νὰ μὴν ἀναστενάζω γιὰ τὸ δύστυχό μου τὸν πατέρα·
 μὰ ἐσεῖς, ποῦ ξεπληρώνετε τῇ χάρῃ
 λογῆς λογῆς ἀγάπης μου στὰ περατμένα,
 ἀφῆστε με νὰ δέρνωμαι ἐδῶ πέρα,
 ἄχ, ἄχ, παρακαλῶ σας.

ΧΟΡΟΣ

Ἄλλ' ἀπ' τὸν Ἄδη, τὸν πατέρα
 κι' ἀπ' τίς ἀφεύγατες τίς λίμνες
 ὅχι πιά, δὲν τὸν ἀνασταίνεις

μὲ κλάψες καὶ μὲ παρακάλια.

Μόνο ἀπ' τοὺς μέτριους σ' ἄλλους πόνους
ἄλυτους πέφτεις γαὶ θρηνεῖς
κι' ὅλο τῇ νιότη σου μαραίνεις·
γιατί τ' ἀβάσταχτα ποθεῖς;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τρελλὸς ποῦ τὸ γονιὸ ξεχνάει,
ποῦ ἀξιοδάκρυτα ἔχει πάει.

Μὰ τὸ πικρὸ τοῦ Διδὸς ἀηδόνι
ἐμὲ μοῦ εὐφραίνει τὴν ψυχὴ,
ὅποῦ τὸν Ἴτη, ὅλο τὸν Ἴτη
κλαίει τὸ θρηνόλαλο πουλί.
Ἄλλοι! πολύπαθη Νιόβη,
ὅσο γιὰ ἔμέ, θεὰ σὲ κράζω,
γιατί, σὲ πετρωμένον τάφο,
ὠϊμένα, πάντα δάκρυα χύνεις.

ΧΟΡΟΣ

Δὲν εἶσαι βέβαια, κόρη, ἡ μόνη,
ποῦ ἡ λύπη τῶν θνητῶν σιμώνει·
σὺ ἀπ' ὅλους περιστὰ λυπᾶσαι
ἀπ' ὅσους μέσα κατοικοῦν,
κ' ἴδια μ' αὐτοὺς σπορά ἔχεις κ' αἶμα,
νὰ ἡ Χρυσόθεμη, ποῦ ζῇ
καὶ ἡ Ἰφιάνασσα μαζί,
κ' εἶναι στὴν ἄχολη τῇ νιότη¹
ὁ εὐτυχισμένος ὁ Ὀρέστης,

1) Κρυπτῶ τ' ἀχέων ἐν ἡβῃ.

ποῦ ἡ ξακουστὴ τῶν Μυκηνῶν
 κάποτε ἡ χώρα θὰ δεχτῇ,
 ἡ κατοικιὰ τῶν εὐγενῶν,
 μὲ βῆμα χαρωπὸ σὰν ἐρθῇ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Κ' ἐγὼ αὐτὸν ἀκούραστα γιὰ νὰ προσμένω,
 δύστυχη, τέκνα καὶ γάμο στερημένη,
 μαραίνομαι στὰ δάκρυα βουτημένη
 καὶ συντροφιά μὲ τὶς ἀτέλειωτες τὶς δυστυχίες πηγαίνω·
 μ' αὐτὸς ξεχνᾷ κι' ὅσα ἔπαθε κι' ὅσα ἔχει μάθη·
 γιατίι ποιά εἶδηση σ' ἐμὲ δὲ φτάνει πλάναι;
 πάντα τὸ γύρισμα ποθεῖ,
 ἀλλὰ δὲ βάνεται νάρθη.

ΧΟΡΟΣ

Κόρη μου, θαρρετὴ κρατήσου·
 εἶναι στὸν οὐρανὸν ἀκόμα ὁ Δίας ὁ μέγας,
 ποῦ αὐτὸς τὰ πάντα κυβερνᾷ καὶ δυναμώνει·
 βάλε στὸ χέρι του τὴ δίκη καὶ τρανὴν ὀργή σου,
 οὔτε γι' αὐτούς, ποῦ ἐχθρεύεσαι, πολὺ νὰ μὴ βαρυθυμᾷς
 κι' οὔτε νὰ τοὺς ξεχνᾷς·
 γιατίι ὁ καιρὸς εἶναι καλόβολος¹ θεός.
 Γιατ' οὔτε τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁ γιός, ποῦ πρὸς τῆς Κρίσας
 τὸ βοῦδοτρόφο βρίσκεται τὸ περιγιάλι,
 ἀγύριστος θὲ νᾶναι,
 οὔτε κι' αὐτὸς ξεχνᾷ
 ὁ θεός, ὁποῦ εἰς τὸν Ἄδη κυβερνᾷ.

1) εὐμαρῆς = τὰ πάντα διευκολύνων.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὰ ἐμένα ὅμως ἀνέλπιδη
 πέρασε ἢ πιότερη ζωὴ μου
 καὶ δὲν ἀντέχω πιά·
 χωρὶς γονιούς λυώνω, χωρὶς
 νὰ παραστέκη με φίλος κανεὶς·
 μὰ σὰν φερτὴ ξένη κι' ἀνάξια
 τοὺς πατρικοὺς θαλάμους σιγυρνῶ,
 κ' ἔτσι μὲ κακόπρεπο φόρεμα γυρίζω
 καὶ σ' ἀδειανὰ τραπέζια γιοματίζω.

ΧΟΡΟΣ

Θλιβερὴ στὸ γυρισμὸ ἦταν ἡ φωνή του,
 θλιβερὴ στὴν κατοικιὰ τὴν πατρικὴ του
 κ' ἡ πελεκιά, ὅταν τοῦ ἐδόθη
 μὲ τὸ πελέκι τ' ὀλοχάλκινο κατάντικρύ του¹.
 Ὁ ἔρωτας ἦταν ὁ φονιάς καὶ ἡ ἀπιστιὰ ποῦ τᾶχε ὠρμηνεμένα,
 φριχτὸ ζευγάρι ἐκοιλοπόνεσε²
 κ' ἔβγαλε τὴ φριχτὴ τὴ γέννα,
 θέλεις θεός, θέλεις θνητὸς
 εἶναι ὁποῖος τᾶχει κανωμένα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ πλέον μισητὴ ἀπὸ τίς ἡμέρες,
 ποῦ εἶδα στὴν πικρὴ ζωὴ μου·
 ὦ νύχτα, ὦ δεῖπνα ἀνείπωτα

1) ἀνταῖα γενύων παγχάλκων ὠρμάθη πληγὰ = ἐκ τῶν ἐμπροσθεν.

2) δεινὰν δεινῶς προφυτεύσαντες μορφὰν = συνέλαβον ὁμοῦ καὶ ἔφερον εἰς πέρας τὸ ἐγκλημ. Ὁ Kaibel, τὸ μορφὰν ἐξηγεῖ μορφὴν τοῦ ἐγκλήματος.

κι' ἀσήκωτες τρομάρες·
 σ' αὐτὰ ποῦ ἤϋρεν ὁ πατέρας μου
 τοὺς ἄπρεπους θανάτους
 ἀπὸ τὰ δίδυμα τὰ χέρια,
 αὐτὰ ποῦ πῆραν τὴ ζωὴ μου προδομένη,
 αὐτὰ ποῦ μ' ἔχουνε καταστρεμμένη·
 ποῦ, ὁ θεὸς στὸν Ὀλυμπο ὁ μεγάλος,
 ἄμποτες ἄξια ἀντίμιστα νὰ τοὺς χαρίσῃ
 καὶ κάθε ἀπολαυὴ χαρούμενη παντοτινὰ νὰ τοὺς στερήσῃ,
 τέτοια ἀφοῦ ἔχουν ἔργα τελεμένα.

ΧΟΡΟΣ

Πρόσεχε μὴν περσότερο φωνάζεις,
 δὲ σκέπτεσαι τὰ τωρινὰ πῶς εἶναι γινομένα ;
 πέφτεις ἔτσι ἄθλια σὲ κακὰ ἀπὸ σὲ τὴν ἴδια ἐτοιμασμένα ¹
 γιὰτὶ πάρα πολλὰς συμφορὰς ἔχεις ἀποχτήσῃ
 μὲ τίς ἀμάχες ποῦ ἡ βαρύθυμη ψυχὴ σου ἔχει γεννήσῃ·
 κανέναν βέβαια νὰ τὰ βάνῃ ²
 μὲ τοὺς δυνατοὺς δὲν κάνει.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οἱ τρομερὲς οἱ δυστυχίες μ' ἀναγκάσαν, οἱ τρομερὲς οἱ δυσ-
 [τυχίες·
 καλὰ τὸ ξέρω καὶ ἡ βαρυθυμιὰ δὲ μοῦ ξεφεύγει.
 Ἀλλὰ καὶ μέσ' στὶς δυστυχίες βέβαια δὲ θὰ σταματήσω
 αὐτὲς τίς συμφορὰς νὰ λέω, ὅσο στὴ ζωὴ ζήσω.

1) Οὐ γνῶμαν ἴσχεις ἐξ οἷων τὰ παρόντ' ; οἰκείας εἰς ἅτας ἐμπίπτεις
 οὕτως αἰκῶς. Οὕτω διαστιζόμενον τὸ χωρίον οὐδεμίαν δυσκολίαν παρουσιάζει (Βερν.).

2) Ἐριστὰ πλάθειν (ῥ. πελάζω).

Γιατί ἀπὸ ποιὸν ποτές, ὦ ἀγαπημένες,
χρήσιμη συμβουλή ν' ἀκούσω θὰ μποροῦσα
καὶ ποιὸν ποῦ στήν περίστασι νὰ καλοσυλλογᾶται;
ἀφῆστε, ἀφῆστε με, παρηγορητρες·
γιατὶ αὐτὰ ἀπ' τὰ τελείωτα θᾶναι,
κι' οὔτε ποτές τοὺς πόνους μου θὰ παρατήσω
ἔτσι ἄμετρα θρηνώντας.

ΧΟΡΟΣ

Ἄπὸ συμπάθεια σοῦ μιλῶ,
σὰν τὴν πιστὴ τὴ μάννα,
νὰ μὴ γεννᾷς στὴ συμφορὰ ἄλλη συμφορὰ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ ποιὸ 'ναι τοῦ κακοῦ τὸ μέτρο; ἄς 'δοῦμε,
καὶ πῶς θᾶταν καλὸ ν' ἀδιαφορῇ κανεὶς γιὰ τοὺς νεκροὺς του;
ποιὸς ἔτσι ἐπλάσθη ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους;
ἄμποτε οὔτε τιμὴ καμμιὰ ἀπὸ τούτους νάχω
οὔτε, ἂν τυχὸν κάποια εὐτυχίαν ἔχω,
ἤσυχα νὰ τὴ χαίρωμαι, ὅταν τοὺς γονιούς μου
στερῶ τους τὰ τιμητικά, τὰ φιλόφωνα μυρολόγια.

Γιατί, ἂν γῆς καὶ τίποτε ὄντας ὁ ἀπεθαμμένος,
κοίτεται λησμονημένος
κι' αὐτοὶ πάλι γιὰ τὸ φόνο
καμμιὰ δὲ λάβουν τιμωρία,
ἄς πάη νὰ χάνεται ἡ ντροπὴ
καὶ τῶν ἀνθρώπων ὅλων ἡ εὐσέβεια.

ΧΟΡΟΣ

Ἐγὼ φροντίζοντας, παιδί μου, καὶ γιὰ τὸ δικό σου
μαζί καὶ τὸ δικό μου τὸ συμφέρον ἤρθα·
ὅμως, ἂν δὲ μιλῶ καλὰ, ἡ γνώμη σου ἄς νικήσῃ.

κ' ἐμεῖς μαζί σου θ' ἀκλουθήσουμε κατόπι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ντρέπουμε, γυναῖκες, ἂν φαίνομαί σας,
 πῶς μὲ τίς κλάψες τίς πολλές ὑπέρμετρα λυποῦμαι·
 ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη φέρνει με σ' αὐτὲς τίς πράξεις,
 συμπαθῆστε· γιατί γυναῖκα εὐγενική πῶς θὰ μπορούσε
 ἔτσι νὰ μὴ φερθῇ βλέποντας τοῦ πατρός τὰ πάθη;
 ὅπου, μέρα καὶ νύχτα, πάντα ἐγὼ θωρῶ τα
 νὰ μὴ μαραίνωνται, ἀλλὰ πιὸ πολὺ ν' ἀνθίζουν·
 κ' ἐμένα πρῶτα ἢ μάννα, ὅπου μ' ἐγέννα,
 μοῦ στέκει πλέον μισητὴ ἀπ' ὅλα· καὶ κατόπι
 ζῶ μέσ' τὸ σπίτι μου μὲ τοὺς φονιάδες τοῦ πατρός μου
 κι' ἀπ' αὐτοὺς κυβερνιέμαι κι' ἀπ' αὐτοὺς ἀκόμα
 τὸ νᾶχω ἢ νὰ στεροῦμαι κρέμεταί μου.
 Ἐπειτα ποιὲς περνῶ, θαρρεῖς, ἡμέρες,
 ὅταν τὸν Αἰγισθο νὰ κάθεται στὸ θρόνο
 τὸν βλέπω τοῦτον τοῦ πατρός μου καὶ τίς ἴδιες
 στολὲς μ' ἐκεῖνον νὰ φορῇ καὶ στήν ἐστία,
 κοντὰ σπονδὲς νὰ χύνη, ὅπου σκότωσ' ἐκεῖνον,
 κι' ἀπὸ τούτες τὴν ἔσχατην ἀτίμωση νὰ βλέπω,
 τὸν αὐτοκυβερνήτη μας¹ στήν κλίνη τοῦ πατρός μου
 μὲ τὴν ἄθλια τὴ μάννα μου, ἀνίσως πρέπει μάννα
 νὰ λέω αὐτήν, ὅπου μ' αὐτὸν μαζί κοιμᾶται.
 κι' αὐτὴ τόσο εἶναι ἄθλια, ὅπου μὲ τὸ μιὰρὸν ἀντάμα
 συζῇ χωρὶς καμμιὰ Ἑρινύα νὰ φοβᾶται·
 ἀλλὰ σὰν νὰ παιζογελάη μὲ τὰ ὅσα κάνει

1) Αὐτοέντην=αὐθέντης, αὐτοχειροτόνητος.

ἀφοῦ διάλεξ' ἐκείνη τὴν ἡμέραν ὅπου
 μὲ δόλον εἶχε τὸν πατέρα μου σκοτώσῃ
 σταίνει σ' αὐτὴν χοροὺς καὶ κάθε μῆνα
 ἄρνιά θυσιάζει στοὺς θεοὺς τοὺς σωτηρίους.
 Κ' ἐγὼ ἡ δύστυχη βλέποντας, στὴν κάμαρά μου
 κλαίω, λυώνω καὶ μυρολογάω μονάχη
 τὸ δεῖπνο τὸ τρισάθλιο τ' ὀνοματισμένο
 στ' ὄνομα τοῦ πατέρα μου· κι' οὔτε νὰ κλάψω
 μπορῶ, ὅσο τὸ ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ μου.
 Γιατὶ ἡ γυναῖκα αὐτὴ ἡ εὐγενικὴ στὰ λόγια
 ἔτσι φωνάζοντας μοῦ κακοκραίνει·
 ὦ πλάσμα θεομίσητο, μονάχα ἐσένα
 πέθανεν ὁ πατέρας σου ; κι' ἄλλος κανένας
 ἀπ' τοὺς θνητοὺς δὲν πένθησε ; κακὸ νὰ λάβῃς τέλος
 κι' οὔτε νὰ σ' ἀπαλλάξουν ἀπ' αὐτὲς τίς κλάψες
 ποτὲ οἱ θεοὶ τῆς κάτω γῆς· ἔτσι μὲ βρίζει·
 μὰ σὰν ἀκούσῃ πούθενά πῶς ἔρχεται ὁ Ὀρέστης
 ἔρχεται τότες μπρὸς μου μανιακὴ καὶ ξεφωνίζει·
 ἐσύ δὲν εἶσαι ἡ ἀφορμὴ ποῦ αὐτὰ παθαίνω ;
 δὲν εἶναι τοῦτο τὸ κατόρθωμα δικό σου,
 ἐσένα, ποῦ σὰν μοῦκλεψες μέσ' ἀπ' τὰ χέρια,
 ἔστειλες σὲ μεριὰν ἀσφαλισμένη τὸν Ὀρέστη ;
 μὰ ξέρε το πῶς ἀκριβὰ θὰ τὸ πληρώσῃς·
 Τέτοια ἀληγχεῖ, κι' ἀπὸ κοντὰ τὴν ἐρεθίζει
 στὰ ἴδια ὁ ξακουστός γαμπρὸς ποῦ παραστέκει,
 αὐτὸς ὁ κάθε ἀξιώτη στερημένος καὶ ὅλος βλάβῃ,
 καὶ ποῦ μὲ τίς γυναῖκες σταίνει τοὺς πολέμους.
 Κ' ἐγὼ, ποῦ τὸν Ὀρέστη περιμένω πάντα
 σ' αὐτὰ νάρθῃ σωτήρας, χάνομαι ἡ θλιμμένη.

Γιατὶ πάντα σκοπεύοντας νὰ κάνῃ κάτι
 ἔκανε κάθε ἐλπίδα μου καὶ τώρα καὶ παντοτινὰ νὰ χάσω¹.
 Λοιπὸν σὲ τέτοια μέσα οὔτε φρόνηση, φίλες,
 οὔτε καὶ σεβασμὸ μπορῶ νὰ δείχνω·
 ἀλλὰ μέσ' στὸν κατατρεγμὸ μεγάλη ἀνάγκη
 μὲ τὸν κατατρεγμὸ κανεὶς νὰ παραβγαίνει.

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ πὲς μας, μέσα εἶν' ὁ Αἰγισθος κι' αὐτὰ διηγᾶται
 σ' ἐμᾶς ἢ ἔξω ἀπ' τὸ παλάτι πηγαιμένος ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βέβαια μακρὰ· στίς θύρες δὲ θὰ τριγυρνοῦσα,
 ἂν ἦταν μέσα· τώρα στοὺς ἀγροὺς εἶναι βγαλμένος.

ΧΟΡΟΣ

Βέβαια κ' ἐγὼ μπορῶ πλέον ξεθαρρεμμένη
 ν' ἄρθω στὰ λόγια τὰ δικά σου, ἔτσι σὰν εἶναι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τώρα λοιπὸν ποῦ λείπει, ὅ,τι ἀγαπᾷς διηγῆσου.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα σ' ἐρωτῶ· τί λὲς κοντά 'ναι ν' ἄρθῃ
 ὁ ἀδερφός σου ἢ πιὸ στερνά ; νὰ ξέρω θέλω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Λέει τοῦλάχιστον· μ' ἀπ' ὅσα λέει τίποτε δὲν κάνει·

ΧΟΡΟΣ

Γιατὶ διστάζει ὅποιος μεγάλο καταπιάνεται ἔργο.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλὰ ἐγὼ δὲν τὸν ἔσωσα διστάζοντας ἐκεῖνον.

1) Τὰς οὔσας τέ μου καὶ τὰς ἀπούσας ἐλπίδας διέφθορεν, κατὰ Din-
 dorf σημαίνει πάσας τὰς ἐλπίδας ἐν γένει.

ΧΟΡΟΣ

Θάρρος· εἶν' ἄξιος ὥστε νὰ βοηθᾷ τοὺς ἐδικούς του.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πιστεύω, γιατί ἄλλοιῶς ἐγὼ πολὺ δὲ ζοῦσα.

ΧΟΡΟΣ

Μὴν πῆς πλέον τίποτε· γιατί ἀπὸ τὸ παλάτι
βλέπω τὴν ἀδερφή σου, ὅπου μ' ἐκείνην εἶστε
ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν πατέρα καὶ τὴ μάνα,
τὴ Χρυσόθεμη, ἐντάφια νὰ κρατῇ στὰ χέρια,
ὅσα γιὰ τοὺς νεκροὺς πρεπούμενα λογιοῦνται.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Τί πάλι, ἐμπρὸς στὸ ἔβγασμα ἀπ' τὶς θύρες,
ῥηθες καὶ ξεφωνίζεις, ἀδελφή μου;
κι' οὔτε νὰ μάθης θέλεις στοῦ καιροῦ τὸ μάκρος
νὰ μὴ δίνεσαι ἀνώφελα σὲ μάταιο πάθος;
ἂν καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτό μου ξέρω πόσο
πονῶ στὰ τωρινά· παῦ, ἂν ἴσως ἤμποροῦσα,
θ' ἄδειχνα ποιά γι' αὐτοὺς κρατῶ στὸ νοῦ μου γνώμη.
Μὰ τώρα μέσα στὶς κακοτυχιῆς νομίζω,
πῶς πρέπει μὲ πανιὰ νὰ πλέω κατεβασμένα,¹
καὶ κάτι κάνω ἄς μὴ θαρρῶ, βλάβη ἂν δὲν κάνω·
ἔτσι καὶ σὺ θέλω νὰ φέρνεσαι περίπου.
Ἄν καὶ τὸ δίκηο μὲ τὴ γνώμη τὴ δική σου στέκει·
ἀλλ' ἂν ἐλεύθερη νὰ ζῶ χρειάζεται μου,
σ' ὅλα στοὺς ἰσχυροὺς ὑπάκουη πρέπει νᾶμαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλήθεια, τρομερό 'ναι νάχης λησμονήση

1) Πλεῖν ὑφειμένη.

αὐτόν, ποῦ σ' ἔχει κανωμένη, τὸν πατέρα
 κι' ὅλο νὰ νοιάζεσαι γιὰ ἐκείνη ποῦ σ' ἐγέννα.

Γιατ' ὅλα τὰ ὀρμηνέματά σου πρὸς ἐμένα
 αὐτὴ 'ναι ποῦ σοῦ τᾶχει διδαγμένα
 καὶ τίποτε δὲ λὲς ἀπὸ τὸν ἑαυτό του.

Ἔπειτα διάλεξε, κακὰ νὰ συλλογιέσαι
 ἢ φρόνιμα καὶ νὰ ξεχνᾷς τ' ἀγαπητά σου·
 Ἐσὺ ποῦ, λίγην ὥρα πρίν, ἔλεγες ὅτι
 ἂν δύναμη εἶχες, θᾶδειχνες τὸ μίσος σου σὲ τούτους,
 ἐμένα ποῦ ἐκδικιέμαι σ' ὅλα τὸν πατέρα,
 οὔτε συντρέχεις καὶ τὴν ἴδια ἐμὲ ἐμποδίζεις.
 Δὲν εἶναι αὐτοῦ μὲ τᾶλλα τὰ κακὰ καὶ δείλια;
 γιὰτὶ δασκάλεψέ με ἢ μάθε ἐσὺ ἀπὸ μένα,
 τί θᾶθελα κερδίσῃ παύοντας αὐτοὺς τοὺς θρήνους;
 δὲ ζῶ; κακὰ, τὸ ξέρω, ἀλλ' ἄρκετὰ σὲ μένα.

Καὶ σ' αὐτοὺς λύπες δίνω, ποῦ τιμὴ 'ναι
 στὸν πεθαμμένο, ἂν εὐχαρίστηση εἶν' ἐκεῖ καμμία.
 Κ' ἐσύ, ποῦ τοὺς μισεῖς, στὰ λόγια δείχνεις μῖσος
 μὰ στὰ σωστά μὲ τοὺς φονιάδες εἶσαι τοῦ πατρός σου.

Ἐγὼ λοιπὸν ποτὲ κι' ἂν ἔμελλέ μου ἀκόμα
 τίς ἐδικές σου ἀπολαυὲς ποῦ χαίρεται νὰ λάβω
 δὲν ἤθελα εἶμαι ὑποταζούμενη σὲ τούτους·
 σ' ἐσένα πλούσιο ἅς στέκεται τραπέζι κ' εὐτυχία·
 σ' ἐμέ, τὸ πῶς στὸν ἑαυτό μου νὰ μὴ δίνω
 λύπες, ἅς εἶναι ἡ μόνη μου τροφὴ μου·
 καὶ τὴν τιμὴ σου δὲ ζηλεύω νὰ πετύχω·
 ἄλλο κ' ἐσὺ δὲ θᾶκανες, ἂν εἶχες γνώση.

Τώρα μπορώντας τοῦ πιὸ εὐγενικοῦ πατέρα

κόρη νὰ λέγεται, ὀνομάσου τῆς μητρός σου ¹.
ἔτσι θὰ δείξης, πῶς τὸν πεθαμμένο σου πατέρα
καὶ τοὺς ἀγαπημένους σου ἔχεις προδομένους.

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ τοὺς θεούς, μὴν πῆτε λόγον θυμωμένον,
γιατὶ καὶ μέσ' στῶν δυὸ τὰ λόγια κέρδος στέκει,
ἂν καθεμία σύμφωνη τῆς ἄλλης μάθῃ νᾶναι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἐγώ, γυναῖκες, εἶμαι σ' αὐτηνῆς τὰ λόγια
κάπως συνηθισμένη· κι' οὔτε θὰ μιλοῦσα,
ἀνίσως καὶ δὲν ἄκουα πῶς θὰ τῆς ἔρθῃ
κακὸ μεγάλο, ποῦ στὶς κλάψεις της θὰ βάλῃ τέλος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ποίό 'ναι λοιπὸν τὸ τρομερό· γιατί, ἀπὸ τοῦτα ἀνίσως
πῆς πιὸ μεγάλο, δὲ θ' ἀντιμιλήσω πλέον.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἀλλὰ θὰ πῶ σ' ἐσέ τὸ κάθε τι ποῦ ξέρω.
Σ' αὐτὲς τὶς κλάψεις σου, ἂν δὲ βάλῃς τέλος,
σὲ μέρος λογαριάζουν νὰ σὲ στείλουν,
ὅπου τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ ποτὲς δὲ θ' ἀντικρύσῃς,
ἀλλὰ κλεισμένη ζώντας θὰ μυρολογήσῃς
μακρὰ ἀπ' τὸν τόπο αὐτὸν τὸ τυχερό σου.
Σκέψου τα, ἂν πάθῃς ὕστερα νὰ μὴ μὲ κατακραίνῃς·
εἶναι καιρὸς φρόνιμη ἀπόφαση νὰ πάρῃς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐνάντια μου, λοιπόν, τέτοια ἀπόφαση ἔχουν πάρῃ;

1) Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ῥῆσιν ὁ παῖς πρέπει νὰ εἶναι τοῦ πατρὸς, διότι τῆς μητρός καλοῦνται τὰ νόθα τέκνα. Ἰδ. Φιλοκτ. 260, καὶ ἐν Ἀποσπασμ. 140, καὶ Εὐριπ. Ἡλέκ. στ. 933.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Μάλιστα· σάν γυρίση ὁ Αἰγισθος στὸ σπίτι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Λοιπὸν γι' αὐτὸ ἄμποτες γρήγορα νὰ φτάτη.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Τί εὐχή 'ναι αὐτὴ ὅποῦ ἔκανες, δυστυχισμένη ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νάρθῃ, ἂν τίποτε ἀπ' αὐτὰ νὰ κάνη λογαριάζῃ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ποιὰ 'ναι ἀνάγκη νὰ ὑποφέρῃς ; ποῦ τὰ φρένα σου ἔχεις ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅσο μπορῶ μακριὰ ἀπὸ σᾶς νὰ φύγω.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Καὶ γιὰ τὴν τωρινὴ ζωὴ δὲν ἔχεις ἔγνοια ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εἶναι ἡ ζωὴ μου ωραία ὥστε νὰ θαυμάσῃς.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἄλλ' ἤθελε εἶναι, ἂν ἤξερες νὰ καλοσυλλογᾷσαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὴ μὲ μαθαίνεις στοὺς ἀγαπητοὺς κακὴ νὰ στέκω.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Δὲ σὲ μαθαίνω· ἀλλὰ στοὺς ἄρχοντες ὑπάκουη νᾶσαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐπὺ κολάκευέ τοὺς· φυσικὸ δὲν εἶναι ἐμένα.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Εἶναι καλὸ νὰ μὴ χαθῇς ἀπὸ κακογνωμιὰ σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄς χαθοῦμε, ἂν εἶναι χρεία, ἐκδικώντας τὸν πατέρα.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Σ' αὐτά, ξέρω, συγχώρεση ὁ πατέρας δίνει.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τὰ λόγια σου εἶναι τῶν ἐχθρῶν μας εὐχαρίστια.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Κ' ἐσύ δὲ θὰ πεισθῇς μ' ἐμὲ νὰ συμφωνήσης ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅχι βέβαια· τόσο ἄμυαλη ποτὲ δὲν ἦμουν.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Λοιπὸν στὸ δρόμον, ὅπου μ' ἔστειλαν, ἐγὼ ἄς πηγαίνω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ ποῦ τραβάς ; σὲ ποιὸν τὰ νεκρικὰ τὰ δῶρα φέρνεις ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Θυσίαι στέλνει στοῦ πατρὸς τὸν τάφον ἢ μητέρα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τί 'πες ; ἀλήθεια στὸ θνητὸ τὸν πλέον μισημένο ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Θέλεις νὰ πῇς αὐτὸν ὅπου ἔχει σκοτωμένο.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ποιὸν ἄκουσε ἀπ' τοὺς φίλους ; τίνος εἶναι καλωσύνη ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Θαρρῶ, κάποιο τῆς νύχτας ὄνειρο ἐφοβήθη.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ πατρογονικοὶ θεοί, λαῖτε βοηθοί μου τώρα.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἐχεις καμμίαν ἀπαντοχὴ ἀπ' αὐτὸ τὸ φόβο ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄν τὸνειρο μοῦ διηγηθῇς, τότες θὰ σοῦ ἐξηγήσω.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Μὰ δὲν τὸ καλοξέρω ἐκτὸς ἀπὸ μικρὸ ἓνα μέρος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄς εἶναι, τοῦτο πέε· συχνὰ μικρὰς αἰτίαι

εἶναι ποῦ ρίζαν καὶ σηκῶσαν τοὺς ἀνθρώπους.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Λένε πῶς εἶδε τὸν πατέρα σου καὶ τὸν δικό μου,
 ποῦ ἦρθε στὸ φῶς κ' ἦρθε μαζί του πάλι σὲ ὁμιλία·
 ἔπειτα πῆρε τοῦτο τὸ βασιλικὸ ραβδί του,
 ποῦ ἄλλοτε αὐτός, μὰ τώρα ὁ Αἴγισθος τὸ φέρνει.¹
 καὶ στήν ἐστίαν ἔμπηξέ το· κι' ἀπὸ τοῦτο
 ἀπάνω ἐφύτρωσε πολύφυλλο κλωνάρι,
 ὁποῦ ὅλην ἴσκιωσε τῇ γῇ τῶν Μυκηναίων.
 Ἔτσι ἄκουα ὁποῦ τὸλεγεν ἓνας ποῦ παραστάθη
 τὴν ὥρα ποῦ ἔδειχνε στὸν ἥλιο τὸν νεῖρό της.²
 Περσότερα ἀπὸ τοῦτα δὲν κατέχω, ἐκτός ἀπ' ὅτι
 ἐμὲ μὲ στέλλει ἐκείνη γιὰ τὸ φόβο τοῦτον.
 Τώρα, γιὰ τοῦ σπιτιοῦ μας τοὺς θεούς, παρακαλῶ σε
 ἄκουσ' ἐμὲ καὶ μὴ χαθῇς ἀπὸ κακογνωμιὰ σου·
 ἂν παρακούσης, θά μὲ θυμῇθῃς στὴ συμφορὰ σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄλλ' ἀγαπημένη μου, τίποτε ἀπὸ τοῦτα,
 ὁποῦ κρατεῖς στὰ χέρια σου, στὸν τάφο νὰ μὴ βάλῃς·
 συγχωρεμένο κ' εὐλαβητικὸ ἀπὸ σὲ δὲν εἶναι
 γυναίκα μισημένης δῶρα ν' ἀποθέσῃς
 κι' οὔτε θυσίες νὰ προσφέρῃς στὸν πατέρα·
 μὰ ἢ ρίξε τα στὸν ἄνεμο ἢ βαθυὰ στὸ χῶμα
 κρύψε τα, αὐτοῦ ποῦ τίποτε ἀπὸ τοῦτα

1) Εἶναι τὸ σκῆπτρον, περὶ οὗ γίνεται λόγος εἰς τὸ Β. τῆς Ἰλιάδος στ. 101. Ἔργον τοῦ Ἡφαίστου, ὅπερ ἔφερεν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἑρμῆς πρὶν ἢ δοθῇ εἰς τὸν Πέλοπα.

2) Ἀρχαῖον ἔθιμον, καθ' ὃ ἐπίστευον ὅτι οὕτως ἀπεμάκρυνον τὴν δυστυχίαν, ὑφ' ἧς ἠπειλοῦντο. Ἰδ. Εὐριπίδου Ἰφ. ἐν Ταύρ. στ. 12.

ποτέ στὴν κλίνη τοῦ πατέρα νὰ μὴ φθάσῃ·
 κι' ἄς σώζωνται γιὰ χάρη τῆς σὰν ἀπεθάνῃ
 κειμήλια ποῦ νὰ τῆς βρεθοῦν στὸν κάτω κόσμος.
 Κι, ἂν δὲν γεννιώταν ἀθλιότατη γυναίκα
 ποτέ στὸν ἴδιον ὁποῦ σκότωσε δὲν ἤθελε χαρίζῃ
 ἢ ἴδια αὐτὲς τίς ἀπαράδεχτες θυσίες.
 Γιατὶ στοχάσου ἂν ἤμπορῇ ὁ νεκρὸς στὸν τάφο
 τίς προσφορὲς αὐτὲς τῆς νὰ δεχτῇ μ' ἀγάπη,
 ποῦ ἀπὸ κείνην ἄπρεπο θάνατον ἐπῆρε,
 κ' ἐκομματιάσθῃ¹, ὡτὰν ἐχθρός, καὶ στοὺς λουτρῶνες
 μὲ τὸ κεφάλι ἐσφούγγισε τίς αἱματοκηλίδες.
 Νὰ μὴν πιστεύῃς ἄρα γε πῶς ἀπ' τὸ κρεῖμα
 τοῦ φόνου αὐτὰ θέλει τὴν καθαρίσουν; ὄχι,
 αὐτὸ 'ναι ἀδύνατο κι' αὐτὰ παράτησέ τα·
 μὰ ἐσὺ ἀπὸ τίς πλεξοῦδες σου κόψε μιὰν ἄκρη,
 ἀπ' τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς κ' ἐμένα τῆς θλιμμένης,
 μικρά 'ναι αὐτά, μὰ ὅ,τι ἔχω, χάρισέ του,
 αὐτὰ τὰμύρωτα μαλλιά μου καὶ τὴ ζώνη
 αὐτὴ μου, ὁποῦ δὲν εἶναι μὲ στολίδια πλουμισμένη².
 Δεήσου του προσπέφτοντας γιὰ ν᾿ ἄρθῃ ἀπὸ τὸν τάφο
 ἐνάντια στοὺς ἐχθροὺς καλοπροαίρετος βοηθός μας,
 καὶ ζωντανὸς ὁ Ὀρέστης, τὸ παιδί του,
 πιὸ δυνατὸς ἀπάνω νὰ πατήσῃ στοὺς ἐχθροὺς του,

1) Ἐμασχάλισθη... ἀρχαία πρόληψις, καθ' ἣν οἱ φονεῖς συγγενῶν ἀπέκοπτον τὰ ἄκρα αὐτῶν καὶ τὰ ἐκρέμων, ὑπὸ τὰς μασχάλας τῶν φονευομένων, ὧν ἐπίστευον ὅτι οὕτως ἀπέφευγον τὴν ἐκδίκησιν· ἐπίσης ἐσπόγγιζον καὶ ἀπὸ τοῦ ξίφους τὰς κηλίδας τοῦ αἵματος εἰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Ἰδ. Αἰσχύλου Χοηφ. στ. 439.

2) Χλιδαῖς ἡσκημένον.

για νὰ στολίζουμε τὸν τάφο του μιὰ μέρα
 μὲ πλέον πλούσιες ἀπ' τὶς τωρινὲς θυσίαι.
 Θαρρῶ λοιπόν, θαρρῶ πῶς κάπως νοιάζεται κ' ἐκεῖνος
 αὐτὰ τὰ κακοθώρητα ὄνειρα γιὰ νὰ τῆς στείλῃ.
 Ἄλλ' ὅμως, ἀδελφὴ μου, καταπιάσου αὐτὰ νὰ κάνῃς,
 γιὰ ἐσὲ κ' ἐμὲ βοήθεια καὶ τὸν πλέον ἀγαπημένο
 ἀπ' ὅλους, τὸν πατέρα μας ποῦ κοίτεται στὸν Ἄδην.

ΧΟΡΟΣ

Πολὺ εὐλαβητικὰ μιλεῖ σὲ τοῦτα ἡ κόρη,
 καὶ σύ, ἂν σκεφτῇς, ἀγαπητὴ, θέλεις τὰ κάνῃ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Θὰ τὰ κάνω· γιὰτὶ στὸ δίκην ἀντιλογία δὲ στέκει ¹,
 ἀλλ' εἶναι χρεῖα γλήγορα νὰ γίνεταὶ τὸ ἔργο.
 Ὡστόσο ἄς εἶναι σιωπὴ στὰ χεῖλῃ σας, ἀγαπημέναι,
 γιὰ τοὺς θεούς, ὅσο τὰ ἔργα αὐτὰ θὰ δοκιμάζω·
 γιὰτὶ θαρρῶ πῶς, ἂν τὰ πληροφορηθῇ ἡ μητέρα,
 μὲ δοκιμὴ πικρὴν αὐτὸ ξανθὸ θὰ τὸ τολμήσω.

ΧΟΡΟΣ

Ἄν ἴσως καὶ δὲν εἶμαι μάντισσα τρελλή
 κι' ἀπὸ σοφὴ γνώμη στειρημένη,
 μπαίνει τὸ προμάντευμα ἡ Δίκη ²,
 στὰ χέρια τῆς δίκαιης δύνανται κρατώντας·
 ἔρχεται, κόρη μου, δὲ θάργοπορήσῃ.
 Λίγο ἀπὸ μέσα μου ἀναθάρρεψα
 σὰν ἄκουσα προτήτερα,

2) Ἡρμῆνευσα κατὰ Volf τὸ δυοῖν ἐρίζειν οὐκ ἔχει λόγον τοῦ καμ. =
 μεταξὺ δύο δὲν ὑπάρχει λόγος ἐριδος.

3) Ἄ πρόμαντις Δίκη = ἡ προμάντισσα, ἡ προάγγελος τῆς Ἑρινός.

τὰ δνείρατα τὰ γλυκοφτασμένα. ¹

Γιατὶ ποτὲ δὲ λητμονεῖ

ὁ βασιλέας τῶν Ἑλλήνων,

οὔτε τὸ παλαιὸ δίκοπο πελέκι, τὸ χαλκοπελεκημένο, ²

ποῦ τὸν ἐσκότῳσε μ' ἄπρεπα μαρτύρια.

Θ' ἄρθῃ κ' ἡ πολὺποδῃ κ' ἡ πολυχέρα,

ποῦ στὰ φριχτὰ παραμονεύει τὰ καρτέρια,

ἡ χαλκοπόδαρῃ Ἑρινύα.

Γιατὶ κακόκλινες, κακόπαντρες τοὺς πιάταν

γιὰ γάμους αἱματοβαμμένους ἐρωτοσυνέριες ³

ποῦ δὲν εἶναι συμπαθισμένες.

Μπροστὰ σὲ τοῦτα ἐγὼ λογιᾶζω ⁴

τὸ πῶς ἀλάθευτο ἔρχεταιί μας

κακὸ σημάδι γιὰ τοὺς ὅτους

τᾶχουν πρᾶγμένα καὶ γιὰ τοὺς βοηθοὺς των.

Βέβαια μαντεῖες δὲν ὑπάρχουν

σ' ὄνειρο φριχτὸ ἢ σὲ θαῦμα,

ἂν τοῦτο τ' ὄραμα τῆς νύχτας τὲ καλὸ δὲν ἔβγῃ.

Ὡ ἀλλοτινὴ τοῦ Πέλοπα ἀμαξοδρομία,

γεμάτῃ ἀγῶνα,

1) ἙΑδυπνόων' μόνος ὁ Πίνδαρος μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ἐπὶ τῆς φωνῆς καὶ τοῦ ᾄσματος.

2) Χαλκόπλακτος· σφυροκοπηθεὶς, κατ' ἄλλους σχολ. παθ. χαλκοῦς πέλεκος, ὃς ἐπληξεν αὐτόν.

3) ἙΑλεκτρο' ἄννυφα γὰρ ἐπέβα μαιφόνων γάμων ἀμιλλήμαθ' οἷσιν οὐ θέμις.

4) Τὸ χωρίον ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων διεφθαρμένον· ποικιλοτρόπως διορθοῦσιν, ὁ δὲ Σχολιαστὴς ὑποπτεῖται ὅτι λείπει ἡ λέξις θάρσος, ὅπερ προστίθεται ὑπὸ τινων· ὅταν διορθωθῇ τὸ πρῶ, τῶν δὲ τοί μ' ἔχει εἰς πρὸ τῶν δὲ τί μ' ἔχει, ἡ ἐρμηνεία εἶναι εὐκόλος.

ὦ, πόσο δλέθρια στάθηκες
σ' αὐτὴ τῇ χώρᾳ.

Γιατὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν ὁποῦ στὸ πέλαγο ὁ πνιγμένος
ἀποκοιμήθηκε ὁ Μυρτίλος, ⁵
ἀπὸ τ' ἀμάξια τὰ ὀλοχρυσωμένα
μὲ βάσανα φαρμακωμένα
κατακέφαλα γκρεμισμένος,
ὄχι ἀκόμα,
δὲ λείψαν ἀπ' αὐτὸ τὸ σπίτι
τὰ βάσανα τὰ πονεμένα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ὡς φαίνεται, πάλι ξαμολυτὴ γυρίζεις·
γιατὶ δὲν παραστέκει ὁ Αἴγισθος ποῦ σὲ κρατοῦσε,
νὰ μὴ ντροπιάζῃς τοὺς δικούς σου ὁμπρὸς πτῖς θύρες·
τώρα σὰν λείπη ἐμὲ δὲν ντρέπεται καθόλου·
καὶ βέβαια σὲ πολλοὺς πολλὰ θὰ μοῦ ἔχῃς σύρη,
πῶς εἶμαι ἀδιάντροπη κι' ἄδικα ἐξουσιάζω,
ἐσένα κακοκραίνοντας καὶ τοὺς δικούς σου·
μὰ ἐγὼ δὲ βρίζω, μόνο ποῦ σὲ κακοπαίρνω
ἀκούοντας συχνὰ πικρόλογα ἀπὸ σένα.
Καὶ πάντα πρόφαση ἔχεις τὸν πατέρα, τίποτε ἄλλο,
πῶς ἀπὸ μένα πέθανε· ἀπὸ μένα·
καλὰ τὸ ξέρω· κι' ἄρνηση σ' αὐτὰ δὲ στέκει·

5) Ὁ Οἰνόμαος, ὁ πατὴρ τῆς Ἰπποδαμείας, ὥφειλε νὰ δώσῃ τὴν κόρην του εἰς γάμον πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε νικήσῃ αὐτὸν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ ἄρματος. Ὁ Πέλοψ δι' ὑποσχέσεων ἠπάτησε τὸν Μυρτίλον, ἐδηγὸν τοῦ ἄρματος τοῦ Οἰνομάου καὶ ἐκέρδισε τὸ ἀγώνισμα· ἀλλὰ μετὰ τὴν νίκην τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ Ἑρμῆς, πατὴρ τοῦ Μυρτίλου, κατηράσθη ἕκτοτε τοὺς ἀπογόνους τοῦ Πέλοπος.

μὰ ἡ θεία δίκη τὸν ἐπῆρεν, ὅχι ἐγὼ μονάχη,
 ποῦ, ἂν ἦσουν γνωστική, καὶ σὺ χρωστοῦσες νὰ βοηθήσης·
 γιατί ὁ πατέρας ὁ δικός σου, αὐτὸς ποῦ πάντα
 ἐστὶ θρηνεῖς, μέσα στοὺς Ἑλληνας μονάχος,
 τὴν ἀδερφή σου ἐβάσταξε στοὺς θεοὺς νὰ θυσιάσῃ,
 ποῦ αὐτὸς ὅπου τὴν ἔσπειρε δὲν πόνεσε ἴδια,
 ὅπως ἐγώ, ποῦ τὴν κοιλοπονοῦσα.

Ἄς εἶναι αὐτά, μὰ ἐξήγησε σὲ μένα
 γιὰ ποιоὺς τὴν ἔχει θυσιασμένη·
 τί ἀπὸ τὰ δυὸ θὰ πῆς, γιὰ τοὺς Ἀργεῖους;
 ἀλλὰ σ' αὐτοὺς δὲν ἦταν βέβαια δοσμένο
 τὴν κόρη τῇ δικῇ μου νὰ σκοτώσουν.

Μὰ ἀφοῦ τὴ σκότωσε γιὰ χάρι τοῦ ἀδελφοῦ του
 τοῦ Μενελάου, ἐκδίκηση δὲ θάδινε σὲ μένα;
 καὶ τί, δὲν εἶχε ἐκεῖνος δύο παιδιὰ του,
 ποῦ ἦτον πλέον εὖλογο ἀπὸ τούτῃ νὰ πεθάνουν,
 ὄντας ἀπὸ πατέρα καὶ μητέρα, ὅπου
 γιὰ χάρη τῆς αὐτῇ ἡ ἀρμάδα ξεκινοῦσε;
 ἢ στὰ παιδιὰ μου, πιὸ πολὺ ἀπὸ τὰ δικά της,
 ἔβαλε ὁ Ἀῶς ἔρωτα νὰ γιοματίσῃ;
 ἢ τοῦ ξολοθρεμμένου τοῦ πατέρα σου ἡ ἀγάπη
 τὰ τέκνα μου ἀπτοχοῦτε καὶ τοῦ Μενελάου πονοῦτε;
 αὐτὰ δὲ δείχνουν ἄγνωμον καὶ κακοκέφαλον πατέρα;
 θαρρῶ, κι' ἄς εἶμαι ἐνάντια στὴ δική σου γνώμη·
 κι' ἂν λάβαινε φωνή, θὰ τῷ λεγὲν ἡ πεθαμένη.
 Ἐγὼ λοιπὸν δὲ θλίβομαι στὰ γινομένα·
 κι' ἂν φαίνωμαί σου πῶς καλὰ δὲ συλλογιόμμαι,
 ὅταν γενῆς στοχαστικὴ κατὰκραινε τοὺς ἄλλους.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ τώρα βέβαια δὲ θὰ πῆς, πῶς ἔχω ἀρχίσῃ
 πρώτη νὰ λέω πικρόλογα κι' ἄκουσα αὐτὰ κατόπι·
 ἀλλ' ἂν μ' ἀφήσης καὶ γιὰ τὸν ἀπεθαμμένον
 τ' ὀρθὸ θὰ σοῦ ἔλεγα μαζί καὶ γιὰ τὴν ἀδερφή μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν σ' ἀφίνω· κ' ἔτσι πάντα ἂν ἀρχινοῦσες
 νὰ μοῦ μιλήῃς δὲ θᾶταν λύπη νὰ σ' ἀκούῃ κανένας.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ νά, σοῦ λέω· τὸ μολογᾷς, πῶς τὸν πατέρα
 ἔχεις σκοτώσῃ· τί λοιπὸν ἀπὸ τὸ λόγο τοῦτο
 ἤθελε γίνῃ πλέον αἰσχρὸ καὶ δίκηο ἢ ὅχι ἂν ἦτον ;
 μὰ ἐγὼ θὰ πῶ σου, ποῦ ὅχι δίκηα τὸν ἔχεις σκοτώσῃ,
 μὰ πῶς ἐσύγκλινες σ' ἀντὺ κακοῦ τῇ γνώμῃ,
 σ' αὐτόν, ὅπου μαζί του τώρα συντυχαίνεις.
 Πρῶτα τὴν κυνηγάραν Ἄρτεμη, ποιὸν τιμωρώντας
 ἔδесе στὴν Αὐλίδα τοῦ, πολλοὺς ἀνέμους·
 ἢ κάλλιο ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ μολογήσω·
 γιὰτὶ ἀπὸ κείνη νὰ τὸ μάθῃς δὲν εἶναι δοσμένο.
 Κάποτες ὁ πατέρας μου, ὅπως ἔχω ἀκούσῃ,
 καθὼς γυρνοῦσε στῆς θεᾶς τὸ δάσος,
 κυνήγησε κερατομέτωπον ἐλάφι
 πλουμιστόν, ὅπου ἐξέβη ἀπὸ τὸ πάτημά του ¹,
 ποῦ σὰν τὸ σκότωσε μὲ λόγον ἐψηλοκαυχῆστη.
 Κι' ἀπὸ μιὰ τέτοια αἰτία θυμωμένη
 τοὺς Ἀχαιοὺς κρατοῦσε τῆς Λητώς ἡ κόρη,
 νὰ δώσῃ ἀντιπληρώνοντας τὸ ζῶο

1) Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Σχολιαστοῦ.

τὴν κόρη του ὁ πατέρας γιὰ θυσία.

Αὐτό, ἡ αἰτία ἐστάθη στὴ θυσία ἐκείνης·

γιατὶ ὁ στρατὸς ἀλλοιῶς ἀπαλλαγὴν δὲν εἶχε,

οὔτε στὸ σπῖτι του νὰ πάῃ οὔτε στὸ Ἴλιο.

Ὅποῦ, γι' αὐτὰ βιασμένος καὶ μ' ἀντίστασιν περίσσιον

στανικῶς τὴ θυσίασε κι' ὄχι γιὰ τοῦ Μενέλαου χάριν.

Ἄλλ' ἂν, γιὰ νάρθω καὶ στὴ γνώμη τὴ δική σου,

ἔκανε αὐτὰ θέλοντας νὰ ὠφελήσῃ ἐκεῖνον,

ἔπρεπε θάνατο ἀπὸ 'σὲ νὰ πάρῃ; μὲ ποῖο νόμο;

κύττα μὴ, βάνοντας αὐτὸν τὸν νόμο στοὺς ἀνθρώπους,

ἡ ἴδια ἐσὺ λάβῃς κακὸ καὶ μετανοιώσῃς.

Γιατὶ ἂν αὐτὸν σκοτώνουμε ποῦ ἄλλον ἔχει σκοτωμένον,

πρώτῃ θὰ πέθαινες ἐσὺ ἂν κρινόσουν.

Μὰ κύτταξε μὴ φέρνῃς πρόφασιν ποῦ δὲν ὑπάρχει.

Γιατί, ἂν θέλῃς, ἐξήγησε γιὰ ποῖαν αἰτία

τώρα τυχαίνει αἰσχροτάτα ἔργατα νὰ κάνῃς,

ὁποῦ μὲ τὸ φονεῖα πλαγιάζεις, ποῦ μαζί του

προτῆτερα ἔχεις τὸν πατέρα μου ἀφανίσῃ,

καὶ τέκνα κάνεις καὶ τὰ νόμιμα τὰ πρῶτα

κι' ἀπὸ γονιοὺς νομίμους τάχεις παραρρίξῃ.

Πῶς νὰ παινέσω αὐτὰ ἤμπορῶ; ἢ καὶ γιὰ τοῦτα;

θὰ πῆς πῶς εἶναι γιὰ νὰ ἐκδικηθῇς τὴ θυγατέρα;

μά, κι' ἂν τὸ λές, αὐτό 'ναι βέβαια ἀδιαντροπία σου·

γιατὶ σωστὸ δὲ στέκεται μὲ τοὺς ὀχτροὺς σου

γιὰ χάριν νὰ παντρεύεσαι τῆς θυγατέρας.

Ἄλλὰ κι' ὁρμήνεια δὲ μπορεῖ κανεὶς σ' ἐσὲ νὰ δώσῃ,

ποῦ ξαπολαῇ τὴ γλῶσσα σου, πῶς στὴ μητέρα

κακομιλοῦμε. Μὰ ἐγὼ τοῦλάχιστο ἐσένα

τύραννο πρὸ πολὺ παρὰ μητέρα μου σὲ κράζω,

ποῦ ἄθλια ζήση ζωὴ μὲ τὰ φαρμάκια πάντα,
 ποῦ ἐσὺ κι' ὁ σύγκλινός σου μοῦ κερναῖτε·
 κι' ὁ ἄλλος, ποῦ ἀπ' τὸ χέρι σου μόλις ἔχει ξεφύγη,
 ὁ δύστυχος Ὀρέστης ζῇ πικρὴ ζωὴ στὰ ξένα·
 ὅπου γι' αὐτὸν πολλὰ σ' ἐμένα ἔχεις καταλαλήση,
 πῶς τὸν φυλάω ἐκδικητῆς νάρθη γιὰ σένα·
 καὶ τοῦτο, ξέρε το καλὰ πῶς, ἂν μποροῦσα,
 θὰ τῷκανα· γι' αὐτὸ διαλάλειμε μπρὸς σ' ὅλους,
 θέλεις κακὴ, θέλεις γλωσσοῦ ἢ ἀδιαντροπιά γεμάτη.
 Γιατί, ἂν γεννήθηκα τίς τέχνες τοῦτες νὰ κατέχω,
 σχεδὸν σὲ τίποτε τὸ φυσικό σου δὲ ντροπιάζω.

ΧΟΡΟΣ

Τὴ βλέπω ποῦ λυτσομανᾷ· κι' ἂν εἶναι μὲ τὸ δίκιο
 γι' αὐτὸ κανεῖς δὲ βλέπω πλέον νὰ φροντίζῃ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Καὶ ποιά γι' αὐτὴν σ' ἐμὲ χρειάζεται φροντίδα,
 ποῦ ἔτσι αὐτὴν ὅπου τὴ γέννησε ἔχει βρίσῃ,
 κι' αὐτὰ σὲ τέτοιαν ἡλικία φτασμένη; δὲ νομίζεις
 λοιπόν, πῶς κάθε τι χωρὶς ντροπὴ μπορεῖ νὰ ἐπιχειρήσῃ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τώρα νὰ καλοξέρῃς ντρέπομαι γιὰ τοῦτα,
 ἂν καὶ δὲ φαίνομαι σὲ σένα· καὶ δοκιοῦμαι
 στὴν ἡλικία μου πῶς δὲν πρέπουν καὶ σὲ μένα.
 Ὅμως ἡ ἐχθρητά σου καὶ τὰ ἔργατά σου
 μὲ βιάζουν στανικῶς αὐτὰ νὰ κάνω·
 γιατί ἀπ' τοὺς αἰσχροὺς αἰσχρὰ κανεῖς μαθαίνει.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

ὦ πλάσμα ἀδιάντροπο, λοιπὸν ἐγὼ καὶ τὰ δικά μου λόγια
 καὶ τὰ ἔργα μου πάρα πολλὰ νὰ λὲς σὲ κάνουν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐσὺ τὰ λὲς βέβαια, ὄχι ἐγώ· γιατί ἐσὺ κάνεις
τὸ ἔργο· καὶ τὰ ἔργα σου φέρουν τὰ λόγια.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ἀλλά, στή δέσποινα τὴν Ἀρτεμη τοῦ ὁμώνω,
τὰ ἐπίχειρα δὲ θὰ γλυτώσης τῆς ἀδιαντροπιᾶς σου,
εὐθὺς ὡς θᾶναι ὁ Αἰγισθος ἐδῶ φτασμένος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βλέπεις; πέφτεις σ' ὀργήν, ἐνῶ μ' ἀφήκες
νὰ πῶ ὅσα ἦταν χρεῖα, μὰ ν' ἀκούσης δὲ γνωρίζεις.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν δὲ θὰ μ' ἀφήτης οὔτε νὰ προσφέρω
καλομελέτητες θυσίες, ἐξ αἰτίας ὅπου
νὰ πῆς τὸ κάθε τι ἐχαρίστηκα σ' ἐσένα;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σ' ἀφίνω, σὲ παρακινῶ, νὰ θυσιάσης·
καὶ μὴ μὲ κατακραίνης γιατί πιά δὲ θὰ μιλήσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Φέρε λοιπόν, ἐσὺ ποῦ στέκεις ὁμπροστά μου,
αὐτὲς ποῦ ἔχω τίς λογῆς καρποθυσίες,
μπρὸς στὸν θεὸν ἐδῶ δέησες νὰ σηκώσω
τῶν φόβων ἀπαλλαχτικές, ποῦ τώρα μὲ κρατοῦνε.
Ἄμποτες νὰ μ' ἀκούσης, Φοῖβε ἐσὺ προστάτη¹
τὸ λογισμό μου ποῦ κρατῶ κρυμμένο².

1) Προστατήριε· = κατ' ἄλλους, θυροπαραστάτη· διότι ἦτο πρὸ τῶν
θυρῶν ἐστημένος, ἀλλὰ καὶ οὕτω προστατὴς τοῦ οἴκου ἐλογίζετο.

2) Κεκρυμμένην μου βάξιν· = ἀραὶ κατὰ τοῦ Ὁρέστου, αἱ ὁποῖαι δὲν
ἤθελε νὰ ἀκουσθοῦν ἀπὸ τὴν Ἥλεκτραν.

γιατί δὲν εἶμαι ἀνάμεσα σὲ φίλους νὰ μιλήσω,
 καὶ κάθε τι δὲν πρέπει ὁμπρὸς στὸ φῶς νὰ βγάλω,
 ἀφοῦ ἔναι τούτη ἐδῶ ποῦ στέκεται κοντά μου,
 μήπως μ' ἐπιβουλὴ νὰ μὲ πολλή της φλυαρία
 σ' ὅλη τὴν πόλη ψεύτικα καταλαλήση.
 Ἄλλ' ἔτσι ἄκουε, ὅπως στὸ νοῦ μου θὰ τὰ βάλω.
 Τίς ὑπνοφαντασιῆς ὁποῦ τὴν νύχτα τούτην εἶδα¹
 σὲ διαφορούμενα ὄνειρα, αὐτές μου, Λύκειε ἀφέντη,²
 ἂν εἶναι σὲ καλὸ νὰ βγοῦν, κάνε νὰ στρέξουν,³
 κι' ἂν σὲ κακὸ στὴν κεφαλὴν ἄς πέσουν τῶν ὀχτρῶν μου.
 καὶ μὴ ἀπ' τὴν τωρινὴ εὐτυχία νὰ μὲ βγάλουν
 τοὺς χαριστῆς, ἂν δολερὰ τὸ τυλλογιοῦνται,
 ἀλλὰ ἔτσι πάντα ἀπείραχτη ζωὴ νὰ ζήσω,
 τῶν Ἀτρειδῶν τὸ βίος καὶ τοῦτο τὸ βασιλικὸ ράβδι τους
 νὰ διαφεντεύω, ἀνάμεσα στοὺς φίλους ποῦ ἔμαι τώρα
 καλοτυχώντας, καὶ μ' αὐτὰ ἀπὸ τὰ παιδιὰ μου
 ποῦ δὲ μοῦ θέλουν τὸ κακὸ ἢ λύπητη πικρὴ γιὰ μένα.
 Αὐτά, ὦ Ἀπόλλων Λύκειε, καλόγνωμος ν' ἀκούσῃς
 καὶ ὅσες σ' ὅλους κατὰ πῶς παρακαλοῦμε.
 Ὅσο γιὰ ὅλα τᾶλλα μ' ὅλο ποῦ σωπαίνω
 ἄξιον σὲ κραίνω ὄντας θεὸς νὰ ξέρῃς.
 γιὰτ' εἶναι βολετὸ στοῦ Διὸς τὰ τέκνα ὅλα νὰ βλέπουν.

1) Ἄ γάρ προσεῖδον νυκτὶ τῇδε φάσματα.

2) Δισσῶν ὀνειρῶν = ἄλλοι ἐξηγοῦν εἰς διπλοῦν ὄνειρον· ὅτι θηλ. δις ἐγένετο. αὐτῇ ἢ ἐμφάνισις τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἡμεῖς προτιμήσαμεν τὸ διπλόν ὅτι ἐπὶ ἑνὸς ὀνείρου.

3) Δὸς τελεσφόρα.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Γυναῖκες, πῶς μποροῦσα νὰ καλογνωρίσω,
ἂν εἶναι αὐτὸ τοῦ βασιλέα Αἰγίσθου τὸ παλάτι;

ΧΟΡΟΣ

Αὐτό 'ναι, ξένε μου· καλὰ τὸ ἀπείκασες μονάχος.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Μήπως κι' αὐτὴ ἡ γυναῖκα του εἶναι, ὡς ἀπεικάζω;
γιατὶ σὰν βασίλισσα ἀξιοπρεπεῖναι πρέπει στήν ὄψι.

ΧΟΡΟΣ

Πολὺ σωστά· μπροστὰ σ' ἐκείνην εἶται.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

ὦ, χαιρετῶ, βασίλισσα· γιὰ σὲ φέρνοντας φτάνω
μαζὶ καὶ γιὰ τὸν Αἰγίσθο γλυκὰ ἀπὸ φίλο σας μαντᾶτα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Τὸν δέχομαι τὸ λόγο σου· ὅμως νὰ γνωρίζω
χρειάζεται μου πρῶτα ποῖος σ' ἔχει σταλμένον.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ἀπ' τὴ Φωκίδα ὁ Φανοτέας, μήνυμα στέλνοντας μεγάλο.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Πές μου το, ξένε, ποῖό; γιατί ἀπὸ φίλον ὄντας,
ξέρω καλὰ πῶς φέρνεις λόγια ἀγαπημένα.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Πέθαν' ὁ Ὀρέστης· νὰ σᾶς πῶ μὲ συντομία.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄχ, ἡ πικρὴ, χάθηκα αὐτὴ τὴ μέρα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Τί λές, τί λές, ὦ ξένε; μὴν ἀκοῦς ἐτούτη.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Πέθαν' ὁ Ὀρέστης εἶπα σας καὶ ξαναλέω¹.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Χάθηκα, ἡ δύστυχη, τίποτε πιά δὲν εἶμαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ἄλλα ἐσὺ κύττα τῇ δουλειά σου, καὶ σὲ μένα
πὲς τὴν ἀλήθεια μὲ ποιὸν τρόπο χάθηκεν, ὦ ξένε;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Γι' αὐτὸ σταλμένος εἶμαι καὶ τὸ κάθε τι θ' ἀνιστορήσω.
ὄντας ἐκεῖνος πηγαιμένος γιὰ τὰ Δελφικὰ βραβεῖα,
στὸν ξακουστὸν ἀγῶνα, τὸ στολίδι τῆς Ἑλλάδος,
σὰν ἄκουσε τὸ διαλαλητὴ ποῦ φιλοδιαλαλοῦσε
τὸν πρῶτο ἀγῶνα γιὰ τὸ τρέξιμο, λαμπρὸς ἐμπῆκε,
ὄντας καμάρι σ' ὅλους ὁποῦ τὸν θεωροῦσαν.
κι' ἀφοῦ τὸν δρόμον ὅλον ἔτρεξε, ὡς ἐπιθυμοῦσε²,
βγῆκε τὸ πολυτίμητο κρατώντας βραβεῖο τῆς νίκης.
Καὶ νὰ σὰς πῶ μέσ' στὰ πολλὰ μὲ συντομία³,
δὲν ξέρω ἂν ἄλλος ἐπραξε τέτοια ἔργατα καὶ νίκες⁴.

1) Νῦν τε καὶ πάλαι λέγω. Κατὰ τὸν Εὐστάθιον, εἶπα ἀπὸ τόσην ὥραν καὶ δὲν ἀντελήφθητε.

2) Δρόμου δ' ἰσώσας τᾶφέσει τὰ τέρματα. Ἡ γραφή αὕτη εἶναι ὡς διώρθωσεν ὁ Musgrave· ἄλλα κείμενα φέρουσι τὴν γραφήν, τῇ φύσει δηλ. ὡς ἤρμοζεν εἰς τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ φύσιν.

3) Χῶπως μὲν ἐν πολλοῖσι παῦρά σοι λέγω.

4) Ὁ Schneidevin συντάσσει: καὶ οὐκ οἶδα μὲν, ὅπως τοιοῦδε ἀνδρὸς ἔργα καὶ κράτη λέγω παῦρα ἐν πολλοῖς, ἐν δ' ἴσθι (Μιστρ.)· ἄλλοι προτείνουν διὰφόρους διορθώσεις· ἡμεῖς ἡρμηνεύσαμεν ὡς ἔχει = δὲν ξέρω ἔργα ἄλλου ἀνθρώπου τέτοιου (ὡσάν αὐτόν, ποῦ νὰ εἶναι ὁμοίος του)· δὲν ἔχει τὸν ὁμοίον του εἰς αὐτὰ τὰ κακορθώματα.

ἓνα νὰ ξέρης· ὅσα τῶςαν νὰ βραδέψουν,
 [δρόμους διπλόγυρους, αὐτὰ ποῦ πένταθλα λογισῶνται]¹,
 ἀπ' ὅλα τοῦτα, ἀφοῦ τῆς νίκης πῆρε τὰ βραβεῖα,
 καλότυχος θωρῶταν κι' ὅλοι 'Αργεῖτη τὸν ἐκράζαν,
 ἄλλοι μὲ τ' ὄνομά του, 'Ορέστη τὸν ἐλέγαν, τέκνο
 ἐκείνου τοῦ 'Αγαμέμνονος, ποῦ ἔχει συνάξῃ
 ἄλλοτε τὸ στρατὸ τὸν ξακουσμένο τῆς 'Ελλάδος.
 "Εἴτι ἦταν τοῦτα, ὥστόσο, σὰν θεὸς κανένας
 θέλει νὰ βλάβῃ, δὲ μπορεῖ καὶ δυνατὸς νὰ τὸ ξεφύγῃ.
 Γιατὶ τὴν ἄλλῃ μέρα ἐκεῖνος, ποῦ γινόταν
 ὁ γρήγορος στὸ ἡλιοχάραμμα ἱππικὸς ἀγώνας,
 μέσ' σὲ πολλοὺς ἀνάμεσα μπῆκεν ἄρματολάτης.
 Κ' ἦταν ὁ ἓνας 'Αχαιός, κ' ἓνας ἀπὸ τὴ Σπάρτη,
 δυὸ Λίβυες σπουδαγμένοι στὰ διπλόζευτα ἀμάξια².
 κι' αὐτὸς ἀνάμεσα σὲ τούτους πέμπτος
 ἐρχόταν μὲ θεσσαλικὲς φοράδες·
 ὁ ἕκτος ἀπ' τὴν Αἰτωλία μὲ ξανθὰ πουλάρια·
 ἓνας Μαγνήσιος ἑβδομος ἐρχόταν·
 κι' ὁ ὄγδοος μ' ἄσπρα ἀλόγατα καὶ τὴ γενιὰ Αἰνιάνας³.
 ὁ ἑνατὸς ἀπ' τὶς θεόχτιστες 'Αθήνες·
 κ' ἓνας ἀπὸ τὴ Βοιωτία μὲ τὸ δέκατο ἐρχονταν ἀμάξι·
 κ' ἀφοῦ σταθῆκαν κ' ἔβαλαν αὐτοῦ τ' ἀμάξια,
 στὴν τάξην ὅπου οἱ διωρισμένοι ἀγωνοθέτες τοὺς κληρῶσαν,

1) "Ἄλλοι διορθώνουσι: δρόμους διαύλους ἄθλ' ἅπερ νομίζεται· ἄλλοι προ-
 τείνουσιν ἄλλας διορθώσεις, διότι ἡ γραφὴ τοῦ χειρογρ. ἐγείρει ἀμφιβολίας, δι'
 ὃ καὶ ἐξοδεύεται ὑπὸ τινων.

2) Ζυγωτῶν ἁρμάτων. Μὲ τέσσαρα ἄλογα.

3) Αἰνιάς, πόλις τῶν Περραιῶν ἐν Θεσσαλίᾳ· ἰδ. 'Ομ. 'Ιλ. II στ. 744.

χήθηκαν μὲ τῆς χάλκινης σάλπιγγας τὸν ἦχο·
 κι' ὅλοι μαζί χουγιάζοντας τ' ἀλόγατά τους
 τίναξαν μὲ τὰ χέρια τους τὰ χαλινάρια·
 κι' ὅλος ὁ δρόμος ἀπ' τὸν κρότον ἐμεστώθη,
 ὅπου τὰ βροντερά τ' ἀμάξια ἐκάναν·
 κι' ἀπάνω ἡ σκόνη ἀνέβαινε· καὶ τοῦτοι ἀντάμα
 ὅλοι ἀνακατωμένοι τὰ λουριά χτυποῦσαν,
 παχκίζοντας καθέννας τους ν' ἀφήσῃ πίσω
 τ' ἀμάξι ¹ καὶ τὰ φυτομανητὰ τοῦ ξένου ἀλόγου.
 Γιατὶ μαζί στὴ ράχη καὶ στὶς ρόδες κάτω ἀφρίζαν
 κι' ὀμπρὸς ὠρμοῦσαν ² τῶν ἀλόγων οἱ ἀνάστες.
 Κ' ἐκεῖος ξυστὰ στὴν ἀκρινὴ κολώνα ³
 ἔστριβε πάντα τὸ ζυγὸ τῆς ρόδας,
 καὶ τ' ἀκρινὸ τὸ δέξιο τ' ἀλογο ἀπολώνοντας,
 τὸ κοντινὸ τραβοῦσε ἀριστεράθε.
 Κι' ὥς τώρα ὀρθία στέκονταν ὅλα τ' ἀμάξια·
 κ' ἔπειτα τοῦ Αἰνιάνα τ' ἀνυπόταχτα πουλάρια ⁴
 μὲ βιά παράκουα στὸ χαλινάρι τὸν ἐτέρναν·
 κ' ἐνῶ τὸν ἔκτο κ' ἑβδομον ἐκάναν γῦρο,
 μ' ἀπότομη στροφὴν ἐπέσαν στὰ Βαρκαῖα ἀμάξια ⁵·
 κι' ἀρχὴ ἀπὸ τοῦτο τὸ κακὸ ἕνας τὸν ἄλλον σποῦσε
 κι' ἀνάγερνε κι' ὅλο τὸ Κρισσαϊκὸ τ' ἀλώνι

1) Χνοάς, κυρ. αἱ σύριγγες τοῦ ἄξονος.

2) Εἰσέβαλλον. Ἄλλοι ἐξηγοῦν τὸ ῥῆμα ὡς μεταβατικόν.

3) Ὑπ' αὐτὴν ἐσχάτην στήλην ἐχομιστ' αἰεὶ σύριγγα. Ἡ Δύο στήλαι ὑπῆρχον ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ, μία ἐν τῇ βελθίδι καὶ ἑτέρα ἐν τῷ τέλει, ἥτις ἐλέγετο καμπτήρ ἢ νύσσα· κατὰ ταῦτα δ' Ὀρέστης εἶχε τὴν καλλιτέραν θέσιν.

4) Ἀστομοί.

5) Βάρκη, πόλις ἐν Λιθύῃ, μετὰγενέστερον Πτολεμαῖς κληθεῖσα.

γέμισεν ἀπ' τῶν ἀμαξιῶν συντρίμμια.
 Σὰν εἶδε ὁ Ἀθηναῖος ὁ ἐπιδέξιος κυβερνήτης,
 ἔξω ξεκόφτει καὶ κοντοκρατεῖ τὰ χαλινάρια,
 ἀφίνοντας στῇ μέσῃ τὴν ἀνεμοζάλη
 τῶν ἀμαξιῶν ποῦ γύριζε ἀνακατωμένη·
 κ' ἔλαμνε ὁ Ὀρέστης τελευταῖος, τίς φοράδες
 στερνές κρατώντας, στὸ στερνὸν τὸ γῦρο ἐμπιστεῖμένος ¹.
 ὅμως, σὰν εἶδε τοῦτον μόνος ποῦ εἶχε μείνῃ,
 ψιλὴ φωνὴν ἀφίνοντας κοντὰ στ' αὐτιά τους
 ἐβάλλθη νὰ τὸν κυνηγᾷ μὲ τίς γοργές φοράδες,
 καὶ λάμναν πλάϊ πλάϊ τὰ δυὸ τ' ἀμάξια,
 καὶ πότε ξέβγαινε ὁ ἓνας, πότε ὁ ἄλλος
 περνώντας μπρὸς ὀλίγο τὸ κεφάλι τῶν ἀλόγων.
 Κι' ὅλους τοὺς ἄλλους δρόμους ἄβλαπτα περνοῦτε,
 ὀρθὸς σὲ ὀρθιο ἀμάξι ὁ δύπτυχος ὁ Ὀρέστης·
 Ἐπειτα ἀφίνοντας τὸ ἀριστερὸ τὸ χαλινάρι,
 καθὼς τ' ἄλογον ἔστριβε, δὲν ἐδοκῆθη
 κι' ἀπάνω χτύπησε στὴν ἀκρινὴ κολώνᾳ·
 κ' ἔσπασε τὸ ζυγὸ τῆς ῥόδας μέσ' στῇ μέσῃ
 καὶ γλίστρησε ἀπὸ τ' ἀμαξιοῦ τὸ γῦρο·
 καὶ μέσα μπλέχει στὰ σπατμένα χαλινάρια·
 κι' ὥς ἔπεσεν αὐτὸς στὸ χῶμα κάτω,
 στῇ μέσῃ σκόρπισαν ἀπὸ τὸν κάμπον οἱ φοράδες.
 Κι' ὥς τὸν θωροῦν πεσμένο οἱ συναγμένοι
 ἐσκοῦζαν γιὰ τὸ παλληκάρι,
 ποιά ἔργατα ἔπραξε καὶ ποιά λαβαίνει τύχῃ,

1) Τῷ τέλει πίσυν φέρων.

πότε στήν γῇ σερνάμενος, καὶ πότε
 στὸν οὐρανὸ σπυκνώνοντας τὰ σκέλια, ὥσότου,
 μόλις μπορώντας, οἱ ἄρματολάτες σταματῆσαν
 τὸ δρόμο τῶν ἀλόγων, καὶ τὸν βγάλαν αἵματοπνιμμένον,
 τόσο ποῦ ἀπὸ τοὺς φίλους του κανέναν νὰ γνωρίσῃ
 δὲ θὰ μπορούσε, ἂν ἔβλεπε, τ' ἄθλιο κορμί του.
 Κ' εὐθύς, ἀφοῦ σύντομα στῇ φωτιά τὸν κάψαν,
 τὸ μεγαλώτατο τὸ σῶμα σ' ἄθλια στάχτη
 τὸ κουβαλεῦν μέσα σὲ χάλκινον ἀγγεῖο
 ἄνθρωποι ἀπ' τὴ Φωκίδα διωρισμένοι,
 στὸ πατρικὸ τὸ χῶμα τάφο ναῦρη.
 "Ἐπ' εἶναι αὐτὰ λυπητερά σ' ὅσους τ' ἀκοῦνε,
 μὰ σ' ὅσους εἶδαν, ὅπως τ' ἄχουμε ἰδωμένα,
 ἐστάθη μιὰ ἀπ' τίς πιὸ μεγάλες δυστυχίες.

ΧΟΡΟΣ

"Ἀχ, ἄχ· λοιπόν, ὅλη ἡ γενεὰ τῶν παλαιῶν ἀρχόντων
 σύρριζα, καθὼς φαίνεται, ἔχει ξεκληρίσῃ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

"ὦ Δία· τί γᾶναι αὐτά, τί ἀπὸ τὰ δύο νὰ τὰ ὀνομάσω,
 καλοτυχιὲς ἢ δυστυχιὲς ποῦ φέρνουν ὅμως κέρδη;
 ὥστόσο εἶναι λυπητερὸ ἂν γλυτώνω
 μὲ συμφορὲς δικές μου τὴ ζωὴ μου.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

"Ὅμως γι' αὐτό, βασίλισσα, γιατί χολιάζεις τόσο;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Κακὴ 'ναι ἡ γέννα· γιατί, καὶ κακοπερνώντας
 ἀπὸ τὰ τέκνα του κανεῖς, δὲ βάνει ἀμάχη.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Λοιπὸν τοῦ κάκου ἡμεῖς, ὡς φαίνεται, εἴμαστε φτασμένοι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ὅχι τοῦ κάκου βέβαια· γιατί πῶς θὰ πῆς τοῦ κάκου,
 ἂν ἦρθες φέρνοντας σ' ἐμέ βέβαια σημάδια
 γιὰ τὸν νεκρόν, ποῦ ἀπὸ τὰ σπλάχνα μου βγαλμένος,
 ξενομισμένος ἀπ' τὸν κόρφο μου κι' ἀπ' τὴ θροφή μου,
 φευγᾶτος ἔμενε στὰ ξένα καί, σὰ βγῆκε
 ἀπὸ τὸν τόπο αὐτόν, πιά δὲν ξανάειδ' ἐμένα,
 μόνο ἐγκαλώντας μου τὸ φόνο τοῦ πατρός του,
 τρομέρες μοῦ φοβέριζε γιὰ νὰ μοῦ κάνῃ;
 τόσον ὅπου νυχτόμερα δὲν ἤμποροῦσα
 ὕπνο γλυκὸν νὰ λάβω καὶ πῶς θὰ πεθάνω
 θαρροῦσα στὴν κάθε στιγμὴν ὅπου περνοῦσα.
 Μὰ τώρα — τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἀπαλλάχτηκα ἀπ' τὸ φόβο
 καὶ τούτης κ' ἐκείνου· γιατί τὸ πιὸ μεγάλο
 σ' ἐμέ κακὸ ἦταν τούτῃ ποῦ συγκατοικοῦσα,
 πίνοντας τὸ καθάριον αἶμα τῆς καρδιάς μου —
 μὰ τώρα ἀπ' τίς φοβέρες τῆς ἀπαλλαγμένοι
 ἤσυχα θὰ περνοῦμε τίς ἡμέρες.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὡμένα, ἡ δύστυχη· τώρα μπορῶ νὰ κλάψω,
 Ὅρεστη, γιὰ τὴν συμφορὰ σου, ποῦ ἔτσι ὄντας
 βρίζεσαι ἀπ' τὴ μητέρα αὐτὴ· πλέον καλὰ 'ναι τάχα;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Βέβαια ἐστὶ ὄχι· ὅμως ἐκεῖος εἶναι καλά, ὅπως εἶναι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄκου, θεὰ ἐκδικήτρα ἐστὶ τοῦ φρεσκοπεθαμμένου.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Αὐτὰ ποῦπρεπε τᾶκουσε κ' ἔβαλε καλὸ τέλος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βρίζε· γιατί βρίσκεσαι τώρα σ' εὐτυχία.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ἀπ' τὸν Ὀρέστη βέβαια κ' ἐτέ δὲ θά τῇ χάσω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τῇ χάσαμ' ἐμεῖς, πιά δὲν εἶναι τρόπος νὰ τῇ χάσης.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Πολλὰ καλὰ θὰ σοῦ χρωττοῦσα, ξέने,
ἂν ἔκανες νὰ χάσῃ αὐτὴ τῇ φλυαρία.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Λοιπὸν ἐγὼ νὰ τραβήχτῳ, ἂν εἶναι ὁρισμὸς σας. ¹

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Καθόλου· βέβαια οὔτε σὲ μένα, ὡς πρέπει
θὰ πράξης, οὔτε καὶ στὸν φίλον ποῦ σὲ στέλλει.
Μὰ ἔμπα μέσα· κι' ἄφησε ἔξω αὐτὴ νὰ σκούζῃ
γιὰ τίς δικές της συμφορὲς καὶ γιὰ τῶν φίλων.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τάχα σᾶς φαίνεται σὰν νὰ πονᾷ καὶ νὰ λυπᾶται,
νᾶχυστε δάκρυα πικρὰ καὶ μυρολόγια
γιὰ τὸν υἱὸν ἢ δύστυχη ποῦ ἔτσι ἐχάθη;
ἀλλὰ γελώντας πέρασεν· ὦ δυστυχιά μου·
ἀκριβὲ Ὀρέστη, ὁ θάνατός σου πῶς μ' ἔχει ἀρανίστη.
Γιατὶ φεύγεις καὶ παίρνεις ἀπὸ τὴν καρδιά μου
τίς μόνες πῶμεναν σ' ἐμένα ἐλπίδες,
κάποτε ζωντανὸς ν' ἀρθῇς γιὰ τὸν πατέρα
ἐκδίκητῃς κ' ἐμένα τῆς δυστυχισμένης.

1) Εἰ τὰδ' εὐ κυρεῖ = εἰν ταῦτα κελῶς ἔχουσιν· ἡμεῖς πικροφράτμεν.

Μὰ τώρα ποιά πρέπει νὰ πάρω στράτα,
γιατ' εἶμαι μοναχὴ καὶ στερημένη ἐσένα
καὶ τὸν πατέρα· πάλι πιά πρέπει νὰ μένω
σκληρά στους πλέον μισημένους ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους,
σ' αὐτοὺς ποῦ τὸν πατέρα μου ἔχουν σκοτωμένο.
Λοιπὸν αὐτὸ μπορεῖ καλὸ γιὰ μένα νᾶναι;
ἀλλ' ὄχι, τοῦ λοιποῦ δὲν ἤμπορῶ νὰ μένω
μαζὶ μ' αὐτούς, τ' ὀρκίζομαι ¹, μὰ ἐδῶ στὴ θύρα
παραρριγμένη, χωρὶς φίλους, τὴ ζωὴ θὰ φθείρω.
Κι', ἂν μὲ βαρύνεται κανεὶς, ἅς μὲ σκοτώσῃ,
ἀπ' ὅσους μέσα κατοικοῦν· εὐεργεσία θὰ εἶναι
ὁ θάνατος καὶ λύπη στὴ ζωὴ νὰ μένω·
καμμιὰ δὲν ἔχω ἐπιθυμία νὰ ζήσω.

ΧΟΡΟΣ

Ποῦ βρίσκονται λοιπὸν τοῦ Διὸς τ' ἀστροπελέκια
καὶ ποῦναι ὁ λαμπερὸς ὁ Ἥλιος,
ἂν τοῦτα βλέποντας ἀνέγνωιστοὶ τὰ κρύβουν;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄχ ἄχ, ὦιμένα.

ΧΟΡΟΣ

ὦ θυγατέρα μου, τί δάκρυα χύνεις;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλοίμονο ².

1) Ἄλλα χειρ. ἔχουσιν ἔσομμι, ἄλλοι διορθοῦσιν εἴσειμι· ἡμεῖς ἔχομεν τὴν γραφὴν ὁμνυμ'.

2) Ἐδῶ ὁ Σχολιαστὴς ὑποθέτει ὅτι ὁ ὑποκριτὴς ἀνέτεινε τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν.

ΧΟΡΟΣ

Λόγο μὴν πῆς παραμεγάλο ¹.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Θὰ χαθῶ ἀπὸ σένα.

ΧΟΡΟΣ

Μὰ πῶς ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄν, γι' αὐτοὺς ὅποῦ φανερά
στὸν Ἄδην εἶναι πηγαιμένοι,
σ' ἐμὲ κρυφὲς ἐλπίδες δώσης,
τὴ λύπην ὅποῦ μὲ μαραίνει
περσότερο θὰ μεγαλώσης.

ΧΟΡΟΣ

Γιατὶ ξέρω τὸν Ἀμφιάραο βασιλιᾷ ²
ὅποῦ ἀπὸ τραχηλιᾶς χρυσοσκαλισμένες
τῶν γυναικῶν εἶναι θαμμένος
κ' εἶναι στὸν κάτω κόσμος πιά . . .

ΗΛΕΚΤΡΑ

ῶιμένα, ὦιμένα.

ΧΟΡΟΣ

Βασιλιᾶς ὀλοζώντανος κατεβασμένος ³.

1) Μηδὲν μέγ' αὖσης. Κατὰ τὸν Σχ. μηδὲν ἀπρεπὲς εἶπης εἰς τοὺς θεούς. κατὰ τὸν Τρικλίνιον, μὴ δυνατὰ θρηνολογήσης, ἵνα μὴ ἐξοργίσῃς τὴν Κλυταιμνήστραν.

2) Ὁ Ἀμφιάραος γνωρίζων, καθὼς μάντις, τὴν κακὴν ἔκβασιν τῆς τῶν ἐπτά ἐπὶ Θήβας ἐκστρατείας ἐκρύβη, μὴ θέλων νὰ μετὰσχῃ αὐτῆς· ἀλλ' ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἐριφίλη ἐπρόδωσεν αὐτὸν ἀντὶ πολυτίμου χρυσοῦ περιδεραίου, ἀναγκασθέντα οὕτω νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Ἀδραστον· μετὰ ταῦτα ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλκμέων ἐξεδικήθη τὸν πατέρα φονεύσας τὴν Ἐριφίλην.

3) Πάμπυχος· ἡ διασφύζων ὅλην τοῦ τὴν ψυχὴν, ὡς μετεφράσαμεν, ἡ βασιλεύων ὅλων τῶν ψυχῶν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄλλοι.

ΧΟΡΟΣ

Βέβαια ἄλλοι· γιατί ἡ ὀλέθρια ἐκείνη . . .

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐτιμωρήθη.

ΧΟΡΟΣ

Ναί.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ξέρω, ξέρω· γιατί φάνηκε αὐτὸς ποῦ ἐπιμελήθη
τὸ λυπημένο· ὅμως σ' ἐμὲ πλέον κανεὶς δὲν ἔχει μείνη·
γιατὶ κι' αὐτὸν ὁποῦ εἶχα ἀκόμα
μοῦ τὸν ἄρπαξε τὸ χῶμα.

ΧΟΡΟΣ

Δόλια μέσ' στὶς δόλιες εἶσαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Κ' ἐγὼ τὸ ξέρω καὶ τὸ παραξέρω
ἀπὸ τῇ μισητῇ ζωῇ τὴν πολυπικραμμένη
καὶ πάντα κλάψες, πάντα θρήνους φορτωμένη ¹.

ΧΟΡΟΣ

Αὐτὰ ποῦ κλαῖς τὰ ἔχουμε ἰδωμένα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μή, λοιπόν, μὴ πλέον μάταιες παρηγόριες

1) Τὸ ἰδικόν μας κείμενον ἔχει τὴν γραφὴν τοῦ Nauck· ἄλλη γραφὴ φέρεται: πανσῦρτῳ παμμήνῳ πολλῶν δεινῶν στυγνῶν τ' ἀρχαίων = διὰ τὰ ἄθλια πολλὰ καὶ ἀρχαῖα δεινὰ, ἅτινα συνεσωρεύθησαν καὶ παραμένουσι καθ' ὅλον τὸν χρόνον, διηνεκῶς πλησίον ἡμῶν.

δοκιμάζεις ὅπου δέν . . .

ΧΟΡΟΣ

Τί λές;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βοήθεια πιά δέν εἶναι ἀπ' ἀδερφοὺς
ἀγαπημένους μου κ' εὐγενικούς.

ΧΟΡΟΣ

Κάθε ἄνθρωπος εἶναι πλασμένος νὰ πεθάνῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Κ' ἔτσι λοιπόν; ὅπως ἐκεῖνος ὁ δυστυχισμένος;
καθὼς τ' ἄλογα τρέχουν τὰ λαμπρονυχᾶτα ¹,
νὰ πάῃ; μὲ τὰ κομμένα χαλινάρια μπερδεμμένος;

ΧΟΡΟΣ

Ἄμετρος εἶναι ὁ χαλασμός.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ βέβαια· ἀφοῦ ξενιτεμμένος
χωρὶς τὰ χέρια τὰ δικά μου . . .

ΧΟΡΟΣ

Πωπώ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σκεπάστηκε χωρὶς νὰ τύχη
ταφὴ ἀπὸ 'μᾶς καὶ μυρολόγια.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἀπ' τὴ χαρά μου ἀλήθεια, ἀγαπημένη, τρέχω,

1) Χαλάργους = οἱ λαμπούσας τὰς ὀπλὰς (χηλὰς) ἔχοντες, ὅς ἐκ τῆς ταχείας κινήσεως.

λάθε ντροπήν ἀφίνοντας, γλήγορα νάρθω·
γιατὶ χαρὰ κι' ἀνάπαυση σοῦ φέρω
ἀπ' ὅσες πρῶτα συμφορὰς κι' ἀναστενάγματα εἶχες.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ πῶς μπορεῖς ἀπαλλαγὴ ἐστὶ ναῦρης
στὰ πάθη μου, ποῦ δὲ μπορούν νὰ γιατρευτοῦνε;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Κοντά μας εἶν' ὁ Ὀρέστης, ἄκουσε ἀπὸ 'μένα
καὶ μάθε τοῦτο καθαρά, νά, ὅπως θεωρεῖς ἐμένα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

'Αλλὰ τρελλάθηκες λοιπόν, δυστυχισμένη
καὶ στίς δικές σου συμφορὰς γελᾷς καὶ στίς δικές μου.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

'Ορκίζομαι στήν πατρικὴν ἐστία, δὲ λέω τοῦτα
νὰ παίξω, ἀλλ' εἶναι 'κεῖνος, λέω, ἀναμετό μας.

ΗΛΕΚΤΡΑ

"Αχ ἡ δυστυχισμένη· κι' ἀπὸ ποιὸν ἔχεις ἀκούστη
τὴν εἶδησιν αὐτὴ ποῦ τόσο τὴν πιστεύεις;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

'Εγώ, ἀπὸ μέ, κι' ὄχι ἀπὸ καμμιὰν ἄλλην εἶναι,
ὁποῦ, μὲ τὸ νὰ ἰδῶ σημάδια φανερά, πιστεύω τοῦτο.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ποιά, δύστυχη, ἔχοντας σημάδια τὸ πιστεύεις·
τί μοῦ εἶδες κι' ἀπὸ τέτοια ἀγιάτρευτη φωτιά ξανάβεις;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Γιὰ τοὺς θεούς, λοιπόν ἄκουσε καὶ σὰν μάθης
λὲς γνωστικὴ ἢ τρελλὴ πλέον πῶς εἶμαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Λοιπὸν λέγε, ἂν αὐτὸ εὐχαρίστηση σοῦ κἀνή.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ναί, κάθε τι, ποῦ εἶδα ἐγώ, θὰ πῶ σὲ σένα.

Γιατί, στὸν τάφο τὸν παλῆθ' σὰν πῆγα τοῦ πατέρα,
φρεσκοχυμένα βλέπω στῆς κορφῆς τὴν ἄκρη
αὐλάκρια γάλα καὶ νὰ τὸ στολίζουν γύρα
κάθε λογῆς λουλούδια τοῦ πατρὸς τὸ μνημα.
Σὰν εἶδα, ἐθαύμασα καὶ κύτταξα τριγύρω,
μήπως περνᾷ κανένας ἄνθρωπος κοντά μας.
Κι' ὡς εἶδα ὅλον τὸν τόπον μέσ' στὴν ἡσυχία,
σιμότερα τραβήχτηκα στὸν τάφον· κ' εἶδα,
στὴν ἄκρη ἐκεῖ, μαλλιά τῆς κεφαλῆς φρεσκοκοιμένα·
κ' εὐθύς, ὡς εἶδα ἡ δύστυχη, χτυπᾷ τὴν αἴσθησή μου
γνώριμον ὄραμα καὶ θάρρεψα, τοῦ πιὸ ἀκριβοῦ μου
ἀπ' ὅλους τοὺς θνητούς, τοῦ Ὀρέστη πῶς θωρῶ σημάδι·
κι' ἀφοῦ στὰ χέρια μου τὸ σήκωσα δὲν κακοθάνω,
μ' ἀπ' τὴ χαρά μου εὐθύς τὸ μάτι μου δάκρυα γεμίζει.
Καὶ τότε πίστεψα καὶ τώρα τὸ καλογνωρίζω,
πῶς δὲ μπορεῖ παρὰ δικό του νᾶναι τὸ στολίδι·
γιατὶ ἀπὸ ποιὸν νᾶναι μπορεῖ παρὰ ἀπὸ σὲ κ' ἐμένα·
βέβαια ἀπὸ μὲ δὲν ἔγινεν, αὐτὸ τὸ ξέρω,
οὔτε ἀπὸ σένα πάλι· γιατί πῶς μποροῦσες;
ἀφοῦ καὶ γιὰ προσκύνημα δὲν εἶναι σου δοσμένο
νὰ ξεμακρύνῃς ἀτιμώρητη ἀπ' αὐτὸ τὸ σπίτι.
'Αλλ' οὔτε βέβαια τῆς μητέρας ἀγαπᾷ ἡ ψυχὴ τῆς
νὰ κἀνῃ αὐτά, κι' ἂν τᾶκανε δὲ θὰ κρυβόταν·
ἀλλ' εἶναι αὐτὰ τοῦ Ὀρέστη τὰ ἐπιτάφια δῶρα.
Μὰ θάρρος πᾶρε, ἀγαπημένη· τί τοὺς ἴδιους

δὲν παραστέκει πάντα ἡ ἴδια τύχη.

Ἐμᾶς ἦταν τὰ περασμένα μισημένα·

μὰ ἡ σημερινὴ πολλῶν καλῶν ἴσως θὰ γίνη ἡμέρα.

• ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ μὲ τί τρέλλα· ἀπὸ πολὺ πῶς σὲ λυποῦμαι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Μὰ τί λοιπόν; χαρούμενα δὲν εἶναι αὐτὰ ποῦ λέω;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τὸ τί λαλεῖς καὶ ποῦ βαδίζεις δὲ γνωρίζεις.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Καὶ πῶς δὲν ξέρω αὐτὰ ποῦ φανερά τὰ εἶδα;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πέθανε, δύστυχη, καὶ κάθε ἀπαντοχὴ σου ἐχάθη
νὰ σὲ γλυτώσῃ ἐκεῖνος· τίποτε μὴν περιμένεις.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἄχ ἡ δυστυχισμένη· κι' ἀπὸ ποιὸν αὐτὸ τῶχες ἀκούσῃ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄπ' αὐτὸν ὅποῦ παραστάθηκε στὸ θάνατό του.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Καὶ ποῦ ἔναι αὐτός; τί ξαφνικὸ μοῦ κατεβαίνει.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Στὸ σπίτι, γιὰ χαρὰ κι' ὄχι γιὰ λύπη τῆς μητέρας.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἀλλοίμονο· ποιανοῦ λοιπὸν ἀνθρώπου τάχα
νᾶταν τὰ τόσα δῶρα στοῦ πατρὸς τὸν τάφο;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐγὼ θαρρῶ πῶς εἶναι αὐτὰ τοῦ πεθαμένου
τοῦ Ὀρέστη ἐνθύμησες ποῦ κάποιος τάχει βάλῃ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἄχ ἡ πικρή· κ' ἐγὼ χαρούμενη γυρνοῦσα,
 τρεχάτῃ τέτοιαν εἶδησιν γὰρ νὰ σοῦ φέρω,
 μὴν ξέροντας σὲ ποῖαν εἵμαστε δυστυχία·
 ἀλλὰ στὸ γυρισμό μου τώρα καὶ τὰ πρῶτα
 τὰ βάσανά μας βρίσκω κι' ἄλλα παραπάνω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἔτσ' εἶναι αὐτά· στὴ γνώμῃ μου ὅμως, ἂν συγκλίνῃς,
 ἀπαλλαγὴ θὰ βρῇς στὴν τωρινὴ τὴ δυστυχία.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Μήπως θ' ἀναστήσω ποτὲ τοὺς πεθαμένους ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Αὐτὸ δὲν ἤθελα νὰ πῶ· δὲν εἶμαι ἀνόητη τόσο.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Τί λὲς λοιπόν, ποῦ νὰ μπορῶ νὰ βγάλω πέρα ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Θαρρετὰ νὰ καταπιαστῇς ὅ,τι θὰ σ' ὀρμηνέψω.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Μ' ἂν εἶναι σ' ὄφελος νὰ βγῇ, δὲ θ' ἀποφύγω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅμως, νὰ ξέρῃς, δίχως κόπο τίποτε δὲν πετυχαίνει.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Τὸ ξέρω, ὅσο μπορῶ στὸ κάθε τι θὰ σὲ βοηθήσω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄκουσε λοιπόν τώρα τὴν ἀπόφασή μου.
 Εἴρεις κ' ἐσὺ πῶς δὲ μᾶς ἔμεινε κανένας
 φίλος νὰ παραστέκεται, ἀλλὰ ὁ Ἄδης
 μᾶς τοὺς ἐστέρησε καὶ μείναμε μονάχες.

Κι' ὅσο ἐγὼ μάθαινα, πῶς ζοῦσε ὁ ἀδερφός μας
καὶ πῶς ἀνθοῦσε ἀκόμα, ἐλπίδες εἶχα νάρθη
κάποτε αὐτὸς νὰ ἐκδικηθῇ τὸ φόνο τοῦ πατέρα·
μὰ τώρα, ποῦ δὲν εἶναι πιά, σ' ἐσένα ἐλπίζω,
αὐτὸν ποῦ μὲ τὸ χέρι του σκότωσε τὸν πατέρα
μαζί μ' ἐμέ νὰ μὴ διστάσης νὰ σκοτώσης,
τὸν Αἰγισθο· πιά τίποτε δὲν πρέπει νὰ σοῦ κρύβω.
Ὡς πότε ὀκνῇ θὰ μένης, ποιά σοῦ μένει ἐλπίδα;
ποῦ ἐσὲ νὰ κλαῖς σοῦ μένει πλέον, στερημένη
τὰ πατρικὰ ἀγαθὰ· σοῦ μένει ἀκόμα ὁ πόνος,
γιατὶ σὲ τέτοιαν ἡλικία θὰ γεράζης,
ἀνύπαντρη καὶ στερημένη τίς χαρὲς τοῦ γάμου.
Αὐτὰ μὴ βέβαια ἐλπίσης πιά νὰ τ' ἀποκτήσης.
Γιατὶ ἄγνωμος ὁ Αἰγισθος δὲν εἶναι τόσο,
ν' ἀφήσῃ φύτρα σου ἢ δική μου ν' ἀναδώσῃ
ποτέ, ὥστε νὰ γίνῃ φανερὴ του δυστυχία.
Ἄλλ' ἂν τῇ γνώμῃ τῇ δικῇ μου ἀκολουθήσης,
γιά τὴν εὐλάβειά σου πρῶτα ἀπ' τὸν πεθαμένον
τὸν πατέρα σου καὶ τὸν ἀδερφὸ τιμὴ θὰ λάβῃς·
ἔπειτα, ὅπως τὸ φυσικὸ σου ἐστάθῃ, θὰ λογιέσαι
πλέον ἐλεύθερη καὶ καλοπαντρεία θὰ λάβῃς·
γιατὶ τοῦ καθενὸς ἀρέσει ἡ εὐγενικότη.
Ὅσο γιὰ δόξα, δὲ θεωρεῖς πόση θὰ δώσης
σ' ἐσὲ κ' ἐμέ τὰ λόγια μου ἂν ἀκούσης;
γιατὶ ποῖος συντοπίτης μας ἢ ξένος βλέποντάς μας
δὲ θέλει μᾶς καλοδεχτῇ μὲ τέτοια λόγια·
Κυττάχτε φίλοι αὐτὲς τίς δυὸ ἀδερφούλες,
ὅπου τὸ πατρικὸ τους σπίτι ἐσῶσαν,
ποῦ στοὺς καλοστεκούμενους ὀχτροὺς τους

θάνατο δῶσαν ἀψηφώντας τὴ ζωὴ τους·
 τοὺς πρέπει ἀγάπη, ἀπ' ὅλους μας τιμὴ τοὺς πρέπει·
 μέσ' στὶς γιορτὲς τῆς πόλεως καὶ στὰ πανηγύρια
 τιμὴ τοὺς πρέπει ἀπ' ὅλους γιὰ τὴν ἀντρεία τους.
 Τέτοια γιὰ μᾶς θὰ πῇ καθένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους,
 ποῦ ζωντανὲς καὶ πεθαμμένες τῶνομα δὲ θὰ μᾶς λείψῃ.
 Ἄλλ' ὦ ἀγαπημένη, σύγκλινε, γιὰ τὸν πατέρα
 μαζί μ' ἐμέ κοπίασε, ἀγωνίσου γιὰ τὸν ἀδερφό μας,
 βγάλε κ' ἐμέ ἀπ' τὰ βάσανα, βγάλε τὸν ἑαυτό σου,
 ξέροντας τοῦτο, πῶς νὰ ζοῦνε ντροπιασμένα
 εἶναι ντροπὴ ὅσοι εἶναι εὐγενικὰ πλασμένοι.

ΧΟΡΟΣ

Σὲ τέτοιες ἐπιχειρήσεις τὴ φρονιμάδα πρέπει
 κι' αὐτὸς ποῦ λέει κι' αὐτὸς π' ἀκούει νὰ παίρνῃ συνοδιά του.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Καὶ πρὶν ἐσεῖς μιλήσετε, γυναικες,
 ἂν εἶχε αὐτὴ στὴ θέσῃ τους τὰ λογικά της,
 θὰ ἦταν πλέον προτεκτική, ποῦ πιά δὲν εἶναι.
 Γιατὶ ποιάν ἔχοντας ἐλπίδα τέτοιο θάρρος
 παίρνεις καὶ ἡ ἴδια ἐσὺ κ' ἐμέ βοηθό σου κράζεις;
 μὰ δὲν κυττᾷς; εἶσαι γυναίκα κι' ὄχι ἄντρας πλασμένη
 κι' ἀδύναμη εἶσαι πιὸ πολὺ ἀπὸ τοὺς ὀχτροὺς σου.
 Κι' αὐτῶν ἡ τύχη πιὸ πολὺ μὲ τὸν καιρὸ προκόβει
 κ' ἐμᾶς χάνεται καὶ δὲν ἔρχεται καθόλου.
 Ποιὸς λοιπὸν τέτοιο ἀνθρώπο θέλοντας νὰ θαμάσῃ,
 χωρὶς νὰ δοκιμάσῃ συμφορές, θὰ ξεγλυτώσῃ;
 κύτταξε μὴ στὴ δυστυχιά μας ἔρθουν κι' ἄλλες
 συμφορές πιὸ μεγάλες, ἂν αὐτὰ τ' ἀκούσουν.

· Γιατί δὲν εἶναι ἀπαλλαγὴ γιὰ μᾶς κι' ὠφέλεια
καλὸ νὰ λάβουμε ὄνομα κι' ἄθλιο τέλος. ¹
Κι' οὕτ' εἶναι ὁ θάνατος ἢ πιὸ μεγάλη δυστυχία,
μά, ὅταν κανεῖς τὸ θάνατο ζητώντας,
δὲ δύνεταί ἔπειτα οὔτε τοῦτον ν' ἀποχτήσῃ.
Ἄλλὰ σοῦ δέομαι, κράτα τὴν ὀργή σου,
προτοῦ τὸ κάθε τι κ' ἐμᾶς ξολοθρεμμένους
μᾶς σβύσῃς καὶ ῥημάξῃς τὴ γενιά μας.
Καὶ τὰ εἰπωμένα ἐγὼ κρυφὰ θὰ τὰ κρατήσω
καὶ σὰν ἀνείπωτα κι' ἀκάμωτα θὰ τ' ἀστοχήσω·
μὰ ἐσὺ μὲ τὸν καιρὸ στὸ νοῦ σου βάλε
ἀδύναμη ὄντας νᾶσαι ὑπάκουη στοὺς ἀρχόντους.

ΧΟΡΟΣ

Ἄκουσε αὐτήν· δὲ δόθηκε τίποτε στοὺς ἀνθρώπους
πλέον καλὸ ἀπ' τὴ φρόνηση κι' ἀπ' τὴ σοφὴ τὴ γνώμη.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Δὲν εἶπες ἀνεπάντεχο σ' ἐμὲ κανένα·
τῷ ξερα πῶς δὲ θὰ δεχτῇς τὰ προβαλμένα.
Μὰ πρέπει μὲ τὸ χέρι μου μόνη μου νὰ τελειώσω
τὴν πράξη αὐτὴ· γιατί δὲν εἶναι ἀκάμωτη νὰ μείνῃ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἄλλοίμονο·
ἄμποτε νᾶχες τέτοιο νοῦ σὰν πέθαινε ὁ πατέρας·
γιατὶ τὸ κάθε τι θὰ μπόρειες νὰ κατευοδώσῃς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τὸ φυσικὸ μου τοῦχα μόνο νοῦ πιὸ λίγον.

1 — Δυσκλεῶς θανεῖν.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Κύτταξε τέτοιον νάχης νοῦν ὅσο θὰ ζήσης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νὰ μὲ βοηθήσης μὴ σκοπεύοντας μοῦ λὲς ὁρμήνεις.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ὅποιος κακὰ καταπιαστῇ βέβαια θὰ κακοπάθῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τῇ γνώσῃ σου ζηλεύω καὶ μισῶ τὴ δείλια.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Θὰ περιμείνω καὶ τὴ μέρα ποῦ θὰ μὲ παινέσης. ¹

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄλλὰ ἀπὸ μένα βέβαια αὐτὸ δὲ θὰ τὸ πάθῃς.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Εἶν' ὁ μελλούμενος καιρὸς πολὺς γι' αὐτὴν τὴν κρίσιν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Φύγε· καμμιά ὠφέλεια δὲ βρίσκεται σὲ σένα.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Βρίσκεται· ἀλλὰ σὲ σένα ἡ θέλησιν δὲν εἶναι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Αὐτὰ στὴ μάνα σου σὰν πᾶς ὅλα νὰ τ' ἀραδιάσης.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἄλλὰ γιὰ σένα τέτοιαν ἔχθρητα δὲν ἔχω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅμως ξέρε τοῦλάχιστον σὲ ποιά μὲ ρίχνεις καταφρόνια.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Γιὰ σὲ τὴν ἴδια πρόβλεψη, ὅχι καταφρόνια.

1. — Ἄνέξομαι κλύουσα χῶταν εὖ λέγης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πρέπει λοιπόν τῇ γνώμῃ σου ν' ἀκολουθήσω ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Σὰν εἶσαι βέβαια γνωστική, τότες θά σ' ἀκολουθοῦνε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὰ εἶναι ἀλήθεια τρομερὸ λογικὴ ὄντας νὰ σφάλλῃς.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Σωστά βρῆκες τὸ λάθος σου ποῦ πέφτεις.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὰ τί λοιπόν ; σ' αὐτὰ ποῦ λέω δὲν ἔχω δίκησ ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Εἶναι στιγμὲς ποῦ καὶ τὸ δίκησ βλάβη φέρνει.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅμως δὲ θέλω ἐγὼ νὰ ζῶ μ' αὐτοὺς τοὺς νόμους.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἄλλ' ἂν αὐτὰ ἐπιχειριστῇς ἀργότερα θά μ' ἐπαινέσῃς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βέβαια θά τὰ ἐπιχειριστῶ, καθόλου δὲ θά μὲ τρομάξῃς.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Λοιπὸν σωστά τὸ λές καὶ γνώμῃ δὲ θ' ἀλλάξῃς ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀπὸ κακὴ γνώμῃ χειρότερο δὲν εἶναι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ὡς φαίνεται, στὰ λόγια μου καθόλου δὲ συγχλίνεις.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Παληές μου γνώμες εἶναι αὐτὲς κι' ὅχι ἀπὸ τώρα.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Φεύγω λοιπόν· γιατί δὲν ἤμπορεῖς νὰ μοῦ ἐπαινέσῃς
οὔτε κ' ἐσὺ τὰ λόγια μου οὔτε κ' ἐγὼ τὸ φέρσιμό σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄλλ' ἔμπα ὅπου ποτὲ δὲ θὰ σὲ ἀκολουθήσω,
οὔτε κι' ἂν ὑπερβολικὰ τὸ ἐπιθυμήσης·
γιατ' εἶναι τρέλλα μάταια νὰ κυνηγάῃ κανένας.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ

Ἄλλ' ἂν πιστεύῃς κάτι φρόνιμο πῶς συλλογέσαι,
πίστευέ το· κι' ὅταν πλέον στίς δυστυχίες
θᾶχης βρεθῇ τὰ λόγια μου θὰ τὰ παινέσῃς.

ΧΟΡΟΣ

Γιατὶ τὰ γνωστικὰ πουλιά θωρώντας,
ὅπου ψηλὰ γυρίζουν,
γι' αὐτοὺς ποῦ τὰ γεννήταν καὶ ποῦ τ' ἀναστῆσαν
πῶς φροντίζουν,
δὲν κάνουμε κ' ἐμεῖς τὸ ἴδιο ἀκολουθώντας ;
Ἄλλ' ὅχι μὰ τὴν ἀστραπὴ τοῦ Δία
καὶ τ' οὐρανοῦ τῇ δικαιοσύνῃ,
πολὺν καιρὸν ἀπαιδεῦτοι δὲ θέλουν μείνῃ.
ὦ λόγια ἀπ' τὸν ἀπάνω κόσμος,
στὸν Ἄδην ποῦ θὰ κατεβῇτε,
κάτω στοὺς γιουὺς τοῦ Ἀτρέα νὰ πῆτε
εἶδησες μαύρες καὶ πικρές,
αὐτὲς τίς ἄχαρες πομπές·¹
πῶς πιά δὲν καλοστέκεται τὸ σπιτικό τους,²
κ' οἱ δύο θυγατέρες τους ἀνάμεσό τους
ἔχουν ἀμάχη καὶ γκρινιάζουν.

1. — Ἀχόρευτα ὄνειδη.

2. — Τὰ μὲν ἐκ δόμων νοσεῖ.

καὶ πιά σέ ζήση ἀγαπημένη δὲ μονιάζουν·
καὶ μοναχὴ ἡ Ἡλέκτρα μένει
καὶ τρικυμίζεται παρατημένη,
γιά τὸν πατέρα ἡ δόλια κλαίει καὶ λυώνει
πάντα σὰν τὸ θρηνόλαλο τ' ἀηδόνι·
κι' οὔτε τῇ μέλει θάνατος πικρὸς
κ' εἶν' ἑτοιμὴ τὰ μάτια τῆς νὰ κλείσῃ ¹
τῇ διπλὴν ἐκδίκεση γιά νὰ κερδίσῃ· ²
ποῖος θὰ γεννιόταν ἔτσι εὐγενικός ;
γιατὶ κανένας εὐγενὴς σ' ἄθλια ζωὴ πεσμένος
δὲ θέλει νὰ ντροπιάζῃ τ' ὄνομά του,
ὦ κόρη, κόρη μου, τῇ δόξα στερημένος·
καὶ σὺ ἔτσι διάλεξες τῇ ζωὴ τῇ συνηθισμένη ³
τὴν ταπεινὴ καὶ στὰ δάκρυα βουτημένη,
κάνοντας ἀπὸ τὴν κακὴν τῇ ζήση
γιά σένα διπλὸ χάρισμα ν' ἀνθίσῃ, ⁴
κόρη σοφὴ νὰ λέγεται κ' ἐμπιστευμένη.
Ἄμποτε νὰ μοῦ ζῆς καὶ τόσο ἀπ' τοὺς ἐχθρούς σου
πλέον τρανὴ σέ δύναμη καὶ πλοῦτο νὰ εἶσαι,
ὅσο τώρα τοῦ χεριοῦ τους εἶσαι·

1. — Τότε μὴ βλέπειν ἐτοίμα.

2. — Διδύμαν ἐλοῦσ' ἐρινὺν — κατὰ Βερναρδ. ἀρκεῖ μόνον νὰ φονεύσῃ τὴν διπλὴν ἐρινὺν (δηλ. τὸν Αἰγισθ. καὶ τὴν Κλυταιμ.)· κατὰ Kaibel, ἀρκεῖ μόνον νὰ κερδίσῃ (νὰ ἐξουδετερώσῃ) τὴν διπλὴν ἐρινὺν (τοῦ Αἰγ. καὶ τῆς Κλ.).

Πάγκλαυτον αἰῶνα κοινὸν εἴλου — συνηθισμένη, φτωχικὴ ζωὴ· κατὰ Erfert σημ. τὸν θάνατον· ἄλλοι διορθοῦσιν εἰς κλεινὸν καὶ ἄλλοι ἄλλως.

4) Τὸ μὴ καλὸν καθοπλίσασα δύο φέρειν ἐνὶ λόγῳ κεκλῆσθαι = τὸ μὴ καλὸν (δηλ. αὐτὸν τὸν μὴ καλὸν βίον ὁχυρώσασα) παρασκευάσασα οὕτως ὥστε διπλοῦν νὰ ἀποφέρῃς κέρδος (Βερναρδ.)· δὲν ἠκολουθήσαμεν τὴν γραφὴν τοῦ κειμένου, δύο φέρει δ' ἐν ἐνὶ λόγῳ.

γιατί σ' ἡῦρα στήν δυστυχία ποῦ ζοῦσες,
 κι' ἀπ' ὅσα στάθηκαν πιό τιμημένα,
 τὰ πλέον τίμια ἀπ' αὐτὰ κρατοῦτες,
 μέ τὴν εὐλάβεια στὸν πατέρα. ¹

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τάχα, γυναῖκες, εἴμαστε καλὰ συμμορφωμένοι
 σ' ὅσα μᾶς εἶπαν καὶ καλὰ βαδίζουμε ὅπου πρέπει ;

ΧΟΡΟΣ

Μὰ τί ζητᾷς καὶ ποιὸς σκοπὸς ἐδῶ σέ φέρνει ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὸν Αἰγισθο ποῦ κάθεται ζητῶ ἀπὸ πολλή ὥρα.

ΧΟΡΟΣ

Καλὰ τὸ βρῆκες καὶ δὲν ἔτφαλεν ὅποιος τοῦ τόπε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ποιὸς ἀπὸ σᾶς λοιπὸν θὰ μπόρῃς νὰ μηνύσῃ,
 μέσα γιὰ τὸν εὐχάριστο ἐρχομὸ τῶν δυό μας; ²

ΧΟΡΟΣ

Αὐτή, ἂν πρέπει ὁ πιὸ δικὸς νὰ τὸ μηνύσῃ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πήγαινε, ὦ κόρη, ἔμπα καὶ πές, πῶς κάποιοι ἀνθρώποι
 τὸν Αἰγισθο ζητοῦν φτασμένοι ἀπ' τὴν Φωκίδα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄχ ἡ πικρή, δὲν εἴστε τάχα ἐσεῖς ποῦ φέρνετε σημάδια
 φανερά γιὰ τὸ μήνυμα πῶς ἀκούσῃ ;

1) Εἰς ἄλλα κείμενα φέρεται ἡ γραφή, Ζηνός, καθότι ἐτύγχανε προστά-
 τῆς τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου.

2) Κοινόπουν, ὅπερ εἶναι δυσμετάφραστον.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τ' ἄκουσμα τὸ δικό σου δὲν τὸ ξέρω· ἀλλὰ σ' ἐμένα
ὁ γέρο Στρόφιος μοῦ ἔχει παραγγείλη νάρθω
νὰ φέρω κάποιο μήνυμα γιὰ τὸν Ὀρέστη.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τί τρέχει, ξένε; ποιὸς μὲ κρυφοπιάνει φόβος;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καθὼς θωρεῖς ἐρχόμαστε τὰ λίγα λείψανά του
στὴ μικρὴ θήκη φέρνοντας τοῦ ἀπεθαμένου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄχ ἡ δυστυχισμένη ἐγώ, πιά φανερό 'ναι ἐκεῖνο,
χεροπιαστὴ τῇ συμφορᾷ, καθὼς φαίνεται, βλέπω.¹

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὶς συμφορὲς τοῦ Ὀρέστη ἂν κλαῖς, μάθε πῶς τούτῃ
ἡ ὑδρία κρατεῖ κλεισμένη τὸ κορμί του.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ ξένε, δὸς το μοῦ, γιὰ τῶν θεῶν τῇ χάρῃ,
ἂν τὸ κορμί του ἀλήθεια κλείνῃ αὐτὸ τὸ ἄγγειο,
στά' χέρια μου νὰ τὸ κρατήσω καὶ νὰ κλάψω
τὸν ἑαυτό μου, τῇ γενιά, τὸ πᾶν ἀντάμα,
μαζί μ' αὐτὴ τῇ στάχτῃ νὰ μυρολογήσω.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ζυγῶστε τη καὶ δόστε το, ὅποια κι' ἂν εἶναι·
δὲν τὸ ζητάει σὰν νᾶναι σ' ἐχθρητα μὲ τοῦτον,
[ἀλλ' εἶναι ἀπὸ τοὺς φίλους του ἢ καὶ τοὺς συγγενεῖς του].

1) Πρόχειρον ἄχθος δέρομαι = κυρ. ὡς ἐξηγεῖ ὁ Σχολ. ἐπὶ χερῶν
τὸ βάρος δέρομαι = τὴν ὑδρίαν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐνθύμημα τοῦ πιὸ ἀγριβοῦ μου ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους,
ὦ ἀπομεινάρι τῆς ψυχῆς τοῦ Ὀρέστη, ἄχ στὰ ξένα
μέ ποιές ἐλπίδες σ' ἔστελνα καὶ πῶς γυρίζεις τώρα !
Τώρα πιά ἓνα τίποτε ὄντας σέ κρατῶ στὰ χέρια,
κ' ἐγὼ ἀπ' τὸ σπίτι λαμπερὸν σ' εἶχα σταλμένον.
Ἄμποτε ἀπὸ προτῆτερα νᾶχα πεθάνη,
προτοῦ σέ ξένη γῆ σέ στείλω, ἀφοῦ μέ τοῦτα
τὰ χέρια σ' ἔκλεψα καὶ σ' ἔσωσα ἀπ' τὸ φόνο,
γιά ναῦρισκες τὸ θάνατο τῇ μέρα ἐκείνῃ,
κοινὸ παίρνοντας μέρος πτοῦ πατρὸς τὸν τάφο.
Τώρα μακρυὰ ἀπ' τὸ σπίτι καὶ σέ τόπον ξένο,
φευγᾶτος κακοτέλεψες, μακρυὰ ἀπ' τὴν ἀδερφή σου,
κι' οὔτε μέ τὰ πονετικά μου ἢ δύστυχη τὰ χέρια
σ' ἔλουσα, οὔτε σέ στόλισα κι' οὔτε σοῦ πῆρα
ἀπ' τὴν ἀβάσταχτη φωτιά τὸ θλιβερὸ κορμί σου,
μά, ἀφοῦ σοῦ κᾶναν, δύστυχε, τὸ ξόδι ξένα χέρια,
ξανάρχεται μινρὸς ὄγκος σέ μικρὴ θήκη.
Ἰμιμένα ἢ δύστυχη, ἀνωφέλευτη ἢ τροφή μου ἐστάθη,
ποῦ ἐγὼ συχνὰ σοῦ τάττῃς ἄλλοτε μέ γλυκὲς φροντίδες·
κι' οὔτε ποτὲς τῇ μάνα σου περσότερο ἀγαποῦσες
ἀπ' ὅσο ἐμένα, καὶ στὸ σπίτι μας ἄλλος δὲν ἦταν,
μὰ ἐμέ βάλῃς σου, ἐμέ ἀδερφή καλοῦσες πάντα.
Καὶ τώρα αὐτὰ μαζί σου σβύσαν σέ μιὰ μέρα·
ἔλα τὰ πῆρες κ' ἔφυγες σὰν τὴν ἀνεμοζάλη.
Πάει ὁ πατέρας· χάθηκα κ' ἐγὼ γιὰ σένα·
κι' ὁ ἴδιος τώρα ἀπέθανες· γελοῦν οἱ ὀχτροί μας·
κι' ἀπ' τὴν χαρὰ τρελλόσθηκεν ἡ κακομάνα,
ποῦ ἐσὺ γι' αὐτὴν πολλὰς φορές κρυφὰ μοῦ τὸ μηνοῦσες,

πῶς θὰ φανῆς ἐκδίκητῆς ὁ ἴδιος μιὰν ἡμέρα.

Ὅμως αὐτὰ ἡ κακὴ σου κ' ἡ δική μου τύχη

ὀλότελα μᾶς τᾶχει ἀποστερήσῃ,

ποῦ ἔτσι μοῦ σ' ἔστειλεν, ἀντὶς τὴν ἀκριβὴ σου

τῇ θωριά, στάχτη καὶ σκιά χαμένη.

Συμφορὰ σ' ἐμένα.

ὦ θλιβερὸ κορμάκι· ἄχ ἄχ.

ὦ πολυαγαπημένε, ὠιμένα, ὠιμένα,

ποῦ σὲ πικρότατους δρόμους σταλμένος εἶσαι·

πῶς μ' ἔχασες· ἀλήθεια μ' ἔχεις χάσῃ, ἀγαπημένε.

Δέξου λοιπὸν κ' ἐμὲ σ' αὐτὴ τὴν κατοικιά σου,

ἐμὲ τὸ τίποτε στὸ τίποτε, μαζί σου

κάτω νὰ κατοικῶ ἀπὸ τῶρα πλέον.

Γιατὶ ὅσο ἀπάνω βρίσκοσυν τὴν ἴδια τύχην εἶχα,

τῶρα ποθῶ πεθαίνοντας νὰ μοιραστῶ τὸν τάφο.

[Γιατὶ νὰ θλίβουνται δὲ βλέπω οἱ πεθαμένοι].

ΧΟΡΟΣ

Ἀπὸ θνητὸν γεννήθηκες πατέρα, Ἡλέκτρα, συλλογίτου

κ' ἦταν θνητὸς ὁ Ὀρέστης· ὥστε μὴ βαρυλυπᾶσαι.

[Σ' ὅλους μας τὸ ἴδιο μέλλεται νὰ γίνη].

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἄχ ἄχ. Σὰν τί νὰ εἰπῶ ; τί λόγια ναῦρω δὲν ἠξέρω·

γιατὶ πιά δὲ βαπτῶ τὸ στόμα μου νὰ κλείσω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Γιατὶ ἐλυπήθης ; τί νὰ πῆς θέλεις μὲ τοῦτο ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἀλήθεια εἶν' ἡ θωριά σου τῆς ἀρχοντικῆς Ἡλέκτρας ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἡ ἴδια αὐτὴ κι' ἄς εἶναι ἄθλια πολὺ καταντημένη.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἀλλοίμονο στήν ἄθλια αὐτὴ κακοτυχιά σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τάχα γιὰ μὲ δὲν εἶναι, ξένε, ποῦ ἔτσι ἀναστενάζεις ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κορμὶ ποῦ ἀνάξια κι' ἀθεόφοβα ἔχουν φθαρμένο.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄλλη ἀπὸ μένα βέβαια δὲν κακοτυχίζεις, ξένε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὡιμένα, ἀνύπαντρη περνᾷς καὶ πικραμένη.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Γιατί κυττώντας με ἔτσι, ξένε, ἀναστενάζεις ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Βέβαια καμμιὰ δὲν ἤξερα ἀπ' τὶς συμφορές μου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ πῶς τώρα στὰ λόγια αὐτὰ τῶχεις γνωρίση ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἐσὲ θωρώντας στὶς πολλὲς τὶς λύπες νὰ φαντάζης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Κι' ὅμως λίγες θωρεῖς ἀπὸ τὶς συμφορές μου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ πῶς μπορεί χειρότερα νὰ ἰδῶ ἀπὸ τοῦτα ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Θωρώντας πῶς μὲ τοὺς φονιάδες συντροφιά ἔχω.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ποιανοῦ ; ποῦ βλέπεις τὸ κακὸν ἐτοῦτο ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μέσ' στοὺς φονιάδες τοῦ πατρός μου, ποῦ τοὺς εἶμαι σκλάβα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ποῖος ἄνθρωπος σέ φέρει στήν ἀνάγκη τούτη;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μάνα λογιέται κι' ἀπ' τὴ μάνα τίποτε δὲν ἔχει.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τί κάνει; μὲ τὰ χέρια ἢ μὲ τίς κακοπόρειες σέ παιδεύει;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὲ χέρια καὶ μὲ κακοπόρειες καὶ μὲ κάθε τυραννία.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ δὲ βρίσκεται βοηθὸς νὰ τὰ ἐμποδίση;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Κανείς· κι' αὐτὸν ποῦ εἶχα στάχτη τὸν ἔφερες 'μπρός μου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

ὦ δύστυχη, θωρώντας σε πῶς σέ λυποῦμαι ἀρχῇθε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μάθε πῶς εἶσαι ὁ μόνος ὁποῦ μ' ἐσπλαχνίσθης.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ μόνος ἀπ' τίς ἴδιες δυστυχίες ποῦ ὑποφέρω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὴν εἶσαι τάχα συγγενής μας ἀπὸ κάπου;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Θάλεγα, ἂν ἴσως ἦταν φίλες οἱ συντρόφισσές σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλὰ μπρὸς σέ πιστές μου φίλες θὰ μιλήσης.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἄφησε πιά τὸ ἄγγειο αὐτὸ γιὰ νὰ τὰ μάθης ὅλα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅχι, γιὰ τοὺς θεούς, αὐτὸ μὴ μοῦ τὸ κἀνης, ξένε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ν' ἀκοῦς ἐμὲ σὰν σοῦ μιλῶ καὶ δὲ θὰ χάσης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μή, δέομαί σου, μὴ μοῦ παίρνεις τ' ἀκριβὰ μου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σοῦ λέω δὲ θὰ τ' ἀφήσω

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ συμφορὰ σὲ μένα,
Ὅρέστη, τὴν ταφή σου ἂν μέλλεται νὰ χάσω

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καλομελέτα· γιατίι ἄδικα λυπᾶσαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πῶς ἄδικα τὸν πεθαμένο μου ἀδερφὸ λυποῦμαι;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σ' ἐσὲ δὲ στέκει τέτοια λόγια νᾶναφέρης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τόσον ἀνάξια γιὰ τὸν πεθαμένον εἶμαι;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δὲν εἶσαι ἀνάξια κανενός· μὰ αὐτὸ γιὰ σὲ δὲν εἶναι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ πῶς, ἀφοῦ τὸ σῶμα ἐδῶ κρατῶ τοῦ Ὅρέστη;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τοῦ Ὅρέστη δὲν εἶναι κορμί, ἀλλὰ πλαστὴ ἱστορία.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ ποῦ ἐκείνου τοῦ δύστυχου βρίσκεται ὁ τάφος;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πουθενά· γιατίι ὁ ζωντανὸς δὲν ἔχει τάφο.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τί 'πες, ἀγόρι μου;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δὲ λέω κανένα ψέμμα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

'Αλήθεια εἶν' τάχα ζωντανός;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἄν εἴμ' ἐγώ, κ' ἐκεῖνος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὴν εἶσαι ἀλήθεια αὐτὸς ἐσύ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὅταν κυττάξης

τὴν πατρικὴ μου βούλλα αὐτῇ, θὰ ἰδῇς ἂν εἶναι ἀλήθεια.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ μέρα τρισευτυχισμένη.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τρισευτυχισμένη ἀλήθεια.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἦρθες λοιπόν, φωνὴ γλυκειά;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πιὰ δὲ θὰ μὲ ζητήσης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σ' ἔχω στὴν ἀγκαλιά μου;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κι' ἄμποτε νὰ μ' ἔχης πάντα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πολυαγαπημένες μου γυναῖκες, συντοπίτισσές μου,

βλέπετε τὸν Ὀρέστη αὐτόν, μὲ τὰ ψευτοκαμώματα ἦταν
 [πεθαμένος,
 καὶ τώρα μὲ ψευτοκαμώματα βγῆκε ξανὰ σωμένος.

ΧΟΡΟΣ

Βλέπουμε, κόρη μου, καὶ γι' αὐτὴ τὴ συντυχία
 δάκρυα χύνουν τὰ μάτια μας ἀπὸ εὐτυχία.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Χαρά μου, ἐσεῖς βλαστάρια,
 βλαστάρια ἀπὸ κορμιὰ σ' ἐμένα πολυαγαπημένα, ¹
 τέλος νά, εἴστε φτασμένα,
 βρήκατε, ἤρθατε, εἶδατε
 ὅσους ἐπιθυμούσατε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἴμαστ' ἐδῶ· μὰ νὰ σωπαίνῃς καὶ νὰ περιμένῃς.

ΗΛΕΚΤΤΑ

Γιατί; τί τρέχει;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καλλίτερη εἶναι ἢ σιωπὴ νὰ μὴν ἀκούσουν μέσα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄλλὰ ὄχι, μὰ τὴν Ἄρτεμη
 τὴν ἀνυπόταχτη παρθένα,
 ποτὲ δὲ θὰ καταδεχτῶ
 τοῦτο ἐδῶ νὰ φοβηθῶ
 τὸ γυναικομάζωμα,

1) Γοναὶ σωμάτων ἐμοὶ φιλτάτων. Ὁ Kaibel ἐξηγεῖ, βλαστὲ σώματος ἐμοὶ φιλτάτου, τοῦ Ὀρέστου, ἄλλοι, σώματος ἐμοὶ φιλτάτου, τοῦ Ἀγαμέμνονος.

τ' ἀχρησίμευτο κορμὶ
ποῦ πάντα μέσα κατοικεῖ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μονάχα συλλογίσου, πῶς καὶ στὶς γυναῖκες
βρίσκεται ὁ Ἄρης καὶ καλὰ τὸ ξέρεις ἴσως
έναν καιρὸν αὐτὸ ποῦ τῶχες δοκιμάσῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ, πωπωπῶ, πωπῶ.
Τὴν ἄσβυστη μοῦφερες στὸ νοῦ,
παντοτινὰ ἀκατάλυτη,
καὶ τὴν ἀλησμόνητη
τὴ συμφορὰ ποῦ μᾶς ἐστάθη.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καλά, ἀδερφή μου, αὐτὰ τὰ ξέρω· ὥστόσο σὰν τὸ φέρῃ ²
ὁ καιρὸς, τότε πρέπει αὐτὰ νὰ θυμηθῇς τὰ ἔργα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅλος ὁ καιρὸς σ' ἐμένα,
ὅλος ὁ τωρινὸς καιρὸς θὰ ταίριαζε σ' ἐμένα,
νὰ πῶ τὰ δίκημα μου τὰ τόσα,
γιατὶ μόλις ἀπόκτησα τώρα ἐλεύθερη τὴ γλῶσσα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κ' ἐγὼ σ' αὐτὸ εἶμαι σύμφωνος· ὅμως φυλάξου μὴν τὴ χάσῃς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τί νὰ κάνω ;

2) Ὅταν παρουσία φράζῃ. Ὁ Kaibel ἐννοεῖ, ὅταν παρουσία καιροῦ φράζῃ = εὐκαιρία· ὁ Βερναρδ. ὅταν παρουσία τούτων (Αἰγ. καὶ Κλυτ.) ἢ (καὶ ὁ καιρὸς καλεῖ ἡμᾶς ἐπὶ τὸ ἔργον), τότε κ.τ.λ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Γιὰ ὅ,τι δὲν εἶναι στὸν καιρὸ νὰ μὴ μακρολογίξης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄφοῦ ἐσὺ φάνηκες ἐδῶ,
 πῶς ἤμποροῦσε πιά ν' ἀξίζῃ
 τὰ λόγια μὲ τῇ σιωπῇ ν' ἀλλάζω; ¹
 ἀφοῦ χωρὶς καμμιὰν ἐλπίδα
 τώρα ἀνεπάντεχα σὲ εἶδα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μ' εἶδες ἀφοῦ οἱ θεοὶ παρακινῆσαν νάρθω

.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εἶπες γιὰ μὲ ἀφορμὴ χαρᾶς,
 ὅποῦ κι' ἀπ' τὴν προτήτερη
 εἶναι πιὸ μεγαλείτερη·
 πρὸς τὰ παλάτια τοῦτα ἐδῶ
 ἂν ὁ θεὸς σ' ὠδήγησε,
 τοῦτο τὸ λογαριάζω ἐγὼ
 ἀληθινὰ θεοτικόν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Διστάζω ἀπὸ τὴ μιὰ νὰ σ' ἐμποδίσω
 νὰ χαίρεσαι κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη σὲ φοβαῦμαι,
 ποῦ συνεπαίρνεσαι πολὺ ἀπὸ τὴ χαρά σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Χαρά μου, ποῦ ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια

1) Κυρίως ἡ ἐρμηνεία τοῦ καιμένου ἔχει ὡς ἐξῆς· Ποῖος λοιπὸν ἐπαξίως
 θὰ ἠδύνατο νὰ ἀλλάξῃ τοὺς λόγους μου οὕτως εἰς σιωπὴν, ἀφοῦ σὺ ἐφάνης.

πῆρες τῇ στράτα τὴν ἀγαπημένη,
κ' ἐκλινες ἔτσι νὰ φανῆς
σ' ἐμὲ τὴν πολυπικραμένη,
καθόλου μὴ μέ...

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τί νὰ μὴν κάνω ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὴ μ' ἀποστερήσης
τὴν ἡδονὴ ποῦ παίρνω ἀπὸ τὸ πρόσωπό σου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κι' ἄλλοι ἂν σοῦ τῶκαναν, πολὺ ἤθελα θυμώσῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Συγκλίνεις ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Γιατί ὄχι ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ φίλες μου, ἀναπάντεχο γιὰ μένα ἐστάθη
τότες αὐτὸ ποῦ ἄκουα τὸ μαντᾶτο,
κι' οὔτ' ἔκανα κανένα κίνημα βουβὸ
κι' οὔτ' ἔβγαλα φωνὴ γι' αὐτὸ
ἀκούοντας, ἢ πικραμένη. ¹

Μὰ τώρα σὲ κρατῶ στὰ χέρια· φάνηκες τέλος
μὲ τὴν θωριὰ τὴν πολυαγαπημένη,
ποῦ ἐγὼ καὶ μέσ' στίς δυστυχίες δὲν ἤμποροῦσα νὰ ξεχάσω.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἀφῆσε τ' ἀνωφέλευτα τὰ λόγια,

1) ὦ φίλαι κλύουσα, τάλαινα.. Τὸ χωρίον θεωρεῖται σκοτεινὸν καὶ φέρονται ποικίλαι διορθώσεις καὶ ἐρμηνεῖαι αὐτοῦ· καὶ κατ' ἄλλας μὲν τὸ αὐδὸν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀπαισίαν εἰδησιν, κατ' ἄλλας εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἀδελφοῦ.

καὶ μήτε τῆς μητέρας τὴν κακία μὴ μοῦ μαθαίνεις,
 μήτε ποῦ ὁ Αἰγισθος τὸ πατρικὸν τὸ βιὸς ἀπ' τὸ παλάτι
 ξοδεύει, κι' ἄλλο σπαταλάει κι' ἄλλο σκορπεί τοῦ κάκου·
 γιὰτὶ τὸν εὐκαιρὸν καιρὸν τὰ λόγια θὰ σκορποῦσαν.
 Μὰ αὐτὰ ποῦ τώρα θὰ μοῦ χρησιμέψουν λέγε,
 ποῦ φανεροὶ ἢ κρυμμένοι μὲ τὸν ἐρχομὸ μας τοῦτον
 θὰ σβύσουμε τὸ γέλιο στῶν ὀχτρῶν τὰ χεῖλη.
 Καὶ πρόσεχε ἡ μητέρα μας νὰ μὴ σὲ νοιώσῃ
 ἀπ' αὐτὸ τὸ χαρούμενο τὸ πρόσωπό σου,
 ὅταν ἡμεῖς οἱ δύο θὰ μποῦμε στὸ παλάτι·
 ἀλλὰ ν' ἀναστενάζῃς τάχα γιὰ τὴ συμφορὰ μου,
 ὅπου πλαστὰ ἐμηνύθη· κι' ὅταν θὰ εὐτυχοῦμε,
 τότε χαρὰ καὶ γέλιο ἐλεύθερα θὰ τὰ μποροῦμε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄλλ' ὦ ἀδερφέ μου, ὅ,τι σ' ἐσένα καὶ σ' ἐμένα ἀρέσει,
 ἀφοῦ τίς χαρές μου τούτες ἀπὸ σὲ τίς ἐπῆρα
 καὶ δὲν τίς ἔχω μόνη μου ἀποκτήσῃ,
 κι' οὔτ' ἂν ἀπόχταινα μεγάλο κέρδος
 δὲ θὰ δεχόμουν στὸ παραμικρὸ νὰ σὲ λυπήσω·
 γιὰτὶ κακὰ ἤθελα φερθῆναι στὴν τωρινή μου τύχη.¹
 Μὰ ξέρεις τάχα τὰ καθέκαστα στὸ σπίτι;
 θάκουσες πῶς ὁ Αἰγισθος δὲν εἶναι μέσα·
 καὶ μόνη τῆς στὸ σπίτι βρίσκεται ἡ μητέρα·
 ποῦ αὐτὴν ἐσὺ μὴ φοβήθῃς πῶς τάχα

1) Οὐ γὰρ ἂν καλῶς ὑπηρετοῖν τῷ παρόντι δαίμονι. Δύο ἐπιδέχεται ἐρμηνείας, κακὰ ἤθελα ἐνεργήσῃ εἰς τὴν παροῦσαν ἀγαθὴν περιστάσιν διὰ τὴν ἐκδίκησιν καὶ ἀγνώμων ἤθελα δειχθῆναι εἰς τὴν καλὴν μου τύχην τῆς ἀφίξεώς σου.

θα ἰδῇ γελούμενο τὸ πρόσωπό μου.

Γιατὶ ἀναλυτὸ ἔχυσε μέσα μου παλαιὸ μῖσος
κι' ἀφότου σ' εἶδα πλέον ποτὲ ἀπὸ τῇ χαρά μου
δὲ θέλω σταματήσῃ δάκρυα νὰ χύνω·

γιατὶ πῶς θὰ μποροῦσα νὰ σταθῶ ποῦ σὲ εἶδα
τὴν ἴδια μέρα ζωντανὸν καὶ πεθαμένον ;
ἀλήθεια ἀφάνταστα σ' ἐμένα ἔχεις πραγμένα·

ἔτσι ποῦ κι' ὁ πατέρας ἂν ἤθελεν ἔρθῃ,
πλέον αὐτὸ γιὰ θᾶμα δὲ θὰ τὸ περνοῦσα,
ἀλλὰ θὰ πίστευα πραγματικὰ πῶς τὸν θεωροῦσα.

Λοιπόν, ἀφοῦ ἀπὸ τέτοιους δρόμους μᾶς εἶσαι φτασμένος,
μόνος διαφέντευε, ὡς τὸ ἐπιθυμεῖ ἡ καρδιά σου·

γιατὶ μόνη μου ἐγὼ δὲν ἤθελα ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ ἀστοχήσῃ·
ἢ ὅπως ἔπρεπε θὰ γλύτωνα ἢ θὰ χανόμουν ἔτσι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σ' ὀρμήνεψα νὰ σωπαίνῃς, γιατὶ ἀκούω κάποιον,
ποῦ πρὸς τὴ θύραν ἔρχεται ἀπὸ μέσα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μπαῖτε, ὦ ξένοι,

ἀφοῦ καὶ τέτοια φέρνετε ποῦ στὸ παλάτι
οὔτε καὶ ν' ἀρνηθῇ νὰ τὰ δεχτῇ μπορεῖ κανένας,
οὔτε ἤθελε εὐχαριστηθῇ καὶ νὰ τὰ πάρῃ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

ὦ ἐσεῖς, ὁλότελα τρελλοὶ καὶ γνώση στερημένοι,
τί ἀπὸ τὰ δυό, δὲ νοιάζεστε καθόλου πιά γιὰ τὴ ζωὴ σας
ἢ γεννηθήκατε χωρὶς καθόλου νοῦ στὴν κεφαλὴ σας ;
καθόλου δὲν καταλαβαίνετε πῶς εἶστε, ὅχι κοντά τους,
μὰ μέσ' στίς πιὸ μεγάλες συμφορὲς τίς ἴδιες ;

ἀλλ' ἂν ἐγὼ δὲν τύχαινε ἀπὸ πολλήν ὥρα
 αὐτὰ τὰ θιάβα νὰ φυλάω ἥθελαν φθάσῃ
 τὰ σχέδιά σας στὸ παλάτι πρὶν ἀπ' τὰ κορμιά σας·
 μὰ τώρα ἐγὼ τὰ ἐπιμελήθηκα ὅλα τοῦτα.
 Καὶ τώρα παρατῆστε τὰ ἀτελείωτα λόγια,
 καὶ τούτῃ τὴν ἀχόρταστη χαρούμενη φλυαρία,
 καὶ μπᾶτε μέσα πιά, γιατί σὲ τέτοιες ὥρες
 κακὴ 'ναι ἡ ἄργητα κ' εἶναι καιρὸς τέλος νὰ λάβῃ τὸ ἔργο.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ πῶς θὰ τὰ ἔρω μέσα στὸ ἔμπασμά μου;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Καλά· γιατί τυχαίνει καὶ κανεὶς δὲ σὲ γνωρίζει.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἶπες, καθὼς φαίνεται, πῶς ἔχω πεθάνῃ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Μάθε πῶς πιά νεκρὸν στὸν Ἄδῃ ἐδῶ σὲ λογαριάζουν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ χαίρονται γι' αὐτά; ἢ σὰν τί λένε;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Στὸ τέλος θέλει σᾶς τὰ πῶ· ὅσο γιὰ τώρα,
 ὅλα σὲ κείνους πᾶν καλὰ κι' ὅσα καλὰ δὲν εἶναι.¹

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πές μου, ἀδερφέ, ποῖος εἶναι αὐτός; γιὰ τῶν θεῶν τὴ χάρη.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δὲν τὸν γνωρίζεις;

1) Ἐννοεῖ τὴν ἀξιοκατάκριτον χαρὰν τῆς Κλυταιμνήστρας.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὔτε κἄν τὸν βάνει ὁ νοῦς μου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δὲ ξέρεις σὲ ποιοῦ κάποτε τὰ χέρια μ' ἔχεις δώσει ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ποιός ; τί μοῦ λές ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Αὐτὸς ποῦ στὴ Φωλίδα

κρυφὰ στὰ χέρια μ' ἔφερεν, ὅπως ἐσὺ μ' ἐγνοιάστης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλήθεια ἐκεῖνος εἶν' αὐτός, ποῦ κάποτε ἐγὼ μόνον
ἀπὸ πολλοὺς βρῆκα πιστὸν στὸ φόνο τοῦ πατέρα ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἔτσ' εἶναι· πιά περσότερο μὴ μὲ ἐξετάζης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ τί εὐτυχία, ὦ μόνε ἐσὺ σωτήρα
τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Ἀγαμέμνονος, πῶς ἦρθες ;
ἀλήθεια ἐσύ 'σαι κεῖνος ποῦ ἔχεις σώσει
κι' αὐτὸν κ' ἐμένα ἀπὸ πολλὰς ταλαιπωρίες ;
ὦ ἀγαπημένα χέρια, καὶ γλυκεῖά σ' ἐμένα
δούλεψι ποῦ τὰ πόδια σου μοῦ ἔχουν δοσμένα,
πῶς ἔτσι ἀπὸ πολὺ μαζί μας ὄντας
κρυβόσουν καὶ δὲ δείχνουσιν, παρὰ μονάχα
μὲ λόγια μὲ θανάτωνες, ἐνῶ εὐτυχία γιὰ μὲ κρατοῦσες ;
σὲ χαιρετῶ, πατέρα μου· γιατί πατέρα
νομίζω πῶς θωρῶ σε σένα· χαιρετῶ σε·
μάθε μονάχα πῶς ἐσένα ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
περσότερο ἐγὼ μίσησα κι' ἀγάπησα τὴν ἴδια μέρα.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ἄρκοῦν αὐτά, λογιάζω· γιατί ὅσα
γενῆκαν στὸ ἀναμεταξύ, πολλές ἡμέρες
κ' ἴσες κυκλογυρίζουν νύχτες ὅποῦ θᾶναι
δοσμένες νὰ τὰ καλοποῦμε, Ἡλέκτρα.
Μὰ ἐγὼ σ' ἐσᾶς ποῦ παραστέκεστε λέω τώρα,
πῶς εἶναι πιά καιρὸς νὰ κινηθῆτε·
τώρα μονάχη εἶναι ἡ Κλυταιμνήστρα,
τώρα δὲ βρίσκεται κανένας ἄντρας μέσα·
ἀλλ' ἂν ἀργοπορήσετε, συλλογισθῆτε
πῶς καὶ μ' αὐτοὺς καὶ μ' ἄλλους πλεόν ἀσκημένους
περσότερους μαζὶ θὰ χτυπηθῆτε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καθόλου πιά δὲν εἶναι νὰ μακρολογοῦμε,
Πυλάδη, ἀλλὰ τὸ γρηγορώτερο πρέπει νὰ μποῦμε,
ἀφοῦ δεηθοῦμε στῶν θεῶν τὰ πατρογονικά στασίδια,
ποῦ ἐδῶ μπροστὰ στὶς θύρες τούτες κατοικίζουν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀφέντη Ἀπόλλων, καταδεχτικὸς νὰ τοὺς ἀκούτης,
μαζὶ μ' αὐτοὺς κ' ἐμένα, ποῦ συχνὰ μπροστὰ σου
ἀπ' ὅ,τι εἶχα μ' ἀπλοχεριὰ πάντα ἔφερά σου.
Καὶ τώρα ἀπ' ὅ,τι δύνομαι, Λύκειε, θὰ φέρνω,
παρακαλῶ, προσπέφτω, δέομαί σου,
πρόθυμος γίνε μας βοηθὸς σὲ τούτη τῇ βουλή μας,
καὶ δεῖξε στοὺς ἀνθρώπους ποιά χαρίζουν
οἱ θεοὶ πληρωμὴ σ' ὅσους κακοδρομίζουν.

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ ιδέστε ὁ Ἄρης βόσκοντας, ποῦ πλησιάζει,
κί' ἀπὸ τὴν λακίαν ἀμάχη αἵματοστάζει.

Καὶ τώρα στὰ παλάτια μπαίνουν
 μέσα τ' ἀφεύγατα σκυλλιά
 κι' ἀπ' τοὺς δολεροὺς τοὺς φόνους
 πίσω τρέχοντας πηγαίνουν, ¹
 ὥστε πολὺν καιρὸν ἀκόμα δὲ θ' ἀργήσῃ
 καὶ τῆς καρδιάς μου τῶναιρο νὰ γίνεται θ' ἀρχίσῃ.
 Γιατὶ μέσα στὶς κάμαρες περνᾷ ὁ Ὀρέστης,
 τῶν νεκρῶν ² ὁ βοηθὸς ὁ κρυφοπάτης, ³
 στὴν παλιὰ τὴν πατρικιά τὴν ἀρχοντοκατοικιά,
 καὶ κρατεῖ σφιχτὰ στὸ χέρι
 νεοαλόνιστο καὶ φονικὸ μαχαῖρι·
 κι' ὁ Ἑρμῆς τῆς Μαίας τὸ παιδί
 τὸν ὁδηγεῖ, κρυφὴ παγίδα στὸ σκοτάδι,
 στὸ τέλος σύντομα νὰ βγῇ
 καὶ πλέον δὲν ἀργεῖ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ πολυαγαπημένες μου γυναῖκες, τὴ στιγμὴν ἐτούτη
 οἱ ἄντρες κάνουν τὸ ἔργο· ἀλλὰ περίμενε καὶ σῶπα.

ΧΟΡΟΣ

Πῶς λοιπόν; τί κάνουν τώρα;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Γιὰ τὴν ταφὴν ὑδρίαν
 τοιμάζει ἐκείνη κι' αὐτοὶ παραστέκονται κοντὰ της.

1) Ὁ Σχολιαστὴς νομίζει ὅτι αὐτὰ ἀναφέρονται εἰς τὸν Ὀρέστην καὶ τὸν σύντροφόν του· ἄλλοι εἰς τὰς Ἑρινύας.

2) Δηλ. τοῦ Ἀγαμέμνονος.

3) Δολιόπους.

ΧΟΡΟΣ

Κ' ἐσὺ γιατί' ῥθες ἔξω;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νὰ φυλάξω

μὴν ἔρθῃ μέσα ὁ Αἰγισθος χωρὶς νὰ δοκηθοῦμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ῥιμένα· ἄχ σπίτια

ἔρμα ἀπὸ φίλους καὶ γεμᾶτα ἀπὸ φονιάδες.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Φωνάζει κάποιος μέσα· δὲν ἀκοῦτε, φίλες;

ΧΟΡΟΣ

"Ακουσα ἢ δύστυχη πρωτάκουστα, ποῦ ἀνατριχιάζω.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

"Αχ ἢ ταλαίπωρη· Αἰγισθε, ποῦ λοιπὸν εἶσαι;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νά, πάλι ῥωνάζει κάποιος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

"Αχ παιδί μου,

σπλαχνίσου τῇ μητέρα ποῦ σ' ἐγέννα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

'Αλλ' ἀπὸ σένα

σπλάχνος δὲν ἤρε αὐτὸς οὔτε ὁ πατέρας ὁ δικός του.

ΧΟΡΟΣ

Ῥ γενεὰ δυστυχισμένη,

τώρα πιά τούτῃ ἢ μοῖρα σου θέλει τελειώσῃ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

"Αχ ἄχ πληγώθηκα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Διπλά, ἂν μπορῇς, νὰ τῇ χτυπήσῃς.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

"Αχ ξανά πάλι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

"Ας ἦταν καὶ τὸν Αἰγισθο ἔτσι.

ΧΟΡΟΣ

Πιάνουν οἱ κατάρες· καὶ ζοῦν ἐκεῖνοι

ποῦ κοίτονται στὴ γῇ ἀποκάτου.

Γιατὶ ξαναχυμένο τὸ αἷμα

τὸ παίρνουν ἀπὸ τοὺς φονιάδες τους οἱ πεθαμένοι.

Μὰ νά, αὐτοὶ βρίσκονται μπροστὰ μας·

καὶ κόκκινο τὸ χέρι τους

στάζει ἀπὸ τὴ φονικὴ θυσία·

δὲν εἶναι νὰ τοὺς κατακρίνω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅρεστη, πῶς τὰ πᾶτε;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὅσο γιὰ τὸ παλάτι

καλά, ἂν τᾶχῃ ὁ Ἀπόλλωνας καλὰ διατάξῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πέθανεν ἡ ταλαίπωρη;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πιὰ μὴ φοβᾶσαι

ἡ μάνα σου ποτὲ νὰ σὲ καταφρονέσῃ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

.

.

ΟΡΕΣΤΗΣ

.

ΧΟΡΟΣ

Σωπάστε γιατί καθαρά βλέπω τὸν Αἰγισθο κ' ἐφάνη

ΟΡΕΣΤΗΣ

.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ᾠ ἀγόρια, μέσα ξαναμπῆτε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὸν βλέπετε πουθενά;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν χαρούμενος γιὰ ἐδῶ βαδίζει.

.

ΧΟΡΟΣ

Μπαῖτε τὸ γληγορώτερο πίσω ἀπ' τὶς θύρες.
γιὰ νὰ τὰ καλοσυγυρίσετε καὶ τοῦτα,
ἀφοῦ τὰ καλοσυγυρίσατε τὰ πρῶτα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Θάρρος· τελειώνουμε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βιάσου λοιπὸν νὰ πᾶς, ὅπου σκοπεύεις.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ νά, ὅπου πάω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Γιὰ τοῦτα ἐδῶ θὰ πάρω ἐγὼ φροντίδα.

ΧΟΡΟΣ

Λίγα καὶ μὲ γλυκάδα νὰ μιλήσης
θὰ σύμφερε σ' αὐτὸν ἐδῶ, νὰ τὸν ἀφήσης
χωρὶς νὰ νοιώσῃ στὴν ἐκδίκησιν νὰ πέσῃ.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ποῖος ἀπὸ σᾶς γνωρίζει ποῦ τυχαίνει νᾶναι
οἱ ξένοι ἀπ' τῇ Φωκίδᾳ ποῦ γιὰ τὸν Ὀρέστη,
λέν, μήνυμα ἔφεραν πῶς πέθανε στοὺς ἵππικους ἀγῶνες;
ἐσένα βέβαια, ἐσὲ ρωτῶ, ναὶ ἐσένα,
ὅπου ξεθρασεμμένη δείχνοσουν ὥς τώρα·
γιατὶ περσότερο ἐσὺ γνοιάζεσαι, νομίζω,
ὥστε πολὺ καλὰ νὰ ξέρης νὰ μοῦ ὀρίσης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τὸ ξέρω· καὶ πῶς ὄχι; γιατί ἀλλοιῶς δὲ θὰ μπορούσα
τὴν τύχη νὰ γνωρίζω τῶν δικῶν μου.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ποῦναι λοιπὸν οἱ ξένοι; πληροφορήσέ με.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μέσα κατάλυμα ἡῦραν σὲ νοικοκυρὰν ἀγαπημένη.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ἀλήθεια βέβαιο μήνυμα τοῦ θανάτου ἔχουν;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅχι μὲ λόγια μόνο, μὰ καὶ τὸ ἀποδείξαν.¹

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ὡστε μπορούμε καὶ χειροπιαστὰ νὰ ἰδοῦμε;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μπορεῖτε βέβαια· κ' ἔχουν κάμποσο ἄθλια τὴν ὄψη.

1) Ἐν τῷ κειμένῳ εἰς ὅλον τὸν παρόντα διάλογον αἱ ἀποκρίσεις τῆς Ἡ-
λέκτρας εἶναι ὑπαινιγμοὶ διὰ τὸν θάνατον τῆς Κλυταιμνήστρας, ἐνῶ ὁ Αἰγισθος
ἐκλαμβάνει αὐτοὺς ὡς ἀναφερομένους εἰς τὸν θάνατον τοῦ Ὀρέστου· τοῦτο δὲν
κατωρθώθη νὰ ἀποδοθῇ ἀρκούντως εἰς τὴν μετάφρασιν.

2) Πολλὰ χαίρειν μ' εἶπας· ὑπολαμβάνεται οὕτως καὶ ὡς ὑπαινιγμὸς
τοῦ θανάτου του, ὃν ἐν ἀγνοίᾳ του ἐποίησε διὰ τὸ ὕστατον χαῖρε (Μιστρ.).

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Λόγια μου 'πες χαρούμενα, ποῦ δὲν τὸ συνηθίζεις.²

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μπορείς νὰ χαίρεσαι, ἂν αὐτὰ τυχαίνουν γιὰ χαρά σου.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Εἶπα σιωπή, καὶ ν' ἀνοιχτοῦν οἱ πύλες
 ὅλοι νὰ δοῦν ἀπ' τὶς Μυκῆνες κι' ἀπὸ τ' Ἄργος,
 κι' ὅποιος ἀπ' ἀδειανὲς ἐλπίδες σήκωνε κεφάλι
 γι' αὐτὸν ἐδῶ, τώρα θωρώντας τον ἀπεθαμένον
 νὰ δέχεται τὰ χαλινάρια μου, γιὰ νὰ μὴν εὖρη
 ἐμὲ τιμωρητὴ καὶ βάλῃ γνώση στανικά του.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νά, γίνεται ὅ,τι κρέμεται ἀπὸ μένα·
 γιὰτὶ ἔμαθα μὲ τὸν καιρὸ στοὺς δυνατώτερους νὰ κλίνω.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

᾽Ω θεέ μου, βλέπω θέαμα ποῦ δὲν εἶναι
 χωρὶς θεοῦ βοήθεια γινομένο.¹
 μ' ἂν εἶναι νὰ τιμωρηθῶ παίρνω τὸ λόγο πίσω.²
 Σηκῶστε κάθε σκέπασμα ποῦ ἀπὸ τὰ μάτια μας τὸν κρύβει,
 ὁ συγγενὴς μου κι' ἀπὸ 'μὲ δάκρυα νὰ λάβῃ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὁ ἴδιος σήκωσέ το· αὐτὸ γιὰ μὲ δὲ στέκει,

1) Κατὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ Gomperz ὁ ὅποιος τὸ φθόνου ἔτρεψεν εἰς θεοῦ.

2) Ὑπάρχουσι διάφοροι ἐρμηνεῖαι, ὡς καὶ διάφοροι διορθώσεις τοῦ χωρίου· ἡμεῖς ἠκολουθήσαμεν τὴν ἐρμηνείαν, καθ' ἣν τὸ εἰ δ' ἔπεστι νέμεσις ἀναφέρεται εἰς τὸν Αἰγισθον ἐκφράζοντα φόβον μήπως τιμωρηθῇ ἀπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τὴν χαιρεκακίαν ἣν δεικνύει διὰ τῆς φράσεως χωρὶς βοήθειαν τοῦ θεοῦ.

ἀλλὰ δικό σου χρέος εἶναι, τοῦτο
νὰ ἰδῆς καὶ λόγια φιλικὰ νὰ τοῦ λαλήσης. ¹

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ἄλλὰ καλὰ μ' ὀρμήνεψες καὶ θὰ τ' ἀκούσω·
κ' ἐσύ, ἂν εἶναι πουθενὰ στὸ σπίτι ἡ Κλυταιμνήστρα
κάλεσέ την·

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἶναι κοντά σου· ἄλλοῦ μὴν τὴν γυρεύεις·

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ἄχ, τί βλέπω;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ποῖον φοβᾶσαι; ποῖον δὲ γνωρίζεις;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

σὲ ποιῶν ἀντρῶν τὰ δίχτυα ἔπεσα ὁ δυστυχισμένος;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Λοιπὸν δὲ νοιώθεις πολλὴν ὥρα πῶς τὸ ἴδιο
μὲ ζωντανοὺς μιλαῖς σὰν νᾶταν πεθαμένοι; ²

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ἀλλοίμονο ἔνοιωσα τὸ λόγο· καὶ δὲ μένει
ἀμφιβολία καμμιὰ πῶς μοῦ μιλεῖ ὁ Ὀρέστης.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κι' ὄντας μάντης καλότατος πολὺν καιρὸ γελιόσουν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Χάθηκα ὁ δόλιος· ἀλλὰ χάρισέ μου

1) Ὡς μὴ συγγενεῖς δὲν εἶχον δικαίωμα νὰ τὸν προσαγορεύσωσιν.

2) Δηλ. ἐκλαμβάνεις τοὺς ζῶντας διὰ νεκροῦς νομίζων πῶς ἐγὼ ὁ Ὀρέστης, μεθ' οὗ διαλέγεσαι, ἀπέθανον.

λίγα νὰ σοῦ μιλήσω

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὴν ἀφήτης

γιὰ χάρη τῶν θεῶν περσότερα νὰ πῇ, ἀδερφέ μου,
μήτε τὰ λόγια του σὲ μάκρος νὰ τραβήξῃ.

[Γιατὶ τί κέρδος μὲ τὴν ἄργητα ἤθελε μᾶς φέρῃ
ἄνθρωπος στὴν κακία ζυμωμένος
ὁποῦ τοῦ μέλλεται γιὰ νὰ πεθάνῃ;] ¹

Μὰ σκότωνέ τον τὸ ταχύτερο καὶ χαρισεῖ τον
στοὺς νεκροθάφτες, ποῦ σ' αὐτὸν ἀρμόζουν,
μακριὰ ἀπ' τὰ μάτια τὰ δικά μας·
γιατὶ σὲ μένα μόνο αὐτὸ θὰ ἡμπόρει
ξεπληρωμὴ στὶς συμφορὲς μου τίς παλιές νὰ γίνῃ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μπορεῖς γλήγορα μέσα νάμπης· γιατὶ τώρα
δὲν εἶναι ἀγώνας γιὰ τὰ λόγια ἀλλὰ γιὰ τὴν ψυχὴ σου.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ἄλλὰ γιατί μὲ φέρνεις μέσ' στὸ σπίτι;
πῶς, ἂν αὐτὸ τὸ ἔργο εἶναι καλὸ, σκοτάδι
χρειάζεται καὶ δὲν μπορεῖς ἐδῶ νὰ μὲ σκοτώσῃς;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Νὰ μὴ μοῦ ὀρίζῃς; μὰ στὸ μέρος νὰ τραβήξῃς,
ποῦ τὸν πατέρα τὸ δικό μου ἔχεις σκοτώσῃ,

1) Ἠκολουθήσαμεν τὴν γραφὴν: Τί γὰρ βροτῶν ἂν σὺν κακοῖς μεμει-
γμένων θνήσκῃν ὁ μέλλων τοῦ χρόνου κέρδος φέροι· καὶ οὐχὶ τὴν γρα-
φήν, τίς . . . ὁ μέλλων οὐ χρόνου κ.τ.λ.

ἐκεῖ καὶ σὺ στὸν ἴδιον τόπο νὰ πεθάνῃς.

Αἰγισθοῦς

Λοιπὸν ἀνάγκη πᾶσα αὐτὸ τὸ σπίτι
ὅλες τίς τωρινές καὶ τίς μελλούμενες τίς δυστυχίες
νὰ ἰδῇ ποῦ οἱ Πελοπίδες θὰ ὑποφέρουν ;

Ορέστης

Ὅσο γιὰ τὴ δική σου, ἐγὼ σὰ μάντης τέλειος βεβαιόνα.

Αἰγισθοῦς

Ἀλλὰ δὲν ἦταν πατρική σου ἡ τέχνη, ποῦ ἐκαυχήθης.

Ορέστης

Πολλὰ μιλεῖς κ' εἶναι πολὺς ὁ δρόμος,
μὰ περπάτα.

Αἰγισθοῦς

Ὅδῃγα με.

Ορέστης

Ἐσὺ μπρὸς νὰ βαδίζης.

Αἰγισθοῦς

Φοβᾶσαι μὴ σοῦ φύγω ;

Ορέστης

Μὴ θάνατο λάβῃς

γλυκόν· ¹ πρέπει πικρὸν νὰ σοῦ τὸν ἔχω φυλαγμένον.

[Κ' ἔπρεπε ἀμέσως τέτοια τιμωρία στὸν καθένα νὰ εἶναι,
ποῦ βούλεται νὰ κάνῃ κάτι πέρα ἀπὸ τοὺς νόμους,

1) Κατὰ Schneider ὁ Ὀρέστης φοβεῖται αὐτοκτονίαν τοῦ Αἰγισθοῦ Μιστρ.).

ὁ φόνος, ¹ ποῦ ἤθελε τὴν κακουργία ὀλιγοστήνη].

ΧΟΡΟΣ

ὦ ἐσὺ σπορά τοῦ Ἀτρέως,
 πόσο πολύπαθη ποῦ ἐστάθης,
 λεύθερη ζώντας δὲν ἐχάθης
 κι' ἀπὸ τὰ πάθη μόλις βγῆκες,
 μ' αὐτὸ ποῦ ἔχεις καταπιαστῇ
 ἔχεις ἀποκατασταθῇ. ²

Τ Ε Λ Ο Σ

1) Εἶνε παράθεσις στὸ τέτοια τιμωρία.

2) Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Kaibel.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΝΟΜΙΚΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ καταρτισθέντες υπό

Γ. Διοβουινιώτου, δικηγ., ύφηγ. έν τῷ Πανεπ.	
Πολιτική Δικονομία (έκδοσις Β')	Δρ. 22.—
Εμπορική Νομοθεσία (έκδοσις Β')	15.—
Δικλωματική και Προξενική Νομοθεσία	7.—
Τόνιος Πολιτικός Κώδιξ	8.—
Χαρτόσημον	4.—
Ελληνικά Συντάγματα	3.50
Διεθ. Έλεγχος. Δημ. Χρέος. Μονοπώλια	4.—
Φορολογία καπνός	2.—
Ποινική Δικονομία (έκδοσις Β')	13.—
Ποινικός Νόμος (έκδοσις Β')	13.—
Διοικητική Έκτέλεσις	4.—
Φορολογία έπιτηδευσμάτων	2.—
Στρατ. και Ναυτ. Ποινική Νομοθεσία	4.—
Ελληνική Έκκλησία	3.—
Δικαστικός Όργανισμός	4.—
Αστικοί Νόμοι	13.50
Έλεγκτικόν Συνέδριον, Δημόσιον Λογιστικόν, Συντάξεις	6.—
Δημοτική Νομοθεσία	3.—
Όδοποιία, Οικοδόμ. πόλεων, Δημ. Έργα	4.—
Τελωνιακή Νομοθεσία	3.—
Γενικόν Εύρετήριον	3.—

Τό όλον δρ. 141.—

ΣΥΣΤΗΜΑ ΡΩΜΑ-Ι-ΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, υπό Ber-

nard Windscheid κατά μετάφρασιν Άθανασίου Άργυροῦ, δικηγόρου.	δρ. 60.—
Τόμος Α'. Γενικά Αρχαί	14.—
• Β'. Εμπράγματων Δίκαιον	12.—
• Γ'. Ενοχικόν Δίκαιον, μέρος α'.	11.—
• Δ'. "Εκδοσις β'.	12.—
• Ε'. Οικογενειακόν Δίκαιον	6.—
• ΣΤ'. Κληρονομικόν Δίκαιον	12.—

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ συγγραφέν έπιμελεία Θ.

Φλογαίτου, τόμοι 2, σελ. 2,000	80.—
--------------------------------	------

ΕΞΑΒΙΒΛΟΣ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ υπό Θεοδώ-

ρου Φλογαίτου	Δρ. 14.—
---------------	----------

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ κατά τας παραδό-

σεις Έσν. Ψαρά, σχ. 8ον, σελ. 920	Δρ. 12.—
-----------------------------------	----------

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΜΕΤΑ ΤΥΠΙ-

ΚΟΥ υπό Κωνσταντίνου Μάτσα	Δρ. 12.—
----------------------------	----------

ΝΕΟΙ ΠΑΝΔΕΚΤΑΙ, ήτοι συλλογή πασών τών

μέχρι σήμεραν γραφεισών νομικών διατριβών, έπιμελεία Ν. Κουντουριώτου δικηγόρου.

Τόμ. α'. Α. Άβαρία - Ανήλικος	Δρ. 17.50
• β'. Α. Άνταγωγή - Άχρεώστητον	16.—
• γ'. Β-Δ. Βιασμός - Δημ.κατήγορος	12.50
• δ'. Δ. Διαζύγιον - Δωσιδικία	13.50
• ε'. Ε. Έγγραφα - Έπιταγή	13.50
• στ'. Ε-Κ. Έπιτροπεία-Κεφαλαιώσεις	12.50
• ζ'. Κ-Μ. Κηδεμονία - Μονυακόν τεκμήριον	Δρ. 13.50
• η'. Ν-Π. Ναύλος - Πράξεις ποιν.	14.—
• θ'. Π-Ρ. Προανάκρισις - Ρέοντα ύδατα,	12.50
• ι'. Σ-Υ. Σήματα - Υπέρογκ. βλάβη	12.—
• ια'. Υ-Ω. Υποθήκη - Όφελείας άγωγή - Εύρετήριον	9.50

Τό όλον δραχ. 147.—

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΠΟΛ. ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΝΟΜΩΝ υπό Δ. Ποταμιάνου προέδρου Έφε-
τών. Τόμοι 4, σελ. 3452 Δρ. 40.—

ΒΑΣΙΛΙΚΑ. Τό γνήσιον κείμενον αὐτῶν μόνον, κατ' έπεξεργασίαν τῶν κ. κ. Γ. Διοβουινιώτου και Κ. Διοβουινιώτου. Τόμοι 5 Δρ. 25.—

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ υπό Θ.

Φλογαίτου. Τό όλον έργον	Δρ. 47.50
Τόμ. α'. Πολιτική Δικονομία και Όργανισμός Δικαστηρίων, σελ. 928	Δρ. 10.—
• β'. Ποινικός νόμος - Ποιν. δικονομία - Ποιν. διατίμησης	10.—
• γ'. Εμπορικός νόμος - Αστικός νόμος - Χαρτόσημον	10.—
• δ'. Εξάβιβλος Αρμενοπούλου	14.—
• ε'. Επίμετρον τῆς β' έκδόσεως περιλαμβάνον τούς νεωτέρους νόμους, Β. Διατάγματα, νομολογίαν κτλ.	3.50

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, γραφεΐσα

έπι τῇ βάσει τοῦ συγγράμματος Κ. Ν. Κωστή υπό Γ. Πετρουνάου. Τόμοι 3 Δρ. 9.—

ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ, γραφείς υπό Ν.

Κουντουριώτου, δικηγόρου. Δρ. 10.—

ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ υπό Lyon

Caen και Κ. Renault, καθηγητῶν έν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων. Μετάφρασις Κουντουριώτου, και Σακελλαρίου δικηγόρων. Τό όλον έργον τόμοι 8 Δρ. 80.—

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ,

υπό Θ. Φλογαίτου, σελ. 488 Δρ. 10.—

ΕΙΔΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΔΙΚΟΝΟ-

ΜΙΚΟΙ υπέρ τῆς Έθνικῆς Τραπεζῆς, άλλων Τραπεζῶν, κτλ. υπό Γ. Κασίμη δικηγ. Δρ. 3.—

ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ και ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΝΑΥ-

ΤΙΛΙΑ υπό Έμμ. Μακρυγιάννη Δρ. 18.—

ΛΕΞΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ, πε-

ρίεχον σύντομον έρμηνειαν έκάστου θεσμοῦ, τούς σχετικούς τύπους και τήν σχετικήν νομολογίαν, υπό Ν. Κουντουριώτου. Τόμ. α'. Άβαρία-Άπιστία. Σελ. 752 Δρ. 14.—

ΒΑΣΙΛΙΚΑ, Κατά τήν έν Λειψία έκδοσιν τοῦ

Γ. Ε. Heimbach και τό συμπλήρωμα τοῦ Ζ. Lingenthal, και τῶν Ε. Ferrini και J. Mercati, οἱ προσετέθησαν αἱ νεαραί διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατορῶν αἱ μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς Βυζαντιακῆς Αὐτοκρατορίας έκδοθεΐσαι, τά έλλείποντα κείμενα τῆς Ίουστινιανείου νομοθεσίας, τά κείμενα τοῦ Jus Graecoromanum, ή μέχρι τοῦ νῦν σχετική νομολογία τῶν Έλληνικῶν δικαστηρίων και πλείσται έρμηνευτικαί σημειώσεις, υπό Γ. Ιωάννου Ζέππου δικηγόρου. Έκδοσις δευτέρα, έπληρωμένη και βελτιωμένη (μεγαλητέρα τῆς α' έκδόσεως κατά 1000 σελίδ.). Τόμοι 5. Σχ. 4ον διστ. δρ. 150.—

ΣΥΣΤΗΜΑ ΡΩΜΑ-Ι-ΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ. υπό Έρ-

ρίκου Dernburg καθηγητοῦ έν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου, κατά μετάφρασιν Γεωργίου Διοβουινιώτου, ύφηγοῦ έν τῷ Έθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Έκδοσις δευτέρα έπληρωμένη.

200 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΔΥΝΑΣΘΕ Ν' ΑΓΟΡΑΣΗΤΕ ΠΛΗΡΩΝΤΕΣ 10 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ Ζητήσατε τιμολόγιον όλων τῶν βιβλίων μας 1450 (δωρεάν).

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΦΕΞΗ

ΟΡΝΙΘΟΤΡΟΦΙΑ Πρακτική Γ. Παρίση λεπ. 70	Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΑΡΗΣ Flammarion λεπ. 60
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑΣ Πρακτικής υπό Κ. Στασινοπούλου • 80	ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ υπό J. Laumonier • 60
ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ Οικιακή Α. Γεωργιάδου • 60	ΟΙ ΠΟΛΥΤΙΜΟΙ ΛΙΘΟΙ Paul Gaubert • 60
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΝΟΠΟΙΪΑΣ Πρακτικής υπό Κ. Στασινοπούλου • 90	Ο ΧΡΥΣΟΣ υπό H. Mercereau • 60
ΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ ΤΩΝ ΚΡΑΣΙΩΝ υπό Κ. Στασινοπούλου • 80	ΤΟ ΑΛΑΣ υπό M. Arsandaux • 60
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ υπό Federico Reale καθηγητού • 90	ΥΓΙΕΙΝΗ τών ΟΔΟΝΤΩΝ υπό Schupp • 50
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΑΡΩΜΑΤΟΠΟΙΪΑΣ υπό Henri Courpin, καθηγητού • 80	ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ἐπὶ πορσελάνης καὶ ξύλου • 80
ΜΕΤΑΞΟΣΚΩΛΗΚΟΤΡΟΦΙΑ Πρακτική υπό Χ. Φωσκόλου, γεωπόνου • 80	ΥΔΑΤΟΓΡΑΦΙΑ • 80
ΤΟ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑ υπό Α. Hébert • 80	Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ • 80
ΚΕΡΑΜΟΠΟΙΪΑ καὶ Ἀγγειοπλαστική υπό Ch. Guillard, καθηγ. Χημείας • 90	Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ • 80
Ο ΗΛΙΟΣ υπό Charles Martin • 60	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΑΠΩΝΟΠΟΙΪΑ • 90
ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΚΥΝΗΓΟΥ υπό Κίμωνος Δημακούλη • 70	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΟΤΟΠΟΙΪΑ • 90
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ πρακτική καὶ θεωρητική υπό Α. Ἀνδρεοπούλου • 90	ΚΡΕΟΦΑΓΙΑ καὶ ΦΥΤΟΦΑΓΙΑ • 90
ΟΙΚΙΑΚΗ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ Ν. Σταθάτου • 90	ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ • 90
ΟΙΚΙΑΚΗ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ υπό Ν. Δημητριάδου • 90	Ἡ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ τοῦ δέρματος καὶ τριχῶν • 50
ΠΩΣ ΚΑΘΑΡΙΖΟΝΤΑΙ καὶ διατηροῦνται τὰ ἐνδύματα υπό Α. Γεωργιάδου • 50	᾽Οδηγὸς καλλιεργ. καπνοῦ υπό Α. Λάμπρου δρ. 1.—
Ἡ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΙΝΑ ὡς νοσοκόμος καὶ φαρμακοποιὸς υπό Α. Γεωργιάδου • 60	Διδασκαλία Χοροῦ υπό Α. Ἀνδρεοπούλου • 2.—
ΤΟ ΨΑΡΕΥΜΑ υπό Φ. Καλαφάτη • 90	Λογιστική καὶ Διπλογραφία Faure • 4.—
ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ υπό τῆς Βαρώνης Στάφ. Τεῦχος Α'. Γέννησις — Βάπτισις Γάμος — Προσκλητήρια — Ἐκκλησία Θέατρον — Ἐπιστολαὶ — Ἀγγελτήρια Φιλοφρονήσεις — Ἑορταὶ κτλ. • 70	᾽Οδηγὸς τῆς Μοδίστας υπό Ἑλίζης Χιρτζ • 1.50
Τεῦχος Β'. Γεύματα — Ἐσπερίδες Δῶρα — Χοροὶ — Ἀλληλογραφία κτλ. • 70	Ἐγκόλπιον ᾽Οδοντοιατρικῆς A. Prettere • 2.—
Τεῦχος Γ'. Ἐπισκέψεις — Ἐθιμοτυπία συνομιλίας — Προσόντα τοῦ ἀληθοῦς ἐξέντλεμαν καὶ τῆς εὐγενοῦς κυρίας κτλ. • 70	Μηχανική καὶ σιδηροδρομική • 2.—
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΑ Π. Σουρῆ • 90	Ἐγχειρίδιον ᾽Ορνιθοτροφίας • 0.80
Ο ΟΥΡΑΝΟΣ υπό Charles Martin • 60	Οικιακή Γυμναστική • 0.90
ΟΙ ΑΣΤΕΡΕΣ υπό Charles Martin • 60	Στρατολογικὸς ὁδηγὸς τοῦ κληρωτοῦ • 0.60
ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ υπό Victor Meunier • 60	Πρακτικὴ παιδιατρική Α. Γεωργιάδου • 4.—
ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ υπό Charles Martin • 60	Μεγάλῃ μαγειρικῇ καὶ Ζαχαροπλαστικῇ υπό Καντῶρον • 3.—
Ο ΑΛΚΟΟΛΙΣΜΟΣ υπό Legrain • 60	Μέθοδος Κιθάρας Carulli • 2.50
ΑΙ ΑΚΤΙΝΕΣ ΡΑΙΝΤΓΕΝ υπό Paul Philippou, καθηγητοῦ • 60	Μέθοδος Μανδολίνου υπό Κριστοφάρο • 4.—
ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΠΟΔΗΛΑΤΟΥ • 60	᾽Ορθογραφικαὶ ἀσκήσεις υπό Μ. Ευδία • 1.20
	Πρακτικὴ Μηχανικὴ υπό Ν. Σολωμοῦ • 4.—
	Πρακτικὴ Οἰκοδομικὴ υπό Ν. Σολωμοῦ • 2.50
	Σιδηρουργικὴ υπό Ν. Σολωμοῦ • 2.50
	Κοπτικὴ καὶ Ραπτικὴ υπό Roussel • 3.—
	Εὐλουργικὴ υπό Α. Λαμπροπούλου • 2.50
	Στοιχεῖα Θεωρίας Μουσικῆς Δ. Λαυράγκα • 1.—
	Ἐγχειρίδιον Ἀρμονίας υπό Δ. Λαυράγκα • 4.—
	᾽Οδηγὸς τῆς τελωνειακῆς ὑπηρεσίας υπό Γ. Μουρίκη • 2.—

100 ΔΡ. ΒΙΒΛΙΑ ΔΥΝΑΣΘΕ Ν' ΑΓΟΡΑΣΗΤΕ ΠΛΗΡΟΝΟΝΤΕΣ 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΣΗΤΗΣΑΤΕ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΕΝΑΝ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΦΕΞΗ (Συδότηματος Kuntzé).

᾽Ο Ἕλλην ἐν Γαλλίᾳ ἢ Ἑλληνογαλλικοὶ διάλογοι μετὰ τῆς προφορᾶς τῶν γαλλικῶν λέξεων δρ. 0.80
᾽Ο Ἕλλην ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ ἢ Ἑλληνοαγγλικοὶ διάλογοι μετὰ τῆς προφορᾶς αὐτῶν • 0.80
᾽Ο Ἕλλην ἐν Γερμανίᾳ ἢ Ἑλληνογερμανικοὶ διάλογοι μετὰ τῆς προφορᾶς τῶν γερμ. λέξεων • 0.80
᾽Ο Ἕλλην ἐν Ἰταλίᾳ ἢ Ἑλληνοϊταλικοὶ διάλογοι μετὰ τῆς προφορᾶς τῶν Ἰταλικῶν λέξεων • 0.80
᾽Ο Ἕλλην ἐν Τουρκίᾳ ἢ Ἑλληνοτουρκικοὶ διάλογοι δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων • 1.—
᾽Ο Ἕλλην ἐν Αἰγύπτῳ ἢ Ἑλληνοαραβικοὶ διάλογοι δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων • 1.—
᾽Ο Ἕλλην ἐν Ρωσίᾳ ἢ Ἑλληνορωσικοὶ διάλογοι δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων • 1.—
᾽Ο Ἕλλην ἐν Ρουμανίᾳ ἢ Ἑλληνορουμανικοὶ διάλογοι δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων • 1.—
Le Français en Grèce ἢ Γαλλοελληνικοὶ διάλογοι δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων • 1.—
Der Deutsche in Griechenland ἢ Γερμανοελληνικοὶ διάλογοι δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων • 1.—
The Englishman in Greece ἢ Ἀγγλοελληνικοὶ διάλογοι δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων • 1.—
L'Italiano in Grecia ἢ Ἰταλοελληνικοὶ διάλογοι δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων • 1.—

ΓΑΛΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Μέθοδος Γαλλικής γλώσσας Gaspey-Otto-Sauer	Δρ.	5.—
Κλεις μεθόδου γαλλικής γλώσσας Gaspey-Otto-Sauer	»	1.50
Ἡ Γαλλικὴ ἄνευ διδασκάλου ὑπὸ Xavier de Bouse	»	7.50
Νεωτάτη Μέθοδος τῆς γαλλικῆς γλώσσας ὑπὸ F. Ahn	»	2.—
Λεξικὸν Γαλλοελληνικὸν ὑπὸ Θ. Κυπρίου. Τόμοι 2	»	10.—
» Ἑλληνογαλλικὸν » » » » 2	»	12.50
Πρόχειρον Γαλλοελληνικὸν Λεξικὸν Δ. Μελισσοπούλου	»	4.—
» Ἑλληνογαλλικὸν » » » »	»	4.—
Ἐμπορικὴ Ἑλληνογαλ. Ἐπιστολογραφία Θ. Κυπρίου	»	1.50
Γαλλικὴ γραμματικὴ Γ. Φέξη (ἐγκεκκριμ. ὑπὸ τοῦ Ὑπουργ.)	»	1.20
Γαλλικὸν ἀλφάβητάριον Γ. Φέξη » » » »	»	1.20
Ἑλληνογαλλικοὶ διάλογοι δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων	»	70
Ἠχώ τῶν Παρισίων	»	2.—
Ὁ Ἕλληνας ἐν Γαλλίᾳ ἢ Ἑλληνογαλλικοὶ διάλογοι Kuntzé	»	80
Le Français en Grèce ἢ Γαλλοελληνικοὶ διάλογοι »	»	1.—

ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Μέθοδος ἀγγλικῆς γλώσσας ὑπὸ Gaspey-Otto-Sauer	»	5.—
Κλεις Μεθόδου Ἀγγλικῆς γλώσσας » » » »	»	1.50
Ἡ Ἀγγλικὴ ἄνευ διδασκάλου ὑπὸ Xavier de Bouge	»	7.50
Νεωτάτη μέθοδος τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας ὑπὸ F. Ahn	»	2.—
Λεξικὸν ἀγγλοελληνικὸν ὑπὸ Γ. Ἀλεξάνδρου	»	6.50
» ἑλληνοαγγλικὸν » » » »	»	6.50
» ἀγγλοελληνικὸν ὑπὸ Ἀλ. Γεωργιάδου	»	10.—
Πρόχειρον ἀγγλοελληνικὸν Λεξικὸν ὑπὸ Φ. Φιλίππου	»	4.—
» ἑλληνοαγγλικὸν » » » »	»	4.—
Ἀγγλοελληνικὸν ἐπιστολάριον ὑπὸ Θ. Κυπρίου	»	2.50
Ἐμπορικὴ ἑλληνοαγγλικὴ ἐπιστολογραφία ὑπὸ Hugo	»	1.50
Ἀγγλικὸν ἀλφάβητάριον ὑπὸ Ἀλ. Γεωργιάδου	»	50
Γραμματικὴ τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας ὑπὸ Φ. Φιλίππου	»	2.50
Ἠχώ τοῦ Λονδίνου	»	1.25
Ὁ Ἕλληνας ἐν Ἀγγλίᾳ ἢ Ἑλληνοαγγλικοὶ διάλογοι Kuntzé	»	80
The Englishman in Greece ἢ Ἀγγλοελλήν. διάλογοι Kuntzé	»	1.—

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ἡ Γερμανικὴ ἄνευ διδασκάλου ὑπὸ Xavier de Bouge	»	7.50
» » » » Sanderson	»	3.50
Νεωτάτη μέθοδος τῆς γερμανικῆς γλώσσας ὑπὸ F. Ahn	»	2.—
Λεξικὸν γερμανοελληνικὸν ὑπὸ Ἐμμ. Δρακοπούλου	»	7.50
» ἑλληνογερμανικὸν ὑπὸ Χ. Χαμαδᾶ	»	7.50
Γραμματικὴ τῆς γερμανικῆς γλώσσας ὑπὸ Χ. Χαμαδᾶ	»	2.—
Ὁ Ἕλληνας ἐν Γερμανίᾳ ἢ Διάλογοι ἑλληνογερμανικοὶ Kuntzé	»	80
Der Deutsche in Griechenland ἢ Γερμανοελλήν. διάλογοι »	»	1.—

ΙΤΑΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ἡ Ἰταλικὴ ἄνευ διδασκάλου ὑπὸ Xavier de Bouge	»	7.50
Νεωτάτη μέθοδος τῆς Ἰταλικῆς γλώσσας ὑπὸ F. Ahn	»	2.—
Λεξικὸν Ἰταλοελληνικὸν ὑπὸ Μ. Περίδου	»	7.50
Ἰταλικὸν ἀλφάβητάριον	»	60
Ἰταλικὴ γραμματικὴ ὑπὸ Χ. Γεωργιάδου	»	2.—
Ὁ Ἕλληνας ἐν Ἰταλίᾳ ἢ Ἑλληνοϊταλικοὶ διάλογοι Kuntzé	»	80
L'Italiano in Grecia ἢ Ἰταλοελληνικοὶ διάλογοι »	»	1.—

ΑΡΑΒΙΚΑ-ΤΟΥΡΚΙΚΑ-ΡΟΥΜΑΝΙΚΑ-ΡΩΣΣΙΚΑ-ΛΑΤΙΝΙΚΑ-ΟΜΗΡΙΚΑ

Ὁ Ἕλληνας ἐν Τουρκίᾳ ἢ Ἑλληνοτουρκικοὶ διάλογοι Kuntzé	»	1.—
» » » Ρουμανία ἢ Ἑλληνορρουμαν. » » »	»	1.—
» » » Ρωσσία ἢ Ἑλληνορρωσικοὶ » » »	»	1.—
» » » Αἰγύπτῳ ἢ Ἑλληνοαραβικοὶ » » »	»	1.—
Λεξικὸν Λατινοελληνικὸν Σ. Κουμανούδη	»	7.—
» Ἑλληνολατινικὸν Χρ. Ἀδαμαντίου	»	4.—
» Ὀμηρικὸν μέγα, ὑπὸ Ι. Πανταζίδου	»	7.—
» » ὑπὸ Ε. Κοφινιώτου	»	3.—

5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΔΕΜΕΝΑ ἢ ΔΑΕΙΤΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΣΤΟΤΕΣ ΑΝΑ
 Ἰστορικὰ — Νομικὰ — Ἰατρικὰ — Λεξικά — Θεολογικά — Φιλολογικά — Διδασκτικά —
 Θεάτρων — Ἐμπορικὰ — Μουσικὰ — Περιηγήσεις — Ποίσεις — Ναυτικά — Φιλολογία —
 Μυθιστορήματα — Ἐνέαι γλώσσαι — Ἑταγγελεματικά — Βιβλία συναστροφῶν — Λα-
 ικὴ Ἰατρικὴ βιβλιοθήκη — Βιβλιοθήκη ταξιδίων — Παιδικὴ βιβλιοθήκη — Βιβλιο-
 θήκη Πρακτικῶν γνώσεων — Βιβλία τοῦ λαοῦ — Μουσικὰ τεμάχια κτλ. κτλ.

100 ΔΡ. ΒΙΒΛΙΑ

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΠΛΗΡΗ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΜΑΣ (1450) — ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΚΡΙΤΙΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΧΑΡΟΚΟΠΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ

1911

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ Πλάτων διὰ τοῦ «Κριτίου» ἠθέλησε νὰ δείξῃ ἐν τῇ πραγματικότητι τὰς περὶ Πολιτείας ιδέας του, περιγράφων τὴν πολιτείαν τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων νικητῶν τῶν κατοίκων τῆς νήσου Ἀτλαντίδος. Ἐννοητέον ὅτι ἡ Πολιτεία αὕτη δὲν ὑπῆρξεν, ἀλλ' ἔπλασεν αὐτὴν ὁ Πλάτων διὰ τῆς φαντασίας του.

Ὁ «Κριτίας» φαίνεται ὡς συνέχεια ἄλλου διαλόγου, τοῦ «Τιμαίου». Εἰσάγει εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἀμέσως· διαλέγονται δὲ καὶ εἰς τοῦτον τὰ αὐτὰ πρόσωπα. Ὅμιλεῖ πρῶτος ὁ Τίμαιος, μετὰ τοῦτον δὲ λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Κριτίας, ἀμφότεροι δὲ δικαιο-λογοῦσι τὴν δυσκολίαν τοῦ ζητήματος, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ὁμιλήσουν. Μετὰ τοῦτο ὁ Κριτίας ἀναλαμβάνει ν' ἀφηγηθῇ τὸν πόλεμον, ὅστις ἠγέρθη ποτὲ μεταξὺ τῶν ἐντεῦθεν τῶν Ἡρακλείων στηλῶν καὶ ἐκεῖθεν αὐτῶν οἰκούντων λαῶν. Ἵνα δὲ κινήσῃ τὸ περὶ τοῦ πολέμου τούτου ἐνδιαφέρον, ἐπιχειρεῖ νὰ γνωρίσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην τοὺς δύο ἀντιπάλους λαούς, ἥτοι τοὺς τότε Ἀθηναίους καὶ τοὺς κατοίκους τῆς νήσου Ἀτλαντίδος. Καὶ πρῶτον μὲν, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, περιγράφει τὴν κυβέρνησιν αὐτῶν, τὴν χώραν καὶ τὴν πολιτείαν. Μετὰ τοῦτο δὲ ἀναφέρει τὴν καταγωγὴν τῶν κατοίκων τῆς Ἀτλαντίδος, ὅτι κατάγονται δηλ. ἐκ τοῦ Ποσειδῶνος· περιγράφει τὴν νῆσον αὐτῶν, τὰ προϊόντα τὰ ὅποια αὐτὴ παράγει, τοὺς βασιλεῖς των καὶ τὰ γιγάντεια τούτων ἔργα, τὴν πολιτικὴν αὐτῶν κατάστασιν, τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὰς στρατιωτικὰς αὐτῶν

δυνάμεις· πῶς πρῶτα ἦσαν ἄνθρωποι ἐξαίρετοι καὶ πῶς βραδύτερον ἐξηκριώθησαν οὕτως, ὥστε ὁ Ζεὺς, ὀργισθεὶς διὰ τὰ κακουργήματα αὐτῶν καὶ ἀποφασίσας νὰ τοὺς τιμωρήσῃ, συνεκάλεσε τοὺς θεοὺς εἰς συνέδριον μέσα εἰς τὸ ἄδυτον τὸ εὐρισκόμενον εἰς τὸ κέντρον τοῦ κόσμου, ἵνα καταστήσῃ εἰς αὐτοὺς γνωστὰς τὰς ἀμετακλήτους αὐτοῦ βουλὰς.

Ὁ διάλογος εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δυστυχῶς διακόπτεται, ἀπολεσθέντος τοῦ ὑπολοίπου. Ἐκ τοῦ σωζομένου μέρους δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συναγάγῃ τις, ποῖον ἔσται ὅλον τοῦ διαλόγου τὸ ἀντικείμενον. Εὐτυχῶς ὁμως πληροφορούμεθα περὶ τούτου ἀκριβῶς ἐξ αὐτῶν τῶν πρώτων σελίδων ἄλλου τοῦ Πλάτωνος διαλόγου, τοῦ «Τιμαίου».

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΚΡΙΤΙΑΣ

(ἢ Ἀτλαντικὸς ἢ ἡθικός)

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ΤΙΜΑΙΟΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΕΡΜΟΚΡΑΤΗΣ.

Τίμαιος

Πόσον εὐχαριστημένος, Σωκράτη, καθὼς νὰ ἔχω ἀναπαυθῇ ἔπειτα ἀπὸ μακρυνὴν ὁδοιπορίαν, ἔχω ἐλευθερωθῇ καὶ τώρα μὲ ἀνακούφισιν ἀπὸ τὴν ὁδοιπορίαν τῆς ὁμιλίας! Εὐχομαι δὲ εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος πολὺ παλαιὰ πραγματικῶς, τώρα δὲ πρὸ ὀλίγου εἰς τὰς ὁμιλίας μας ἔχει τὴν ὑπαρξιν, δι' ὅσα μὲν ἀπὸ τὰ λεχθέντα πρεπόντως ἔχουσι λεχθῇ, αὐτὸς νὰ μᾶς χαρίσῃ ὑγείαν, ἂν δὲ εἴπωμεν δι' αὐτὰ χωρὶς νὰ τὸ θέλωμεν καὶ τίποτε ἀνάρμοστον, νὰ μᾶς ἐπιβάλῃ τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν. Σωστή δὲ τιμωρία εἶναι, ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος σφάλλει, νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἐνεργῇ σωστά. Διὰ νὰ λέγωμεν λοιπὸν εἰς τὸ ἐξῆς σωστά τὰς ὁμιλίας μας περὶ τοῦ πῶς ἔγιναν οἱ θεοί, εὐχόμεθα νὰ μᾶς δώσῃ τὸ πλεοντέλειον καὶ καλύτερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἱατρικά, τὴν γνῶσιν· ἀφοῦ λοιπὸν προσηυχήθημεν, κατὰ τὰς συμφωνίας μας παραδίδομεν τὴν σειρὰν τῆς ὁμιλίας εἰς τὸν Κριτίαν.

Κριτίας

Ἀλλὰ, Τίμαιε, δέχομαι μὲν (νὰ ὁμιλήσω), ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἀρχὴν μετεχειρίσθης καὶ σύ, ὁ ὁποῖος ἐζήτησες.

συγχώρησιν, διότι ἐπρόκειτο νὰ ὁμιλήσῃς διὰ μέγαρα ζητήματα, τὸ ἴδιον καὶ ἐγὼ τῶρα παρακαλῶ, ἀπαιτῶ δὲ ἀκόμη περισσότερον νὰ μοῦ παραχωρηθῇ εἰς μεγαλυτέραν δόσιν δι' ἐκεῖνα, τὰ ὅποια πρόκειται νὰ εἴπω, ἂν καὶ ἡξεύρω σχεδὸν ὅτι πρόκειται νὰ παρακαλέσω διὰ χάριν, ἢ ὅποια ἀποδεικνύει φιλοδοξίαν καὶ χωριατιάν, θὰ τὴν εἴπω ὁμῶς. Ὅτι μὲν ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶπες, δὲν τὰ εἶπες καλὰ, ποῖος λογικὸς ἄνθρωπος ἡμπορεῖ νὰ τὸ δισχυρισθῇ; Ὅτι δὲ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θὰ εἴπω, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ περισσοτέραν συγχώρησιν, διότι εἶναι δυσκολώτερα, τοῦτο θὰ προσπαθῇσω κάπως ν' ἀποδείξω. Ὅταν ὁμιλῇ κανεὶς διὰ τοὺς θεοὺς, Τίμαιε, πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, νὰ νομίζεται ὅτι καλὰ ὁμιλεῖ, εἶναι εὐκολώτερον παρὰ ὅταν ὁμιλῇ διὰ θνητοὺς ἀνθρώπους εἰς ἡμᾶς. Διότι ἢ ἔλλειψις πείρας καὶ ἢ παρὰ πολλὴ ἀμάθεια ἐκείνων ποῦ ἀκούουν, ἂν εἶναι ἔτσι ἐκεῖνα τὰ ὅποια λέγει, δίδουν πολλὴν εὐκολίαν εἰς ἐκείνον ὁ ὅποιος πρόκειται νὰ εἴπῃ τίποτε διὰ τοὺς θεοὺς. Διὰ δὲ τοὺς θεοὺς ἴσα ἴσα, ἡξεύρετε εἰς ποῖον συμπέρασμα ἐφθάσαμεν ⁽¹⁾, διὰ νὰ φανερώσω δὲ καθαρώτερα ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δισχυρίζομαι, προσέξατε, παρακαλῶ, εἰς τ' ἀκόλουθα. Ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὅλοι μας εἶπομεν, εἶναι ἀνάγκη βέβαια νὰ εἶναι μίμησις καὶ εἰκὼν κάποιου πράγματος· διὰ δὲ τὴν κατασκευὴν εἰκόνων τῶν θείων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων, τὴν ὁποίαν κάμνουν οἱ ζωγράφοι βλέπομεν πόσῃν εὐκολίαν ἢ δυσκολίαν δοκιμάζουν νὰ τὰ μιμῶνται, ὥστε νὰ νομίζουν, ὅσοι τὰ βλέπουν, ὅτι ὁμοιάζουν, καὶ θὰ ἴδωμεν ὅτι, ἂν κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς ἡμπορῇ νὰ ζωγραφίσῃ ὀλίγον τι ὅμοια μὲ τὰ πραγματικὰ γῆν καὶ βουνὰ καὶ ποταμοὺς καὶ δένδρα καὶ ὁλόκληρον τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς αὐτὸν καὶ τριγυρίζουν, κατ' ἀρχὰς μὲν εὐχαριστούμεθα, καὶ πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ δὲν ἡξεύρομεν τίποτε μὲ ἀκρίβειαν δι' αὐτὰ τὰ πράγματα, οὔτε ἔξε-

(1) Ὁ Κριτίας δὲν ἐπίστευε πλέον εἰς τοὺς θεοὺς, οὔτε εἰς τὴν ὑπαρξιν πνευματικῆς ψυχῆς· τὴν δὲ θρησκείαν ἐθεώρει ὡς ἐφεύρεσιν τῶν νομοθετῶν διὰ νὰ κυβερνῶνται εὐκόλως οἱ λαοί!

τάζομεν, οὔτε κρίνομεν ἂν εἶναι καλὰ τὰ ζωγραφημένα, μᾶς φθάνει δὲ μία ὄχι πολὺ καθαρὰ καὶ ἀπατηλὴ σκιαγραφία αὐτῶν τῶν πραγμάτων· ὅταν δὲ κανεῖς ἤθελεν ἀναλάβῃ νὰ παραστήσῃ τὰ ἰδικὰ μας σώματα, τότε, ἐπειδὴ εἴμεθα συνειθισμένοι νὰ τὰ παρατηρῶμεν, καταλαμβάνομεν τί ἐλλεῖπει καὶ γινόμεθα αὐστηροὶ κριταὶ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος δὲν παρέστησε κατὰ πάντα ὅλας τὰς ὁμοιότητας. Τὸ ἴδιον λοιπὸν πρᾶγμα ἡμποροῦμεν νὰ ἴδωμεν ὅτι γίνεται καὶ εἰς τὰς ὁμιλίας, ὅτι δηλαδὴ τὰ μὲν οὐράνια καὶ θεῖα πράγματα μένομεν εὐχαριστημένοι καὶ ὅταν τὰ λέγῃ κανεῖς μὲ μικρὰν ὁμοιότητα, τὰ δὲ θνητὰ καὶ ἀνθρώπινα πράγματα τὰ ἐξετάζομεν μὲ ἀκρίβειαν. Τώρα λοιπόν, ἐπειδὴ θὰ ὁμιλήσω ἐκ τοῦ προχείρου, ἐὰν δὲν ἡμπορέσω νὰ παραστήσω τὰ πράγματα καθ' ὅλα ὅπως πρέπει, εἶναι ἀνάγκη νὰ μὲ συγχωρήσετε· διότι πρέπει νὰ συλλογίζεσθε, ὅτι δὲν εἶναι εὐκολον, ἀλλὰ δύσκολον νὰ παριστάνῃ κανεῖς τὰ θνητὰ πράγματα καθὼς πρέπει. Αὐτὰ λοιπόν, ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω καὶ νὰ ζητήσω δι' ἐκεῖνα, τὰ ὅποια πρόκειται νὰ εἶπω, ὄχι τὸ μικρότερον ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς συγχωρήσεώς σας, εἶπον ὅλα αὐτά, Σωκράτη. Ἄν λοιπόν, νομίζετε, ὅτι δικαίως ζητῶ αὐτὸ τὸ χάρισμα, δότε μου αὐτὸ μ' εὐχαρίστησιν.

Σωκράτης

Καὶ διατί νὰ μὴ σοῦ τὸ δώσωμεν, Κριτία ; Ἄς δοθῇ δὲ πρὸς τούτοις αὐτὸ τὸ ἴδιον χάρισμα καὶ εἰς τὸν Ἑρμοκράτην ἀπὸ ἡμᾶς, ὁ ὁποῖος νὰ ὁμιλήσῃ τρίτος. Διότι εἶναι φανερόν, ὅτι ὀλίγον ὕστερότερα, ὅταν ἔλθῃ ἡ σειρά του νὰ ὁμιλήσῃ, θὰ μᾶς παρακαλέσῃ καὶ ἐκεῖνος ὡς σεῖς· διὰ νὰ προμηθευθῇ λοιπὸν ἄλλην βάσιν τῆς ὁμιλίας του, καὶ νὰ μὴ ὑποχρεωθῇ νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὴν ἰδίαν βάσιν τὴν ἰδικήν σου, ἃς ὁμιλήσῃ τότε τοιουτοτρόπως, ὥσάν νὰ ἔχῃ τὴν συγχώρησίν μας ἀπὸ τώρα. Σοῦ προλέγω ὅμως, φίλε Κριτία, τὰς διαθέσεις τοῦ ἀκροατηρίου τοῦ θεάτρου, εἰς τὸ ὅποιον θὰ ὁμιλήσῃς, ὅτι δηλαδὴ ὁ ποιητὴς ὁ ὁποῖος πρωτύ-τερα ὁμίλησε εἰς αὐτό, ἐπέτυχε θαυμασία, ὥστε θὰ σοῦ χρειασθῇ

κάποια παρὰ πολλή συγχώρησις, ἐὰν πρόκηται νὰ κατορθώσῃς νὰ συναγωνισθῇς εἰς αὐτὰ μὲ αὐτόν.

Ἑρμοκράτης

Παραγγέλλεις βέβαια, Σωκράτη, καὶ εἰς ἐμὲ τὰ ἴδια, τὰ ὅποια καὶ εἰς τοῦτον ἐδῶ. Ἀλλά, Κριτία, ἀκόμη ἕως τώρα ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι λιποψυχοῦν, δὲν ἔστησαν τρόπαιον νίκης· πρέπει λοιπὸν νὰ προχωρήσῃς εἰς τὴν ὁμιλίαν μὲ ἀνδρείαν, καὶ ἄφ' οὗ ἐπικαλεσθῇς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὰς Μούσας, νὰ παραστήσῃς τοὺς παλαιοὺς συμπολίτας μας ὅτι ὑπῆρξαν ἀγαθοὶ καὶ νὰ τοὺς ἐξυμνήσῃς.

Κριτίας

Φίλε Ἑρμοκράτη, ἐπειδὴ εἶναι ἡ σειρά σου νὰ ὁμιλήσῃς αὐριον καὶ ἔχεις ἄλλον πρωτύτερα ἀπὸ σέ, διὰ τοῦτο ἔχεις ἀκόμη θάρρος. Τί λογῆς λοιπὸν εἶναι τοῦτο μόνος σου γρήγορα θὰ τὸ καταλάβῃς· ἐπειδὴ ὅμως μᾶς παρηγορεῖς καὶ μᾶς δίδεις θάρρος, ἃς σὲ ὑπακούσωμεν, καὶ κοντὰ εἰς τοὺς θεοὺς τοὺς ὁποίους ἀνέφερες, ἃς προσκαλέσωμεν καὶ τοὺς ἄλλους καὶ ἰδιαιτέρως μάλιστα τὴν Μνημοσύνην. Διότι, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὁμιλίας μου, ὅλον ἀπὸ αὐτὴν τὴν θεὰν ἐξαρτᾶται· διότι ἐὰν ἐνθυμηθῶ ἀρκετὰ καὶ ἀναφέρω ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἓνα καιρὸν διηγοῦντο οἱ ἱερεῖς (τῆς Αἰγύπτου) καὶ τὰ ὅποια ἔφερεν ἐδῶ ὁ Σόλων, ἐπάνω κάτω ἡξεύρω ὅτι εἰς τοῦτο ἐδῶ τὸ ἀκροατήριον θὰ φανῶ ὅτι ἔκαμα καλὰ τὸ χρέος μου. Ἔτσι ἀκριδῶς πρέπει λοιπὸν τώρα νὰ κάμω καὶ διόλου πλέον νὰ μὴ ἀναβάλω.

Πρῶτον λοιπὸν ἀπὸ ὅλα ἃς ἀναμνησθῶμεν, ὅτι ἐννέα τὸ ὅλον χιλιάδες ἔτη ἔχουν περάσῃ, ἀφ' ὅτου ἐκηρύχθη πόλεμος μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὅποιοι κατοικοῦν ἔξω ἀπὸ τὰς στήλας τοῦ Ἑρακλέους καὶ ἐκείνων ὅπου κατοικοῦν μέσα· τὸ ὅποιον πρέπει τώρα νὰ σᾶς ἐκθέσω ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Τοῦ μὲν ἑνὸς λοιπὸν μέρους ἔλεγον ὅτι ἔλαβε τὴν ἀρχηγίαν αὐτὴ ἡ πόλις (δηλαδὴ αἱ Ἀθῆναι) καὶ διεξήγαγεν ὅλον τὸν πόλεμον μέχρι τέλους, τοῦ δὲ ἄλλου μέρους οἱ βασιλεῖς τῆς νήσου Ἀτλαντίδος,

ἡ ὁποία νῆσος εἵπομεν (εἰς τὸν διάλογον «Τίμαιον») ὅτι τὰ παλαιὰ χρόνια ἦτο νῆσος μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Λιδύαν (δηλαδή τὴν Ἀφρικὴν) καὶ τὴν Ἀσίαν, τώρα δέ, ἐπειδὴ ἐδυθίσθη ἀπὸ σεισμούς, ἄφησεν ἐκεῖ μίαν λάσπην καὶ ἐμποδίζει πλέον νὰ περνοῦν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ ταξειδεύσουν ἀπὸ τὴν ἐδῶθεν θάλασσαν εἰς τὴν ἐκεῖθεν. Τὰ μὲν λοιπὸν πολλὰ βάρβαρα ἔθνη, καὶ ὅσα γένη Ἑλλήνων ὑπῆρχον τότε, καθένα χωριστά, ἡ σειρὰ τῆς ὀμιλίας ὡσὰν νὰ σηκώνῃ ὅποιον εὖρη ἐμπρὸς τῆς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, θὰ τὰ κάμῃ γνωστά. Τὸ γένος ὅμως τῶν τότε Ἀθηναίων καὶ τῶν ἐχθρῶν των, μὲ τοὺς ὁποίους ἐπολέμησαν, εἶναι ἀνάγκη κατ' ἀρχὰς ὡς πρῶτα νὰ τ' ἀναφέρωμεν καὶ τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου μέρους καὶ τὸ εἶδος τῆς κυβερνήσεώς των. Ἀπ' αὐτὰ δὲ τὰ δύο γένη πρέπει νὰ προτιμήσω νὰ εἴπω διὰ τὸ ἰδικόν μας.

Καὶ λοιπὸν οἱ θεοὶ τὰ παλαιὰ χρόνια ἔδωκαν εἰς κλῆρον τοὺς διαφόρους τόπους καὶ ἐμοιράσθησαν μετὰξὺ των ὅλην τὴν γῆν, χωρὶς νὰ φιλονεικήσουν· διότι δὲν θὰ ἦτο σωστὸν πρᾶγμα οἱ θεοὶ νὰ μὴν ἡξεύρουν τί ἀρμόζει εἰς τὸν καθένα τους, οὔτε, ἐνῶ ἡξεύρουν ὅτι ἐν πρᾶγμα ἀρμόζει καλύτερα εἰς ἄλλους, ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς μὲ καυγάδες νὰ προσπαθοῦν νὰ τὸ κάμουν ἰδικόν των· ἀφ' οὗ λοιπὸν ἔρριψαν δικαίως κλήρους καὶ ἔλαβε καθεὶς ὅ,τι τοῦ ἤρεσκε, ἐκατοίκησαν τοὺς τόπους, καὶ ἀφ' οὗ ἐκατοίκησαν, ὅπως οἱ ποιμένες κάμνουν διὰ τὰ ποίμνια, ἔτσι μᾶς ἔτρεφαν ὡσὰν ἰδικὰ των κτήματα καὶ θρέμματα, ὅχι ὅμως μεταχειριζόμενοι σωματικὴν βίαν, καθὼς κάμνουν οἱ ποιμένες εἰς τὰ κτήνη, τὰ ὅποια βόσκουν μὲ τὸ ξύλον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ εὐκολοκυδέρνητον ζῷον ὁ ἄνθρωπος, διευθύνοντες ὡσὰν πλοῖον ἀπὸ τὴν πρύμνην μὲ τὸ τιμόνι, διὰ τῆς πειθοῦς ἐπιδρῶντες εἰς τὴν ψυχὴν του σύμφωνα μὲ τὸν σκοπὸν των, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον διευθύνοντες ἐκυβερνοῦσαν ὅλους τοὺς θνητούς. Ἄλλοι λοιπὸν ἀπὸ τοὺς θεούς, οἱ ὅποιοι ἐπῆραν μὲ κλῆρον ἄλλους τόπους, ἔδωκαν ἐκεῖνα τὰ μέρη εἰς τάξιν· ὁ Ἥφαιστος δὲ καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἐπειδὴ εἶχαν τὴν ἰδίαν φυσικὴν καταγωγὴν, διότι ἦσαν

συγχρόνως καὶ ἀδελφία ἀπὸ τὸν ἴδιον πατέρα καὶ εἶχαν τὴν ἰδίαν κλίσιν καὶ εἰς τὴν μάθησιν καὶ εἰς τὰς τέχνας, διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς δύο ἔτυχε νὰ πέσῃ ὡς κληρὸς αὐτὸς ἐδῶ ὁ τόπος, διότι ἐκ φύσεως τοὺς ἤρμοζε καὶ ἦτο κατάλληλος διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φρόνησίν των· ἀφ' οὗ δ' ἔκαμαν τοὺς ἐντοπίους ἀγαθοὺς ἀνθρώπους, ἔβαλαν εἰς τὸν νοῦν των τὴν ἀγάπην τῆς πολιτικῆς τάξεως· τούτων δὲ τῶν ἐντοπίων τὰ μὲν ὀνόματα ἔχουν διατηρηθῆ, τὰ ἔργα ὅμως ἔνεκα τῶν καταστροφῶν τῶν διαδόχων των καὶ ἔνεκα τῆς πολυκαιρίας ἐχάθησαν. Διότι τὸ γένος τὸ ὁποῖον ἀπέμενε κάθε φοράν, καθὼς εἵπομεν καὶ πρωτύτερα ⁽¹⁾, ἀπέμενεν εἰς τὰ βουνὰ καὶ ἀγράμματον, καὶ εἶχεν ἀκούσῃ μόνον τὰ ὀνόματα τῶν κυριαρχῶν τοῦ τόπου, καὶ ἐκτὸς τούτου ὀλίγα μόνον ἀπὸ τὰ ἔργα των. Τὰ μὲν ὀνόματα τούτων λοιπὸν ηὐχάριστοῦντο νὰ τὰ δίδουν εἰς τὰ τέκνα των, δὲν ἤξευραν ὅμως τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς νόμους τῶν προγενεστέρων των, ἐκτὸς μόνον ἀπὸ μερικὰ πράγματα σκοτεινὰ τὰ ὁποῖα ἐξ ἀκοῆς ἤξευραν διὰ καθένα ἀπὸ αὐτούς· ἐπειδὴ δὲ εἰς διάστημα πολλῶν γενεῶν καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ παιδιὰ των εὐρίσκοντο εἰς ἔλλειψιν τῶν χρειωδῶν, εἶχαν δὲ τὸν νοῦν των εἰς ἐκεῖνα ὅπου τοὺς ἔλειπαν καὶ δι' αὐτὰ μόνον ἔκαμναν ὁμιλίαν, διὰ τοῦτο δὲν τοὺς ἔμελε δι' ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα συνέδησαν εἰς τὰ προηγούμενα καὶ εἰς τὰ παλαιὰ χρόνια. Διότι ἡ διήγησις καὶ ἡ ἔρευνα τῶν παλαιῶν συμβάντων ἐμδῆκαν μέσα εἰς τὰς πόλεις μαζὶ μὲ τὸν καιρὸν, ὅταν ἤθελον ἴδῃ ὅτι μερικοὶ ἄνθρωποι εἶχαν ἐξησφαλισμένα πλέον τὰ χρειώδη τῆς ζωῆς, πρωτύτερα δὲ ὅχι. Μὲ αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον ἔχουν διατηρηθῆ τὰ ὀνόματα τῶν παλαιῶν, ὅχι ὅμως καὶ τὰ ἔργα των. Λέγω δὲ αὐτὰ συμπεραίνων ἐκ τούτου, ὅτι μὲ τὰ ὀνόματα τοῦ Κέκροπος καὶ τοῦ Ἑρεχθέως καὶ τοῦ Ἐριχθονίου καὶ τοῦ Ἐρυσίχθονος καὶ μὲ τὰ περισσότερα ἀπὸ τ' ἄλλα ὅσα ἀναφέρονται ὡς παλαιότερα τοῦ Θησέως ὀνόματα, ὠνόμαζαν ἐκείνους, μὲ αὐτὰ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου, καθὼς

(1) Εἰς τὸν «Τίμαιον».

εἶπεν ὁ Σόλων, ὅταν τοῦ διηγήθησαν αὐτὸν τὸν πόλεμον. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ διὰ τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν. Καὶ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἔχει οὕτω καὶ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς (Ἀθηνᾶς), ἐπειδὴ τὰ πολεμικὰ ἔργα ἦσαν κοινὰ καὶ εἰς τὰς γυναῖκας καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας, διὰ τοῦτο σύμφωνα μὲ ἐκείνην τὴν συνήθειαν ἡ θεὰ ὀπλισμένη ἦτο εἰς τοὺς τότε ἀφιέρωμα, ὡς ἀπόδειξις ὅτι ὅσα ζῶα ζοῦν μαζὶ θηλυκὰ καὶ ἀρσενικά, καθένα ἀπ' αὐτὰ ἀδιακρίτως ἔγεινεν ἀπὸ τὴν φύσιν ἱκανὸν νὰ ἐξασκῇ τὸ προτέρημα, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ κάθε γένος χωριστά.

Ἐκατοικοῦσαν δὲ τότε εἰς τοῦτον τὸν τόπον αἱ μὲν ἄλλαι τάξεις τῶν πολιτῶν ἐνασχολούμεναι εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὸ νὰ προμηθεύωνται τὴν τροφήν των ἀπὸ τὴν γεωργίαν, ἡ δὲ τάξις τῶν πολεμιστῶν ἀπετελεῖτο ἀπὸ θείους ἄνδρας καὶ ἀπ' ἀρχῆς, ἀφ' οὗ ἐχωρίσθη ἀπὸ τὰς ἄλλας, ἐκατοικοῦσε χωριστά, ἔχουσα ὅλα τὰ χρειαζόμενα διὰ τὴν τροφήν της καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν. Κανεῖς ἀπ' αὐτὴν τὴν τάξιν δὲν εἶχε καμμίαν ἰδιαιτέραν ἰδιοκτησίαν, ἐθεώρουν δὲ ὅλα τὰ πράγματα ὅτι ἀνήκον κοινῶς εἰς ὅλους, καὶ δὲν ἐθεώρουν σωστὸν νὰ δέχωνται ἀπὸ ἄλλους πολίτας τίποτε περισσότερον ἀπὸ ἀρκετὴν τροφήν, καὶ ἐξετέλουν ὅλα τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα εἶπομεν χθές, ὅσα δηλαδὴ εἶπομεν διὰ τοὺς διωρισμένους φύλακας. Καὶ λοιπὸν ἔλεγαν καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν τόπον μας εἶναι πιστευτὸν καὶ ἀληθινόν, ὅτι τότε εἶχε τὰ σύνορά της χωρισμένα πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ τῆς ἄλλης στερεᾶς ἕως εἰς τὰ βουνὰ Κιθαίρων καὶ Πάρνηθα, ὅτι κατέβαινον δὲ τὰ σύνορα, ἔχοιτα εἰς τὰ δεξιὰ τὴν Ὠρωπίαν, καὶ εἰς τ' ἀριστερὰ τὴν θάλασσαν, ἕως εἰς τὸν Ἀσωπὸν ποταμόν· κατὰ δὲ τὴν γονιμότητα αὐτὸς ὁ τόπος ἐξεπερνοῦσε κάθε γῆν, διὰ τοῦτο καὶ ἦτο τότε ἱκανὸς ὁ τόπος νὰ τρέφῃ πολὺ στράτευμα ἀποτελούμενον ἀπὸ τοὺς γείτονας. Μεγάλῃ δὲ ἀπόδειξις τῆς γονιμότητός του εἶναι ἡ ἐξῆς· ὅτι τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἀπέμεινεν ἀπὸ αὐτὴν τώρα, ἡμπορεῖ νὰ παραβληθῇ μὲ ὁποιονδήποτε ἄλλον τόπον καὶ κατὰ τὴν γονιμότητα κάθε εἶδους καὶ κατὰ τὴν εὐκαρπίαν καὶ κατὰ τὰς καλὰς βο-

σκάς δι' ὅλα τὰ ζῶα· τότε δὲ ἐκτὸς τῶν ὠραίων ἔφερε καὶ πλῆθος ἀπὸ αὐτά. Πῶς λοιπὸν ἀποδεικνύεται τοῦτο, καὶ κατὰ τί ἡμπορεῖ σωστὰ νὰ ὀνομασθῇ ὁ τόπος μας ἀπομεινάριον τῆς τότε γῆς; Ὁλος ὁ τόπος μας ἀπὸ τὴν ἐπίλοιπον στερεὰν ἐκτεινόμενος εἰς τὴν θάλασσαν εἶναι ὡσὰν ἀκρωτήριον· τὸ δὲ περίξ αὐτῆς δοχεῖον τῆς θαλάσσης συμβαίνει νὰ εἶναι ὅλον πολὺ βαθύ. Ἐπειδὴ δὲ ἔγειναν πολλοὶ καὶ μεγάλοι κατακλυσμοὶ εἰς τὸ διάστημα τῶν ἐννέα χιλιάδων ἐτῶν, διότι τόσα ἔτη ἐπέρασαν ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἕως τώρα, τὸ χῶμα, τὸ ὅποιον μέσα εἰς τούτους τοὺς χρόνους καὶ εἰς αὐτὰ τὰ συμβάντα δὲν ἐσωρεύετο εἰς τὸ ἔδαφος, ὅπως εἰς ἄλλους τόπους; εἰς ἀρκετὸν ποσόν, καθέ φοράν ἐσύρετο ὁλόγυρα εἰς τὰ παράλια καὶ ἐχάνετο εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης. Ἐχουν ἀπομείνῃ λοιπὸν, καθὼς εἰς τὰς μικρὰς νήσους τὰ τωρινὰ σχετικῶς πρὸς τὰ τότε, ὅπως τὰ κόκκαλα σώματος ὅπου ἀρρώστησεν, ἐπειδὴ τὸ σῶμα γύρω γύρω ἔφυγεν ὅσον ἦτο παχὺ καὶ μαλακὸν καὶ ἔμεινε μόνον τὸ λεπτὸν σῶμα τοῦ τόπου· τότε ὅμως ἐπειδὴ ἦτο ἀπείρακτος καὶ διὰ βουνὰ εἶχεν ὑψηλοὺς γηλόφους, καὶ τὰς πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ὠνομάσθησαν τώρα φελλέαι (δηλαδή πεδιάδες ἄκαρποι καὶ πετρώδεις), τὰς εἶχε τότε γεμάτας ἀπὸ παχὺ χῶμα, καὶ εἰς τὰ βουνὰ εἶχε πολλὰ δάση, τῶν ὁποίων ἀκόμη καὶ τώρα φαίνονται σημεῖα. Διότι ἀπὸ τὰ ὄρη μερικὰ τώρα μὲν ἔχουν τροφήν μόνον διὰ μελίσσας, δὲν εἶναι δὲ πολὺς καιρὸς, ποῦ ἐκόπησαν ἀπὸ ἐκεῖ ξύλα διὰ τὰς μεγαλυτέρας οἰκοδομάς, τῶν ὁποίων ἀκόμη τώρα σώζονται στέγαι ἀδλαβεῖς. Ὑπῆρχον δὲ πολλὰ ἄλλα δένδρα ἡμερα, καὶ παρῆγεν ἄφθονον βοσκὴν εἰς τὰ ποίμνια· καὶ πρὸς τούτοις τὸ νερόν, τὸ ὅποιον ἔπιπτε κάθε χρόνον ἐκ τοῦ Διός, τὸ ἀποταμίευε καὶ δὲν τὸ ἔχανε, καθὼς τώρα ποῦ τρέχει ἀπὸ γυμνὴν γῆν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' εἶχε πολὺ χῶμα καὶ τὸ ἐδέχετο ὑποκάτω, καὶ ἀποθήκευε διὰ τοῦ πηλοῦ, ὁ ὁποῖος τὴν ἐσκέπαζε, τὸ νερόν, τὸ ὅποιον κατέπινεν, ἀφήνουσα νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ εἰς τὰ κοιλώματα, καὶ παρουσίαζεν εἰς ὅλους τοὺς τόπους ἄφθονα τρεχούμενα νερὰ εἰς βρύσεις καὶ ποταμούς, τῶν

ὁποίων ἱερὰ σημεῖα ἔχουν ἀπομείνῃ ἀκόμῃ καὶ τώρα ἐκεῖ ποῦ πρότερον ἦσαν βρύσεις, διὰ ν' ἀποδεικνύουν ὅτι ὅσα λέγονται τώρα δι' αὐτὴν εἶναι ἀληθινά.

Τὰ ἐπίλοιπα λοιπὸν μέρη τῆς χώρας ἦσαν ἐκ φύσεως τοιαῦτα (ὅπως τὰ ἐπεριγράψαμεν), καὶ ἦσαν καλλιεργημένα, καθὼς ἦτο ἐπόμενον, ἀπὸ ἀληθινούς μὲν γεωργοὺς καὶ καταγινομένους εἰς τὸ καθ' αὐτὸ ἔργον των, φιλοκάλους δὲ καὶ μὲ καλὰ φυσικὰ προτερήματα, οἱ ὅποιοι εἶχον εἰς τὴν κατοχὴν των γῆν καλλίστην καὶ παρὰ πολὺ ἄφθονον νερὸν καὶ ἐποχὰς τοῦ ἔτους παρὰ πολὺ εὐκράτους, ἡ δὲ πόλις εἰς τὸν τότε καιρὸν εἶχε τοὺς κατοίκους τακτοποιημένους κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Κατὰ πρῶτον μὲν τὸ μέρος τῆς ἀκροπόλεως δὲν ἦτο τότε ὅπως εἶναι τώρα. Διότι τώρα μὲν ἐπῆλθε μία νύξ ὑπερβολικὰ βροχερὴ καί, ἀφ' οὗ ἀνέλυσεν ὀλόγυρα τὸ ἔδαφος, τὴν ἔχει κάμῃ γυμνὴν ἀπὸ χῶμα, ἐν μέσῳ συγχρόνων σεισμῶν, μὲ μίαν τεραστίαν βροχὴν, ἡ ὁποία ἦτο ἡ τρίτη πρωτύτεραι ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸν τοῦ Δευκαλίωνος· προηγουμένως ὅμως, εἰς ἄλλην ἐποχὴν, ἡ ἀκρόπολις ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε ἐξετείνετο ἕως εἰς τὸν Ἡριδανόν (1) καὶ τὸν Ἰλισσὸν καὶ περιέκλειε μέσαι τὴν Πνύκα καὶ εἶχεν ὡς ὅριον τὸν Λυκαβητὸν ἀπὸ τὸ ἀντικρὺ μέρος τῆς Πνυκός, ἦτο δὲ ὅλη γεμάτη ἀπὸ χῶμα, καὶ ἐκτὸς ἀπὸ ὀλίγα μέρη ἦτο ἐπάνωθεν πεδιάς. Ἦτο δὲ κατοικημένη κατὰ τὰ ἔξω μέρη, ὑποκάτω ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πλάγια τῆς, ἀπὸ τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς γεωροὺς, ὅσοι ἐκαλλιέργουν τὰ πλησίον τῆς μέρης· εἰς τὸ ἐπάνω δὲ μέρος μόνῃ ἡ τάξις τῶν πολεμιστῶν εἶχε κατοικήσῃ ὀλόγυρα εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἡφαίστου, περιτριγυρισμένη μ' ἓνα περιτείχισμα ὡσάν τὸ περιτείχισμα τοῦ κήπου μιᾶς οἰκίας. Εἰς τὰ βόρεια δὲ ἐκατοικοῦσαν οἰκίας κοινὰς καὶ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα ἔτρωγαν τὸν χειμῶνα ὅλοι μαζὶ καὶ ὅσα ἐχρειάζοντο διὰ νὰ ζοῦν ὅλοι μαζὶ τὰ ἐκαμναν νὰ ὑπάρχουν, καὶ διὰ κατοικίαν αὐτῶν καὶ διὰ ἱεροὺς ναοὺς, χωρὶς ὅμως χρυσὸν καὶ ἄργυρον, διότι αὐτὰ τὰ πράγματα διόλου δὲν

(1) Παραπόταμος τοῦ Ἰλισσοῦ.

τὰ μετεχειρίζοντο πουθενά, ἀλλὰ προσπαθοῦντες νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸ μέσον μεταξὺ ἀφθονίας καὶ πτωχείας ἔκτιζαν εὐπρεπεῖς κατοικίας, εἰς τὰς ὁποίας καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καὶ τὰ παιδιά τῶν παιδιῶν των ἔμεναν μέχρι γήρατος, τὰς ἄφηναν δὲ κληρονομίαν πάντοτε ἀπαραλλάκτους εἰς ἄλλους ὁμοίους των, τὰ δὲ νότια μέρη (τῆς ἀκροπόλεως) μετεχειρίζοντο διὰ κήπους καὶ γυμναστήρια, ἐσύσταινον δὲ καὶ συσσίτια, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ καλοκαιριοῦ παρήτουν. Μία δὲ βρύσις ὑπῆρχεν εἰς τὸν τόπον τοῦ εἶναι ἡ ἀκρόπολις, ἡ ὁποία, ἀφ' οὗ ἐστείρευσεν ἀπὸ τοὺς σεισμούς, ἔχει ἀφήση νὰ τρέχουν τώρα ὁλόγυρα μικρὰ ρυάκια, εἰς ὅλους δὲ τοὺς τότε ἐπρομήθευσεν ἀφθονον τρεχούμενον νερὸν τὸ ὁποῖον ἦτο ἐξίσου ὑγιεινὸν καὶ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι. Μὲ τοῦτον λοιπὸν τὸν τρόπον ἐκατοικοῦσαν αὐτοὶ οἱ φύλακες μὲν τῶν συμπολιτῶν των, μὲ τὴν εὐχαρίστησιν δὲ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀρχηγοί των, διεφύλαττον δὲ ὅσον περισσότερον ἠμποροῦσαν τὸν ἴδιον ἀριθμὸν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν καθ' ὅλον τὸν καιρὸν, ὅσος ἦτο ἀρκετὸς διὰ τὸν πόλεμον, ἦτοι (ὁ πληθυσμὸς) ἦτο καὶ τότε ἀκόμη σωσταὶ εἴκοσι χιλιάδες περίπου.

Αὐτοὶ λοιπὸν τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἴδιοι καὶ μ' ἓνα τοιοῦτον πάντοτε τρόπον καὶ τὸν τόπον των καὶ τὴν Ἑλλάδα μὲ δικαιοσύνην πάντοτε ἐδιοικοῦσαν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν καὶ διὰ τὴν ὠραιότητα τῶν σωμάτων των καὶ διὰ τὰ κάθε λογῆς προτερήματα τῶν ψυχῶν των ἐθαυμάζοντο καὶ ἐφημίζοντο ἀπὸ ὅλους τοὺς τότε ἀνθρώπους· τὰ δὲ πράγματα ἐκείνων ὅπου ἐπολέμησαν ἐναντίον των, ὁποῖα πάλιν ἦσαν καὶ πῶς ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ἐὰν δὲν χάσωμεν τὴν ἐνθύμησιν ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἠκούσαμεν ὅταν ἡμεῖθα ἀκόμη παιδιά, θὰ σᾶς τὰ ἐκθέσωμεν τώρα εἰς τὸ μέσον, διὰ νὰ τὰ μάθετε καὶ σεῖς οἱ φίλοι. Συντόμως δέ, πρὶν ἀρχίσω τὴν ὁμιλίαν, εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς φανερώσω, ὅτι δὲν πρέπει νὰ σᾶς φαίνεται παράξενον, ὅταν μ' ἀκούετε πολλὰς φορές νὰ ὀνομάζω βαρβάρους μ' ἑλληνικὰ ὀνόματα, διότι θὰ μάθετε τὴν αἰτίαν τούτου· ὁ Σόλων, ἐπειδὴ ἐσκέπτετο εἰς τὰ ποιήματά του νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὴν τὴν διήγησιν, ἀφ' οὗ

ἠρώτησε καὶ ἔμαθε τὴν σημασίαν τῶν ὀνομάτων καὶ εὗρεν ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ ὅποιοι πρῶτοι ἐκεῖνοι ἔγραψαν αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, τὰ εἶχον μεταφράσῃ εἰς τὴν γλῶσσάν των, καὶ αὐτὸς πάλιν, ἀφ' οὗ ἐλλάμβανε τὸ νόημα τοῦ κάθε ὀνόματος, τὸ μετέφραζεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας καὶ τὸ ἔγραφε· καὶ αὐτὰ λοιπὸν τὰ χειρόγραφα τοῦ Σόλωνος τὰ εἶχεν ὁ πάππος μου καὶ τώρα ἀκόμη τὰ ἔχω ἐγὼ καὶ πὰ ἐμελέτησα πολὺ ὅταν ἦμην παιδίον. Ἄν λοιπὸν ἀκούετε τοιαῦτα ὀνόματα, ὅποια μεταχειρίζομεθα εἰς τὸν τόπον μας, μὴ σᾶς φανῇ παράξενον· διότι ἔχετε πλέον τὴν αἰτίαν αὐτῶν· ἡ ἀρχὴ δὲ τῆς μακρᾶς ταύτης διηγήσεως ἦτο τότε ἐπάνω κάτω τοιαύτη.

Καθὼς εἵπομεν εἰς τὰ προηγούμενα διὰ τὴν κλήρωσιν, τὴν ὁποίαν ἔκαμαν οἱ θεοί, ὅτι ἐμοίρασαν ὅλην τὴν γῆν μὲ κλήρους καὶ ἔλαβαν ἄλλοι μὲν μεγαλύτερα κομμάτια καὶ ἄλλοι μικρότερα καὶ ἐσύστησαν ἐκεῖ ναοὺς καὶ θυσίας εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των, ἔτσι λοιπὸν καὶ ὁ Ποσειδῶν, ἀφοῦ τοῦ ἔλαχεν ἡ Ἀτλαντὶς, ἐκατοίκισεν ἐκεῖ τὰ παιδιὰ του, τὰ ὅποια ἐγέννησεν ἀπὸ θνητὴν γυναῖκα εἰς ἓνα τόπον τῆς νήσου ὡς θὰ εἴπωμεν. Πλησίον εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς τὸ μέσον δὲ ὅλης τῆς νήσου, ἦτο μία πεδιάς, ἡ ὁποία λέγουσι ὅτι ὑπῆρξεν ἡ ὠραιότερα καὶ ἡ πλέον εὐφορος ἀπὸ ὅλας τὰς πεδιάδας. Πλησίον δὲ εἰς τὴν πεδιάδα, εἰς τὸ μέσον πάλιν τῆς νήσου, μακρὰν ἕως πεντήκοντα στάδια, ὑπῆρχε βουνὸν πολὺ ὀλίγον ὑψηλόν· εἰς τοῦτο δὲ ἐκατοικοῦσεν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι κατ' ἀρχὰς ἐγεννήθησαν ἀπὸ τὴν γῆν, ὀνομαζόμενος Εὐήνωρ καὶ κατοικῶν μαζὶ μὲ τὴν γυναῖκά του Λουκίππην· ἐγέννησαν δὲ μονογενῇ θυγατέρα, τὴν Κλειτώ. Ὄταν δὲ ἦλθεν εἰς ἡλικίαν ὑπανδρείας ἡ κόρη, ἀπέθανε καὶ ἡ μήτηρ καὶ ὁ πατήρ της, καὶ ὁ Ποσειδῶν, ἐπειδὴ τὴν ἠγάπησε, τὴν ἐπῆρε διὰ γυναῖκα, καὶ τὸ βουνόν, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο ἡ κατοικία της, τὸ ὠχύρωσεν, ἀφ' οὗ τὸ ἀπέκοψεν ὀλόγυρα (δηλαδὴ τὸ ἔκαμεν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ἀπόκρημνον) καὶ ἔκαμε διαδοχικῶς ὀχυρώματα, ζώνας ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, ὀλόγυρα τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην, ἄλλας μικροτέρας καὶ ἄλλας μεγαλυτέρας, δύο ζώνας

ξηρᾶς καὶ τρεῖς θαλάσσης, ὥσαν μὲ τόννον νὰ τὰς ἐστρογγύλευσεν, ἀπὸ τὸ μέσον τῆς νήσου ν' ἀπέχουν ἐξίσου ἀπ' ὅλα τὰ μέρη, ὥστε τὸ μέρος τοῦτο νὰ εἶναι ἀπάτητον, διότι ἀκόμη ἕως τότε δὲν ὑπῆρχον οὔτε πλοῖα οὔτε ταξείδια. Ὁ ἴδιος δέ, σάν θεὸς ποῦ ἦτον, ἐστόλισε τὴν εἰς τὸ μέσον αὐτῶν νῆσον μὲ ὅλα τὰ χρειαζόμενα, διότι ἔφερεν ἐπάνω κάτω ἀπὸ τὴν γῆν νερὰ βρυσικά, ἕνα ζεστόν καὶ ἕνα ἄλλο κρύον, τὸ ὁποῖον ἔτρεχεν ἀπὸ μίαν βρύσιν, καὶ ἔκαμε τὴν γῆν νὰ παράγῃ κάθε λογῆς τρόφιμα καὶ ἀρκετά· ἀφ' οὗ δὲ ἐγέννησε πέντε ζευγάρια δίδυμα παιδιά, τὰ ἀνέθρεψε, καὶ ὅλην τὴν Ἀτλαντίδα νῆσον, ἀφ' οὗ τὴν ἐχώρισεν εἰς δέκα μερίδια, εἰς ἐκείνον ποῦ ἐγεννήθη πρῶτος ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα παιδιά του, τοῦ ἔδωκεν ὡς μερίδιόν του τὴν κατοικίαν τῆς μητρὸς του μὲ ὅλην τὴν ὀλόγυρα ἐσοχὴν, ἡ ὁποία ἦτο παρὰ πολὺ ἐκτεταμένη καὶ ἐκλεκτή, τὸν ἔκαμε δὲ καὶ βασιλέα τῶν ἄλλων (ἀδελφῶν του), τοὺς δὲ ἄλλους ἔκαμεν ἄρχοντας καὶ ἔδωκεν εἰς καθέναν ἀπὸ αὐτοὺς νὰ κυβερνᾷ πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ ἔχῃ πολλὴν ἔκτασιν γῆς. Ἐδωκεν εἰς ὅλους ὀνόματα, καὶ εἰς μὲν τὸν μεγαλύτερον καὶ βασιλέα τὸ ἐξῆς, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἴσα ἴσα καὶ ὅλη ἡ νῆσος καὶ τὸ πέλαγος ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν καὶ ὠνομάσθη Ἀτλαντικόν, διότι ὁ τότε πρῶτος βασιλεύσας ὠνομάζετο Ἀτλας· εἰς δὲ τὸν δίδυμον ἀδελφὸν τούτου, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη κατόπιν, ἔτυχε κληρὸς νὰ λάβῃ τὸ ἄκρον τῆς νήσου πλησίον εἰς τὰς στήλας τοῦ Ἡρακλέους ἐπάνω εἰς τὸ μέρος τῆς χώρας, τὸ ὁποῖον τώρα ὀνομάζεται Γαδειρική, τὸ μέρος τὸ ὁποῖον Ἑλληνικὰ μὲν ὀνομάζεται Εὐμηλον, εἰς δὲ τὴν γλῶσσαν τῶν ἐντοπίων Γάδειρον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὅλος ὁ τόπος ἔλαβε τ' ὄνομα. Ἀπὸ δὲ τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα ἐγεννήθησαν δευτέρα, τὸ μὲν ἐν ὠνόμασεν Ἀμφήρη, τὸ δὲ ἄλλο Εὐαίμονα· ἀπὸ δὲ τὰ τρίτα γεννηθέντα, ἐκείνον μὲν, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη πρῶτος, τὸν ὠνόμασε Μνησέα, ἐκείνον δέ, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη ἔπειτα ἀπὸ τοῦτον, Αὐτόχθονα, ἀπὸ δὲ τὰ γεννηθέντα τέταρτα, τὸν μὲν πρῶτον ὠνόμασεν Ἐλάσιππον, τὸν δὲ ἕτερον Μήστορα, εἰς δὲ τὰ γεννηθέντα πέμπτα, εἰς μὲν τὸν πρῶτον ἐδόθη τὸ ὄνομα Ἀζάης,

εἰς δὲ τὸν ὕστερον Διαπρεπής. Αὐτοὶ λοιπὸν ὅλοι καὶ οἱ ἀπόγονοί τιων ἐκατοικοῦσαν ἐκεῖ εἰς διάστημα πολλῶν γενεῶν καὶ ἐξουσίαιζαν μὲν πολλὰς ἄλλας εἰς τὸ πέλαγος νήσους, πρὸς τούτοις δέ, καθὼς εἶπομεν καὶ προηγουμένως, ἐξέτειναν τὴν ἐξουσίαν των καὶ εἰς τὰ ἐντὸς μέρη πρὸς τὰ ἐδῶ ἕως εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Τυρρηνικήν. Ὁ Ἄτλας λοιπὸν ἔκαμε μὲν καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ τιμωμένους ἀπογόνους, διετήρουν δὲ οὗτοι τὴν βασιλείαν εἰς διάστημα πολλῶν γενεῶν, διότι ἐγένετο πάντοτε βασιλεὺς ὁ πρῶτος καὶ παρέδιδε τὴν βασιλείαν εἰς τὸ πρῶτον ἀπὸ τὰ παιδιὰ του, εἶχον δὲ τόσον πολὺν πλοῦτον, ὅσον οὔτε καμμία ἀπὸ μερικᾶς προηγουμένης δυναστείας βασιλέων εἶχεν, οὔτε ὕστερον καμμίαν φορὰν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ καμμία νὰ ἔχῃ. Εἶχον δὲ ὅλα ἐν τάξει ὅσα καὶ μέσα εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔξω εἰς τὴν λοιπὴν χώραν δύσκολον ἦτο νὰ προμηθευθῇ κανεῖς. Διότι πολλὰ μὲν πράγματα ἕνεκα τῆς ἐξουσίας των τοὺς τὰ ἔφερναν ἔξωθεν, παρὰ πολλὰ δὲ ἄλλα ἐπρομήθευσεν ἡ ἰδία ἡ νῆσος διὰ τὰ χρειαζόμενα τῆς ζωῆς· κατὰ πρῶτον μὲν τὰ μέταλλα, ὅσα ξεχώνονται στερεὰ καὶ ὅσα λυώνονται, καὶ ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου τῶρα μόνον τὸ ὄνομα ἔχομεν, τότε δὲ περισσότερον ἀπὸ τ' ὄνομα, ὑπῆρχε τὸ πρᾶγμα, ὁ ὀρείχαλκος, ὁ ὁποῖος εἰς πολλοὺς τόπους τῆς νήσου ἐξεχώνετο ἀπὸ τὴν γῆν, ἦτο δὲ τὸ πολυτιμότερον ἀπὸ τὰ τότε μέταλλα ἐκτὸς τοῦ χρυσοῦ καὶ ὅσα προμηθεύουν τὰ δένδρα διὰ τὰς ἐργασίας τῶν τεχνητῶν, ὅλα τὰ παρῆγεν ἄφθονα, καὶ ἀρκετὰ ἡμέρα καὶ ἄγρια ζῶα ἔτρεφε. Μάλιστα δὲ ὑπῆρχε μέσα εἰς αὐτὴν καὶ μεγάλη ποσότης ἐλεφάντων. Ὑπῆρχε βοσκὴ καὶ διὰ τὰ ἄλλα ζῶα, ὅσα βόσκουν εἰς τὰ ἔλη καὶ εἰς τὰς λίμνας καὶ ποταμούς, καὶ ὅσα πάλιν βόσκουν εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰς πεδιάδας, δι' ὅλα ὑπῆρχεν ἄφθονος τροφή, ἐπίσης δὲ καὶ διὰ τοῦτο τὸ ζῶον (τὸν ἐλέφαντα), τὸ ὁποῖον φυσικὰ εἶναι μέγαν καὶ τρώγει πολὺ. Ἐκτὸς δὲ τούτων, ὅσα εἰς ὅλα τὰ μέρη φέρει ἡ γῆ μυρωδικά, ρίζας ἢ χόρτα ἢ φυτὰ ἢ οὐσίας στραγγισμένας ἀπὸ ἄνθη ἢ καρποὺς καὶ αὐτὰ τὰ παρῆγε καὶ καλῶς τὰ διετήρει· ἀκόμη δὲ καὶ τοὺς μαλακοὺς καρποὺς καὶ

τοὺς ξηρούς, τοὺς ὁποίους ἔχομεν διὰ τὴν τροφήν μας καὶ ὅσους μεταχειριζόμεθα διὰ προσφάγια (ὀνομάζομεν δὲ τὰ ἄνθη των ὀσπρια) καὶ τὸν καρπὸν τῶν δένδρων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔχομεν ποτὰ καὶ φαγητὰ καὶ ἔλαια, καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔνεκα παιγνιδίου καὶ εὐχαριστήσεως κατήντησε δυσκολοφύλακτος, (ἴσως τὰ καρύδια), ὁ καρπὸς δηλ. μὲ τὸ σκληρὸν δέρμα καὶ ὅσα εὐχάριστα δίδομεν εἰς ἄρρωστον μετὰ τὸ φαγητὸν διὰ νὰ παρηγορήσωμεν τὸν κουρασμένον στόμαχον, ὅλα αὐτὰ ἢ νῆσος, ἢ ὁποία τότε τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἦτο ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ἥλιον ἱερά, τὰ παρήγεν ὅλα ὥραια καὶ ἀξιοθαύμαστα καὶ ἀναρίθμητα κατὰ τὸ πλῆθος. Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν λαμβάνοντες ἀπὸ τὴν γῆν οἱ κάτοικοι κατεσκεύαζαν καὶ τοὺς ναοὺς καὶ τὰ βασιλικά παλάτια καὶ τοὺς λιμένας καὶ τοὺς ναυστάθμους καὶ ὅλην τὴν ἄλλην χώραν ἔδαλαν εἰς τάξιν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Τὰ γεμάτα ἀπὸ θάλασσαν χανδάκια, τὰ ὁποῖα ἦσαν δλόγυρα εἰς τὴν ἀρχαίαν μητρόπολιν, κατὰ πρῶτον μὲν τὰ ἐγεφύρωσαν καὶ ἔκαμαν δρόμον νὰ πηγαίνῃ κανεῖς ἔξω καὶ μέσα ἕως εἰς τὰ βασιλικά παλάτια. Τὰ δὲ βασιλικά παλάτια ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἀμέσως τὰ ἔκτισαν εἰς τοὺς ἰδίους τόπους, ὅπου ἐκατοίκησεν ὁ θεὸς καὶ οἱ πρόγονοί των· τὰ ἐκατοικοῦσε δὲ ὁ ἕνας βασιλεὺς διαδεχόμενος ἄλλον καί, ἐν ᾧ ἦσαν στολισμένα, τὰ ἐστόλιζε καὶ αὐτὸς καὶ ἐπροσπαθοῦσε νὰ περάσῃ ὅσον ἡδύνατο πάντοτε τὸν προηγούμενον, εἰς τρόπον ὥστε ἔκαμαν τὰ παλάτια νὰ τὰ θαυμάζῃ κανεῖς, ὅταν τὰ ἔβλεπε, διὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ὡραιότητα τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα εἶχον. Ἐσκαψαν τῷ ὄντι αὐλάκι ἀρχίσαντες ἀπὸ τὴν θάλασσαν τριῶν πλέθρων κατὰ τὸ πλάτος, ἑκατὸν δὲ ποδῶν κατὰ τὸ βάθος καὶ πεντήκοντα σταδίων κατὰ τὸ μῆκος ἕως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν στρογγύλον αὐλάκι, καὶ ἔκαμαν ὥστε νὰ ταξειδεύουν τὰ πλοῖα ἀπὸ τὴν θάλασσαν διὰ μέσου τούτου τοῦ χανδακίου εἰς τὸ αὐλάκι ἐκεῖνο ὅπως εἰς λιμένα, ἀνοίξαντες στόμα εἰς τὸ αὐλάκι ἀρκετόν, ὥστε νὰ περάσουν ἀπὸ ἐκεῖ μέσα καὶ τὰ μεγαλύτερα πλοῖα καὶ πρὸς τούτοις καὶ τὰς (στρογγύλας) ζώνας τῆς ξηρᾶς, αἱ ὁποῖαι ἔφραζαν τὰς ζώνας τῆς θα-

λάσσης· εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦσαν αἱ γέφυραι ἤνοιξαν πέρασμα ἀπὸ τὸ ἐν μέρος εἰς τὸ ἄλλο, ὅσον νὰ χωρῇ τριήρης καὶ τὸ ἐσκέπασαν ἄνωθεν, ὥστε τὸ πλοῖον νὰ περνᾷ κάτωθεν· διότι τὰ χεῖλη τῶν ζωνῶν τῆς ξηρᾶς εἶχον ὕψος ἀρκετὸν ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν. Ἦτο δὲ ὁ μὲν μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς στρογγύλους χάνδακας, μὲ τὸν ὅποιον ἡ θάλασσα εἶχε κατ' εὐθείαν συγκοινωνίαν, τριῶν σταδίων κατὰ τὸ πλάτος, ἡ δὲ ἀκόλουθος ζώνη ξηρᾶς ἦτο ἴση μὲ ἐκεῖνον· ἀπὸ δὲ τὰς δύο ἀκολούθους ζώνας ἡ μὲν τῆς θαλάσσης ἦτο πλάτους δύο σταδίων, ἡ δὲ τῆς ξηρᾶς ἦτο πάλιν ἴση μὲ τὴν προηγουμένην τοῦ νεροῦ· ὁ χάνδαξ δέ, ὁ ὅποιος περιέδρεχε τὴν ἰδίαν τὴν νῆσον, ἡ ὁποία ἦτο εἰς τὸ μέσον, ἦτο ἐνὸς σταδίου, ἡ δὲ νῆσος, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν τὰ ἀνάκτορα, εἶχε διάμετρον πέντε σταδίων. Τὴν νῆσον αὐτὴν ὀλόγυρα καὶ τὰς ζώνας (τὰς πέριξ αὐτῆς) καὶ τὴν γέφυραν, ἡ ὁποία εἶχε πλάτος ἐνὸς πλέθρου, καὶ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴν ἐπεριτριγύρισαν μὲ πέτρινον τεῖχος, καὶ ἔστησαν πύργους καὶ πύλας ἐπάνω εἰς τὰς γεφύρας εἰς κάθε μέρος, ὅπου ἐπερνοῦσεν ἡ θάλασσα ὑποκάτωθεν. Ἐκοπταν δὲ τὰς πέτρας (μὲ τὰς ὁποίας ἔκαμαν αὐτὰ) ἀπὸ τὰ ὀλόγυρα τῆς νήσου, ἡ ὁποία εὐρίσκετο εἰς τὸ μέσον καὶ ἀπὸ τὰ τοιχώματα τῶν ζωνῶν καὶ ἀπὸ τὸ ἔξω μέρος καὶ ἀπὸ τὰ μέσα, ἄλλας μὲν ἄσπρας, ἄλλας δὲ μαύρας, ἄλλας δὲ κοκκίνας· καθὼς δὲ ἔκοπταν πέτρας, κατεσκευάζαν συγχρόνως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν (τῆς νήσου) δύο βαθείας ἀποθήκας διὰ πλοῖα, αἱ ὁποῖαι εἶχον τὸν ἴδιον τὸν βράχον διὰ στέγην. Καὶ ἀπὸ τὰς οἰκοδομὰς αὐτὰς ἄλλαι μὲν ἦσαν ἀπλαῖ, ἄλλας δὲ τὰς ἔπλεκαν πολυχρωμάτους ἀνακατώνοντες τοὺς (διαφόρων χρωμάτων) λίθους χάριν εὐχαριστήσεως, ἐκφράζοντες ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἦτο φυσικὰ εὐχάριστον εἰς αὐτούς, καὶ ὅλην τὴν περιφέρειαν τοῦ τεύχους, τὸ ὅποιον ἦτο ὀλόγυρα τῆς ἀπὸ ὅλας πλέον ἔξω ζώνης, τὴν ἔνδυσαν μὲ χαλκὸν μεταχειρισθέντες αὐτὸν ὡσάν ἓνα ἐξωτερικὸν χρωματισμόν, τὸν δὲ γύρον τοῦ ἐσωτερικοῦ τεύχους τὸν ἔνδυσαν μὲ κασσίτερον,

τὸν δὲ γύρον τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως μὲ ὀρείχαλκον, ὁ ὁποῖος εἶχε λάμπιν τῆς φωτιᾶς.

Τὰ δὲ ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως ἀνάκτορα ἦσαν κατεσκευασμένα μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐντὸς εἰς τὸ μέσον ὕψοῦτο ναὸς ἱερὸς τῆς Κλειτοῦς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, ἀπάτητος (ὥς φοβερός), περιτριγυρισμένος μὲ χρυσὸν τοῖχον, ὁ ἴδιος εἰς τὸν ὅποιον εἰς τὰς ἀρχὰς ἐφύτευσαν καὶ ἐγέννησαν (ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Κλειτὼ) τὰ παιδία τὰ ὅποια ὑπῆρξαν ἀρχηγοὶ τῶν δέκα βασιλικῶν δυναστειῶν· εἰς τοῦτον τὸν τόπον καὶ κάθε χρόνον ἀπὸ τὰς δέκα κληρωθείσας ἐπαρχίας ὅλας ἤρχοντο καὶ προσέφερον ἀφιερώματα εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς Θεοὺς τὰ προφαντὰ ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς γῆς. Τοῦ ἰδίου δὲ τοῦ Ποσειδῶνος ὑπῆρχε ναός, ποῦ εἶχεν ἐνὸς σταδίου μῆκος, πλάτος δὲ τριῶν πλέθρων καὶ ὕψος τόσον, ὥστε νὰ φαίνεται εἰς τὴν ὄρασιν ὅτι εἶχε συμμετρίαν, καὶ ὁ ὁποῖος εἶχε κάποιαν βαρβαρικὴν μορφήν· ὅλον δὲ τὸν ναὸν ὀλόγυρα τὸν ἐνδύσαν ἐξῶθεν μὲ ἄργυρον, ἐκτὸς τῶν γωνιῶν, τὰς δὲ γωνίας ἐνδύσαν μὲ χρυσόν· ἐσωτερικῶς δὲ τὸν μὲν θόλον ὅλον ἔκαμαν ἀπὸ ἐλεφαντοκόκκαλον στολισμένον μὲ χρυσὸν καὶ ὀρείχαλκον, ὅλα δὲ τ' ἄλλα μέρη τῶν τοίχων καὶ τῶν στηλῶν καὶ τοῦ πατώματος τὰ περιένδυσαν μὲ ὀρείχαλκον. Ἔστησαν δὲ μέσα ἀγάλματα· τὸ τοῦ Θεοῦ (Ποσειδῶνος) παρίστανεν αὐτὸν στεκόμενον ἐπάνω εἰς πολεμικὴν ἄμαξαν νὰ ὀδηγῇ τὰ ἐξ πτερωτὰ ἄλογά της, καὶ τόσον ὑψηλόν, ὥστε ἡ κεφαλὴ του νὰ ἐγγίξῃ τὴν ὀροφὴν τοῦ ναοῦ· ὀλόγυρά του δὲ Νηρηίδας ἐπάνω εἰς ἑκατὸν δελφίνας· διότι οἱ τότε ἄνθρωποι ἐνόμιζαν ὅτι αὐταὶ ἦσαν τόσαι· ὑπῆρχον δὲ καὶ πολλὰ ἄλλα ἀγάλματα, τὰ ὅποια ἀφιέρωσαν οἱ ἰδιῶται. Ὀλόγυρα δὲ εἰς τὸν ναὸν ἀπ' ἐξῶ ἦσαν στημέναι εἰκόνες χρυσαῖ ὅλων τῶν γυναικῶν καὶ ὅλων τῶν ἀνδρῶν ὅσοι κατήγοντο ἀπὸ τοὺς δέκα βασιλεῖς καὶ πολλὰ ἄλλα ἀφιερώματα μεγάλα καὶ τῶν βασιλέων καὶ ἰδιωτῶν καὶ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν πόλιν καὶ ἀπὸ τὰ ἐξω μέρη, ὅσα ἐξουσίαζον. Ὑπῆρχε δὲ καὶ θυσιαστήριον ἀνάλογον κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὴν ἐργασίαν μὲ αὐτὰ τὰ καλλιτεχνή-

ματα, καὶ τὰ ἀνάκτορα ἐπίσης τοιαῦτα, ὥστε ν' ἀρμόζουν καὶ εἰς τὸ μεγαλεῖον τοῦ κράτους καὶ εἰς τὰ στολίσματα, τὰ ὅποια ἦσαν ὁλόγυρα εἰς τοὺς ναοὺς. Τὰς δὲ βρύσεις τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ ζεστοῦ νεροῦ, αἱ ὅποια εἶχαν ποσότητα ἄφθονον νεροῦ, ἔνεκα δὲ τῆς εὐχαριστήσεως καὶ τῆς ὑγιεινότητος τῶν νερῶν τῶν ἱκανοποιοῦν θαυμασίως καὶ κατὰ τὰ δύο ταῦτα, μετεχειρίζοντο στήσαντες ὁλόγυρα εἰς αὐτὰς οἰκοδομὰς καὶ δενδροφυτείας καταλλήλους διὰ ὑγρὰ μέρη, καὶ δεξαμενὰς πρὸς τούτοις, ἄλλας μὲν ἔξω εἰς τὸ ὑπαιθρον, ἄλλας δὲ σκεπασμένας μὲ στέγην διὰ τὰ ζεστὰ νερὰ κατὰ τὸν χειμῶνα, χωριστὰ μὲν διὰ τοὺς βασιλεῖς, χωριστὰ δὲ διὰ τοὺς ἰδιώτας, πρὸς τούτοις δὲ ἄλλας διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ ἄλλας διὰ ἄλογα καὶ διὰ τ' ἄλλα ὑποζύγια, καὶ ἔδωσαν εἰς κάθε μίαν ἰδιαιτέρως τὸν κατάλληλον στολισμόν. Τὸ δὲ νερόν, τὸ ὅποιον ἔτρεχεν ἀπὸ αὐτὰς, τὸ ἐπήγαιναν νὰ ποτίζῃ τὸ δάσος τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ ὅποιον εἶχε κάθε λογῆς δένδρα θαυμάσια διὰ τὴν ὡραιότητα καὶ τὸ ὕψος ἔνεκα τῆς γονιμότητος τῆς γῆς, ἄλλο δὲ μέρος αὐτοῦ μὲ αὐλάκια τὸ ἔφεραν ἔως εἰς τοὺς ἔξω γύρους κατὰ τὸ μέρος τῶν γεφυρῶν, ὅπου ὑπῆρχον ναοὶ μὲν πολλοὶ καὶ πολλῶν θεῶν, κῆποι δὲ καὶ γυμναστήρια πολλὰ κατασκευασμένα, ἄλλα μὲν ἀνδρῶν, ἄλλα δὲ ἀλόγων, χωριστὰ εἰς κάθε μίαν ἀπὸ τὰς δύο ζώνας τῆς ξηρᾶς, εἶχον δὲ πρὸ πάντων εἰς τὸ μέσον τῆς μεγαλυτέρας ἀπὸ τὰς ~~ζώνας~~ χωρισμένον ἐν ἵπποδρόμιον, τὸ ὅποιον εἶχε πλάτος ἐνὸς σταδίου, τὸ δὲ μῆκος του ἔπιανε ὅλον τὸν γύρον τῆς νήσου, διὰ νὰ συναγωνίζωνται τ' ἄλογα. Ὅλόγυρα δὲ εἰς αὐτό, καὶ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος του καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὑπῆρχον κατοικίαι διὰ τὸ πλῆθος τῶν δορυφόρων στρατιωτῶν· τοὺς δὲ πιστοτέρους στρατιώτας εἶχον διατεταγμένους νὰ φυλάττωσιν εἰς τὴν μικροτέραν ζώνην, ἣ ὅποια ἦτο καὶ ἡ περισσότερον πλησίον εἰς τὴν ἀκρόπολιν· εἰς ἐκείνους δέ, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ ἐξοχώτεροι ἀπὸ ὅλους κατὰ τὴν πίστιν, εἶχαν δοθῇ κατοικίαι μέσα εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὁλόγυρα εἰς τοὺς βασιλεῖς. Αἱ δὲ ἀποθήκαι τῶν πλοίων ἦσαν γεμᾶται ἀπὸ τριήρεις καὶ ἀπὸ τὰ ὄργανα, ὅσα χρειάζονται εἰς αὐτὰς καὶ ὅλα

ἀρκετὰ βαλμένα εἰς τάξιν. Καὶ ἐκεῖνα μὲν τὰ ὅποια ἀπέδλεπον εἰς τὴν κατοικίαν τῶν βασιλέων, ἦσαν τοιουτοτρόπως διατεταγμένα· ἀφ' οὗ δὲ ἤθελε διαδοῇ κανεῖς τοὺς λιμένας. οἱ ἑποιοὶ ἦσαν τρεῖς, καὶ ὑπάγῃ ἔξω, ἐν κυκλικὸν τεῖχος, τὸ ὅποιον ἤρχιζεν ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ ἀπεῖχε πενήντα στάδια εἰς ὅλα του τὰ μέρη ἀπὸ τὴν μεγαλυτέραν ζώνην καὶ ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον λιμένα, συνέκλειεν εἰς τὸ ἴδιον σημεῖον μὲ τὸ στόμα τῆς διώρυχος, τὸ ὅποιον ἦτο πρὸς τὴν θάλασσαν. Μέσα εἰς τοῦτο ὑπῆρχε πλῆθος πολλῶν καὶ πυκνῶν οἰκιῶν, ἡ δὲ διώρυξ καὶ ὁ μεγαλύτερος λιμὴν ἦτο γεμάτος ἀπὸ πλοῖα καὶ ἐμποροὺς, οἱ ὅποιοι ἔφθαναν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου καὶ οἱ ἑποιοὶ ἐπροξένουν ἕνεκα τοῦ πλήθους των φωνᾶς καὶ θόρυδον καὶ κρότον καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα.

Τὴν μὲν πόλιν λοιπὸν καὶ ὅ,τι σχετίζεται μὲ τὸ ἀρχαῖον ἀνάκτορον ἔχομεν τώρα ἐκ μνήμης μάθη, ὅπως τότε τὰ ἀηγγήθησαν· πρέπει δὲ νὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀναφέρωμεν καὶ διὰ τὴν ἐπίλοιπον χώραν πῶς ἦσαν τὰ φυσικὰ τῆς προτερήματα καὶ ποῖον ἦτο τὸ εἶδος τοῦ τεχνητοῦ στολισμοῦ τῆς. Καὶ κατὰ πρῶτον λοιπὸν ὅλος ὁ τόπος ἔλεγαν ὅτι ἦτο καὶ πολὺ ὑψηλὸς καὶ πολὺ ἀπόκρημνος ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, ὅλη δὲ ἡ ὀλόγυρα εἰς τὴν πόλιν πεδιάς, τὴν μὲν πόλιν περιεκύκλωνεν, αὕτῃ δὲ ὀλόγυρα περιεκυκλῶνετο ἀπὸ βουνά, τὰ ὅποια κατέβαιναν ἕως εἰς τὴν θάλασσαν, (ἡ πεδιάς δὲ ἦτο) ὀλόγη καὶ χωρὶς ἀνωμαλίας, ὅλη δὲ μακρουλή, ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἔχουσα μῆκος τριῶν χιλιάδων σταδίων καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν ἕως τὸ μέσον τῆς ἐπάνω ἀπὸ δύο χιλιάδων. Αὐτὸς ὁ τόπος ὅλης τῆς νήσου ἔλεπε πρὸς τὸ νότιον μέρος καὶ ἦτο προφυλαγμένος ἀπὸ τὸν βίρειον ἄνεμον· τὰ δὲ βουνά, ὅπου ἦσαν τότε ὀλόγυρά του, τὰ ἐπαινοῦσαν ὅτι ὑπῆρξαν ἀπὸ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν τώρα ἀνώτερα κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ κατὰ τὴν μεγαλότητα καὶ κατὰ τὴν ὠραιότητα, διότι εἶχον μὲν πολλὰ καὶ πλούσια κατοικημένα χωρία ἀνάμεσόν τους, ποταμοὺς δὲ καὶ λίμνας καὶ λειβάδια διὰ νὰ εὐρίσκουν ἀρκετὴν τροφήν τὰ ζῶα· δένδρα δὲ πολυάριθμα καὶ κάθε λογῆς διὰ

νὰ προμηθεύουν ξύλα ἄφθονα εἰς ὅλας τὰς ἐργασίας τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς καθεμίαν ἰδιαιτέρως. Ἔτσι λοιπὸν ἦτο ἡ πεδιάς ἐκ φύσεως καὶ χάρις εἰς τὰς ἐργασίας πολλῶν βασιλέων εἰς τὸ διάστημα πολλοῦ καιροῦ. Ἦτο μὲν τὸ σχῆμά της τετράγωνον καὶ κατὰ τὸ περισσότερον μέρος ὀρθὸν καὶ μακρουλόν, εἰς ὅποιον δὲ μέρος εἶχεν ἔλλειψιν τὸ σχῆμά της, τὸ εἶχαν κάμῃ ἴσον, διότι ἔσκαψαν ὁλόγυρα χάνδακα· τὸ βάθος δὲ τούτου τοῦ χάνδακος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος, τὸ ὅποιον ἦτο....(εἶναι μὲν δύσκολον νὰ τὸ πιστεύσῃ κανεὶς, ὅτι ἔγεινε μὲ τὰ χέρια, καὶ ὅτι συγκρινόμενον μὲ τ' ἄλλα ὅμοιά του ἔργα εἶναι τοιοῦτον, πρέπει ὅμως νὰ εἰπώμεν τοῦλάχιστον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἠκούσαμεν)· εἶχον μὲν σκάψῃ βάθος ἑνὸς πλέθρου, πλάτος δὲ εἰς ὅλα τὰ μέρη ἑνὸς σταδίου, σκαμμένον δὲ ὁλόγυρα εἰς ὅλην τὴν πεδιάδα ἐτύχαινε νὰ ἔχῃ μῆκος δέκα χιλιάδας σταδίων. Ἐδέχετο ὅλα τὰ ρεύματα τῶν νερῶν, τὰ ὅποια κατέβαινον ἀπὸ τὰ βουνά, περιεκύκλωνε τὴν πεδιάδα, ἔφθανεν ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὴν πόλιν καὶ ἐπροχώρει καὶ τὰ ἔχυνεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀπὸ τὴν ἀνωτέραν ὁχθὴν τοῦ χάνδακος ἤρχιζαν αὐλάκια ἑκατὸν ποδῶν τὸ πολὺ πλάτους, κομμένα ἴσα εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς πεδιάδος, τὰ ὅποια ἐπέστρεφαν καὶ ἐχύνοντο εἰς τὸν χάνδακα τὸν πλησίον τῆς θαλάσσης· ἦσαν δὲ μακρὰν τὸ ἓν ἀπὸ ἄλλο τὰ αὐλάκια ἑκατὸν στάδια· διὰ μέσου λοιπὸν τούτων κατεδίβαζον τὴν ξυλείαν ἀπὸ τὰ βουνά εἰς τὴν πόλιν καὶ μετεκόμιζον μὲ πλοῖα τ' ἄλλα προϊόντα κάθε ἐποχῆς, ἀφ' οὗ ἔκοψαν ἄλλα αὐλάκια πλάγια διὰ νὰ συγκοινωνῇ τὸ ἓν ἀπὸ τὰ πρῶτα μὲ τὸ ἄλλο καὶ μὲ τὴν πόλιν. Καὶ ἐσώδευον λοιπὸν καρποὺς τῆς γῆς δύο φορές τὸν χρόνον, τὸν μὲν χειμῶνα μεταχειριζόμενοι τὰ ἐκ μέρους τοῦ Διὸς νερὰ (δηλαδὴ τῆς βροχῆς), τὸ δὲ καλοκαῖρι ὅσα παράγει ἡ γῆ, φέροντες εἰς αὐτὴν τὰ νερὰ διὰ μέσου τῶν αὐλακίων.

Ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν στρατιωτῶν, τῶν χρησίμων διὰ πόλεμον ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν πεδιάδα ἦτο προσδιωρισμένος ὡς ἐξῆς. Κάθε λαχνὸς (δηλαδὴ κάθε τμήμα τῆς χώρας) ἦτο διωρισμένος νὰ ἐκλέγῃ ἓνα ἀριθμόν, κάθε δὲ τμήμα εἶχεν ἑκτασιν ἑκατὸν στα-

δίων καὶ ὅλα τὰ τμήματα ἦσαν ἐξήντα χιλιάδες· οἱ ἄνθρωποι δὲ τῶν βουνῶν καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς χώρας ἔλεγαν ὅτι ἦσαν ἄπειροι κατὰ τὸ πλῆθος· ἦσαν δὲ μοιρασμένοι κατὰ τοὺς τόπους καὶ τὰ χωρία εἰς ὅμοια τμήματα ὅλοι καὶ εἶχαν καθένα τὸν ἀρχηγόν του. Ὁ ἀρχηγὸς λοιπὸν ἦτο ὑποχρεωμένος ἐν καιρῷ πολέμου νὰ προμηθεύῃ τὸ ἕκτον μέρος μιᾶς πολεμικῆς ἀμάξης, ὥστε νὰ εἶναι δέκα χιλιάδες τοιαῦται· δύο ἵππους καὶ δύο ἵππεις, πρὸς τούτοις δὲ ἐν ζευγάρι ἄλογα τῆς ἀμάξης χωρὶς τὴν ἅμαξαν· ἓνα πεζὸν πολεμιστὴν μὲ μικρὰν ἀσπίδα· ἓνα ἀμαξηλάτην, ὃ ὁποῖος νὰ ἱππεύῃ τὰ δύο ἄλογα τῆς ἀμάξης καὶ νὰ τὰ διοικῇ· δύο δὲ πεζοὺς στρατιώτας βαρεῖα ὀπλισμένους καὶ δύο τοξότας καὶ δύο σφενδονήτας, γυμνοὺς δὲ στρατιώτας καὶ πετροβολιστὰς καὶ ἀκοντιστὰς ἀπὸ τρεῖς, ἀπὸ τέσσαρας δὲ ναύτας εἰς καθέν ἀπὸ χίλια διακόσια πλοῖα. Ἔτσι λοιπὸν ἦσαν τακτοποιημένα τὰ πολεμικὰ πράγματα εἰς τὴν βασιλικὴν πόλιν· εἰς δὲ τὰς ἐννέα ἄλλας ἐπαρχίας ἦσαν κανονισμένα, ἄλλοῦ μὲν μὲ τὸν ἓνα τρόπον ἄλλοῦ δὲ μὲ τὸν ἄλλον, τὰ ὁποῖα πολὺς καιρὸς θὰ ἐχρειάζετο νὰ τὰ ἐκθέσωμεν (ἐδῶ).

Τὰ δὲ ἀποβλέποντα εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ εἰς τοὺς ἔχοντας τιμὴν μέσα εἰς τὴν πολιτείαν ἐτακτοποιήθησαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Καθεὶς ἀπὸ τοὺς δέκα βασιλεῖς, εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἣ ὁποία ἀπετέλει τὸ μερίδιόν του καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσάν του, εἶχε τὴν ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς περισσοτέρους νόμους καὶ ἐτιμῶρει καὶ ἐθανάτωνεν ὅποιον ἤθελεν ἐπιθυμήσῃ· ἡ δὲ γενικὴ ἀναμεταξύ των ἐξουσία καὶ ἀμοιβαία σχέσις ἐγένετο κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ποσειδῶνος, καθὼς ἔλεγεν ὁ νόμος, ποῦ κατὰ παράδοσιν ὑπῆρχε, καὶ ποῦ τὸν εἶχαν οἱ πρῶτοι κάτοικοι χαραγμένον μὲ γράμματα ἐπάνω εἰς μίαν στήλην ὀρειχαλκίνην, ἣ ὁποία εὗρίσκετο εἰς τὸ μέσον τῆς νήσου μέσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος. Οὗτοι λοιπὸν οἱ βασιλεῖς συνηθροίζοντο διαδοχικῶς μίαν φορὰν κάθε πέντε ἔτη καὶ μίαν φορὰν κάθε ἑξ ἐναλλάξ, διότι ἀπέδιδον ἴσην τιμὴν εἰς τὸν μονὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν καὶ εἰς τὸν ζυγόν, ὅταν δὲ συνήρχοντο, συνε-

σκέπτοντο διὰ τὰ κοινὰ συμφέροντα καὶ ἐξήταζαν ἐὰν κανεῖς ἔκαμε καμμίαν παράδασιν τοῦ νόμου καὶ ἐδίκαζαν. Ὅταν δ' ἐπρόκειτο νὰ κάμουν καμμίαν δίκην, ἔδιδον προτήτερα ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον τὰς ἀκολούθους βεβαιώσεις τιμιότητος.

Ἄφ' οὗ ἄφηναν ἐλευθέρους ταύρους μέσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, παρευρισκόμενοι καὶ οἱ δέκα ἔμεναν μόνοι των, καὶ ἄφ' οὗ παρεκάλουν τὸν Θεὸν νὰ ἐκλέξῃ τὸ θῦμα, τὸ ὁποῖον τὸν ἡυχαρίσται, αὐτοὶ χωρὶς σίδηρον, ἀλλὰ μὲ ξύλα καὶ μὲ συρτοθηλειᾶς ἐκυνήγουν αὐτούς, ὅποιον δὲ ἀπὸ τοὺς ταύρους ἤθελαν πιάσῃ, ἄφ' οὗ τὸν ὠδήγουν ἐμπρὸς εἰς τὴν στήλην, τὸν ἔσφαζαν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀπέναντι εἰς τὰ γράμματα στήλης· ἐπάνω δὲ εἰς στήλην, ἐκτὸς τῶν νόμων, ἦτο γραμμένος καὶ ὄρκος, ὁ ὁποῖος κατηρᾶτο μὲ φοδεράς κατάρας ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἤθελαν ἀπειθήσῃ εἰς τοὺς νόμους. Ὅταν λοιπὸν σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους των ἤθελαν ἐκτελέσῃ τὴν θυσίαν καὶ ἀφιερῶσῃ ὅλα τὰ μέλη τοῦ ταύρου, οἱ βασιλεῖς ἔχυναν μέσα εἰς ἕνα κρατῆρα, (δηλαδὴ κιούπι) μὲ νερωμένον κρασί σταλαγματιάν, σταλαγματιάν, διὰ τὸν καθένα τους τὸ αἷμα τοῦ ταύρου, τὰ δὲ ἄλλα κομμάτιά του, τὰ ἔρριπταν εἰς τὴν φωτιάν, ἄφ' οὗ ἐκαθάριζαν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τὴν στήλην· ἔπειτα δὲ ἀπὸ τοῦτο, ἔπερναν μέσα ἀπὸ τὸν κρατῆρα μὲ χρυσᾶς κιούπες, ἔκαμναν σπονδὰς, δηλαδὴ ἔχυναν ὀλίγον μέσα εἰς τὴν φωτιάν καὶ ὠρκίζοντο ὅτι θὰ δικάσουν σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους, οἱ ὁποῖοι εἶναι γραμμένοι εἰς τὴν στήλην καὶ θὰ τιμωρήσουν, ἂν κανεῖς προηγουμένως ἔκαμε καμμίαν παράδασιν, καὶ ὅτι ἔπειτα ἀπὸ τοῦτο κανένα ἀπὸ τοὺς νόμους θεληματικῶς δὲν θὰ παραδοῦν, μήτε θὰ διοικήσουν, μήτε θὰ ὑπακούσουν εἰς ἄλλον ἄρχοντα, ἐκτὸς ἂν τοὺς διατάσῃ σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τοῦ πατρὸς των. Ἄφ' οὗ ἤθελαν εὐχηθῇ αὐτά, καθεὶς ἀπὸ αὐτοὺς διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ διὰ τοὺς ἀπογόνους του, ἔπινε καὶ ἀφιέρωνε τὴν κιούπαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπειτα κατεγίνετο εἰς τὸ φαγητὸν καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκαίαις διατυπώσεις· ὅταν δὲ ἤθελε σκοτεινιάσῃ καὶ ἡ φωτιὰ ὀλόγυρα εἰς τὰ θύματα ἤθελε σδυσθῇ, ὅλοι τους, ἄφ' οὗ ἤθελαν φορέσῃ

μίαν στολήν γαλάζιαν ὡραιοτάτην, ἐκάθιζαν πλησίον εἰς τὰ καυμένα ἀπομεινάρια τῆς θυσίας τοῦ ὅρκου, τὴν νύκτα, ἀφ' οὗ ἤθελαν σδύσῃ παντοῦ μέσα εἰς τὸν ναὸν κάθε φωτιάν, ἐδικάζοντο καὶ ἐδίκαζον, ἂν κανεῖς ἀπὸ αὐτοὺς εἶχε κατηγορίαν ἐναντίον ἄλλου ὅτι παρέβη τὸν νόμον. Ἀφ' οὗ δὲ ἤθελαν ἐκδόσῃ ἀπόφασιν δι' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐδίκασαν, ἅμα ἐφώτιζεν ἡ ἡμέρα, τὴν ἔγγραφαν ἐπάνω εἰς ἓνα χρυσὸν πῖνακα καὶ τὴν ἐκρεμοῦσαν μαζί μὲ τὰς στολάς των ὡς μνημεῖον. Ὑπῆρχον δὲ καὶ πολλοὶ ἄλλοι νόμοι ἰδιαιτέροι ἀναφερόμενοι εἰς τὰ ἀμοιβαῖα προνόμια, τὰ ὅποια ἀνεγνώριζε καθεὶς ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς εἰς τοὺς ἄλλους καὶ τῶν ὁποίων τὰ μεγαλύτερα εἶναι τὰ ἐξῆς· ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐκίνουν πόλεμον ὁ ἓνας κατὰ τοῦ ἄλλου καὶ ὅτι θὰ βοηθήσουν ὅλοι, ἂν κανεῖς ἀπὸ αὐτοὺς πουθενὰ εἰς καμμίαν πόλιν ἐπιχειρήσῃ νὰ καθαιρέσῃ βασιλικὴν οἰκογένειαν καὶ ὅτι, καθὼς οἱ πρόγονοὶ των, θὰ συσκέπτονται ὅλοι μαζί καὶ θ' ἀποφασίζουσιν ὅταν πρόκειται διὰ πόλεμον καὶ δι' ἄλλας σπουδαίας πράξεις, δίδοντες τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀτλαντος. Κανεῖς δὲ ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς νὰ μὴ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ θανατώνῃ κανένα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του, χωρὶς νὰ τὸ ἀποφασίσουν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἡμίσεις τῶν δέκα.

Αὐτὴν λοιπὸν τὴν τόσῃν μεγάλην καὶ τοιαύτην δύναμιν, ἡ ὁποία ὑπῆρχε τότε εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, ὁ Θεός, ἀφ' οὗ τὴν διωργάνωσε, τὴν ἔφερεν ἐναντίον εἰς τούτους τοὺς τόπους ἕνεκα μιᾶς τοιαύτης προφάσεως, καθὼς ἠξεύρομεν ἐκ φήμης. Εἰς διάστημα πολλῶν γενεῶν, ἐν ὧσιν διετηρεῖτο ἀκόμῃ εἰς αὐτοὺς ἡ φύσις τοῦ θεοῦ ἀπὸ τὸν ὅποιον κατήγοντο (οἱ κάτοικοι τῆς Ἀτλαντίδος), ὑπήκουαν εἰς τοὺς νόμους καὶ ἐτίμων τὸν θεὸν μὲ τὸν ὅποιον εἶχαν συγγένειαν· διότι τὰ φρονήματά των ἦσαν σύμφωνα μὲ τὴν ἀλήθειαν καὶ γενναῖα εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις· μετεχειρίζοντο ἡμερότητα μὲ φρόνησιν καὶ εἰς τὰς περιστάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐτύχαινε νὰ συμβοῦν καὶ ἀναμεταξύ των· διὰ τοῦτο ἐπεριφρόνουν ὅλα τ' ἄλλα ἐκτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ ἐνόμιζαν ὡς μικρὰ τὰ ἀγαθὰ τὰ ὅποια εἶχαν, καὶ εὐκόλως ἐδάσταζαν ὡς

βάρος τὸν ὄγκον τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων των. Δὲν ἄφηναν νὰ μεθύσουν ἀπὸ τὴν καλοπέρασιν καὶ νὰ μὴ ἡμποροῦν νὰ κυβερνήσουν τὸν ἑαυτὸν των ἕνεκα τοῦ πλούτου καὶ νὰ κλονίζονται (ἀπὸ τὰ πάθη), ἀλλὰ ἄγρυπνοι ἔδλεπαν καθαρὰ καὶ δυνατὰ ὅτι καὶ αὐτὰ (τὰ πλούτη) ὅλα αὐξάνουν, ὅταν εἶναι. ὅλα σύμφωνα μὲ τὴν ἀρετὴν, καὶ ὅτι ὅταν κυνηγᾷ κανεὶς αὐτὰ μὲ πολὺν ζῆλον καὶ τὰ τιμᾷ, καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια καταστρέφονται καὶ ἐκείνη (δηλαδή ἡ τιμὴ) καταστρέφεται μαζί μὲ αὐτά. Ἐνεκα λοιπὸν τῶν ταιούτων σκέψεων καὶ τῆς θείας φύσεως, ἡ ὁποία ἐξηκολούθει νὰ διατηρῆται εἰς αὐτοὺς ὅλα τοὺς προώδευσαν, τὰ ὁποῖα προηγουμένως ἀνεφέραμεν. Ἄλλ' ὅταν τὸ θεῖον στοιχεῖον ἐξηλείφθη ἀπὸ αὐτοὺς, διότι ἀνεκατεύθη πολλὰς φορὰς μὲ πολὺ θνητὸν στοιχεῖον καὶ ὑπερίσχυσε τὸ ἀνθρώπινον ἦθος, τότε πλέον, ἐπειδὴ δὲν εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ βαστάσουν τὰς παρούσας εὐτυχίας των, ἔκαμναν ἀσχημίας, καὶ εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἡμπορεῖ νὰ βλέπῃ, ἐφαίνοντο καθαρὰ ἄξιοι ἀποστροφῆς, διότι ἔχασαν ἀπὸ τὰ πολυτιμότερα πράγματα τὰ ὠραιότερα, εἰς ἐκεῖνους δέ, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ βλέπουν ζωὴν, ἡ ὁποία βαδίζει εἰς τὴν ἀληθινὴν εὐτυχίαν, τότε ἴσα ἴσα τοὺς ἐνόμιζαν πρὸ πάντων ὅτι εἶναι οἱ καλύτεροι ἀπὸ ὅλους καὶ οἱ πλέον εὐτυχησμένοι, ἐν ᾧ κατεῖχοντο ἀπὸ τὸ πάθος νὰ αὐξήσουν ἀδίκως τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δυνάμιν των. Ὁ δὲ θεὸς τῶν θεῶν, ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος βασιλεύει σύμφωνα μὲ νόμους, ἐπειδὴ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ βλέπῃ καλῶς τὰ τοιαῦτα πράγματα, παρατηρήσας ὅτι ἐδάδιζεν εἰς τὴν ἀθλιότητα ἕνας λαὸς καλός, ἀπεφάσισε νὰ τοὺς τιμωρήσῃ, διὰ νὰ σωφρονισθοῦν καὶ νὰ γείνουν προσεκτικώτεροι· διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν εἰς συνεδρίαν ὅλους τοὺς θεοὺς εἰς τὸ λαμπρότερον ἀνάκτορόν των, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ εἶναι ὑψωμένον εἰς τὸ μέσον ὅλου τοῦ κόσμου, βλέπει καλὰ ὅλα τὰ πράγματα ὅσα ἐγείναν καὶ ὑπάρχουσι, καὶ ἀφ' οὗ τοὺς συνήθραισεν, εἶπεν εἰς αὐτούς.

ΤΕΛΟΣ

ΙΑΤΡΙΚΑ

ΕΙΔΙΚΗ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ, υπό Α. Strümpell, καθηγητού διευθυντού τῆς Ιατρικῆς κλινικῆς τοῦ ἐν Breslau Πανεπιστημίου. Ἐξελληνισθεῖσα ἐκ τῆς τελευταίας 16ης ἐκδόσεως τοῦ Γερμανικοῦ πρωτοτύπου ὑπὸ Α. Καλλιβωκά καὶ Θ. Βαρούνη, ὑφηγητῶν Ἐθν. Παν. Μετ' εἰκόνων. Τόμοι 3. Ἔκδοσις 1908. Δρ. 50.—

ΕΠΙΤΟΜΗ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ, ὑπὸ Paul Lefert, καθηγ. Μετάφρ. Α. Καλλιβωκά. Δρ. 4.—

ΕΠΙΤΟΜΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ, ὑπὸ Paul Lefert. Μετάφρ. Ν. Μακρίδου. Δρ. 4.—

ΕΠΙΤΟΜΗ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑΣ, γραφεῖσα ὑπὸ Ἀν. Καλλιβωκά, ἱατροῦ. Σελ. 390. Δρ. 4.—

ΟΣΕΙΑΙ ΛΟΙΜΩΔΕΙΣ ΝΟΣΟΙ Α. Strümpell, μετάφρασις Α. Καλλιβωκά. Δρ. 3.—

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ἐν τῇ καθ' ἡμέραν πράξει, μετὰ πολλῶν ἐν τῇ κειμένῃ εἰκόνων ὑπὸ Γερ. Φωκά, καθηγητοῦ ἐν τῇ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ, τόμοι 3 Δρ. 39.—

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ τοῦ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ὑπὸ E. Vialat καὶ E. Jolyet καθηγητῶν, μετάφρασις Ἀλ. Γεωργιάδου ἱατροῦ, εἰκόνες 150 Δρ. 16.—

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ὑπὸ Ν. Καλλιβωκά, καθηγητοῦ τῆς Θεραπευτικῆς καὶ Φαρμακολογίας ἐν τῇ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

ΠΕΡΙ ΟΡΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ, ὑπὸ Ἰω. Καραβία, ὑφηγητοῦ τῆς Φαρμακολογίας κλπ. Δρ. 3.—

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ὑπὸ τοῦ Dr. Villeroy, κατὰ μετάφρασιν Ὁρῆστου Κυπριάδου, ἱατροῦ. Δρ. 5.—

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑΣ καὶ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ὑπὸ Henri Durand. Μετάφρασις Α. Καλλιβωκά. Δρ. 5.—

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑΣ ὑπὸ Dr. Villeroy, μετάφρασις Χρ. Μοσχονησίου, ἱατροῦ. Δρ. 5.—

ΠΑΝΗΡΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ἐφηρμοσμένη, ὑπὸ Gaston Lyon. Μετάφρασθεῖσα ἐκ τῆς τελευταίας ἐκδόσεως ὑπὸ Ι. Καραβία, Ι. Παπαβασιλείου, Ι. Ἀβάξου καὶ Α. Καλλιβωκά ἱατρῶν. Τόμ. 2, σελ. 2000 Δρ. 30.—

ΑΦΡΟΔΙΣΙΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ, ὑπὸ Edmond Lesser καθηγητοῦ τῆς Συφιλιδολογίας ἐν Βερολίνῳ. Μετάφρασις ἐκ τῆς τελευτ. ἐκδόσεως ὑπὸ Σ. Ζωγραφίδου καὶ Α. Γεωργιάδου Δρ. 8.—

ΕΠΙΤΟΜΗ ΑΝΑΤΟΜΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ γραφεῖσα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συγγράμματος τοῦ καθηγητοῦ Λονκὰ Παπαϊαάννου ὑπὸ Ἀλεξ. Γεωργιάδου, ἱατροῦ. Δρ. 10.—

ΕΠΙΤΟΜΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ, ἡτοι περὶ αἰτίων, ἀνατομικῶν ἀλλοιώσεων κ.τ.λ. γραφεῖσα ὑπὸ Μεν. Σαχορράφου Δρ. 16.—

ΣΥΣΤΗΜΑ ΙΑΤΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ πρὸς χρῆσιν τῶν τε ἱατρῶν καὶ Νομικῶν ὑπὸ Α. Καλλιβωκά ἱατροῦ, ὑφηγητοῦ κτλ. καὶ Δ. Ποταμιάνου, ἐφέτου κτλ. Δρ. 4.—

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΟΔΟΝΤΟ-ΙΑΤΡΙΚΗΣ πρὸς χρῆσιν τῶν ἱατρῶν καὶ ὁδοντοῖατρῶν, ὑπὸ A. Pretterre, μετάφρ. Α. Καλλιβωκά Δρ. 2.—

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΠΑΙΔΩΝ ὑπὸ E. Weil, καθηγητοῦ τῆς Κλινικῆς τῶν Παίδων ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ τῆς Lyon, μετάφρασθέντα ἐκ τῆς τελευταίας Γαλλικῆς ἐκδόσεως ὑπὸ Α. Καλλιβωκά, μετὰ πολλῶν εἰκόνων.

ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ὑπὸ L. Dubrisay, πρῶην ἀρχιάτρου τῆς Μαιευτικῆς κλινικῆς τῶν Σχολῶν τῶν Παρισίων καὶ G. Jeannin ἐπ' αὐτοῦ καθηγητοῦ τῆς Μαιευτικῆς ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων. Μετάφρασθεῖσα ἐκ τῆς τελευταίας γαλλικῆς ἐκδόσεως ὑπὸ Α. Καλλιβωκά ἱατροῦ ὑφηγητοῦ κτλ. μετὰ πολλῶν εἰκόνων.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚ. ΧΗΜΕΙΑΣ ὑπὸ Γ. Γαρουφαλίδου. Δρ. 5.—

100 ΔΡ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΟΝΟΝΤΕΣ 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΛΑΤΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

ΦΘΙΣΙΣ. Ἡ φθίσις εἶνε μεταδοτική. Ἡ φυματώσις καὶ ὁ ἀλκοολισμός. Πῶς δύναται τις νὰ ἀποφύγῃ τὴν φθίσιν. Θεραπεία.

ΡΕΥΜΑΤΙΣΜΟΙ. Ὁξὺς ἀρθριτικός ρευματισμός. - Χρόνιος ρευματισμός. - Μυϊκός ρευματισμός. - Επιπλοκαί. Θεραπεία.

ΑΥΠΝΙΑ. Νευρική αὐπνία. - Αὐπνία νευρασθενικῶν. - Ὑπνωτικά τινα φάρμακα. Θεραπεία.

ΔΥΣΚΟΙΛΙΟΤΗΣ. Μορφαί τῆς δυσκοιλιοτήτος. - Κίνδυνος καὶ συνέπειαι. Θεραπεία.

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΚΑΡΔΙΑΣ. Περικαρδίτις. - Μυοκαρδίτις. - Ἀθηρωμάτωσις. - Παλμοί. Θεραπεία.

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΑΙΜΑΤΟΣ (Ἀναιμία, Χλώρωσις κτλ.) Θεραπεία.

ΝΕΥΡΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ. Νοσήματα τῶν νευρῶν. - Παραλύσεις Σπασμοί. - Νευραλγία. - Ἀναισθησία. - Συνολκαί. Θεραπεία.

ΒΛΕΝΝΟΡΡΟΙΑ. Ἡ βλεννόρροια εἰς τὸν ἄνδρα καὶ εἰς τὴν γυναῖκα. - Επιπλοκαί. Θεραπεία.

ΣΥΦΙΛΙΣ. Πῶς μεταδίδεται. - Τὸ σκληρὸν ἔλκος. - Β' περίοδος. - Γ' περίοδος. - Στοματίτις. Θεραπεία.

ΑΥΝΑΝΙΣΜΟΣ. Αἷτια. - Μέσα Θεραπείας. - Ἀνάλογα νοσήματα.

ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΣ. Ἀνικανότης ψυχολογική. - Ἀνικανότης ἐκ καταχρήσεων. Θεραπεία.

ΝΕΥΡΑΣΘΕΝΕΙΑ. Ἱστορία. - Συμπτώματα. - Ἐξέλιξις. - Θεραπεία.

ΔΙΦΘΕΡΙΤΙΣ. Συμπτώματα. - Μεταδοτικότης. Θεραπεία.

ΙΜΦΛΟΥΕΝΤΖΑ. Συμπτώματα. - Αἷτια. - Διάρκεια. - Επιπλοκαί. Θεραπεία. - Προφύλαξις.

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ. Κνησμός. - Λευκόρροια. - Κολίτις. - Ἐμμηνα. - Μητρίτις. - Θεραπεία.

Ο ΓΑΜΟΣ. (Συζυγική βίβη). Αἱ συζυγικαὶ σχέσεις. - Διατηρητικὴ τῆς ἐγκύου γυναικός. - Περὶ στειρώσεως. - Αἱμόμιχοι γάμοι κτλ.

Ἡ θεραπεία τῆς ψαμμάσεως ὑπὸ Α. Χαραμῆ, ἱατροῦ Δεπ. 80

Κίνδυνος καὶ προφύλαξις ἐκ τῶν ἀφροδισίων παθῶν ὑπὸ Α. Τραμπαδόρου, ἱατροῦ Δεπ. 60

Ὁ ἀλκοολισμός ὑπὸ τοῦ δόκτορος Legrain Δεπ. 70

ΕΚΑΣΤΟΝ ΤΙΜΑΤΑΙ ΛΕΠΤΑ 50

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΝΔΡΟΥΤΕΟΣ (ΤΟ ΧΑΝΙ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ) Χ. Ἀννίνου. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ Ο ΣΚΕΡΔΕΜΠΕΝΣ, Η. Οἰκονομοπούλ. Η ΟΛΟΚΑΥΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΚΑΔΙΟΥ ὑπὸ Ι. Κονδυλάκη.

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ ὑπὸ Γ. Τσοκοπούλου. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ ὑπὸ Ι. Πετροννάκου.

Η ΑΔΡΕΪΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ. ΟΙ ΤΡΕΪΣ Πύργοι κτλ. ὑπὸ Π. Δημητράκοπούλου. Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ ὑπὸ Χρ. Χρηστοβασίλη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ, ὑπὸ Δ. Καλογεροπούλου. Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ ὑπὸ Γ. Ἀσπρέα.

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΑΙ ΑΔΡΕΪΣ ΤΗΣ ΤΡΙΠΟΛΙΤΕΑΣ Γ. Τσοκοπούλου. ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ Ε. Παντελίδου.

Η ΚΥΡΑ ΦΡΟΪΝΗ ὑπὸ Σπ. Ποταμιάνου. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΙΑΚΟΣ ὑπὸ Τμ. Μωραΐτινη.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΜΑΣ ΔΩΡΕΑΝ

Η ΑΔΡΕΪΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ Γ. Φραγκοῦδη. Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΑΛΒΑΝΩΝ ΕΝ ΝΑΥΠΑΛΩ Γ. Ἀντωνοπούλ. ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ 1878

ὑπὸ Ἰδομενέως Στρατηγοπούλου. Η ΕΝΔΟΣΟΣ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ ὑπὸ Ἀνδρέα Στράτου.

ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ὑπὸ Ε. Εισαγγελάδου. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ ὑπὸ Γ. Τσοκοπούλου.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΑΟΥΛΗΣ ὑπὸ Γ. Τσοκοπούλου. ΣΟΥΛΙΩΤΕΣ ΚΑΙ ΛΙΑΠΗΔΕΣ ὑπὸ Χρ. Χρηστοβασίλη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑ-ΙΣΚΑΚΗΣ ὑπὸ Γ. Τσοκοπούλου. Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ ὑπὸ Χρ. Χρηστοβασίλη.

Η ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ ὑπὸ Ἰωάν. Κονδυλάκη. ΡΗΓΑΣ Ο ΦΕΡΡΑΙΟΣ ὑπὸ Γ. Τσοκοπούλου. Ο ΛΟΡΔΟΣ ΒΥΡΩΝ ὑπὸ Θεοδ. Γ. Κυπρίου.

ΕΚΑΣΤΟΝ ΤΙΜΑΤΑΙ ΛΕΠΤΑ 35

ΝΟΜΙΚΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ καταρτισθέντες υπό

Πολιτική Δικονομία (έκδοσις Β')	Δρ. 22.—
Εμπορική Νομοθεσία (έκδοσις Β')	15.—
Διπλωματική και Προξενική Νομοθεσία	7.—
Ιόνιος Πολιτικός Κώδις	8.—
Χαρτόσημον	4.—
Ελληνικά Συντάγματα	3.50
Διεθ. Έλεγχος. Δημ. Χρέος. Μονοπώλια	4.—
Φορολογία καπνού	2.—
Ποινική Δικονομία (έκδοσις Β')	13.—
Ποινικός Νόμος (έκδοσις Β')	13.—
Διοικητική Έκτελέσις	4.—
Φορολογία επιτηδευμάτων	2.—
Στρατ. και Ναυτ. Ποινική Νομοθεσία	4.—
Ελληνική Έκκλησία	3.—
Δικαστικός Οργανισμός	4.—
Αστικοί Νόμοι	13.50
Ελεγκτικόν Συνέδριον, Δημόσιον Λογιστικόν, Συντάξεις	6.—
Εμπορική Νομοθεσία	3.—
Οδοποιία, Οικοδόμ. πόλεων, Δημ. έργα	4.—
Ελεωνιακή Νομοθεσία	3.—
Ενικόν Εύρετήριον	3.—

Το όλον Δρ. 141.—

ΣΥΣΤΗΜΑ ΡΩΜΑ-ΓΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, υπό Ber-

nard Windscheid κατά μετάφρασιν Άθανα- σιου Άργυροῦ, δικηγόρου.	Δρ. 60.—
Τόμος Α'. Γενικά Αρχαί	14.—
Β'. Εμπράγματον Δίκαιον	12.—
Γ'. Ενοχικόν Δίκαιον, μέρος α'	11.—
Δ'. Ενοχικόν Δίκαιον, μέρος β'	12.—
Ε'. Οικογενειακόν Δίκαιον	6.—
ΣΤ'. Κληρονομικόν Δίκαιον	12.—

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ συγγραφέν επιμελεία Θ.

Φλογαίτου, τόμοι 2, σελ. 2,000	30.—
--------------------------------	------

ΕΞΑΒΙΒΛΟΣ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ υπό Θεοδό-

ρου Φλογαίτου	Δρ. 14.—
---------------	----------

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ κατά τας παραδό-

σεις Ξεν. Ψαρό, σχ. 8ον, σελ. 920	Δρ. 12.—
-----------------------------------	----------

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΜΕΤΑ ΤΥΠΙ-

ΚΟΥ υπό Κωνσταντίνου Μάτσα	Δρ. 12.—
----------------------------	----------

ΝΕΟΙ ΠΑΝΔΕΚΤΑΙ, ήτοι συλλογή πασών των

μέχρι σήμερον γραφεισών νομικῶν διατριβών, επιμελεία Ν. Κουντουριώτου δικηγόρου.	
---	--

Τόμ. α'. Α. Άβαρία - Ανήλικος	Δρ. 17.50
β'. Α. Άνταγωγή - Άχρεώστητον	16.—
γ'. Β-Δ. Βιασμός - Δημ.κατήγορος	12.50
δ'. Δ. Διαζύγιον - Δωσιδικία	13.50
ε'. Ε. Έγγραφα - Έπιταγή	13.50
στ'. Ε-Κ. Έπιτροπεία - Κεφαλαιώσεις	12.50
ζ'. Κ-Μ. Κηδεμονία - Μουκιανόν τεκμήριον	Δρ. 13.50
η'. Ν-Π. Ναύλος - Πράξεις ποιν.	14.—
θ'. Π-Ρ. Προανάκρισις - Ρέοντα ύδατα,	12.50
ι'. Σ-Υ. Σήματα - Υπέρογκ. βλάβη	12.—
ια'. Υ-Ω. Υποθήκη - Όφελείας άγωγή - Εύρετήριον	9.50

Το όλον Δραχ. 147.—

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΠΟΛ. ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΝΟΜΩΝ υπό Δ. Ποταμιάνου προέδρου Έφε-

τών. Τόμοι 4, σελ. 3452	Δρ. 40.—
-------------------------	----------

ΒΑΣΙΛΙΚΑ. Τò γνήσιον κείμενον αὐτῶν μόνον,

κατ' έπεξεργασίαν τῶν κ. κ. Γ. Δουβουνιώτου

και Κ. Δουβουνιώτου. Τόμοι 5 Δρ. 25.—

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ υπό Θ.

Φλογαίτου. Τò όλον έργον Δρ. 47.50

Τόμ. α'. Πολιτική Δικονομία και Όργανισμός

Δικαστηρίων, σελ. 928 Δρ. 10.—

β'. Ποινικός νόμος - Ποιν. δι-

κονομία - Ποιν. διατίμησις 10.—

γ'. Έμπορικὸς νόμος - Χαρτόσημον 10.—

δ'. Έξάβιβλος Άρμενοπούλου 14.—

ε'. Επίμετρον τῆς β' έκδόσεως

περιλαμβάνον τούς νεωτέ-

ρους νόμους, Β. Διατάγ-

ματα, νομολογίαν κτλ. 3.50

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, γραφεῖσα

ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συγγράμματος Κ. Ν. Κωσιῆ

υπό Γ. Πιερωνάκου. Τόμου 3 Δρ. 9.—

ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ, γραφεῖς υπό Ν.

Κουντουριώτου, δικηγόρου. Δρ. 10.—

ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ υπό Lyon

Caen και Κ. Renault, καθηγητῶν ἐν τῇ Νο-

μικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων. Μετάφρασις Κουν-

τουριώτου, και Σακελλαρίου δικηγόρου.

Τò όλον έργον τόμοι 8 Δρ. 80.—

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ,

υπό Θ. Φλογαίτου, σελ. 488 Δρ. 10.—

ΕΙΔΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΔΙΚΟΝΟ-

ΜΙΚΟΙ ὑπὲρ τῆς Έθνικῆς Τραπεζῆς, άλλων

Τραπεζῶν, κτλ. υπό Γ. Κασίμη δικηγ. Δρ. 3.—

ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ και ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΝΑΥ-

ΤΙΛΙΑ υπό Έμμ. Μακρυγιάννη Δρ. 18.—

ΛΕΞΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ, πε-

ριέχον σύντομον έρμηνείαν έκάστου θεσμοῦ,

τούς σχετικούς τύπους και τὴν σχετικὴν νομο-

λογίαν, υπό Ν. Κουντουριώτου. Τόμ. α'. Άβα-

ρία - Άπιστία. Σελ. 752 Δρ. 14.—

ΒΑΣΙΛΙΚΑ, Κατὰ τὴν ἐν Λειψίᾳ έκδοσιν τοῦ

G. E. Heimbach και τὸ συμπλήρωμα τοῦ Z.

Lingenthal, και τῶν E. Ferrini και J. Mer-

cati, οἱς προσετέθησαν αἱ νεαραὶ διατάξεις τῶν

Βυζαντινῶν Αὐτοκρατορῶν αἱ μέχρι τῆς κατα-

λύσεως τῆς Βυζαντιακῆς Αὐτοκρατορίας έκδο-

δεῖσαι, τὰ ἐλλείποντα κείμενα τῆς Ιουστινια-

νείου νομοθεσίας, τὰ κείμενα τοῦ Jus Graeco-

romanum, ἡ μέχρι τοῦ νῦν σχετικὴ νομολογία

τῶν Έλληνικῶν δικαστηρίων και πλείσται ἐρ-

μηνευτικαὶ σημειώσεις, υπό Γ. Κωσιῆ δικηγόρου.

Έκδοσις δευτέρα, ἐπληρωμένη και

βελτιωμένη (μεγαλητέρα τῆς α' έκδόσεως κατὰ

1000 σελίδ.). Τόμοι 5. Σχ. 4ον δίσκ. Δρ. 150.—

ΣΥΣΤΗΜΑ ΡΩΜΑ-ΓΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ. υπό Έρ-

ρίκον Dernburg καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπι-

στημίῳ τοῦ Βερολίνου, κατὰ μετάφρασιν Γεωρ-

γίου Δουβουνιώτου, ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Έθνικῷ

Πανεπιστημίῳ. Έκδοσις δευτέρα ἐπληρωμένη.

200 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΔΥΝΑΣΘΕ Ν' ΑΓΟΡΑΣΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ 10 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ Ζητήσατε τιμολόγιον όλων τῶν βιβλίων μας 1450 (δωρεάν).

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Ίστορία τῶν ἀνατολικῶν λαῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Γ. Σωτηριάδου	δρ. 4.—
Ίστορία τῶν ἐπαναστάσεων τῆς Κρήτης ὑπὸ Ἰωάννου Κονδυλάκη	δρ. 3.50
Ίστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὑπὸ Κ. Πα- παρηγοπούλου, συμπληρωθεῖσα δὲ ὑπὸ Π. Καρολίδου. Τόμοι 5, σελ. 4,500	δρ. 30.—
Ίστορία Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου ὑπὸ Τρύ- φωνος Εὐαγγελίδου. Τόμοι 2	δρ. 4.—
Ίστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ὑπὸ Τρύφωνος Εὐαγγελίδου	δρ. 3.50
Τὰ μετὰ τὸν Ὀθωνα ἦτοι Ἱστορία τοῦ Βασι- λέως Γεωργίου Α'. ὑπὸ Τ. Εὐαγγ. δρ. 6.—	
Χαρίλαος Τρικούπης. Βιογραφία ὑπὸ Γ. Τσοκο- πούλου	δρ. 1.70
Ἐπανάστασις τῆς Αἰγύπτου (1881-1882)	δρ. 1.20
Ίστορία τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου ὑπὸ Ἡλία Οἰκονομοπούλου μετὰ 350 εὐρωπαϊ- κῶν εἰκόνων	δρ. 12.—
Ίστορία τῶν Ρωμαίων ὑπὸ Β. Δουρουῆ. Μετά- φρασις Α. Ἀργυροῦ	δρ. 3.—
Ἡ ἐκθεσις τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου Κωνσταν- τίνου περὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ στρατοῦ τῆς Θεσσαλίας (1897).	δρ. 3.—

ΝΑΥΤΙΚΑ

Ἀπάνθισμα ναυτικῆς ἐπιστήμης ὑπὸ Ι. Μαυ- ρομάτη	δρ. 6.50
Ἐμπορικὴ ναυτιλία Ἑμμ. Μακρυγιάννη	» 18.—
Φάροι καὶ Φανοὶ Ν. Συρίγου	» 3.—
Ὁ νέος προρεὺς Ι. Μαυρομάτη	» 5.50
Περὶ ἐξαρτισμοῦ Γ. Κουτσοβίλη	» 2.—
Χρονόμετρον Ι. Μαυρομάτη	» 3.—
Λιμενοδείκτης Ι. Μαυρομάτη	» 5.—
Τεταρτημόριον Ι. Μαυρομάτη	» 1.50

ΠΟΙΗΣΙΣ—ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Σκηναὶ τοῦ Βοημηκοῦ βίου ὑπὸ Myrger	δρ. 2.50
Ἡ Ἀθήνα μας ὑπὸ Ν. Σπανδωνῆ	» 5.—
Ἡ Ταβέρνα (L'assommoir) ὑπὸ Αἰμ. Ζολᾶ	» 4.50
Ἡ Γῆ (La terre) ὑπὸ Αἰμ. Ζολᾶ	» 4.50
Ἀττικαὶ νύκτες Σ. Βασιλειάδου	» 6.—
Ἀπολεσθεῖς Παράδεισος ὑπὸ Μίλτωνος	» 3.50
Χῖος δούλη ὑπὸ Θ. Ὀρφανίδου	» 90
Ἐκφυλισμὸς Max Nordau	» 2.—
Ποιήματα Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου	» 5.—
Τὰ Ἀπαντα Ζαλοκώστα	» 3.50
Τὰ Ἀπαντα Διονυσίου Σολωμοῦ	» 2.50
Σκουπιδιάδα. Σάτυρα Π. Δημητράκοπούλου	1.—

100 ΔΡ. ΒΙΒΛΙΑ ΔΥΝΑΣΘΕ Ν' ΑΓΟΡΑΣΗΤΕ ΠΛΗΡΩΝΤΕΣ 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΛΕΞΙΚΑ

Λεξικὸν Ἐμπορίου ὑπὸ Σ. Θεοχάρη	δρ. 7.—
Λεξικὸν Ὀμηρικὸν ὑπὸ Ε. Κοφινιώτου	» 3.—
Λεξικὸν Νομικῆς ὑπὸ Θ. Φλογαίτου. Τόμ. 2.	» 30.—
Ἑλληνογαλλικὸν Λεξικὸν Θ. Κυπρίου	» 12.50
Γαλλοελληνικὸν Λεξικὸν Θ. Κυπρίου	» 10.—
Ἑλληνογαλλικὸν Λεξικὸν Πρόχειρον ὑπὸ Δ. Μελισσοπούλου	» 4.—
Γαλλοελληνικὸν Λεξικὸν Πρόχειρον ὑπὸ Δ. Μελισσοπούλου	» 4.—
Ἀγγλοελληνικὸν Λεξικὸν Πρόχειρον ὑπὸ Φ. Φιλίππου	» 3.50
Ἑλληνοαγγλικὸν Λεξικὸν Πρόχειρον ὑπὸ Φ. Φιλίππου	» 3.50
Πλήρες Ἀγγλοελληνικὸν Λεξικὸν ὑπὸ Α. Γεωργιάδου	» 10.—
Ἑλληνοαγγλικὸν Λεξικὸν Γ. Ἀλεξάνδρου	» 6.50
Ἀγγλοελληνικὸν Λεξικὸν Γ. Ἀλεξάνδρου	» 6.50
Ἑλληνογερμανικὸν Λεξικὸν Χ. Χαμαδᾶ	» 7.50
Γερμανοελληνικὸν Λεξικὸν ὑπὸ Ἑμμ. Δρακοπούλου	» 7.50
Ἰταλοελληνικὸν Λεξικὸν Μ. Περιδίου	» 7.50
Ὀμηρικὸν Λεξικὸν Ι. Πανταζίδου	» 7.—
Ἑλληνολατινικὸν Λεξικὸν Χ. Ἀδαμαντίου	» 4.—
Λατινοελληνικὸν Λεξικὸν Σ. Κουμανοῦδη	» 7.—
Ἐπίτομον Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ Δημ. Ζαλούχου.	δρ. 6.—
Λεξικὸν Ἱστορίας, Γεωγραφίας, Μυθολογίας καὶ Βιογραφίας ὑπὸ Μ. Bouillet. Μετάφρασις ἐπεκταθεῖσα εἰς τὰ ἀφορῶντα τὸν Ἑλλη- νισμὸν ἄρθρα ὑπὸ Ἡλίου Οἰκονομοπούλου. Τόμοι 2. Σελ. 2872	δρ. 19.—

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Ἄμαξα ὑπ' ἀριθ. 13 ὑπὸ Χ. Montepin	δρ. 4.—
Ἀπολεσθεῖς παράδεισος Ἰουλίου Μαρὸ	» 4.—
Ἀρτοπῶλις ὑπὸ Χ. Montepin	» 4.50
Διάβολος ἐν Τουρκίᾳ ὑπὸ Στ. Ξένου	» 4.—
Δύο Ὀρφαναὶ ὑπὸ δ' Ἐννερεῦ	» 7.—
Ἰατρός τῶν τρελλῶν ὑπὸ Montepin	» 6.—
Μοῖκανοὶ τῶν Παρισίων ὑπὸ Δουμᾶ	» 8.—
Ὁ Σαλβατόρος (συνέχεια)	» 8.—
Πάπισσα Ἰωάννα ὑπὸ Ἑμμ. Ροῖδου	» 2.—
Περιπλανώμενος Ἰουδαῖος	» 6.—

ΒΙΒΛΙΑ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΩΝ

Μαγικὰ παίγνια	δρ. 1.20
Παίγνια συναναστροφῶν	» 1.40
Ζατρίκιον (Σκάκι)	» 1.40
Χαρτομαντεία καὶ χειρομαντεία	» 1.—
Ντάμα καὶ Τριώδιον	» 1.20
Μπιλιάρδο	» 1.20

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ

ΕΚΑΣΤΟΝ ΛΕΠΤΑ 45

Αἱ Φιλιππῖναι νῆσοι
Ἡ Μαδαγασκάρη
Νῆσοι τοῦ Ὠκεανοῦ
Τὸ Ἀλγέριον
Τὰ Ἰνδικὰ Ἰμαλάια
Τὸ Κάϊρον
Οἱ Ἀθίγγανοι
Ἡ Βενεζουέλα
Τὸ Σικάγον

Ἡ Περούβια
Ἡ Κίνα
Τὸ Ἀφγανιστάν
Ἡ Κεϋλάνη
Τὸ Μαρόκον
Ἡ Λαπωνία
Ἡ πόλις τῶν Δερβιδῶν
Ἡ Ἀδυσδινία
Πλόκαμος τοῦ Νίγηρος

Ἡ Σιβερία
Ἡ Τύνις
Οἱ Τουρκομάνοι
Ἡ Βραζιλία
Τὸ Σιάμ
Ὁ Καναδάς
Ἡ Βομβάν
Ἡ Μαρτινίκα
Τὸ Σαντιάγον

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΦΕΞΗ

ΟΡΝΙΘΟΤΡΟΦΙΑ Πρακτική Γ. Παρίση λεπ. 70	Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΑΡΗΣ Flammarion λεπ. 60
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑΣ Πρακτικής υπό Κ. Στασινοπούλου » 80	ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ υπό J. Laumonier » 60
ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ Οικιακή Α. Γεωργιάδου » 60	ΟΙ ΠΟΛΥΤΙΜΟΙ ΛΙΘΟΙ Paul Gaubert » 60
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΝΟΠΟΙΪΑΣ Πρακτικής υπό Κ. Στασινοπούλου » 90	Ο ΧΡΥΣΟΣ υπό H. Mercereau » 60
ΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ ΤΩΝ ΚΡΑΣΙΩΝ υπό Κ. Στασινοπούλου » 80	ΤΟ ΑΛΑΣ υπό M. Arsandaux » 60
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ υπό Federico Reale καθηγητού » 90	ΥΓΙΕΙΝΗ τών ΟΔΟΝΤΩΝ υπό Schupp » 50
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΑΡΩΜΑΤΟΠΟΙΪΑΣ υπό Henri Courpin, καθηγητού » 80	ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ επί πορσελάνης και ξύλου » 80
ΕΤΑΕΥΣΚΩΔΗΚΟΤΡΟΦΙΑ Πρακτική υπό Χ. Φωσκόλου, γεωπόνου » 80	ΥΔΑΤΟΓΡΑΦΙΑ » 80
ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑ υπό Α. Hébert » 80	Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ » 80
ΑΜΟΠΟΙΪΑ και Άγγειοπλαστική υπό Ch. Guillard, καθηγ. Χημείας » 90	Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ » 80
ΪΔΙΟΣ υπό Charles Martin » 60	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΑΠΩΝΟΠΟΙΪΑ » 90
ΑΗΓΟΣ ΤΟΥ ΚΥΝΗΓΟΥ υπό Κίμωνος Δημακούλη » 70	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΟΤΟΠΟΙΪΑ » 90
ΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ πρακτική και θεωρητική υπό Α. Άνδρεοπούλου » 90	ΚΡΕΟΦΑΓΙΑ και ΦΥΤΟΦΑΓΙΑ » 90
ΟΙΚΙΑΚΗ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ Ν. Σταθάτου » 90	ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ » 90
ΟΙΚΙΑΚΗ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ υπό Ν. Δημητριάδου » 90	Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ του δέρματος και τριχών » 50
ΠΡΟΣ ΚΑΘΑΡΙΖΟΝΤΑΙ και διατηρούνται τα ένδymατα υπό Α. Γεωργιάδου » 50	Όδηγός καλλιεργ. καπνού υπό Α. Λάμπρου δρ. 1.—
Η ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΙΝΑ ως νοσοκόμος και φαρμακοποιός υπό Α. Γεωργιάδου » 60	Διδασκαλία Χορού υπό Α. Άνδρεοπούλου » 2.—
ΨΑΡΕΥΜΑ υπό Φ. Καλαφάτη » 90	Λογιστική και Διπλογραφία Faure » 4.—
ΑΗΓΟΣ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ υπό της Βαρώνης Στάφ. Τεϋχος Α'. Γέννησις—Βάπτισις Γάμος—Προσκλητήρια—Έκκλησία Θέατρον—Έπιστολαί—Άγγελτήρια Φιλοφρονήσεις—Έορταί κτλ. » 70	Όδηγός της Μοδίστας υπό Έλίζης Χιρτζ » 1.50
Τεϋχος Β'. Γεύματα—Έσπερίδες Δώρα—Χοροί—Άλληλογραφία κτλ. » 70	Έγκόλπιος Όδοντοϊατρικής A. Prettere » 2.—
Τεϋχος Γ'. Έπισκέψεις—Έθιμοτυπία συνομιλίας—Προσόντα του αληθοῦς τζέντλεμαν και της ευγενούς κυρίας κτλ. » 70	Μηχανική και σιδηροδρομική » 2.—
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΑ Π. Σουρής » 90	Έγχειρίδιον Όρνιθοτροφίας » 0.80
Ο ΟΥΡΑΝΟΣ υπό Charles Martin » 60	Οικιακή Γυμναστική » 0.90
ΟΙ ΑΣΤΕΡΕΣ υπό Charles Martin » 60	Στρατολογικός όδηγός του κληρωτού » 0.60
ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ υπό Victor Meunier » 60	Πρακτική παιδιατρική Α. Γεωργιάδου » 4.—
ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ υπό Charles Martin » 60	Μεγάλη μαγειρική και Ζαχαροπλαστική υπό Καντώρου » 3.—
Ο ΑΛΚΟΟΛΙΣΜΟΣ υπό Legrain » 60	Μέθοδος Κιθάρας Carulli » 2.50
ΑΙ ΑΚΤΙΝΕΣ ΡΑΙΝΤΓΕΝ υπό Paul Philipprou, καθηγητού » 60	Μέθοδος Μανδολίνου υπό Κριστοφάρο » 4.—
ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΠΟΔΗΛΑΤΟΥ » 60	Όρθογραφικαί ασκήσεις υπό Μ. Ευδία » 1.20
	Πρακτική Μηχανική υπό Ν. Σολωμού » 4.—
	Πρακτική Οικοδομική υπό Ν. Σολωμού » 2.50
	Σιδηρουργική υπό Ν. Σολωμού » 2.50
	Κοπτική και Ραπτική υπό Roussel » 3.—
	Ευλουργική υπό Α. Λαμπροπούλου » 2.50
	Στοιχεία Θεωρίας Μουσικής Δ. Λαυράγκα » 1.—
	Έγχειρίδιον Άρμονίας υπό Δ. Λαυράγκα » 4.—
	Όδηγός της τελωνειακής υπηρεσίας υπό Γ. Μουρίκη » 2.—

100 ΔΡ. ΒΙΒΛΙΑ ΔΥΝΑΣΘΕΝ ΑΓΟΡΑΣΤΕ ΠΛΗΡΟΝΟΝΤΕΣ 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΔΡΕΑΝ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΦΕΞΗ (Συντάκτης Kuntzé).

Ό Έλλην έν Γαλλία ή Έλληνογαλλικοί διάλογοι μετά της προφοράς τών γαλλικών λέξεων δρ. 0.80
Ό Έλλην έν Άγγλία και Άμερικη ή Έλληνοαγγλικοί διάλογοι μετά της προφοράς αυτών » 0.80
Ό Έλλην έν Γερμανία ή Έλληνογερμανικοί διάλογοι μετά της προφοράς τών γερμ. λέξεων » 0.80
Ό Έλλην έν Ίταλία ή Έλληνοϊταλικοί διάλογοι μετά της προφοράς τών Ίταλικών λέξεων » 0.80
Ό Έλλην έν Τουρκία ή Έλληνοτουρκικοί διάλογοι δι' έλληνικών χαρακτήρων » 1.—
Ό Έλλην έν Αίγυπτο ή Έλληνοαραβικοί διάλογοι δι' έλληνικών χαρακτήρων » 1.—
Ό Έλλην έν Ρωσία ή Έλληνορωσικοί διάλογοι δι' έλληνικών χαρακτήρων » 1.—
Ό Έλλην έν Ρουμανία ή Έλληνορουμανικοί διάλογοι δι' έλληνικών χαρακτήρων » 1.—
Le Français en Grèce ή Γαλλοελληνικοί διάλογοι δι' έλληνικών χαρακτήρων » 1.—
Der Deutsche in Griechenland ή Γερμανοελληνικοί διάλογοι δι' έλληνικών χαρακτήρων » 1.—
The Englishman in Greece ή Άγγλοελληνικοί διάλογοι δι' έλληνικών χαρακτήρων » 1.—
L'Italiano in Grecia ή Ίταλοελληνικοί διάλογοι δι' έλληνικών χαρακτήρων » 1.—

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

Ο Γερω-Μαρτέν (Κορμών-Γκραντζέ) δρ.	1.20
Τόσκα, (Σαρδού) δράμα εις πράξεις 4	1.—
Οι Βρυκόλακες, (Ίψεν) δράμα, πράξ. 3	1.—
Η λύρα του Γέρω-Νικόλα, (Κόκκου)	0.80
Ο μακαρίτης Τουρινέλ, (Μπισών)	1.—
Η Τιμή, (Σούδερμαν) δράμα, πράξ. 3	1.20
Πατρίς, (Σαρδού) δράμα, πράξεις 5	1.20
Η Καραντίνα, (Ν. Λάσκαρη) κωμωδία	1.20
Αι δύο Όρφαναί, (Δ' Έννερ) δράμα	1.20
Κωμωδία μονόπρακτοι (Ν. Λάσκαρη)	1.20
Αλκάδης της Θαλαμείας, (Καλδερών)	1.—
Ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας,	1.20
Νά τὸ λέμε; (Λαμπίς) κωμωδία	1.—
Μονόλογοι Καλαποθάκη, Λάσκαρη κλ.	0.80
Οι δύο Λοχίαι, (Δοβινύ) δράμα	1.20
Η Στριγγλά, (Ν. Αντωνοπούλου)	0.80
Οι άτιμοι, (Ροβεττά) δράμα, πράξεις 3	0.80
Ο Καπετάν Γιακουμής, (Κόκκου)	1.20
Η Φαιδώρα, (Σαρδού) δράμα, πρ. 4	1.20
Η Γκόλφω, (Περεσιάδου) δράμ. ειδύλ.	1.20
Μαλλιά Κουβάρια (Λάσκαρη) κωμωδ.	1.40
Ο Σταυρός, (Ι. Νικολάρα) δράμα	0.60
Η Χάϊδε, (Π. Μελισσιώτου) δρ. ειδ.	0.80
Η Θεία του Καρόλου, (Μπρατάν)	1.—
Ο Γαμβρός μας, (Λάσκ.-Γιαννουκάκη)	1.20
Ντροπαλός έρωτευμένος, (Λάσκαρη)	0.60
Σαμπινιόλ χωρίς νά θέλη, κωμωδ.	1.40
Η Μήδεια, (Σουβορίν) δράμα, πρ. 4	1.20
Η Λαμπαδοδρομία, (Έρβιέ) δράμα	1.20
Έρωτος Θρίσμβος, (Ζιακόζα) μύθος	0.60
Τὸ σπῖτι της Κούκλας, (Ίψεν)	1.40
Ο υἱὸς της νυκτός, (Σεζοῦρ) δράμα	1.20
Θυμιούλα ἡ Γαλαξειδιώτισσα, ειδ.	0.80
Μάρκελλα, (Π. Δημητρακοπούλου)	1.20
Οι Ίακωβίται, (Κοππé) δράμα, πρ. 5	1.—
Νῦξ έλεημοσύνης, (Ίω. Βουλοδήμου)	1.—
Ο Ράπτης τῶν Κυριῶν, (Φεϋδῶ)	1.20
Απὸ τῆ Γῆ ᾽ς τὸν Οὐρανό, (Δημητρ.)	1.20
Κωμωδία, (Λάσκαρη), σειρά δευτέρα	1.—
Η Λοκαντιέρα, (Γκολδόνι) κωμωδία	1.40
Ο Δὸν Κιχώτης, κωμωδοτραγωδία	1.40
Ο μπάριπα-Λινάρδος, (Κόκκου)	1.—
Τὸ Στοιχείο, (Καλδερών) δράμα	1.—
Οι Ίπποται της Όμίχλης, δράμα	1.40
Άγαθόπουλος ὁ Ξεροχωρίτης, (Μολ.)	0.80
Γιὰ τὴν τιμή, (Χρηστοβασίλη) δράμα	1.—
Νικηφόρος Φωκάς, (Π. Ζάννου) τραγ.	1.20
Η Χήρα, (Μεϊλάκ-Άλεβύ) κωμωδία	1.—
Δραμάτια, (Λάσκ.) «Νά με ζηλεύης» κλ.	1.—

100 ΔΡ. ΒΙΒΛΙΑ ΔΥΝΑΣΘΕ Ν' ΑΓΟΡΑΣΗΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

Τὸ Μπαλόνι, (Δάρνλεϋ—Φέν) κωμωδ.	1.20
Ταρτούφος, (Μολιέρου) κωμωδία	1.20
Πικ-Νίκ, (Ν. Λάσκαρη—Γ. Πῶπ) κωμ.	1.20
Πολιτικός Άνεμόμυλος, (Γκοντινέ)	0.60
Γένος καὶ καρδία, (Π. Ζάννου) δράμα	0.80
Ο μνηστήρ της Άρχοντούλας,	0.80
Ίωσίας ὁ Άκτοφύλαξ, δράμα	1.20
Γουλιέλμος ὁ ἄχθοφόρος, δράμα	1.20
Ο ἡθοποιὸς Κῆν, (Δουμά) δράμα	1.—
Ο Μίδας καὶ ὁ κουρεύς του, (Λάσκ.)	0.80
Όνειρον ἑαρινῆς πρωΐας, (Δ' Άνούν.)	1.—
Άρχοντοχωριάτης (Μολιέρου) κωμ.	1.—
Ο Χορὸς τοῦ Ζαλόγγου, (Περεσιάδ.)	1.—
Σεβέρος Τορέλλης, (Κοππé) δράμα	1.—
Τὸ ξένο ψωμί, (Τουρεγιένφ) δράμα	1.—
Σκλάβοι, (Σ. Περεσιάδου) δράμα, πρ. 4	1.—
Κωμωδία, (Π. Ζάννου)	1.—
Έλισσάβετ, (Γιακομέττη) δράμα, π. 5	1.—
Νόρμα, (Δορμεβίλ) τραγωδία, πρ. 5	1.—
Ο μαρκήσιος Προλά, (Λαβεδάν)	1.—
Πάτερ ἡμῶν, (Κοππé) δράμα, πρ. 1	0.—
Έσμέ, (Περεσιάδου) δραματ. ειδύλ.	1.—
Η Έξωσις τοῦ Όθωνος, (Δημητρ.)	1.—
Οι μετανάσται, (Άρνιῶτου) δράμα	1.—
Γαλάτεια, (Σ. Βασιλειάδου) δράμα	0.70
Κωνστ. Παλαιολόγος, (Ζαμπελίου)	0.60
Η Ψυχοκόρη, (Ι. Βοτσάκη) δραμ. ειδ.	1.20
Μερόπη, (Δ. Βερναρδάκη) τραγωδία	0.70
Κυρία με τὰς Καμελίας, (Α. Δουμά)	1.40
Σκύλλα, (Σ. Βασιλειάδου) δράμα	0.70
Γύπαρις, (Κ. Σάθα) κωμωδοτραγωδία	3
Στάθης, (Σάθα) κρητική κωμωδία	2.
Έλληνικ. Θέατρον, κωμωδία «Ο θάνατος του Περικλέους» Δ. Κορομηλά—«Υπὸ ἔχει θείαν» Ν. Λάσκαρη.—«Ζητείται ὑπὲρ Χ. Αννίνου.—Τὸ ἀνδρείκελον» Δ. Καμρογλου.—«Η διαθήκη τοῦ θείου μου» Γιαννουκάκη.—«Ενοικιάζεται» Λάσκαρη—μητρακοπούλου.—«Εἰς ἀναζήτησιν δραματοῦ συγγραφέως» Π. Άξιώτου. δρ. 2	
Κωμωδία μονόπρακτοι (Ν. Λάσκαρη) «Τὸ καλάκι τῆς νυκτερίδας».—«Ο Μύλος τῆς ἔδος».—«Η πόλη τῆς Ἀθηνᾶς».—«Η ἔξ. δου παραγγελία».—«Η παληόγλωσσα».—«Έλενίτσα τῆς ὁδοῦ Ἀγγέστου» δρ. 1	
Κωμωδία μονόπρακτοι Α. Πίστη. «Θ' αὐτ' ρισσῶ».—«Άστε ντοῦα οὐ».—«Νυκτεῖ συνεντεύξεις».—«Γιάντες».—«Βέβαια, βέβαι».—«Σὲ μιὰ ταρατσα».—«Ποῦ ξεύρεις πῶς ντολμάδες».—«Δημοκρασία» δρ. 1	
Κρητικὸν Θέατρον, ὑπὸ Κ. Σάθα δρ. 3.	
Έρωφίλη, τραγ. Γ. Χορτάση ὑπὸ Σάθα δρ. 3	

ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

ΚΑΒΑΛΛΕΡΙΑ ΡΟΥΣΤΙΚΑΝΑ Mascagni
ΥΠΝΟΒΑΤΙΣ Sonambula Bellini
ΠΑΛΗΑΤΕΟΙ Leoncavallo — ΤΟΣΚΑ Puccini
ΜΑΝΟΝ ΛΕΣΚΩ Puccini — ΚΑΡΜΕΝ Bizet
ΤΡΑΒΙΑΤΑ Verdi — ΜΠΟΕΜ Puccini
ΦΡΑ ΔΙΑΒΟΛΟΣ Auber — ΝΟΡΜΑ Bellini
ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ Boito — ΕΡΝΑΝΗΣ Verdi
Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Σ. Εύνδα.
Η ΜΑΓΙΣΣΑ Δ. Λαυράγκα, Η ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΥΝΗ
ΚΑΙ Ο ΑΛΗ ΠΑΣΑΣ Π. Καρρέ
Ο ΡΙΓΟΛΕΤΤΟΣ Verdi — ΦΑΟΥΣΤ Gounod

ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ Δ. Λαυράγκα
Η ΕΥΝΟΟΥΜΕΝΗ (La Favorita) Donizetti
Ο ΚΟΥΡΕΥΣ ΤΗΣ ΣΕΒΙΛΛΗΣ Rossini.
ΛΟΥΚΙΑ ΤΟΥ ΛΑΜΠΕΡΜΟΥΡ Donizetti
ΜΑΡΚΟΣ ΒΟΤΣΑΡΗΣ Π. Καρρέ
Ο ΚΡΙΣΠΙΝΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΥΜΠΑΡΑ Ricci
ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΣ (Les noces A-I-DA Verdi [Jeannette) Ma
Ο ΡΑΨΩΔΟΣ (il Trovatore) Verdi
ΧΟΡΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΟΦΟΡΩΝ (Un ballo in MIPELLA (Mireille) Gounod [schera) Ve